

221 g2

PRÆLECTIONES
ECCLESIASTICÆ

Triginta Novem;

Olim habitæ in

Sacello Collegii EMMANUELIS

APUD

CANTABRIGIENSES;

A

JOANNE RICHARDSON, S. T. B.

V O L. II.

L O N D I N I:

Typis GUIL. BOWYER. MDCCXXVI.

✓

RAELLECTIONS

ECCLIASTICAL

Trinitas No. 1

Omnia

Sacello Coll. MANU

JOANNE ALPHABETIC S. T. R.

Vol. 1

DO NOT WRITE IN THESE SPACES

INDEX *Argumentorum.*

Præl. XXI.	D E Indiétione Concilii Constant. primi	Pag. 1.
	Præsidibus	5
	Confirmatione	7
	Romanensibus respondetur	8
XXII.	De Indiétione Concilii Ephesini primi	23
	Præsidibus	27
	Confirmatione	31
	Romanensibus respondetur	32
XXIII.	De Indiétione Concilii Calchedonensis	37
	Præsidibus	50
	Confirmatione	41
	De Indiétione Concilii Constant. secundi	43
	Præsidibus	45
	Confirmatione	46
	De Indiétione Concilii Constant. tertii	47
	Præsidibus	ibid.
	Confirmatione	48
XXIV.	De Anglorum & Saxonum Conversione	50
XXV.	De Pictorum Origine	68
	De Scotorum Origine	78
XXVI.	De Caledonum Conversione	84
	De Pictorum Conversione	94
	De Scotorum Conversione	95
	De Reliquiis S. Andreae	97
XXVII.	De Hibernorum Conversione	102
	De Baculo Jesu	113
	De Purgatorio Patricii	116
XXVIII.	De Hispanorum Conversione	121
	De Reliquiis S. Jacobi	134
XXIX. XXX.	De Primâ Gallorum Conversione	138
	De Francorum Conversione	171
XXXI. XXXII.	De Ambitione Romanorum PP.	173
	De Epistolis Decretalibus	179
	Juris Canonici Historia	203
XXXIII. XXXIV.	De Origine temporalis Domini PP. R.	208
	Dictatus Hildebrandi	217
	Hildebrandi & aliorum PP. Rebelliones	224
	Cardinalium Historia	237
	XXXV. De	

XXXV. De Ortu & Progressu veterum Monachorum	242
XXXVI. De Monachorum Moribus & Institutis	257
XXXVII. De Origine Benedictinorum	281
De Vestimentis Benedictinorum	287
De Capitis Tonsurâ	288
De Methodo vivendi	294
De Precibus & Orationibus	297
XXXVIII. De Origine Cluniacensium	302
Camaldulensium	304
De Monachis Vallis umbrosæ	309
De Origine Grandimontensium	311
Carthusianorum	313
XXXIX. De Origine Cisterciensium	320
Humiliatorum	325
Cœlestinorum	326
Montolivetenium	ibid.
Hieronymitanorum	328
Augustinianorum	329
De Canonicis Augustini	331
De Origine Præmonstratensium	335
De Monachis Gilbertinis	ibid.
Brigidensibus	336

E R R A T A.

PAG. 17. Not. lin. 3. lege *Baluz.* p. 24. l. 3. *illudque.* p. 25. l. 1. *se.* p. 129, 130, 131, 132, 133. Tit. *Hispanorum.* p. 129. l. 14. pro (i) l. (s). p. 144. l. 5. *-cere;* p. 145. l. 21. *parum.* p. 147. Not. (s) *Livii.* p. 155. l. 1. *transisset.* p. 167. l. 22. *Deum lau-* p. 169. l. 9. Not. (y) *Genouefa.* p. 175. Not. l. 7. *fraudulen-* p. 184. Not. l. 21. *Controv.* p. 185. l. 2. *propugnator.* p. 198. l. 15. *Theodosia* — p. 215. l. 16. *Chilperico.* p. 223. Not. l. 6. *Rom. Ch.* p. 234. Not. (d) *Helmold.* p. 253. Not. (k) *Bar.* p. 254. Not. (r) pro 150. l. 230. p. 255. l. 3. *monastica etiam.* p. 276. l. 23. *Basilii.* p. 277. l. 19. *dimittitur.* p. 283. l. 19. *amicis.* p. 286. l. 10. *colligere.* p. 306. l. 17. *evanesce.* p. 314. l. 20. *suspectam.* p. 320. l. 2. *Cisterciensium.* p. 324. l. 7. *Cister-* p. 325. l. 5. *Cisterciensis.* p. 331. l. 21. *Tunicâ candidâ.*

PRÆLECTIO XXI.

*****

De Indictione, Præsidibus & Confirmatione Concilii Constantinopolitani primi, seu Generalis secundi.

N superiori Termino, Auditores, ex variis Pontificiorum autoribus fusiùs ostendimus, talem in Conciliis habendis autoritatem Præfuli Romano & à se arrogari & ab aliis ascribi, ut, eorum iudicio, nulla generalis Synodus vel minimam obligandi vim possit habere; (quamvis consentiente toto

VOL. II.

B

orbe

orbe Christiano) nisi quam ipse indixerit, cuique vel per se, vel per Legatos præsiderit, cujusque decreta singula ipse eâ, quâ pollet, prærogativâ confirmaverit. At hujuscemodi potestatem Ecclesiæ Primitivæ temporibus ab Episcopo Romano non fuisse exercitam superiùs probavimus, de Indictione, Præsidibus, & Confirmatione Nicæni Concilii, quod inter generalia *primum* appellatur, differentes; nunc & methodi propositæ & temporis series exigit, ut ad *secundum* trans-eamus, quod, imperante Theodosio Magno, anno post Christum^a 381, Constantinopoli habebatur; ubi centum & quinquaginta Patres unâ congregati Nectarium Sedis Byzantinæ Episcopum consecrabant, & etiam Fidem Nicænam ulteriùs confirmantes, quædam de Spiritu Sancto, adversus Macedonium & Pneumatomachos, veteri Symbolo addebant, quod quamvis nos, honoris gratiâ, vel adhuc Nicænum dicimus, forsitan tamen meliori jure Constantinopolitanum audiret, cum omnia illa, quæ Spiritum Sanctum spectant, & alia etiam nonnulla, ab hujus Concilii Patribus erant adjecta. Quemadmodum verò de *primâ* Synodo verba facientes, illud præcipuè nobis proposuimus, ut Præfulem Romanum, majorem, in illâ moderandâ, reliquis *primarum Sedium* Episcopis auctoritatem non habuisse, aut plus fecisse, ostenderetur, ita & idem de *secundâ* probandum suscipimus; in quâ convo-

---

^a Coss Eucharis & Evagrius, Socr. l. 5. c. 8. p. 269 horum autem Consulatus incidit in A.C. 381. Vide Helvicum &c. in Fastis Consularibus.

candâ, dirigendâ, & confirmandâ, primas Latino Pontifici partes, ab illius Gnathonibus injuriâ ascribi, è sequentibus argumentis & testimoniis luculenter patebit.

Primò itaque Concilium hoc Romani Præsulis autoritate *indictum non fuisse* ex Socrate^b apparet, qui ab Imperatore Theodosio convocatos fuisse Patres expressè affirmat. “ Post hæc (inquit^c) Imperator nihil cunctatus, suæ Fidei “ Episcoporum Concilium convocat, quò & “ Nicæna Fides confirmaretur, & Constantino- “ poli ordinaretur Episcopus”. Cui gemina tradit Theodoretus^d, “ Hanc igitur ob causam “ Theodosius Episcopos duntaxat Imperii sui “ Constantinopolin jussit convenire : Quò cum “ advenissent, erant autem^e 150, omnes benignè excepit, hortatus ut tanquam Patres de “ rebus propositis deliberarent”. Quod etiam autor antiquus vitæ Pauli^f Byzantinorum Episcopi, apud Photium, confirmat: “ *Convocat* igitur Concilium pius Imperator, meditans & “ Macedonianos conciliare Orthodoxis & qui “ Consubstantialitatem profitebantur : Quam- “ obrem capita Hæreticorum convocat; & “ conyenerunt è Catholicis, Alexandria quidem “ Timotheus, Hierosolymis verò Cyrillus, Antiochiâ Meletius, Gregorius Nazianzenus, “ Theffalonicâ Archillus, Nysâ Gregorius, & alii “ plurimi, quorum numerus ad 150 excrevit.

^b Hist. Eccl. l. 5. c. 8. p. 268.
c. 7. ^d L. 5 c. 7. p. 712. B.
Socrates, l. 5. c. 8. p. 269. 10.
nev. G. L. 1612.

^e Idem tradit Sozom. l. 7.
^f Eundem numerum statuit
Cod. 257. col. 1427. Ed Ge-

“ Hæreticæ verò turbæ præerat Eleusius Cyzi-
 “ cenus, Marcianus Lampfacenus, Euethius
 “ Ephesius, aliique nonnulli, quorum numerum
 “ sex & triginta complebant”. Hæc ille. Ut
 verò omnis dubitandi causâ penitus auferatur, ip-
 si, in Epistolâ Synodicâ, Patres, expressè se The-
 odosii Imperatoris autoritate congregatos de-
 clarant. “ Initio (inquiunt §) nostri ad tuam
 “ pietatem scripti, gratias agimus Deo, qui tui
 “ pietatis imperium constituit ad communem
 “ pacem Ecclesiarum, & sanæ Fidei confirmati-
 “ onem. Agentes autem Deo debitas gratias,
 “ necessariò quoque ea, quæ acta sunt in San-
 “ cto Concilio, ad tuam referimus pietatem,
 “ nempe quòd ex quo tempore *juxta literas*
 “ *tuæ pietatis* Constantinopoli *convenimus*,
 “ primum quidem mutuam inter nos concordiam
 “ renovavimus; deinde verò breves etiam
 “ pronuntiavimus definitiones, quibus & Pa-
 “ trum, qui Nicææ congregati fuerunt, Fidem
 “ confirmavimus; &, quæ adversùs eam obor-
 “ tæ sunt, perversas Hæreses ac pravas opinio-
 “ nes, extremâ cum execratione ac detestatione
 “ reprobavimus. Præterea etiam ad rectè con-
 “ stituendum & ordinandum statum & discipli-
 “ nam Ecclesiarum, certos Canones statuimus,
 “ quæ omnia huic nostro Scripto subjecimus.
 “ Rogamus igitur tuam Clementiam, ut per li-
 “ teras quoque tuæ pietatis ratum habeatur
 “ Concilii decretum; ut sicuti literis, *quibus*
 “ *nos convocâsti*, Ecclesiam honore prosecutus

---

§ Coll. Reg. vol. 3. p. 355.

“ es, ita etiam finem eorum quæ decreta sunt
 “ obsignes”. Hæc illi. Quis est, Auditores,
 qui testimonia hæc, luculenta satis & ampla, se-
 cum perpendit, qui Damasum Pontificem, ullam
 omnino auctoritatem in convocandâ hâc Synodo
 exercuisse, sustineret asserere, cum omnes Auto-
 res, quos mox laudavimus, unâ cum ipsius Con-
 cilio Patribus, nullam omnino illius mentionem
 facientes, totam actionem Imperatori soli disertè
 attribuunt?

De Præsidente verò vel Præsidibus Concilii, qui
 singula illius Acta dirigerent & subducerent suf-
 fragia, non possumus aliquid *certò* asserere, cum
 hîc veteres Historici & Acta Synodalia nos de-
 stituant. Recentiores quidem plurimùm inter
 se discrepant, cum nonnulli hos, alii alios Con-
 cilio præfuisse tradunt. Quandoquidem verò ^h
 octava Synodus, ⁱ actione sextâ, hunc honorem
 Timotheo, Alexandria Episcopo expressè attri-
 buit, & etiam ^k Photius cum ^l Cedreno illi in
 hoc munere exequendo Præsulem Antiochenum
 adiungunt, videtur maximè probabile duos istos,
 utpote *primarum sedium Episcopos*, illam Pro-
 vinciam, absentibus Papæ Romani legatis, *solos*
obivisse. Quod enim ad ^m Cyrillum Hierosoly-
 mitanum spectat, qui etiam unus è Præsidibus
 statuitur, non video quo jure ipsi illud munus
 competeret, cum Hierosolymorum Ecclesia non-

^h Scilicet Constantinopol. quarta.
 p. 247.

^k De Synodis, apud Hen. Justellum in Bibl. Juris
 Canon. veteris Tom. 2. p. 1143.

^l In Historiar. Compend.
 p. 316.

^m Photius lib. suprad. & Cedren.

dum in Patriarchalem erecta, tunc temporis, juxta Canones Nicænosⁿ, Episcopo Cæsariensi sub-jiciebatur. Par etiam ratio^o Byzantinum Præfulem excluderet, cum ex Balsamone pateat, eum, donec hujus Concilii decreta illius sedem altius evexerint, ^p Episcopum Heracleensem pro Metropolitano agnovisse. Utcunque sit, Pontificem Romanum, nec per se, nec per legatos, vel præfuisse, vel etiam adfuisse constat, cum illud è veteribus nullus affirmat, imò contrarium prorsus à ^q Socrate & ^r Theodoro possumus colligere, qui & Damasum tunc temporis in Italiâ commoratum, & etiam neminem illius vices supplèssè planè innuunt, quod & ipse concedit Baronius^s (licèt contrarium alibi asseruerat) dum Concilium hoc, Damasus invito prorsus & reluctantè, habitum fuisse apertè profitetur. Hoc etiam ulterius ostendit doctissimus de Marcâ^t, ex venerandæ antiquitatis indiculo, ubi & Concilia varia & etiam eorum nomina continebantur, qui Pontificum loca, tanquam Vicarii, tenuerunt. Ubi verò ad Damasii tempora fuerit perventum, nullus omnino ei Vicarius in Synodo Byzantinâ occurrit substitutus, quod planè ostendit neminem fuisse, qui illius absentiam in isto Concilio suppleverit, & per consequens, eum Patribus ibi congregatis neutiquam præfuisse.

ⁿ Can. 7.   ^o Phot. & Cedr.   ^p Balsam. in Can. 3. Concil. Constantinop. p. 306. & Cavii dissert. de Regim. Eccles. primit. c. 4. § 7. p. 168. consulatur.   ^q L. 5. c. 8.   ^r L. 5. c. 7. & 9.   ^s Ad A. C. 553. §. 224.   ^t De Concord. Sacerdot. & Imperii, l. 5. c. 21.

Si verò ulteriùs procedentes, in Confirmationem hujus Concilii inquirimus. patebit eam, non à Pontifice Romano, sed à solo Imperatore, petitam fuisse & derivatam. Novimus quidem Patres Tridentinos, post istam Synodum absolutam, omnia, quæ condiderant, decreta Romano Papæ firmanda obtulisse, quæ quidem ille se, auctoritate Apostolicâ confirmare, & ab omnibus Christi fidelibus recipienda & inviolabiliter observanda mandare asserit, in bullâ Confirmationis dicti Concilii. Novimus etiam Pontificios plerosque contendere, omnes Synodos totam obligandi vim à Papali approbatione derivare, ita ut absque illâ, vel mille Episcoporum consensus, & adjuncta etiam Principum confirmatio, nihil valeret. At hanc quidem opinionem prioribus Ecclesiæ sæculis ignotam fuisse asserimus, cum (uti superius de Nicænâ Synodo asserentes^v probavimus) *æquitatem* observandi singula Conciliorum decreta, ab unanimi Patrum consensu, *necessitatem* verò, ab accedenti Imperatoris confirmatione, quæ vim legis illis impertiebat, derivabant istorum temporum Ecclesiastici; atque hinc erat, quòd illa, etiam, quam nunc consideramus, Synodus, postquam Canonas absolverat, humiliter Imperatorem non Præsulem Romanum, rogat, ut illis robur & auctoritatem *Imperiali præcepto* adderet. “ Rogamus (inquiunt^x) tuam Clementiam, ut per literas tuæ pietatis

^v Videfis Præl. xv. p. 276, &c. Tantum roboris & firmitatis quælibet Synodus consequi solet, quantum *autoritatis* illi Apostolica sedes impertit. Binius. Videfis Coll. Reg. vol. 3. p. 374. ^x Coll. Reg. vol. 3. p. 356.

8 *Romanensibus respondetur.*

“ *ratum esse jubeas confirmesque* Concilii decretum; & sicut literis, quibus nos convocasti, Ecclesiam honore profectus es, ita etiam summam eorum, quæ decreta sunt, conclusionem, *sententiâ* atque sigillo tuo corroboras”. Hæc illi. Quid apertius, Auditores, quàm Synodum, dum his verbis Imperatorem affatur, illius auctoritatem in decretis firmandis agnoscere? Quid clariùs, quàm Patres, Damasus neglecto, Theodosii solius consensum & sigillum, quo Canonibus à se conditis robur & vis legis addatur, expetere? Nec quidem illis defuit Imperator, cùm ipse (quod ^y testatur Socrates) quicquid ab iis fuerit statutum suâ sententiâ comprobavit. Atque hæc quidem, ut opinor, satis ostendunt, jus illud Monarchicum, quod sibi in Conciliis indicendis & confirmandis arrogat Papa, illique à Parasitis adulabundis tribuitur, tempore secundæ Synodi generalis fuisse penitus ignotum, cùm ex antedictis apparet, Patres in eâ congregatos, non *illi*, sed *civili magistratui*, istam auctoritatem ascripsisse. Restat nunc ut objectiones illas, quibus nostram assertionem oppugnant adversarii, suasque partes defendunt, ad calculum vocemus.

1. Urgetur, Nilum, Rhodiensis Insulæ Metropolitanum, in ^z libello de Synodis, expressè asserere, Damasum Romanæ sedis Episcopum, secundo Concilio præfuisse. Sed respondemus, (1.) Nili testimonium, in rebus antiquitatem

^y L. 5. c. 8. fin. & etiam Sozom. l. 7. c. 9.
Hen. Justellum lib. suprad. tom. 2. p. 1156.

ſpectantibus, exigui eſſe ponderis, cùm conſtat ipſum ^a ante ſæculum à Domini incarnatione decimum quartum non floruiſſe: Quo perpenſo, facilè apparebit, potuiſſe Romanenſes æquali jure *propriam*, ac *illius* autoritatem nobis ob- jicere, cùm ipſe tanto intervallo à Synodi tem- pore fuerit remotus, ut aliquid certi ab eo po- tiùs quàm ab hujus vel ſuperioris ſæculi histori- co, expectare non liceat. (2.) Maniſteſtum eſt, & ab autoribus etiam Romanenſibus agnitum, Nilum, in Synopſi Conciliorum terendâ, ſe ſcrip- torem oſcitantem & parùm conſideratum præbu- iſſe, quod quamvis plurimis inſtantiis liceret o- ſtendere, hoc tamen impræſentiarum tantùm ur- gebimus, quòd in aſſignando hujus, uti & Ni- cæni ac Epheſini Concilii tempore, plurimis an- nis à rei veritate aberret ^b, quòd ſummam illius negligentiam maniſteſtò arguit, cùm nihil facilius, quàm veram harum Synodorum Epochiam, à priſcis historicis & patribus didiciſſe. (3.) Ut- cunque ſit, Pontificiorum cauſam ille nec hilum juvat; Damaſo enim in præſidendi munere Nec- tarium, Timotheum, Cyrillum, Meletium, duos Gregorios, & Amphilochium, tanquam æquales, adjungit: Cùm tamen Romanenſes ſuo Pontifici juſ, non Ariſtocraticum & aliis commune, (quod conceſſit vetus Eccleſia & nos ab eo in variis caſibus exercitum non denegamus) ſed Monar- chicum & illi proprium, arrogant vindicantque.

---

^a Vide Præl. xv. p. 273. Not. (1). ^b Nicænum habitum A. C. 318. (quod 325.) Conſtantinopolitanum primum A. C. 372. (quod 381.) & Epheſinum A. C. 413. (quod 431.) ſtatuit.

2. Objiciunt ^c Baronius & ^d Binius Concilium hoc ex autoritate Damasi fuisse indictum & celebratum patere è veteribus Romanæ Ecclesiæ monumentis, præcipuè autem ex codice perverusto Bibliothecæ Vaticanæ & Sanctæ Mariæ majoris, ubi hæc scripta occurrunt. “ Sententiam de damnatione Macedonii & Eunonii
 “ Damasus confirmari præcepit in sanctâ secunda Synodo, quæ præcepto & autoritate ejus
 “ apud Constantinopolin celebrata est”. Sed regerimus; (1.) Mirandum esse quâ fronte Baronius hæc monumenta & codices potuit laudare, cum ab illis asseritur Damasi præcepto & autoritate Synodum Byzantinam fuisse celebratam, quod tamen ipse postea mendacii arguit, dum illam (uti superius ostendimus) Damaso invito fuisse convocatam ^e agnoverit. (2.) In controversiis hujusce generis & naturæ istorum Codicum autoritas, qui nullibi nisi in Bibliothecis Romani Præsulis reperiuntur, meritò exigua est seu potius nulla, cum satis constat turpes & viles homunciones nunquam defuturos, qui ut Papæ gratiam ineant, aut ad beneficium aliquod Ecclesiasticum promoveantur, libros adulterare, fingere, & augustis nominibus supponere non dubitabunt, cujus luculentum indicium habemus in Constantini Edicto, & Epistolis antiquorum Pontificum Decretalibus, quæ ab impudenti aliquo & famelico curiæ Romanensis parasito fuisse conficta, est certissimum. (3.) Pervetustum

^c Ad A. C. 381. §. 19. p. 426. C.

p. 376.

^e Ad A. C. 553. §. 224.

^d Coll. Reg. tom. 3.

Romanensibus respondetur. II

esse codicem, quo depugnat, asserit Cardinalis, sed quantæ antiquitatis non docet. Fieri sanè potest, ut duo vel tria sæcula non excefferit, cùm Romanensibus & etiam ^f ipsi Baronio familiare sit, talibus æquivocorum vocabulorum formulis, lectoribus imponere. Imò videtur admodum probabile hunc librum, quicumque tandem fuerit, posterioribus sæculis esse exaratum, cùm si certæ & veræ fuisset antiquitatis, quo tempore erat descriptus, vix silentio texissent adversarii. (4.) Nec quidem auctoris nomen indicat vel Baronius vel Binius, quod proculdubiò facere non omisissent, si exinde aliquam auctoritatem suæ opinioni potuissent derivare. In testimonio perhibendo semper testantis integritas & animi dotes ponderantur, nec quidem in contentionibus literariis, viros politioris disciplinæ ignaros ac rudes, tanquam idoneos testes judicasse admittimus. Potuit autem hic autor anonymus imi esse subsellii, potuit eruditionis & literarum infcius esse & expers, potuit denique Cretenfi esse mendacior & commentis fingendis plurimùm addictus, cùm certum sit tales fuisse plerosque Monachos, qui Divorum Ecclesiæ Romanensis gesta posteris tradiderunt. Donec itaque aliquis è Pontificiis, auctoris hujusce Vaticani nomen & ætatem edendo, illum fide dignum ostendat, licebit nobis eodem jure, quo laudat Cardinalis, illius testimonium, tanquam hominis ignoti, penitus rejicere. At objici potest, nos etiam autores anonymos nonnunquam produ-

---

^f Vid. Præl. xiii. p. 244. Not. (†).

12 *Romanensibus respondetur.*

cere. Rectè quidem, & jure hoc fieri contendimus, quoties vel ex ipso opere etiamnum exstanti, vel aliunde, scriptoris ætas, eruditio & fides potest inferri. Sed cum sententiæ *solitariae*, ex libro incerti auctoris, temporis, & literaturæ, rebus *manifestis*, & scriptoribus *probatissimis* opponuntur, nulla, ut opinor, prohibet ratio quò minùs eas, tanquam proposito fini prorsus ineptas, repudiemus. Cum itaque fati, ni fallor, in superioribus ostendimus ex Socrate, Theodoreto, & ipsis Concilii ad Imperatorem literis, Theodosii solius auctoritate Synodum fuisse convocatam, ut ignotus aliquis, & nullius nominis nec temporis auctor, illis præferatur, nemo certè qui hominem prorsus & rationem non exuit, sustinebit asserere.

3. Urgetur & Synodum Constantinopolitanam auctoritate Romani Pontificis indictam fuisse exinde constare, quòd aliter legitima esse non potuit, teste Lucentio ^h, Romanensis Episcopi in Synodo Calchedonenfi Vicario, qui Dioscorum idè accusavit, quoniam ipse Synodum ausus esset facere sine consensu Apostolicæ sedis, quod ritè nunquam factum est nec fieri licuit. Sed reponimus, Lucentii verba, in sui Præsulis gratiam prolata, parùm valere, cum ex Synodi Calchedonenfis Actis non potest colligi, illud, quod ipse asseruit, vel levissimam à reliquis Patribus approbationem obtinuisse: Imò contrarium po-

---

^g Baron. ad A. C. 381. §. 23. p. 427. Bin. in Coll. Reg. tom. 3. p. 376. ^h Act. 1. Concil. Calchedon. tom. 8. Coll. Reg. p. 103.

tiùs apparet, cùm non obstante Lucentii postulatione ⁱ, ad alia negotia, ad examinandam scilicet Eusebii Dorylensis causam, immediatè procedunt ^k. Nec quidem insolens est aut inusitatum, ut Legati Romanenses, dummodo sui Præfulis honorem promoveant, mendacia confingerent, uti patet ex ipsâ Synodo Ephesinâ (quam respicit Lucentius) in quâ Hilarius ^l, Pontificis Romani Vicarius, Imperatorem Leoni Papæ per *litteras supplicasse*, ut isti Concilio interesset, non veritus est asserere, cùm tamen contrarium ex ipsis Imperatoris literis luculenter apparet ^m, quæ eum *mandasse*, non supplicasse, ostendunt. Lucentio Damasum adjungit ⁿ Baronius, qui (si Cardinali fides) apud Theodoretum ^o affirmat, “ Nullius esse momenti decreta Synodi, cui ipse vel per se vel per legatos assensum non præbuit”. At verò si Theodoretum consulimus, videbimus verba, quæ Damaso hic tribu-

---

ⁱ Ex loco apparet, Lucentii accusationem esse rejectam, cùm ille acriter postulavit, ut Synodo expelleretur Dioscorus.

^k Coll. Reg. tom. 8. p. 129. Act. sc. primâ Concil. Calched. ubi repetuntur Acta Syn. Ephes.

^l Quod de Hilario Diacono asseritur, pari jure de ipso Lucentio potest affirmari, qui Act. 16 Concil. Calched. non veritus est dicere Patres *coactos* fuisse subscribere 28. Canoni & seq. quod omnes Episcopi immediatè clarâ voce falsum esse pronuntiârunt. Vid. Concil. Calched. Act. 16. (Ed. Bin. tom. 3.) ubi Judices expressè declarant, omnia ordinatè esse decreta. Ibidem etiam Paschasius, alter Romani Episcopi Vicarius, falsò recitat sextum Canonem Nicænum, hoc modo incipiens, *Ecclesia Romana semper habuit primatum. Teneat autem & Aegyptus*, &c. immediatè verò post aliter recitabatur à Secretario ex libro dato ab Aetio Archidiacono Constantinopolitano, & prout exstat in exemplaribus Concilii Nicæni.

^m Confer. p. 108. & 109. vol. 8. Coll. Regiæ cum p. 129.

ⁿ Ad A.C. 381. §. 23. p. 427.

^o In Hist. Eccl. l. 2. c. 22.

untur,

14 *Romanensibus respondetur.*

untur, paulò aliter sonare. Ita igitur loquuntur, (non quidem Pontifex solus, sed) nonaginta ex Galliis & Italiâ Episcopi cum eo congregati, in Epistolâ Synodicâ, quam ad Illyrici Præsules miserunt: “ Neque enim præjudicium aliquod
 “ nasci potuit ex numero eorum, qui apud A-
 “ riminum convenerunt, cùm constat neque
 “ Romanum Episcopum, cujus ante omnes ex-
 “ petenda erat sententia, neque Vincentium, qui
 “ tot annos Sacerdotium illibatè servavit, neque
 “ alios hujusmodi statutis consensum aliquem
 “ commodâsse, cùm *præsertim*, ut diximus,
 “ iidem ipsi qui per impressionem succubuisse
 “ videbantur, idem Consilio meliori sibi displi-
 “ cere fuerint protestati”. Ex quibus verbis
 quo modo Pontificis Romani Monarchiam stabi-
 lissent adversarii, non video, cùm luculenter pa-
 tet hos Patres ideò Præsulem Illyricorum decreta
 rejicere, non quòd Episcopi Romani tantùm, sed
 etiam aliorum Episcoporum consensus iis defue-
 rit. Quamvis enim *illius*, utpote præcipuæ ur-
 bis Episcopi, suffragium primo loco fuisse rogan-
 dum, in Concilio præsertim Occidentali, quale
 fuit Ariminense de quo loquuntur, contendunt,
 non tamen Synodi istius statuta ideò rejiciunt,
 quòd ipse solus, sed insuper quòd Vincentius,
 alique Præsules quàm plurimi iis non subscrip-
 sere, *præcipuè* autem quòd iidem Episcopi po-
 stea se fraude Arianâ deceptos sentientes, illa,
 quæ antea promulgaverant ipsi damnârunt &
 rejecerunt. Sed Damasus Julium primum attexit
 Cardinalis P, qui (uti narrat Socrates ⁹) rescri-

^p Ad A. C. 381. §. 23.

⁹ L. 2. c. 17. p. 96.

bens Episcopis Antiochiæ congregatis, “ Gravi-
“ ter questus est, quòd contra Canonas ipsum
“ ad Synodum non vocâssent, cùm Ecclesiasticâ
“ regulâ interdictum sit, nè præter sententiam
“ Romani Pontificis, quicquam ab Ecclesiis de-
“ cernatur”. Unde colligit Baronius, Syno-
dum Constantinopolitanam proculdubiò curâsse,
ut suffragantem suis decretis & ea confirmantem
haberet Papam, cùm aliter omnia irrita & vana
fore ex his Julii verbis potuit cognoscere. Sed
reponimus, (1.) Quòd quamvis Socrates hæc
verba è Julii ad Antiochenam Synodum Epistolâ
laudat, ibi tamen neutiquam occurrunt, quod &
observavit Valesius in suis ad hunc locum anno-
tationibus, & etiam cuius dictam Epistolam a-
pud Athanasium, in Apologiâ secundâ, ^r extan-
tem consulenti, planè apparebit. (2.) Locus,
quem proculdubiò respexit, at intellexit ^s perpe-
ram Socrates, prope finem Epistolæ occurrit,
ubi hæc legimus: “ An ignoratis, hanc esse con-
“ fuetudinem, ut primum nobis scribatur, ut
“ (ἐνθὲν) dein, quod justum est, decernatur ” ^t.
Quorum verborum intentio ut melius percipia-
tur, præcedentia quædam & subsequencia si-
mul consideremus. Ita igitur de Athanasio,
Paulo, aliisque, ab Orientalibus Episcopatu deje-
ctis, nomine Synodi Romanæ loquitur Julius.
“ Nam si omnino, ut dicitis, aliqua fuit eorum

^r Vol. 1. p. 141, &c.

^s Si *consensum* Romani Præsulis
necessarium judicavit. p. 153. D.

^t Vide Launoyum e-
gregiè de Socratis, Sozomeni & Julii verbis differentem in E-
pist. ad Jacob. Bevilagum (Epistolarum Theolog. part. 6.)
p. 269, &c.

16 *Romanensibus respondetur.*

“ culpa, oportuit juxta Ecclesiasticum Canonem;
 “ & non eo pacto rem judicare: oportuit *om-*
 “ *nibus nobis* rescripsisse, ut ita *ab omnibus*
 “ quod justum esset decerneretur. Episcopi e-
 “ nim erant qui patiebantur, nec vulgares Eccle-
 “ siæ vexatæ sunt, sed quas ipsi Apostoli per
 “ se gubernârunt. Cur autem de Alexandrinâ
 “ potissimum Ecclesiâ nihil nobis scriptum est?
 “ An ignoratis, hanc esse consuetudinem, ut
 “ primum nobis scribatur, & hinc, quod justum
 “ est, decerneretur? Sanè si qua hujusmodi suf-
 “ picio in illius urbis Episcopum cadebat, ad
 “ hanc Ecclesiam illud rescribendum fuit. Nunc
 “ autem illi, re nobis non indicatâ, posteaquam
 “ quod libuit egere, nos quibus ea crimina ex-
 “ plorata non sunt, sibi suffragatores esse, vo-
 “ lunt”. Hæc ille. Unde sequentia inferimus,
 (1) Quòd si Julius proprio tantùm nomine fu-
 isset locutus, manifestum tamen esset eum nihil
 aliud velle, nisi Orientales malè fecisse, qui A-
 thanasium, *secundæ* (uti dicebatur) *sedis Pon-*
tificem, aliosque *Apostolicarum Ecclesiarum*
 Præsules, non rogatâ Episcopi Romanensis sen-
 tentiâ, munere removissent. Non quod ille suf-
 fragium negativum habuerit, ita ut ipso invito
 aut reluctante, reliquorum concors judicium ni-
 hil valeret, sed quòd jus habuit rem controver-
 sam cognoscendi, circumstantias & objectiones
 examinandi, & dein unâ cum reliquis sententiam
 ferendi. Pari sanè ratione, quâ apud nos, qui-
 libet Collegii Præfectus potest Procancellarium
 injuriæ postulare, si, in negotio aliquo commu-
 nem Academiæ statum spectanti, eum æquè ac
 reliquos

reliquos in consilium non advocat. Sed (2.) ex Athanasii v Apologiâ, & etiam x pluribus ipsius Epistolæ locis patet has literas, non Julii solius, sed Episcoporum Romæ congregatorum, nomine fuisse exaratas: increpant ergò illi per Julium Synodi Antiochenæ Patres, quòd ipsi, pauci tantùm numero existentes, rem tantam, quanta erat Episcoporum Apostolicarum sedium depositio, aliis inconsultis sunt aggressi; cùm è contrà (uti hunc locum appositè explicat doctissimus Episcopus Parisiensis y) ad Romanum Episcopum & Synodum Occidentalium perscribi oportuit; ut communi omnium, Occidentalium & Orientalium decreto, quæ justa essent, statuerentur. Non ergò sibi ipsi ambitiosam, nescio quam, in Conciliorum Canonibus approbandis vel rejiciendis prærogativam, sed legitimum tantùm Ecclesiæ Occidentali, in causis maximi momenti cognoscendis, jus vindicat Julius: unde hanc Epistolam illi, quam impræsentiarum propugnamus, sententiæ neutiquam obsistere manifestò apparet.

4. Urgetur sextæ Synodi z testimonium, quod nobis apertè refragari asseritur; ita enim actione decimâ octavâ loquuntur Patres: “ Macedonius “ (inquiunt a) Spiritûs negabat Deitatem, cum-

---

v P. 140. C. 154. B.   x P. 142. E. 153. A. B. C.   y De Marcâ de Concord. Sacerd. & Imp. l. 5. c. 12. §. 1, 2. collat. cum l. 7. c. 4. § 8. & Baluc. in l. 5. c. 12. vide etiam Vossium de tribus Symbol. Dissert. 2. §. 9. Op. Vol. 6. p. 518.   z sc. Trullensis seu Constantinop. tertix. Baron. & Bin. locis citatis.
a Coll. Regiæ, tom. 16. p. 515.

“ que conservum prædicabat ; sed maximus Theodosius Imperator, & Damasus Fidei adamas obstiterunt ”. Unde à nonnullis infertur Pontificem Synodum Constantinopolitanam indixisse, cum ipse dicitur Macedonio (qui scilicet in eâ condemnabatur) obstitisse. Sed regerimus hanc consequentiam manifestò vacillare, cum Damasus aliis modis, & alio tempore, potuit Macedonio obsistere, uti & re verâ obstitit, dum unâ cum aliis Episcopis in Synodo Romanâ congregatis, illius hæresin nominatim damnavit, uti apparet ex illius Epistolâ ad Paulinum datâ, quæ apud Theodoretum ^b occurrit.

5. Ulteriùs urgetur ipsos Patres Constantinopoli congregatos nobis contradicere, qui disertè Præsulis Romani prærogativam in decretis Conciliorum rejiciendis vel confirmandis, agnoscunt, dum per Epistolam ^c Synodicam ab eo petunt, ut rebus à se gestis congratuletur. Cui regerimus (1.) Quòd *congratulari* seu συγχαίρειν (ita enim loquitur Epistola Græcè conscripta) nullam omnino præeminentiam subnotat, cum æquales sæpissimè & inferiores etiam, felicitati nostræ & faustis successibus congratulari rogamus; congratulantes amamus & amplectimur. (2.) Hæc ipsa Epistola (quam laudant adversarii) planè ostendit Patres Byzantinos supradictam Romani Præsulis prærogativam non agnovisse, cum non eum *seorsim*, sed totam Synodum Romanam *conjunctim* alloquuntur, Damaso addentes Am-

^b Hist. Eccl. l. 5. c. 11. p. 720.   ^c Vide sis hanc Epist. apud Theodoret. in Hist. Eccl. l. 5. c. 9. p. 714.

brofium, Acholium, Basilium, aliosque nomina-
tim Episcopos, *quos unà cum Papâ*, non Pa-
tres, sed *Collegas tantum & Fratres* appellant,
quorum tamen alterutrum qui nunc dierum face-
re præsumeret; Hæretici notam & censuram
proculdubio non evitaret ^d. *Quodcunque* itaque
in hac Epistolâ occurrit, nullo modo potest jûs
Monarchicum Pontificis astruere, cum certum
sit, eam non ad *illum solum*, sed ad cæteros
etiam Episcopos in Romanâ Synodo congregatos
fuisse missam.

^d Urget Bellarminus (de Concil. l. 1. c. 13. op. T. 2. p. 24. D.
sequentia verba ex Epistolâ Patrum Constantinopolitanorum Syn-
odicâ “ *Mandato* literarum superiore anno à vestrà Reverentiâ
“ ad sanctissimum Imperatorem Theodosium missarum, ad iter
“ duntaxat Constantinopolin usque faciendum nos præparavimus.
Unde infert, Theodosium non tam indixisse, quàm literas Da-
masi, quibus Concilium indicebat ille, ad Episcopos misisse. Sed
respondetur (1.) Consulatur Prælect. hac & sequ. pag. (2.) Ali-
ter sonant verba Græca, “ Συνδιδραμῆκαμεν ἡδὲ εἰς τὴν Κωνσταντι-
“ νουπόλιν, ὅτι τὸ πῦρον γράμμάτων τῶν ὑμῶν τὴν ἐμὴν τιμωρίαν
“ μὴ τὴν ἐν Ἀκυλῆᾳ Σύνοδον, πρὸς τὴν Θεοφιλέστατον Βασιλίαν Θεοδο-
“ σιον ἐπισταλθέντων, &c. ” Quæ quidem verba nihil de manda-
to continent, nec aliud quidem intimant nisi Damasum *aliosque*
Episcopos cum eo congregatos (ad quos scribunt Patres Constā-
tinopolitanī) *per literas rogasse* Theodosium, ut ipse Episcoporum
Concilium Constantinopolin convocaret, uti & antea ab eodem
petiissent, ut Romæ Concilium indiceret, quod patet ex verbis
in eadem epistolâ præcedentibus, “ Ἐπειδὴ ἡμεῖς τὴν ἀδελφικὴν
“ ἀρετὴν ἡμᾶς ἀγάπην ἐπιδεικνύμενοι, Σύνοδον ἐπὶ τῇ Γαλλίᾳ Θεῷ βε-
“ λήσας συγκροτήσας καὶ ἡμᾶς ὡς οἰκεία μέλη προσκαλέσασθαι, ἄξιον
“ ἔστι τῆς Θεοφιλέστατης Βασιλέως γραμμάτων ”. Quæ verba cum su-
perioribus collata indicant Episcopum Romanum, cum ipse suf-
ficienti auctoritate destitueretur, rogasse (unà cum aliis Occiden-
tis Episcopis) Theodosium, ut Romæ, si fieri posset, sin minus
Constantinopoli, indiceret Concilium; quod quidem & ab alio
quovis Episcopo, vel Episcoporum conventu, quibus non inter-
fuit Præsul Romanensis, æquè fieri potuerat.

6. Arguitur ^e Photium libello de Synodis afferere Damasum, Romanæ urbis Episcopum, hujus Concilii decreta confirmasse, “ Quibus (inquit) haud multò post & Damasus Episcopus urbis Romæ eadem *confirmans* atque sentiens accessit ”. Concedimus quidem lubenter, sed in *hujusce generis* confirmatione aliquid fuisse peculiare negamus, cùm singulorum Episcoporum assensus pariter confirmatio sæpius appellatur. Ita enim in ^f Synodo Romanâ sub Papâ Hilario, post receptam Ecclesiæ Tarraconensis Epistolam, acclamant Patres, sententias Fratrum omnes sequimur, omnes confirmamus, omnes observandas esse decernimus. Ita etiam & ^g Patres Antiocheni, postquam Canonas quosdam rebus Ecclesiasticis utilissimos condiderant, in Epistolâ Synodicâ, alios per orbem Episcopos & Sacerdotes rogant, ut definitis consentientes, illa quæ visa sunt recta, *obsignando roborarent*. Ita etiam & Liberius conatus fuisse traditur ^h, ut Fides Nicæna omnium ubique Episcoporum *Subscriptionibus confirmaretur*. Qui enim in Synodis adfuerunt Præsules, decreta voce pariter & manu, qui aberant, manu tantùm, dum illis, eâ de causâ ad se missis, subscriberent, firmare & stabilire dicebantur. Atque hinc certè (ut illud obiter moneam) Concilii ⁱ Œcumenici seu generalis appellatio propriè ^k derivatur, non quidem

^e apud Henr. Justellum in Biblioth. Jur. Canon. vet. Tom. 2. p. 1143. Bin. Tom. 3. Coll. Reg. p. 375. ^f A. C. 465. p. 505.

Tom. 9. Coll. Reg. Concil. ^g Coll. Reg. Conc. vol. 2. p. 640.

^h Sozom. l. 4. c. 11. ⁱ Isto sc. sensu, qui nunc vulgaris

est. ^k Novi multa Concilia se Œcumenica & Generalia

ab *Episcoporum numero*, cùm in ^l Synodo Mediolanensi, ab Orthodoxis rejectâ, plures, quàm in ^m secundâ vel † tertiâ universali, convenerint; nec ab Episcopi Romani approbatione (quod volunt Pontificii) cùm testibus ⁿ Hilario, ^o Athanasio, ^p Hieronymo, Sirmienfi Arianæ subscripserit Liberius; nec etiam quòd ab omnibus orbis regionibus Episcopi Synodum constituentes sunt missi, cùm Constantinopolitanæ Orientales tantùm adfuerint; sed ex eo quidem quòd Canonas à paucioribus tantùm Episcopis primò conditos, præcipuæ orbis Christiani partes (aut etiam omnes) postea ad se missos receperint & approbaverint. Atque hinc etiam est quòd sensu paulò laxiori, iste liber Codex Ecclesiæ Universæ dicitur, qui decreta continet, non quidem sancita, sed admissa tantùm & usurpata ab Ecclesiis quàm plurimis. Ad Damasum igitur aliosque passim Episcopos absentes, Canonas suos juxta morem consuetum ^q miserunt Patres Byzantini,

---

in ipsis actionibus appellasse, sed illud quidem fecerunt multæ Synodi particulares. Vid. *Twissden. Histor. Vindicat. of the Ch. of Engl. from Schism.* c. 8. §. 32. p. 162. Quod nonnulla Concilia partim approbata, partim reprobata sint à Romanensibus, sententiam hanc confirmat, cùm isti Canonas, quos *admiserunt* Ecclesiæ, *approbati*, quos *non admiserunt* *reprobati* sunt. Id. c. 8. §. 42. p. 171. ^l Plures quam 300 Orientales. Socr. l. 2. c. 36.

^m 150 Episcop. uti Theodor. l. 5. c. 712. B. † 200 & plures in Actis Synodi Coll. Reg. Tom. 5. p. 536. ⁿ Operum col. 426, 427. ^o In Epist. ad Solitarios, vol. 1. p. 368. D.

^p In Scriptor. Eccles. in Fortunatiano. N. 97. vol. 4. p. 124.

^q De Concilii Sardicenis subscriptionibus ita legimus, "Osius Episcopus subscripsit, quod & cæteri fecere. Hæc ita scriptis mandata, Sacrum Sard. Concilium ad eos, qui interesse non poterant, misit, qui ipsi quoque suis suffragiis decreta Synodi "approbârunt", &c. Coll. Reg. Concil. Tom. 3. p. 59.

quos,

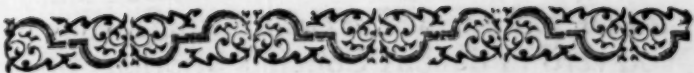

quos, dum illi subscribendo, à se approbatos significarunt, istâ actione, quantum in ipsis erat, confirmabant, quoniam (uti inquit † Clerus Romanus apud Cyprianum) nec firmum decretum potest esse, quod non plurimorum videbitur habere consensum. Cum itaque hæc Damasi confirmatio nihil illi peculiare aut cum aliis Episcopis non commune contineat (quippe quæ assensum tantum significat) apparet hanc objectionem nostram sententiam neutiquam evertere, qui (prout superius eam explicuimus) Canonas admittendi *æquitatem*, concordibus legitimæ Synodi suffragiis, *necessitatem* verò, non Pontificis, sed Imperatorum & Principum confirmationi tribuendam judicamus, utpote qui autoritate illis à Deo concessâ, possunt Episcopis & Ecclesiis sibi subditis, ut eos observent & amplectantur, præcipere, ac refractarios pœnis & suppliciis coercere. Sed hæc de secundæ Synodi generalis Indictione, Præsidibus & Confirmatione sufficiant; nunc ad tertiam esset procedendum; de illâ autem, cum sufficientem materiam alii Prælectioni suppeditabit, sequenti septimanâ opportunius differemus.

---

† Ep. 30. p. 59. Vide etiam Euseb. Hist. Eccl. l. 6. c. 4. p. 245.

PRÆLECTIO XXII.

De Indictione, Præsidibus & Confirmatione Concilii Ephesini primi, seu Generalis tertii.

PRÆCEDENTI septimanâ, uti meministis, Auditores, de secundâ Synodo generali, quam indixit Theodosius magnus, differuimus; nunc ad tertiam procedendum est, quæ ^a A. C. 431. Ephesi congregata, hæresin ^b Nestorii, Byzantinorum Episcopi,

---

^a Socrat. l. 7. c. 34. Concilium habitum ait, Basso & Antiocho Coss. Consules autem erant illi A. C. 431. ut è Fastis Consularibus patet.

^b Ut Nestorianum dogma melius intelligatur, nonnulla ex propriis illius Epistolis subjungam. In Epist. itaque ad Cyrillum (quæ extat parte primâ Concil. Ephes. c. 9. Coll. Reg. Tom. 5. §. 3. p. 319.) ita loquitur. "Ubicunque divinæ Scripturæ dispensationis Dominicæ mentionem faciunt, ortus ipse & mors non divinæ sed humanæ Christi Naturæ semper tribuitur. Quapropter si rem diligentius consideremus, sacra Virgo non Deipara, sed Christipara appellanda erit."

damna.

damnabat, qui sanctam virginem *Deiparam* dici posse negando, distinctas in Christo, non tantum *Naturas* sed etiam *Personas* statuuisse visus est. Quod verò in duobus Conciliis prioribus ostendimus, idem etiam de hoc tertio non ardui erit operis probare; si enim vel ipsius Concilii Acta, vel priscos historicos consulamus, liquidò patebit potestatem, quam sibi nunc dierum arrogat Præsul Romanensis in rebus Ecclesiasticis despoticam, istis temporibus ei neutiquam competisse, cum quicquid contendunt Pontificiorum nonnulli, certum tamen sit illum Jure Monarchico, non magis in hac quam in præcedentibus Synodis fuisse usum. Communis enim ipsi cum reliquis Episcopis erat Fidei defendendæ cura, nec quidem ip-

---

Et denuò, p. 321. " Rectum proinde Evangelicæque traditio-
 " ni consentaneum est, ut Christi corpus Divinitatis templum
 " esse confiteamur, illudque nexu usque adeò sublimi, divinoque
 " & admirabili ipsi conjunctum, ut dicamus divinam Naturam
 " ea sibi vindicare, quæ corporis alioqui sint propria. Verum
 " propter hanc appropriationem divino Verbo ascribere Nativitatem,
 " Passionem, Mortem, cæterasque carnis proprietates,
 " id demum, ni fallor, mentis est, aut Ethnicorum more verè errantis,
 " aut certè insani Apollinarii & Avii, &c. " Et denuò
 " Ep. ad Cælestinum (c. 16. p. 346) " Taceo Scripturas, quæ ubique
 " Virginem, matrem Christi, non Dei verbi, & per Angelos & per Apostolos prædicârunt. Si quis autem hoc nomen
 " *Theotocon* propter natam humanitatem conjunctam Deo
 " verbo, non propter parentem proponet, dicimus quidem hoc
 " vocabulum in eâ quæ peperit non esse conveniens. Oportet enim
 " veram matrem de eâdem esse essentiâ [quâ est] ex se
 " natum. Ferri tamen potest hoc vocabulum, propter ipsam
 " considerationem, & quòd solùm nominetur de Virgine hoc
 " verbum, propter inseparabile templum Dei verbi ex ipsâ, non
 " quòd ipsa mater sit Dei verbi, nemo enim antiquiorem se parit.
 " Dogma verò Cyrilli Nestoriano oppositum, videre licet fusiùs expositum, c. 26. à §. 3. ad finem, sive à p. 394. ad p. 406.

fi Concilium, magis quàm alii Præsules, aut indixit aut confirmavit, aut etiam solus (quod volunt aliqui) per Legatos præsedet, uti ex iis, quæ sequuntur, testimoniis, luculenter apparebit.

Concilium itaque hoc autoritate Theodosii junioris, non Pontificis Cælestini, fuisse indictum, expressè docet Evagrius ^b, “Cyrillus” (inquit) petiit à Theodosio, qui tunc Orientis Imperium administrabat, ut ejus *mandato* prima Synodus Ephesi congregaretur, imperialibus literis tum ad Cyrillum ipsum, tum ad omnes ubique sanctissimarum Ecclesiarum Episcopos missis. Igitur Theodosius Synodum *indixit* die sanctæ Pentecostes, quo die vivifcus Dei spiritus in nos descendit”. Huic autem in hâc assertione antea præverat Socrates ^c, qui narrat Imperatorem, Edicto proposito, omnes ubique Episcopos ad civitatem Ephesinam *convocasse*. Quod etiam confirmat Imperator Justinianus, dum Concilii generalis ^d quinti collatione primâ, juniorem Theodosium, priorem Ephesinam Synodum, cui præsidebant Cælestinus & Cyrillus, *congregasse* ^e, disertè affirmat. Hoc autem idem, ex ipsis Theodosii ad Episcopos literis, ulterius stabilitur, ubi sequentia occurrunt ^f: “Hæc porro considerantes—sæpenumerò jam ante ob ea, quæ acciderant, religiosam sanctissimorum Episcopo-

^b Hist. Eccl. l. 1. c. 3.

^c L. 7. c. 34.

^d sc. Constantin. secundi.

^e Coll. Reg. Tom. 12. p. 13.

^f Coll.

Reg. Conc. Tom. 5. p. 426 parte sc. primâ Concil. c. 32.

“ rum, undequaque coactorum, Synodum ne-
 “ cessariam judicavimus. Haftenus tamen, nè
 “ eorum pietati molestiam exhiberemus, cun-
 “ ctatiores hâc in re fuimus. At nunc verò
 “ tam Ecclesiasticarum, quàm quæ his cohæ-
 “ rent, publicarum rerum, controversia eam us-
 “ que adeò necessariam declarat, ut omitti nul-
 “ lo modo queat. Quamobrem nè illa, quæ
 “ ad præsentem rerum tantoperè utilium inqui-
 “ sitionem spectant, si negligentius curentur, in-
 “ pejus incrementa sumant, — tua pietas — ope-
 “ ram dabit, ut sacrosancto proximo Paschate
 “ elapso, ad ipsum sacræ Pentecostes diem, ad
 “ Ephesum Asiæ civitatem occurrat. Nos quo-
 “ que harum rerum curæ sedulò incumbentes,
 “ nullum æquo animo (Φερητῶς) abesse *patie-*
 “ *mur*. Nec ullam ille vel apud Deum, vel
 “ *apud nos habiturus* est excusationem, qui
 “ statim impigrè secundùm significatum tempus
 “ ad locum destinatum præstò non fuerit”.
 Hæc, & hujus generis plura, ad singulos Me-
 tropolitanos Theodosius; unde manifestò patet,
 illius autoritate Synodum fuisse convocatam,
 cùm & ipse per literas Patres accersit, locum &
 tempus conveniendi definit, nec non eos, qui
 sese absentaverint, haud impune laturos, pro-
 nunciat. Et hanc quidem illius potestatem ipsi
 agnoverunt Patres, non tantùm juxta literarum
 præcepta ad Synodum convolando, sed etiam,
 dum illud à se factum, ut imperialibus mandatis
 obedientiam præstarent, ingenuè profitentur. In
 epistolâ enim, quâ Cyrilli & Memnonis restitu-
 tionem

tionem postulant, se & *Imperatoris jussu* ex universo propè orbe ad Ephesiorum Metropolin congregatos fuisse ^h declarant; nec non in aliis literis, quæ totius Concilii nomine variis de causis sunt exaratae, Imperatoria in iis convocandis autoritas sæpius agnoscitur: ita ut cum plurimæ, in quinto Conciliorum tomo, occurrunt Epistolæ, vel à Synodo vel ad Synodum missæ, plusquam *quaterdecies* in eorum exordiis, Patres ad jussum, nutum, decretum Imperatoris, non *semel* autem, ad præceptum Pontificis, convenisse dicuntur. Unde luce clariùs apparet, Præsulem Romanensem, tunc temporis superbam, quæ nunc ei ascribitur, in Conciliis indicendis prærogativam sibi neutiquam vindicasse, ut etiam *ulteriùs exinde* evincitur, quòd ipse Papa Cælestinus, in suis ad Theodosium ⁱ literis, *illius jussu* (non suo) Synodum fuisse convocatam planè agnoscit.

Si verò, quinam Concilio præfuerunt, inquirimus, videbimus * duplicem Præsidentiam (quam de Synodo Nicænâ olim differentes explicuimus) in eo locum habuisse: *Alteram quidem* Comiti

^g *Imperatorum* dicunt Patres, hic & alibi, plurali numero utentes, quia literæ nomina Theodosii & Valentiniani præ se ferebant; sed quia nonnulli de Theodosio tantum loquuntur, & Valentinianus etiam *honoris* tantum causâ additus, visum est nobis semper uti numero singulari, nè terminorum mutatio confusionem pareret.

^h Coll. Reg. Tom. 5. p. 753. Aët. 6.

ⁱ P. 537, 546, 609, 615, 634, 734, 743, 745, 753, 756, 763, 769, 772, 783.

* P. 598. Aët. 2. propè finem.

Candidiano commisit Imperator, cui (^k ut testantur literæ etiamnum extantes) illud muneris erat impositum, ut lites & contentiones sedaret, procuraret pacem & concordiam, Episcoporum discessum prohiberet, nec non aliarum controversiarum quarumcunque examinationem impediret, donec Nestorii dogmata, quorum causâ præcipuè convenerant Patres, accuratè fuerint excussa & judicata: *Alteram* verò, quæ tota ferè in rogandis & subducendis suffragiis versabatur, obibant Cælestinus Romæ, & Cyrillus Alexandria, Episcopi, quod è sequentibus te-

^k Coll. Reg. Tom. 5. part. 1. Conc. Ephes. c. 35. p. 431, 432. vide etiam par. 2. Act. 6. p. 686. Afferit Binius in Not. ad hoc Concilium (Coll. Reg. Tom. 6. p. 458) Candidianum ideò tantum missum, ut vim & injuriam à Patribus arceret; sed malâ fide omittit ille, quæ de Patribus in Synodo detinendis, aliis quæstionibus prohibendis, &c. præcepit Imperator. ^l Synodus in Epist. ad Imperatorem (Act. 6. p. 745, 747.) & in aliâ Epistolâ ad suos Vicarios apud Imper. (p. 769, &c.) Cyrillum & Memnonem *Præsides Concilii* vocant; Memnonem ideò forsitan Cyrillo adjunctes, quòd ipse istius Urbis Episcopus erat, in quâ Concilium habebatur, ideoque majorem reliquis Episcopis auctoritatem habuerit: Utcunque sit, hæc instantia nostræ sententiæ non obest; si enim Memnon, Episcopus Ephesinus, unus è Præsidibus fuit, tum constat illud munus Pontifici Romano *proprium* non esse.

Quod asserunt nonnulli, Concilium tantum *mandata* Cælestini executum esse, nullo negotio falsitatis convincitur, tum ex iis quæ Theodotus Ancyrae Episcopus dixit (Tom. 5. Act. 1. p. 442.) "Curandum est ut piissimus Nestorius Synodicis actis præstò sit, ut ea, quæ ad Religionem pertinent, *communi omnium sententiâ & consensu constituantur*"; tum ex Epistolâ Synodi ad Imperatorem, (Act. 6. p. 734.) & alterâ ad Cælestinum Papam (Act. 5. p. 639.) ex quibus omnibus patet, omnia communibus suffragiis esse determinata.

Si diceretur, Cyrillum non præsedisse suo jure, sed tantum jure Cælestini, responderetur, quòd omnia testimonia hic pro-

stimoniiis

stimoniiis apparebit certissimum. Primò igitur illud expresse asserit Justinianus Imperator, dum in ^m Synodo Constantinopolitanâ secundâ, Cælestinum & Cyrillum, Concilii Ephesini, à Theodosio congregati, Præsides fuisse affirmat. Idem etiam antea asseruerat Synodus Calchedonensis, ⁿ Actione quintâ, ubi Ephesini Concilii Præsides fuisse dicuntur, Cælestinus Romanæ, & Cyrillus Alexandrinæ urbis, Pontifices. Quod quoque restatur ^o Marcianus Imperator in epistolâ ad Archimandritas, & ^p lege Concilii Calchedonensis confirmatoriâ, nec non Pulcheria ^q Augusta, & etiam Armeniæ Præsules in suâ ad Leonem Imperatorem ^r epistolâ, uti & ^s Julianus Cœnensis Episcopus, & ^t Pelagius secundus Romanensis Papa, qui quidem omnes præsidendi munus non soli Cælestino, (uti nunc facerent & faciunt Gnathones Pontificii) sed etiam Cyrillo, tanquam alterius in dictâ provinciâ Collega, manifestò adjudicant. Horum autem testimonia ideò majoris momenti sunt æstimanda, quia plerique eorum quos mox laudavimus, inter quos numerantur ^v sexcenti & triginta Concilii Calchedo-

---

lata contrarium evincunt, cum utrumque istorum, Præsidem fuisse asserunt, quod non fecissent, si Cyrillus, alterius jure tantum & non suo, præsedisset, cum legatus à personâ cujus est legatus in talibus casibus nec potest nec solet distingui.

^m Collat. 1. Coll. Reg. Tom. 12. p. 13.   ⁿ P. 636. Tom. 8.
 Coll. Reg.   ^o Concil. Calched. par. 3. c. 9. p. 234. Tom. 9.
 Col. Reg. Concil.   ^p Ibid. p. 211.   ^q Ib. c. 14. p. 248.
^r Ibid. c. 48. p. 349.   ^s Ib. c. 46. p. 343.   ^t Tom. 13.
 Coll. Reg. p. 19.   ^v Phot. libello de Synodis apud Hen. Ju-
 stellum in Biblioth. juris Canon. veteris, vol. 2, p. 1146. Baron.
 ad A. C. 451. §. 55. p. 138.

nensis

nenfis Patres infra viginti annos à Synodi Ephesinæ temporibus scripserunt; quo perpenso, non est ut integram fidem iis quæ testantur, præbere dubitemus, cum illa tantum asserunt, quorum certitudinem poterant levi operâ ex oculatis testibus cognoscere. Cælestinum quidem in propria personâ non adfuisse novimus; at tamen in sententiâ ferendâ jus suffragii, totamque suam in aliis rebus auctoritatem, primum quidem * Cyrillo, postea autem y Arcadio, Projecto & Philippo, Româ ad Concilium eâ de causâ legatis, commisit, qui etiam absentiam illius supplebant, omniaque ab eo peragenda curabant seduli. Nec est ut miremur Antiochenum Præsulem in tertiâ (æquè ac in primâ & secundâ Synodo) unâ cum reliquis non præfuisse; cum hujus differentię causa forsitan in eo fundetur, quod z ipse, unâ cum triginta aliis, secessionem à cæteris faciens, Conciliabulum habuit, in quo contraria iis, quæ legitima decrevit Synodus, sunt sancita. Hâc itaque ratione contigit, ut non omnes *primarum sedium* Episcopi, (quod antea factum est) sed duo tantum (Antiocheno seipsum excludente) Cælestinus scilicet & Cyrillus præfederint.

---

* Concil. Coll. Reg. Tom. 5. p. 435. par. 2. Act. 1. init.
 y Act. 3. p. 607, 608.   z Epist. Synod. ad Imp. de Cyrillo
 & Memn. Act. 6. propè finem, p. 773. 774. Tom. 9. Coll. Reg.
 & Act. 5. in Ep. ad Cælestin. p. 642. Si verò sedes Constantinopolitana in Patriarchalem vi Concilii primi Const. erecta dicitur, notandum tamen *Nestorium reum* fuisse, & per consequens non potuisse præsidere. De tempore quo sedes Constantinopolitana & Hierosolymitana in Patriarchales sunt erectæ, vid. Caviſſi Dissertat. de Regim. Eccles. primit. c. 4. à §. 7. ad finem, & à p. 168. ad 197.

Ad Synodi verò Confirmationem quod spectat, facile patebit illam soli Imperatori esse tribuendam; ita enim testatur ipse in literis ad Concilium datis^a, “ Oportet enim omnia juxta Dei
 “ beneplacitum, contentione seclusâ, veritatif-
 “ que studio adhibito discuti, ac tum demum à
 “ ^b nostrâ pietate *confirmationem* obtinere, quan-
 “ doquidem sacra nostra majestas non tanquam
 “ pro hominibus nunc — sollicita est, sed ipsius
 “ veritatis & dogmatis ipsius curam gerit”. Et hanc quidem in illo potestatem agnoscunt Concilii Patres, uti patet ex epistolâ ad Imperatorem missâ^c, quâ hoc modo eum alloquuntur;
 “ Universi proinde ad pietatis vestræ majesta-
 “ tem confugimus, supplicantes, ut quæ contra
 “ Nestorium ejusque sectatores gesta sunt, *ro-
 “ bur suum* obtineant”; & denuò, ^d “ Oramus
 “ vestram majestatem — ut eam Fidem incon-
 “ cussam conservari faciat, — quæ in Commem-
 “ tariis adversus Nestorium editis & à nobis
 “ dudum prolatis, dilucidè explicatur”. E quibus verbis^e aliisque ejusdem naturæ, jus imperiale in decretis Concilii stabiliendis, eisque robur & auctoritatem impertiendo planè recognoscitur, cum tamen in literis Synodicis, quibus Præsulem Romanensem rerum gestarum certiorum faciunt Episcopi, nihil tale occurrit: imò in tantum abest, ut Patres potestatem Latino

^a Tom. 5. Act. 6. p. 686.

^b Ponitur quidem *ὑπερίσχυς* in margine, in Coll. Regiâ, sed malâ fide, cum scopus Epistolæ loci sensum planè indicat.

^c Act. 6. p. 755.

^d Al. Epistol. Act. 6. p. 747.

^e Vide Epist. Synodi suprad. p. 754, 755. Vide & Epist. Synod. Act. 6. p. 734.

Pontifici in Canonibus approbandis vel rejiciendis Monarchicam ascriberent, ut è contrà ipsum in Epistolæ superscriptione suum *comministrum* appellant ^f; quod quidem planè indicat, eos de superbis, qui nunc Papæ tribuuntur, titulis nec somniando audiisse. His verò licet & Justinianum adjicere, qui Concilii quinti collatione primâ, ea quæ à Patribus in tertiâ Synodo erant statuta ^g, ab Imperatore vim & firmitudinem accepisse affirmat; “ Sed prædictus (inquit) piæ recordationis Theodosius, vindicans ea, quæ ita rectè contra Nestorium & ejus impietatem fuerant judicata, fecit *firmiter obtinere* contra eum factam condemnationem”. Cùm igitur ex dictis pateat, multa esse quæ Concilium Ephesinum ab Imperatore & *indictum* & *confirmatum* fuisse arguunt, plurima autem, quæ Cyrillum in præsidendi munere Cælestino collegam adjungunt, licet ut opinor, jure pronunciare, arrogantem illam, quam sibi nunc assumit Romanus Episcopus, potestatem, hujus Synodi tempore neutiquam obtinuisse.

At objicit Bellarminus ^h Prosperum in Chronico indicare, Synodum Ephesinam factam esse Cyrilli industriâ & Cælestini *autoritate*; unde infert Cardinalis, Episcopum Romanensem Concilium Ephesinum convocasse, cùm ex illius *autoritate* facta seu congregata dicitur. Sed repominus verba Prosperi falsò à Cardinali esse pro-

^f A. 9. 5. p. 638.
Concil. l. 1. c. 13. Bin. etiam in not. ad Concil. Coll. Reg. Tom. 6. p. 456.

^g Coll. Reg. Tom. 12. p. 13.

^h De

lata, cùm loco laudato, nihil prorsus de Synodo Ephesinâ occurrit: Ita enim loquitur sive Prosper sive quisquis erat Chronici istius autor¹:
“ Nestorius Constantinopolitanus novum Eccle-
“ siis molitur errorem inducere, prædicans Chri-
“ stum ex Mariâ hominem tantum & non Deum
“ natum, eique divinitatem collatam pro meri-
“ to. Huic impietati præcipuè Cyrilli Alexan-
“ drini Episcopi industria, & Papæ Cælestini
“ repugnat autoritas”. Ex quibus verbis mani-
festò apparet, Cardinalem meritò posse falsitatis
& imposturæ accusari, cùm illud Prospero attri-
buat, quod tamen ipse neutiquam asseruit: nihil
enim aliud affirmaverat Prosper, nisi Cælestini
autoritatem ad Nestorii hæresin subigendam
multum valuisse; quod nos non tantum de eo,
sed etiam & de Cyrillo verissimum esse dicimus,
cùm uterque celeberrimæ Urbis Episcopus, &
amplæ Diœceseos Patriarcha existens in ^k pro-
vinciali Synodo eam examinaverit, examinatam
autem & probè cognitam anathemate percus-
serit.

Non est autem ut dubitemus, quin tantorum
Præfulum sententia, quos & pietas & eruditio
& etiam sedium Episcopaliū eminentia illustres
reddidit, multum incommodi Nestorio attulerit,

---

¹ Ad A. C. 428. Coss. sc. Tauro & Fælice (quorum Consulatus in eum annum incidit, testibus Helvico & Ricciolo in Chronol. Ref. l. 4.) quamvis nescio quo errore in edit. Basil. 1575. A. C. 431. iis Coss. apponitur. ^k De Synodo Romanâ, vide Aët. 3. Concil. Ephes. p. 609. de Alexandrinâ autem, part. 1. Concil. Ephes. c. 26. p. 391. ibidem de Synodo Rom. loquitur Cyrillus, p. 392. §. 2.

34 *Romanensibus respondetur.*

aliosque Episcopos ad illius opinionem faciliùs & promptiùs damnandam adduxerit. Et hoc quidem solum asserit Prosper; Cælestinum verò Concilium Ephesinum fecisse seu convocasse, nec verbo intimat; unde non possum quin in præsentì negotio Bellarmini sinceritatem desiderem, cùm manifestò constat eum Prosperi testimonium adulterasse, quippe qui nec loco, quem laudat Cardinalis, nec quidem, ¹ ubi de Synodo Ephesinâ expressè differit, eam Pontificis Romani autoritate indictam fuisse vel semel inuit.

2. Sed ulteriùs urgetur, ex ^m Euagrio, Cælestini epistolâ ad Cyrillum, & etiam Photio de Synodis, patere, Cyrillum vices Cælestini in hoc, de quo differimus, Concilio obiisse. Quid si? An exinde sequi iudicat Cardinalis, Cælestini autoritate Synodum fuisse congregatam? Si ita quidem iudicat, turpiter hallucinatur, cùm nihil usitatus quàm ut absentes Episcopi suas vices alicui è præsentibus ⁿ committerent, quos tamen omnes, qui ita fecerint, aliquam in Concilio indicendo auctoritatem habuisse nec ipse, ut opinor, assereret Bellarminus. Quis nescit apud nos obtinere, ut Proceres singuli, quorum valetudo adversa eos à magnis regni comitiis detineat, vicarium aliquem quotiescunque libuerit, ex iis qui

---

¹ Basso sc. & Antiocho Coll. ad A. C. 431. verè, in erroneo autem codice suprad. A. C. 434. ^m L. I. c. 4. p. 253. 24. Bellar. loco præd. & Bin. Coll. Reg. Tom. 6. p. 465. ⁿ Si quis quærat exempla Episcoporum pro aliis subscribentium, plurima occurrunt in subscriptionibus Conciliis Chalcedonenfis. Coll. Reg. Tom. 8. p. 662, 664, 668, 671, 672, &c.

adsunt, constituerent, cui suum suffragandi jus & potestatem concedunt, quos tamen idèd comitia indixisse (cùm illud Regi proprium esse omnes noverint) nemo ratione non destitutus affirmaret.

3. Objiciunt nonnulli, Cælestinum primò quidem Concilium indixisse, dein verò Imperatorem, ut debitam sedi Romanensi obedientiam præstaret, aliis literis Pontificia mandata ab omnibus observanda præcepisse. Sed reponimus, (1.) Hoc gratis dictum esse, & nullius auctoris legitimi ac genuini testimonio posse probari, cùm (uti superius ostendimus) ex ipsius Concilii Actis, & istorum temporum historicis, luculenter pateat, Theodosii jussu Patres fuisse congregatos; de antecedenti autem aliquo Cælestini decreto, neminem vel proferunt, vel proferre possunt adversarii, qui leviter meminerit. (2.) Ipsi Patres in suis ad Cælestinum literis se imperiali auctoritate & Edictis accersitos convenisse scribunt °, nullam omnino mandati alicujus Pontificii mentionem facientes, quod quidem proculdubiò in illà, quâ ipsum Pontificem alloquuntur, Epistola, si tale aliquid fuisset, facere non omisissent. Imò Cælestinus etiam in literis ad Imperatorem datis Concilium ab eo (non à se) convocatum apertè profitetur p, quod quidem præsentis objectionis aciem penitus retundit.

4. Urgetur ab autore præfationis historicæ, fatis elucescere Concilium hoc] Cælestini auto-

---

° Act. 5. p. 638.

p Act. 2. prope finem, p. 598.

36 *Romanensibus respondetur.*

ritate coactum fuisse, ex ipsius Concilii actione tertiâ, & etiam Epistolâ ad Romanum Pontificem actione quintâ ¶ ubi illud asseritur. Sed re-gerimus hanc objectionem summam adversariorum impudentiam planè arguere, qui vel apertissima mendacia effutire neutiquam verentur, si modò Papæ autoritas tali artificio possit promoveri. In tantum enim abest, ut Synodi Indictio locis citatis Pontifici tribuatur, ut è contra directè contrarium ex iis facilè colligitur. ¶ Philippus enim unus è legatis Romanensibus actione tertiâ, & ipsi Patres in * Epistolâ Synodicâ actione quintâ, Concilium autoritate & decreto Imperatoris, nullâ prorsus Papæ Romani mentione factâ, Indictum fuisse & Convocatum expressè affirmant.

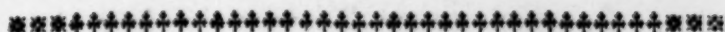

¶ Coll. Reg. Tom. 5. p. 10.   ¶ P. 604.   * Ad Cælestinum, p. 639.

PRÆLECTIO XXIII.

*De Indictione, Præsidibus & Confirmatione Concilii * Chalcedonensis, seu Generalis quarti.*

UM autoritatem illam, Auditores, quam sibi nunc dierum arrogat Præsul Romanus in Conciliis indicendis & confirmandis, despoticam, ab eo in tribus prioribus Synodis generalibus nec exercitam fuisse nec vindicatam olim ostendimus; methodi ratio postulat, ut nunc ad quartum universale Concilium procedatur, quod * A. C. 451 adver-

---

* Probè novi vulgò *Chalcedon* scribi, sed ipse nihilominus, datâ operâ, semper *Calchedon* scripsi; Collectionis enim Regiæ Autores, Labbæus & Cossartius, Justellus in suâ Canonum editione, nec non Valesius in editione Evagrii quam ipse accuravit (ne alios nominem) semper (x) in primâ Syllabâ, (χ) verò in secundâ statuunt.

* Habitum dicitur Concilium initio singularum actionum, Mar-
sus

sus Eutychem, humanam Christi naturam cum divinâ confundentem, Calchedone habebatur.

^b Sexcentos enim & triginta Patres, ut istam controversiam determinarent, primò Nicæam Bithyniæ urbem convocatos, postea Calchedonem translatos fuisse docent historici; ubi ante omnia ^c Dioscorum violentiæ, & Eutychem hæreseos damnantes, plures dein Canones statui Ecclesiasticos imprimis accomodos condiderunt. Pontifici autem Romano, in hoc Concilio vel cogendo vel moderando, summam aliquam potestatem competisse (quicquid impudenter garriunt illius pedissequi) strenuè negamus, quod etiam plurimis testimoniis facile erit comprobare.

Primò igitur Concilium hoc ab Imperatore (non Papa ^d) indictum fuisse & convocatum patet ex Marciani ad Leonem, urbis Romanæ Episcopum, literis, quæ extant in primâ parte Concilii Calchedonensis ^e, ubi sequentia occurrunt;

ciano Consule, quod contigit A. C. 451 uti apparet ex Fastis Coll.

^b Epist. Mansueti Ep. Mediolan. ad Constant. Pogonut. p. 42. Tom. 16. Coll. Reg. in prælimin. ad Concil. sextum.

^c Vide Evagr. Hist. Eccles. l. 2. c. 3. p. 285. Eundem numerum Patrum cum Mansueto statuunt Photius & Nîus in Lib. Synodiceis, aliique.

^d Leo Pontifex Romanus in Epist. ad Theodosium, quæ occurrit Coll. Reg. Concil. T. 8. p. 51. in primâ parte Concilii Calchedonensis hæc habet, " Omnes partium nostrarum Ecclesiæ, omnes mansuetudini vestræ cum gemitibus & lachrymis supplicant Sacerdotes, ut Generale Synodum jubeatis intra Italiam celebrari, &c. " Qui hæc scripsit, proculdubio penes Imperatorem judicavit esse Conciliorum Indictionem.

^e Coll. Reg. Tom. 8. p. 74. Idem asserit Marcianus in Epistolâ quâ Concilium Calchedonem transfert, Tom. 6. jusd. p. 85. & etiam Tom. 9 p. 211.

“ In omnem Orientem & in ipsam Thraciam &
 “ Illyricum Sacrae nostrae literae dirigantur, ut
 “ ad quendam definitum locum, ubi nobis pla-
 “ cuerit, omnes Episcopi conveniant ”. Idem
 etiam firmat Imperatoris ad omnes ubique Præ-
 fules Epistola, “ *Placuit* (inquit) *nobis*, Sanc-
 “ tum Concilium fieri in Nicæâ Bithyniæ civi-
 “ tate, unde tua sanctitas—ad memoratam ci-
 “ vitatem proximis Calendis Septembris adve-
 “ nire festinet”. Quod quoque testatur Justinianus Imperator Synodi quintæ collatione primâs,
 dum expressis verbis affirmat, “ *Marcianum*
 “ *congregasse* Calchedone Sanctos Patres, &
 “ magnâ contentione inter Episcopos factâ, non
 “ solum per suos iudices, sed etiam per seipsum
 “ in Concilium pervenisse, & omnes ad con-
 “ cordiam perduxisse ”. Hinc suffragatur Evagrius^h, “ His (inquit) de causis Synodus Cal-
 “ chedone congregata est, cum singularum ur-
 “ bium Episcopi *literis piissimi Imperatoris* ac-
 “ citi fuissent, primum quidem Nicæam, postea
 “ verò Calchedonem ”. Evagrio autem astipulaturⁱ Liberatus Diaconus, qui proximo post
 Concilium sæculo celebris extitit; hic enim in
 Breviario disertè affirmat Marcianum, postquam
 Imperii culmen esset adeptus, universale Conci-
 lium in Nicæâ *congregari jussisse*, & postea Cal-
 chedonem transferri præcepisse. Quid apertius,

^f Coll. Reg. Tom. 8. p. 77, 78, & 78, 79.   ^g Coll. Reg.
 Tom. 12. p. 13.   ^h Hist. Eccl. l. 2. c. 2. p. 283. 33.   ⁱ Coll.
 Reg. Tom. 12. p. 466. c. 13.   * Idem etiam affirmat Man-
 fuetus Mediol. Episcopus in Literis ad Constantinum Pogonatum,
 Coll. Reg. Tom. 16. p. 42.

Auditores, quàm hos omnes, nullâ omnino Romani Præfulis mentione factâ, Indictionem Concilii in totum civili magistratui ascribere ? Sed ut omnis cavillandi ansa penitus tollatur, ipsos Concilii Patres audiamus ; nemo certè illis, ad cuius jussum convenerint, vel melius novit, vel certiùs potuit exponere : Illi tamen nostram sententiam manifestò astruunt, dum in singulis ferè actionibus, se ab Imperatore fuisse congregatos expressè agnoscunt. Si enim hujus Concilii Historiam evolvimus, liquidò constabit Patres (occasione datâ) plusquam ^k vices se ex *jussu* vel *decreto* Imperatoris, non semel autem ex Pontificis autoritate congregatos, profiteri. Unde meritò licet concludere, quòd si vel ipsi Marciano qui Imperii habenas tunc temporis moderabatur, vel Patribus in Synodo collectis, vel aliis testibus, omni exceptione majoribus, fides sit habenda, quarti generalis Concilii Indictio, Imperatori, non Pontifici jure ascribitur.

Pergamus itaque proximo loco ad *Præsidendi* munus, quod quidem, uti ex omnibus Concilii actionibus apparet, procures quidam juxta Imperatoris placitum constituti, totum penè administrabant, illi enim nonnunquam ^l *Judices*, nonnunquam ^m *Præsides* appellantur ; ⁿ omnia etiam

^k Vide sis Prælect. xxii. p. 27. Not. (3.) par enim casus & ratio.

^{*} Coll. Reg. Tom. 8. p. 88, 392, 436, 535, 537, 538, 542, 609, 613, 627, 628, 642, 653. & Vol. 9. p. 1, 6, 9, 14, 22, 70, 71, 95, 105, 164, 166, &c.

^l In omnibus locis quæ citantur in Not. præced. primâ parte, & etiam alibi sæpissimè.

^m Coll. Reg. Tom. 9. act. 12. p. 89. ⁿ Act. 1. p. 103, &c. vol. 8. & passim in omnibus actionibus.

in quæstionibus proponendis, moderandis litibus & contentionibus, totâque Synodo dirigendâ pro libitu egerunt, ita ut hos *Præsidum laicorum* partes (quorum provinciam olim exposuimus) obiiſſe non est ut dubitemus. Inter Episcopos autem, si p̄ Photio, Nilo & Cedreno liceat credere, præfuerunt omnes Patriarchæ, juxta sedium suarum dignitatem (Alexandrino tantum excepto, qui reus existens se Patrum confesſu subduxit 9) quod etiam ex ipsius Synodi Historiâ clarè aſtruitur, ubi in unaquâque Patrum recensionem 1, primò Præſulis Romanensis Legati, dein Constantinopolitanus, & Antiochenus, Patriarchæ semper numerantur; inter quos tamen tantilla fuit Romanensis Episcopi prærogativa, ut ipsius Legati 2 *convenisse* sæpius unâ cum reliquis, nunquam verò in Actis Synodalibus *præsedisse* dicuntur, quod quidem manifestò indicat cum ob urbis Episcopalis eminentiam, *honore*, non autem *autoritate* cæteris Patriarchis præpolluisse.

Nec quidem potiori jure decretorum Synodalium *Confirmatio*, quàm aut Indictio, aut Præſidentia *ipsi* tribuitur, cum ex Marciani Imperatoris Edicto luculenter apparet, Concilii Canones ab Imperatore non Papâ Confirmationem derivasse: “ Ordinatis igitur (inquit 3 Marcianus

2 Libb. de Synodis apud Justellum V.2. p. 1146. Malè addit Photius, &c. Episcopum Hierosol. aliis Præſidibus, cum non adjungitur in Actis Synodalibus, nec tunc fuisset Patriarcha; vide Cavium de Regim. Eccles. p. 194, 195. 9 Coll. Reg. Tom 8. 490, &c. 1 P. 101, 393, 436, 518, &c. &c.

3 Tom. 8. act. 5. p. 627. Tom. 9. p. 1, 6, 14, 70, 72, &c.

4 Concil. part. 3. tom. 9. p. 212.

42 *De Confirm. Concil. Calched.*

“ Imperator) religiosè & fideliter, quæ veneran-
 “ dam Orthodoxorum fidem fundâsse noscuntur,
 “ sacro nostræ serenitatis *Edicto* venerandam
 “ Synodum *confirmantes*, admonuimus univer-
 “ sos, ut de Religione disputare desinerent, quo-
 “ niam unus & alter tanta secreta invenire non
 “ posset, maximè cùm summo labore & magnis
 “ orationibus tot venerabiles Sacerdotes, nisi
 “ Deo (ut credendum est) autore, ad indagi-
 “ nem veritatis non potuerint pervenire”. Et
 denuo v, “ E diversis provinciis religiosissimi Sa-
 “ cerdotes Calchedonem venerunt juxta *nostra*
 “ *præcepta*, & quid observari in Religione de-
 “ beat, perspicuâ definitione docuerunt. Cef-
 “ set igitur jam profana contentio; nam verè
 “ impius atque sacrilegus est, qui post *tot Sacer-*
 “ *dotum* sententiam opinioni suæ aliquid tract-
 “ andum relinquit. Nemo itaque vel Clericus,
 “ vel militaris, vel alterius cujuslibet conditionis,
 “ de Fide Christianâ, publicis turbis adunatis &
 “ audientibus, tractare conetur in posterum: In
 “ contemptores [enim] hujus legis pœna non
 “ deerit”. Et denuò x, “ Hoc itaque nostræ
 “ serenitatis *Edicto* commoniti, abstinete à pro-
 “ fanis vocibus, & ulteriùs desinite de Divinis
 “ disputare, — quia non solùm Divino judicio
 “ peccatum hoc (prout credimus) punietur, ve-
 “ rùm etiam *legum & judicium autoritate* coër-
 “ cebitur”. Quid planius, Auditores, quàm
 Principem optimum, Decretorum & Canonum

v *Edicto* primo, p. 209.   x P. 210.

Synodaliū veritatem, non à solo Pontifice y, sed à concordibus tot Episcoporum suffragiis derivantem, illis, in foro externo, robur & obligandi vim, à propriis, Imperialis sc. Majestatis edictis & statutis arcessere? Unde luce clariùs patet, Papam Romanum, majorem in Conciliis auctoritatem, quàm reliquos Patriarchas olim non habuisse, cùm omnia, non juxta solum illius beneplacitum, sed ex unanimi Patrum consensu fuerint determinata, & confirmationem, non ab eo (quod volunt hodierni curiæ Romanensis Parasiti) sed ab Imperatore tantum acceperint, quippe qui solus in refractarios & immorigeros potuit pœnis & suppliciis animadvertere.

Atque hæc, Auditores, de quarto Concilio generali, de illius Indictione, Præsilibus & Confirmatione impræsentialium sufficiant; de quo (uti & olim de tribus prioribus) ideò prolixius differui, quia semper maximi in Ecclesiâ nominis fuerunt, ita ut singuli Patriarchæ z, quo tempore primùm creabantur, se eorum decreta summâ fide & veneratione amplecti, datis ad alios literis, soliti sunt agnoscere.

At verò coronidis loco, non ineptum, ut opinor, erit, pauca quædam de quintâ & sextâ Synodo Generali adjicere, quippe quæ, licet non eodem cum supradictis, proximo tamen honoris

---

y Coll. Reg. Tom. 8 p. 518. Act. 3. Concilii Calched. in subscriptione Paschasini, Legati Pontificii, in versione Latinâ, additur, *Sancta Synodo præsidens* (quasi ille peculiari modo præsedisset) cùm nihil tale in Græcâ origine occurrat, nec aliquid quod illis verbis respondeat.   z Tasse Gregorio M. Registr. Epist. l. 7. Ep. 54. consule etiam Baron. ad A. C. 553. §. 225. &c. &c.

44 *De Indict. Concil. Const. secundi.*

gradu semper sunt habitæ. Harum autem prior^a, tempore Justiniani coacta ^b 165 Episcopos numerabat, qui tria Capitula (ita sc. vocabant^c quosdam Theodori Mopsuesteni, Ibæ, & Theodoreti tractatus, qui Nestorii doctrinam redolere videbantur) anathemate percusserunt circa A.C. 553. Hoc autem Concilium Papam Romanum nec *indixisse*, nec *confirmasse*, nec quidem ei *præsedisse*, sequentibus testimoniis innixi audacter pronunciamus.

Primò itaque, Synodum hanc à Justiniano convocatam docet Evagrius in Historiâ Ecclesiasticâ ^d, ubi hæc occurrunt, “ Porro dum Vigili-
“ us quidem veteris Romæ, novæ autem primùm
“ Menas ac deinde Eutychius Episcopatum ge-
“ rerent; & Alexandrinæ quidem Ecclesiæ A-
“ pollinaris, Antiochenæ autem Domnus, Hi-
“ erosolymitanæ verò præesset Eustochius, quin-
“ ta Synodus à *Justiniano convocata est*”. Idem etiam testatur Mansuetus, Ecclesiæ Mediolanen-
sis Episcopus, in Synodali ad Imperatorem Constantinum Epistolâ, “ Christianissimo (^e inquit)
“ *Justiniano* Imperatore, — existentibus quibul-

^a Anno Justiniani 27, Indictione 1. (ut apparet ex Coll. Reg. Tom. 12. p. 23. collatione secundâ) incidit autem in annum Christi, 553.

^b Ita Photius lib. suprà laudato: Mansuetus autem in Epistolâ supradictâ 160 tantum statuit.

^c De Disceptatione autem 3 *Capitulorum*, hoc est, de *Theodoro Mopsu.* & scriptis ejus, & de *Epistolâ*, quæ dicitur *Ibæ* ad Marin Persam scriptâ, & de Scriptis *Theodoreti*, quæ contra rectam fidem & sanctæ memoriæ Cyrillum, & contra 12 ejus capitula expofita sunt, &c. vide Concil. Const. secundi collat. 3. in fine p. 31 & 32. Tom. 12. Collect. Regiæ.

^d L. 4 c. 38. p. 427.

^e Coll. Reg. Tom. 16. p. 42. in præliminar. ad Concil. sextum seu Constant. tertium.

“ dam,

dam, qui sanctam Calchedonensem Synodum
sub nævo offensionis rejicere — jactitabant,
tunc à *præfato principe* — in regiâ Urbe Con-
stantinopoli — *congregati sunt* 160 venerandi
Patres, — prædictam Calchedonensem Syno-
dum ab omni suspitione erroris absolventes”,
&c. Quod etiam ulteriùs confirmat ipse Justinianus in suis ad Patres literis †, “ Nos igitur fe-
quentes Sanctos Patres & volentes rectam Fidem sine quâvis maculâ in Dei Ecclesiis prædicari, & impiorum conatum refecare, primum quidem & in vestris vos degentes Ecclesiis interrogavimus de prædictis impiis tribus Capitulis. & vestram nobis voluntatem manifestam fecistis, pro quo & comprobavimus vos, quòd indubitanter & cum omni alacritate rectam Fidem confessi estis, & impiam condemnationem à vobis factam, in eisdem ipsis permanent quidam, eadem impia tria Capitula vindicantes, idèò *vocavimus* vos ad regiam urbem, hortantes communiter convenientes, quam pro his habetis, voluntatem iterum manifestare”. Nil apertiùs, Auditores, quàm testes jam memoratos, quintum hoc universale Concilium, ex autoritate Imperatoris non Papæ, convocatum asserere.

Quod & *Præsidentiam* verò spectat, certum est Romanum Præsulem illam provinciam non

---

† Coll. Reg. Tom. 12. collat. 1. p. 15, 16.

‡ Præfuerunt reliqui Patriarchæ Eutychius sc. Constant. Apollinarius Alexan. Dominus Antioch & Stephanus, Georgius, ac Damianus vica-

obti-

46 *De Præsid. Concil. Const. secundi.*

obtinuisse, cùm ipse (quamvis tunc temporis Byzantii commorabatur) nullis Episcoporum argumentis induci potuit, ut Concilio interesset, quod agnoscit ipse^h Baronius, & etiam manifestò constât ex Synodi collationibusⁱ primâ & ^k secundâ. In tantum autem abest, ut illius vel assensum vel *confirmationem* necessaria judicarent Episcopi, ut fatente^l Baronio, nonnulla fanciebant ejus decretis planè contraria, aliaque facienda præceperint, quæ ipse disertè prohibuit. In Constituto enim, quod^m tempore Concilii edidit Papa Vigilius, Theodorum à nemine condemnari debereⁿ decernit, eumque unâ cum Ibâ & Theodoreto in pace Catholicæ Ecclesiæ defunctos^o pronunciat. Hoc tamen non obstante, ^p Patres Theodorum expressè condemnant; non condemnantes anathematizant^q, iisque omnibus (inter quos dubio procul Vigilius) qui eum in communione & pace Ecclesiarum defunctum affirmant, ^r mendacium & calumniam objiciunt. Unde manifestò apparet, eos decreta sua, licet Romani Pontificis confirmatio non accesserit, firma satis & valida censuisse, cùm illud fanciunt, quod ipsis placitis è diametro repugnaverit.

---

rii Patriarchæ Hieros. Vide sis Collat. primam p. 8. & etiam Collat. reliquas. ^h Ad A. C. 553. §. 35. p. 400. ⁱ P. 400.

^k P. 401, &c. ^l Ad A. C. 553. §. 219. ^m Ib. §. 48. &c. &c. p. 403 &c. ⁿ Ib. §. 179. p. 424: ^o Ib. §. 184.

p. 425. ^p Coll. Reg. Tom. 12. p. 230. Collat. 8. & coll. 4. p. 63. ^q Collat. 8. p. 236. can. 12. collat. 4. p. 53.

^r Collat. 5. circa med. p. verò 115. ex Ep. Vigiliæ quæ extât in append. Concil. Constant. p. 262 &c. suspicari possumus Vigilium *post* Canones à Patribus editos, Constitutum suum revocasse; sed hoc nostrâ non refert.

Ad

Ad sextum igitur Generale Concilium procedimus, quod nonnunquam Constantinopolitanum tertium, sæpius autem Trullanum dicitur, quoniam in eâ parte Palatii Imperialis habitum fuisse legimus, quæ propter concamerationis formam (trullam sc. seu pelvim referentem) Trullus dicebatur. Congregati igitur in eo, circa A. C. 680, præter propter ^tcentum & septuaginta Episcopi, Monotheletarum errores damnabant, qui unam tantum voluntatem, unam operationem in Christo ^vdocuerunt. Hos autem Patres ex Imperatoris ^xjussu fuisse convocatos exinde apparet, quòd illud singulæ Concilii actiones disertis verbis testantur, dum Synodum secundum *Imperialem Sanctionem* ^ycongregatam affirmant. Hoc etiam insuper probant ipsius Imperatoris, tum ad Pontificem ^zRomanum, tum ad ^aalios directæ Literæ, nec non Papæ Agathonis ad Constantinum ^bEpistolâ, quâ se pro *obedientiâ quam Imperatori debuit*, suos ad Concilium Legatos destinasse agnoscit.

Si verò in Concilii *Præsides* inquiramus ^c, singulæ actiones Imperatorem præfuisse declarant, è Clericis verò *πρωτοδίακον* & præfecturam omnibus Patriarchis ^d(seu eorum Vicariis) juxta

^s Baron. ad A. C. 680. §. 41, 42. p. 539.

^t Id. ibid.

^v Coll. Reg. Tom. 16. act. 1. p. 47. & act. 18. p. 477, &c.

^x Constantini sc. Pogonati. ^y Vide sis initia singularum actionum. ^z P. 31, 34, 35, 36. ^a P. 38. ^b P. 72 &c.

^c Vide p. 47, 55, 61, 68. &c. ^d Actione decimâ octavâ Concilii sexti, seu Constantinopolitani tertii, hoc ordine recensentur Sedes Patriarchales, Romana, Constantinopolitana, Alexandrina, Antiochena seu Theopolitica, Hierosolymitana. Coll. Reg. tom. 16. p. 535. Imò etiam statuit disente eadem Synodus

48 *De Confirm. Concil. Const. tertii.*

Sedium dignitatem tribuimus, quod ex quamplurimis Concilii locis confirmatur, ubi eo ordine, ante alios omnes, ^e semper recensentur Patriarchæ.

Confirmationem verò quod spectat, illam, non à Papâ Romano, sed ab Imperatore, rogant Patres; “ O benignissime (^f inquit) Domine—
“ his, quæ à nobis definita sunt, *signaculum* tribue, vestram in Scripto imperialem *confirmationem*, & per pias constitutiones, ex more, *eorum omnium firmitatem* ”.— Et denuò—
“ Petimus piam & à Deo coronatam Domini nostri potestatem, sicut & per oblatum pio vestro Imperio acclamatorium rogavimus, ut
“ per sacram vestram subsignationem *robur* præbeatur definitioni à nobis editæ ”.— Cui petitioni etiam annuit Imperator, & definitionem ^h subsignans, illam ulterius Edicto ⁱ corroboravit, in quo hæc legimus—^k “ Idcirco & nos, quæ
“ ab eis definita sunt, *confirmare & corroborare* cupientes, præsens pium Edictum edidimus. Et denuò ^l—“ Si quis verò— præsentem *nostram*
“ piam *constitutionem* non recipit, ^m siquidem
“ Episcopus est vel Clericus aut Monachico habitu circumdatus, depositionis pœnam exolvit. Si verò in ordine dignitatum insertus,
“ supplicio proscriptionis multabitur, eique cin-

Can. 36, ut isto ordine semper habeantur: Beveregius verò in suis ad illum Canonem Annot. ex antiquo Bibliothecæ Bodleianæ M. S. recenset omnes Provincias & Diœceses, quæ ex antiquo singulis Patriarchatibus subiciebantur. ^e Vide p. 48, 56, 62, 69. &c.

^f In sermone *περὸ φωνητικῶν* act. 18. p. 521.

^g P. 336.

^h P. 537.

ⁱ P. 549.

^k P. 552.

^l P. 565.

^m En Imperatorem Clericos deponentem.

“ gulum

“ gulum adimetur. Si autem idioticæ fortis est,
“ ex hâc regiâ omnique penitus nostrâ civitate
“ extorris addiceretur”. Quæ quidem tum Im-
peratoris tum Synodi verba clarè indicant, eos
accedentem civilis magistratûs, non autem Pon-
tificis, *confirmationem* ut decreta validitatem
obtinerent, necessariam judicâsse.

Atque hæc, Auditores, de sex primis Conci-
liis Generalibus differuisse sufficiat, ex quorum
Historiâ satis, ni fallor, elucescit, Papam Ro-
manum (quicquid nunc dierum prætendant illius
Gnathones parasitici) per sex integra à Christo
sæcula, in Synodis *αποστολικήν* quidem unâ cum
cæteris primarum sedium Episcopis, & suffragii
prærogativam, nullum verò nec in eos, nec in
reliquam Ecclesiam, extra propriæ ditionis limi-
tes, Imperium vel Autoritatem, multò minùs jus
Monarchicum habuisse.

PRÆLECTIO XXIV.

De Anglorum & Saxonum Conversione.

UM illud, Auditores, nostri muneris ratio exigit, ut singulis annis, rebus Ecclesiæ Britannicæ ventilandis diligentius insudemus, par erit, ut vergente nunc ad finem secundâ periodo, Ecclesiasticum patriæ nostræ statum denuò paulisper examinemus. Anno igitur Christi 449^a, Britanni à Pictis & Scotis oppressi, cùm ulteriores Romanorum suppetias expectare non poterant, Anglos & Saxonas à Germaniâ in auxilium advocârunt; qui postquam alteros illos & pristinos hostes debellâssent, in ipsos hospites arma convertentes, iis varias clades & majora, quàm antea Scoti, damna & miserias intulere: donec occupatis

---

^a Bed. l. i. c. 15. & seqq. Malmshur. de gestis Regum Angl. l. i. c. 1. &c.

tandem

tandem pluribus hujusce Insulæ regionibus, Britannos in Walliam, Cornubiam, & provincias ipsis vicinas compulerint. Si verò in horum advenarum religionem inquiratur, primo appulsu Ethnicam fuisse inveniemus: Tot enim diversa Numina religioso cultu prosequabantur, ut singulis hebdomadæ diebus ex iis nomina dividebant: ^b Sol enim & Luna duos, Tuisco autem, Woden, Thor, Frea & Seater reliquos septimanæ dies denominabant: nec quidem, si rem animo diligentius volvamus, majorem huic Insulæ perniciem, arma, quàm Deos suos, inferendo, attulerunt, donec tandem, aspirante summi Numinis favore, ipsi etiam victrices manus Christi subjecere. Quo autem modo, seu quibus instrumentis primam Christianæ Religionis notitiam acceperint, non facile determinatur; quamvis enim Romanenses, nostros majores hoc beneficium Gregorio Papæ & Augustino Monacho, quem ille in has regiones cum asseclis nonnullis misit, solis acceptum ferre contendunt, jure tamen forsitan possumus suspicari illos, nisi solum subactum & ab aliis cultoribus antea præparatum reperiissent, tam facilem accessum & prosperos laboris sui fructus vix reperturum fuisse. Quod ut clariùs appareat, primò ipsam Augustini, Saxonum, uti dicitur, Apostoli, historiam, è Bedâ fusiùs exponemus, cui dein nonnullæ animadversiones & stricturæ subjicientur.

^b Cambdeni Brit. in Anglo Sax. p. cxxx. & distinctius Verstegan in his *Restitution of decay'd Intelligence*, c. 3. p. 69, &c.

“ Anno (inquit ^c) ab incarnatione Domini quin-
 “ gentesimo octogesimo secundo Mauritius —
 “ Imperium suscipiens uno & viginti annis te-
 “ nuit. Cujus anno Regni decimo, Gregorius —
 “ Pontificatum Romanæ — sedis sortitus, rexit
 “ annos tredecim, menses sex, & dies decem.
 “ Qui divino admonitus instinctu, anno deci-
 “ mo quarto ^d ejusdem Principis, adventus verò
 “ Anglorum in Britanniam anno circiter cente-
 “ simo quinquagesimo, misit — Augustinum,
 “ & alios plures cum eo Monachos — præ-
 “ dicare verbum Dei genti Anglorum. Qui
 “ cum memoratum opus aggredi cœpissent,
 “ jamque aliquantulum itineris confecissent, per-
 “ culsi timore inertii redire domum — cogita-
 “ bant —. Nec mora, Augustinum — remit-
 “ tunt, qui à Beato Gregorio humili supplicatu
 “ obtineret, nè tam periculosam, tam laborio-
 “ sam, tam incertam peregrinationem adire de-
 “ berent. Quibus ille exhortatorias mittens li-
 “ teras, in opus Verbi eos divino confisos auxi-
 “ lio proficisci suadet.

“ ^e Roboratus ergò confirmatione Gregorii
 “ Augustinus, cum famulis Christi, qui erant
 “ cum eo, redit in opus Verbi, pervenitque
 “ Britanniam. Erat eo tempore Rex Ethelber-
 “ tus in Cantio potentissimus, qui ad confinium
 “ usque Humbri Fluminis maximi — fines
 “ Imperii tetenderat. Est autem ad Orientalem
 “ Cantii plagam Tanetos, Insula non modicâ,
 “ — in hac ergò applicuit — Augustinus, &

^c L. I. c. 23.^d A. C. 596.e Cap. 25.

“ focii

“ focii ejus, viri (ut fertur) fermè quadraginta.
“ Acceperat autem, præcipiente — Gregorio,
“ de gente Francorum interpretès, & mittens ad
“ Ethelbertum, mandavit se venisse de Româ,
“ ac nuncium ferre optimum, qui sibi obtempe-
“ rantibus æterna in coelis gaudia, & regnum
“ sine fine cum Deo vivo & vero futurum, sine
“ ullâ dubietate promitteret. Qui hæc audiens,
“ manere illos in eâ quam adierant Insulâ, &
“ eis necessaria ministrari, donec videret, quid
“ iis faceret, jussit. Nam & antea *fama Chri-*
“ *stianæ Religionis* ad eum pervenerat, utpote
“ qui & uxorem habebat *Christianam*, de gente
“ Francorum Regiâ, nomine Bertham: Quam
“ *eâ conditione* à parentibus acceperat, ut *ri-*
“ *tum Fidei ac Religionis suæ*, cum Episcopo,
“ quem ei adiutorem Fidei dederant, nomine
“ Luidhardo, inviolatam servare, licentiam ha-
“ beret. Post dies ergò aliquot venit ad Insu-
“ lam Rex, & residens sub dio, jussit Augusti-
“ num & socios ad suum ibidem advenire col-
“ loquium. — At illi — divinâ virtute præ-
“ diti veniebant, crucem pro vexillo ferentes
“ argenteam, & imaginem Domini salvatoris in
“ tabulâ depictam, Litaniasque canentes, pro
“ suâ simul & eorum, propter quos & ad quos
“ venerant, salute æternâ, Domino supplicabant.
“ Cùmque ad jussionem Regis residentes, ver-
“ bum ei vitæ, unâ cum omnibus qui aderant
“ ejus Comitibus, prædicarent, respondit ille
“ dicens, pulchra quidem sunt verba & promif-
“ sa quæ affertis, sed quia nova sunt & incerta,
“ non his possum assensum tribuere, relictis eis
“ quæ

“ quæ tanto tempore; cùm omni Anglorum
 “ gente, servavi. Verùm quia de longè huc
 “ peregrini venistis, &, ut ego mihi videor per-
 “ spexisse, ea quæ vos vera & optima credeba-
 “ tis, nobis quoque communicare desidera-
 “ tis, nolumus molesti esse vobis; quin potiùs
 “ benigno vos hospitio recipere, & quæ victui
 “ vestro sunt necessaria ministrari curamus: nec
 “ prohibemus, quin omnes, quos potestis, fidei
 “ vestræ Religionis prædicando societis. Dedit
 “ ergò eis mansionem in civitate *Doroverni-*
 “ *ensi* ^f, (quæ Imperii fui erat Metropolis) eis-
 “ que, ut promiserat, cum administratione vi-
 “ ctus temporalis, licentiam quoque prædicandi
 “ non abstulit. — g At ubi ipse etiam inter
 “ alios — credens baptizatus est, cœpere plu-
 “ res quotidie ad audiendum verbum confluere,
 “ ac relicto gentilitatis ritu, unitati se sanctæ
 “ Christi Ecclesiæ credendo sociare”. Hacten-
 “ us Beda: E cujus verbis probare satagunt Ponti-
 “ ficii nos Episcopi Romanensis studio & diligen-
 “ tia primam Evangelii cognitionem accepisse,
 “ quippe qui Monachum Augustinum ad veteres
 “ Saxonas & Anglos, impietatis ac idololatriæ
 “ tenebris involutos, ut lucē cœlesti eos imperti-
 “ ret, legaverit. Hoc quidem ultimum lubentes
 “ concedimus, nostrosque majores eâ de causâ
 “ Gregorio Magno & etiam Augustino plurimùm
 “ astrictos & devinctos fuisse facile concedimus.
 “ At solâ eorum operâ inter antecessores nostros

^f *Canterbury* proculdubio: clarè enim patet temporum ho-
 rum scriptores urbem istam semper *Doroberniam* vel *Durover-*
niam, &c. appellare.

g C. 26.

prima cœlestis doctrinæ semina dispersa fuisse, prorsus negamus, cùm contrarium, ex Autore jam laudato, & aliis, qui istorum temporum gesta describunt, historicis, facilè colligitur.

1. Primò enim asserit Beda ^h Ethelbertum uxorem è Regio Francorum sanguine duxisse, Bertham nomine, Religione verò Christianam: ei autem, per connubii leges, illud inter alia fuisse indultum, ut propriam Religionem liberè profiteretur, cujus etiam sacra, operante Luidhardo Episcopo, quem secum è Galliâ duxit, in Ecclesiâ B. Martini ⁱ propè Doroverniam, celebrâsse dicitur. Cùm itaque ex nostrâ & Gallorum historiâ appareat, hoc conjugium ^k triginta annis (& forsitan ampliùs) Augustini adventum præcessisse, patet etiam Religionem Christianam tan-

^h L. I. c. 25.

ⁱ Bed. l. I. c. 26.

^k Gregorius Turonensis (in Hist. Francorum, l. 9. c. 26.) Bertham hanc filio Regis Cantii nuptam scribit: ergò duxit eam Ethelbertus, patre vivente, & antequam ipse Imperium capeſſebat. At diem obiit Ermericus, Ethelberti pater, (juxta Malmſburiensem) 116 anno post adventum Saxonum; Augustinus autem Angliam appulit (teste Bedâ, l. I. c. 23.) circa An. 150. ab eâdem Epochâ: Si verò demantur 116 ab 150, relinquuntur 34. Tricesimus ergò quartus annus ab initio Imperii Ethelberti, cùm Augustinus primò illi concionabatur, & per consequens (ad minimum) 34 annus à nuptiarum solennitate.

Quod verò Ethelbertus Regnum Cantii capeſſebat anno 116. ab adventu Saxonum, hoc modo colligimus è Malmſburiensi;

Regnavit	{	Hengistus, annos	39	} simul considerati	53
		Euse.	24		
		Otha &			
		Ermericus			

116

Ermerico autem immediatè successit Ethelbertus, rerum potitus, juxta Bedam, annos 56.

to temporis intervallo, antequam ipse iis Evangelium prædicaverit, majoribus nostris fuisse cognitam. Unde meritò possumus existimare, non tantum in aulâ Regis, sed & alibi etiam plures fuisse, qui, idolis abjuratis, se Christo mancipârunt, cum non sit dubitandum, quin eandem potestatem, quam Augustino dedit Ethelbertus, quoscunque potuit subditos Deo lucrandi, Reginæ etiam & illius Episcopo antea concesserat. Tali autem libertate illis indultâ, fieri non potuit quin Luidhardus cum suis Gallis, & multos ad Evangelium amplectendum pelliceret, & aliorum etiam animos in tantum emolliret, ut postea facilius ad Augustini & ejus sociorum prædicationem, erroribus illis, quibus diu irretiti jacuerant, nuncium remitterent. Quod quidem expressè de ipso Rege asserit Malmsburiensis¹;

“ [Ethelbertus] (inquit) cum adultiori ætati
 “ consultior accessisset militiæ peritia, brevi om-
 “ nes nationes Anglorum, præter Northanhim-
 “ bros, continuis victoriis domitas sub jugum
 “ traxit: & ut externorum quoque familiarita-
 “ tem ascisceret, Regis Francorum affinitatem
 “ filiæ ejus nuptiis Berthæ sibi conciliavit. Tum
 “ verò Francorum contubernio gens eatenus
 “ barbara ad unas consuetudines confœderata,
 “ sylvestres animos indies eruere, & ad leniores
 “ mores declinare. His addebatur Letardi Epif-
 “ copi, qui cum Reginâ advenerat, cœlebs ad-
 “ modum vita, quâ Regem ad Christi Domini
 “ cognitionem etiam tacens invitabat; quo fa-

¹ L. I. de gestis Reg. Anglor. c. I. p. 10.

“ Etum est, ut postea beato Augustino præd-
 “ canti Regis animus *jam emollitus* facile cede-
 “ ret, & primus de numero Patrum suorum sa-
 “ cris sacrilegis renunciaret, ut quos Regni præ-
 “ minebat potentiâ, Fidei quoque obumbraret
 “ gloriâ”. Hæc ille. Cùm igitur ex dictis pa-
 teat, sacra Fidei mysteria, ante Legatorum Ro-
 manensium adventum, Saxonibus & Anglis fuisse
 à Luidhardo annunciata, non est ut cum
 Bedâ aliisque, curiæ Papali nimium addictis, pro-
 mulgati inter nostrates Evangelii honorem, Gal-
 lis forsitan præcipuè tribuendum, Augustino tan-
 tùm & ejus affeclis ingrati assignemus.

II. Quâ fronte ipsos Britannos hujus operis
 laude penitus excluderent Pontificii non video,
 cùm Kentigernum, Davidem, Gildam, Dubrici-
 um, Theliavum, aliosque quamplurimos Britan-
 norum Sanctos^m, concionandi felicitate & fre-
 quentiâ miraculorum celeberrimos, circa hæc
 tempora floruisse affirmant. Quis credet tot
 viros, pietate & bonis operibus insignes, quo-
 rum etiam nonnulli ad Galliam usque & Germa-
 niam, cœlestem doctrinam enunciantes, excu-
 risse dicuntur, patriam suam in tantum neglexis-
 se, ut nullum laborem, nullam omnino operam,
 ejusdem cum iis regionis incolis impendere vo-
 luerint? Nec quidem hoc improbabile tantùm,
 sed etiam rerum gestarum historiæ minùs con-
 gruum esse asserimus. Johannes enim Tinmu-

---

^m Cressy's *Church History*, l. ii. alique passim: vide etiam
 Indicem Chronol. (affixum Usserii primord. Eccl. Brit) ab A.
 C. 600 & deinceps.

thenſis affirmat ⁿ, Kentigernum, ut eos ad Religionem Chriſtianam ab idolis adduceret, docuiſſe cultores Wodeni (qui tantum Saxones erant & Angli) illum, hominem fuiſſe mortalem, qui olim rerum habenis inter eos potiebatur. Agnoſcit etiam ipſe ^o Bollandus, prædictum Kentigernum unâ cum Gildâ, charitatem ſuam zelumque Fidei inter Saxonas Angloſque exhibuiſſe. Nec quidem reliquos inertes aut ignavos licet exiſtimare, cum ſanctitas eximia, quam illis tribuunt Romanenſes, eos in meſſe Domini deſides operarios eſſe non permetteret.

III. Hoc etiam ulterius Gregorii M. literis confirmatur, qui ad Theodoricum & Theodebertum, Francorum Reges, ſcribens, hæc habet P: “ Per-
“ venit ad nos Anglorum gentem ad Fidem Chri-
“ ſtianam, Deo miſerante, *deſideranter velle*
“ converti; ſed Sacerdotes veſtros è vicino ne-
“ gligere, & deſideria eorum *ceſſare* ſuâ adhor-
“ tatione ſuccendere”. Et ^q denuò ad Brunichildin Reginam “ Indicamus ad nos perveniſſe
“ Anglorum gentem, Deo annuente, *velle fie-*
“ *ri Chriſtianam*”. Quæ quidem verba planè indicant & Gallos olim, Saxonas ac Anglos in ſacris Evangelicis erudiſſe (nemo enim *ceſſat* illud facere quod nunquam fecit) & etiam ipſos ante Auguſtini acceſſum tantâ Religionis Chriſtianæ notiâ imbutos fuiſſe, ut ſummo ulterio-
ris cognitionis deſiderio vehementius æſtuarent.

ⁿ Videſis Uſſer. de Brit. Eccl. primordiis, c. 15. p. 357.   ^o De
vitis Sanctorum ad 24 Febr. in procem. ad vitam Ethelberti,
p. 472.   ^r Regiſtr. Epist. l. 5. Ep. 58.   ^q Ep. 50.

Contendimus igitur nostros majores prima suæ Fidei semina à Britannis & Gallis derivasse, quamvis postea, vel quia ^r exiguus tantum erat concionatorum numerus, velut major Romano Pontifici honor & potestas accederet, Legatos ad operis consummationem Romam miserit Gregorius, qui, uti mox videbimus, non Christo tantum sed & suo etiam Pontifici subditos & servos acquirere satagebant.

I. At objicitur Bedam ^s disertè affirmare, Britannos nunquam genti Anglorum sive Saxonum, Britanniam secum incolenti, verbum Fidei prædicando committere voluisse, quod etiam ipse Gildæ testimonio confirmat. Sed regerimus (1.) Gildam tractatu ^t, quem laudat Beda, desides tantum & ignavos Sacerdotes, quorum tamen nimium fuisse numerum agnoscimus, accusare, quos etiam avaritiæ, oppressoris, impudiciæ, nec non aliorum criminum acrius insinuat; qui autem omnes istius fuisse generis exinde colligeret, & charitatis violaret leges, & etiam plurium historicorum fidem nimium elevarer, qui egregias eâ ætate in Britannicâ gente Sanctos fuisse narrant, quorum nonnullos superius memoravimus. (2.) Qui Sanctos istos ejusdem ignaviæ & negligentiae cum reliquis postu-

---

^r Nonnulli proculdubio hoc opus detrectabant ob odium Anglorum, qui eos perfidè patriam expulerant. Videfis Galfrid. Monumen. in hist. Regum Brit. l. 11. c. 12. p. 85.

^s Hist. Eccles. l. 1. c. 22. ^t Videfis initium Correctionis in Eccles. ordin. vol. 5. Biblioth. Patrum, p. 679. Notandum verò hunc tractatum nonnunquam annexum alteri ejusdem autoris tractatui de excidio Britanniae tanquam illius partem.

laret, illud assereret quod non tantum veritati repugnaret, sed etiam omni probabilitatis specie destituitur, ut superius evicimus. (3.) Nec est ut hostiles erga se invicem animos *omne* commercium inter Britannorum & Anglorum gentem impediisse suspicemur, cum uti ex Willielmo Malmsburiensi apparet, tum ^v in Occiduis, tum etiam in ^x Borealibus hujus Insulae regionibus, Britanni simul & Angli, firmo foedere ligati, sub iisdem Saxonum Regibus unanimes vixerunt. Quo in casu fieri non potuit, quin sancti illi superius memorati, & etiam ipsum vulgus, Christianae Religionis principia eorundem cum iis oppidorum & urbium incolis gradatim instillarent.

2. Sed objicitur secundo, Ethelbertum ^y, apud Bedam, Augustino concionanti respondisse, illa quae ipse docuit de futuro saeculo *nova* esse; unde colligitur, istum Principem usque ad ea tempora Religionis Christianae fuisse penitus ignarum. At reponimus, (1.) Orationes, quas historici Principibus aliisque ascribunt, non eos quibus tribuuntur, sed historicos pro autoribus ferè semper agnoscere, ideoque ista verba, non tanquam Ethelberti sed potius Bedae sunt aestimanda. (2.) Bedam Bedae opponimus; in eodem enim capite expressè affirmat, Ethelbertum Christianae Religionis famam pluribus ante Augustini adventum annis à Conjuge & Luidhardo Praesule accepisse. Nec sanè aliter fieri potuit: Quis enim sanæ mentis crederet, maritum istius Fidei inscium fuisse, quam illius uxor, illo con-

^v L. 1. c. 2. p. 12.

^x L. 1. c. 3. p. 16.

^y L. 1. c. 25.

fentiente,

sentiente; non tantum liberè sed etiam ^z publicè fuerit professà?

3. Urgetur Gregorium M. idè se ad convertendos Anglos primitus applicasse, quoniam eos impietati & idolis addictos didicerat, uti patet ex Joanne Brompton Abbate Jornalensi, qui rem totam in Regni Cantiani Chronico his verbis enarrat ^a: “ Quàdam die dum B. Gregorius
“ per forum urbis Romanæ transivit, invenit
“ quosdam pueros, formâ pulcherrimos, vultu
“ venustos, capillorum nitore perspicuos, esse
“ venales. Interrogat igitur mercatorem de
“ quâ illos patriâ attulisset? Qui respondit, de
“ Britannîâ, cujus incolæ simili candore reful-
“ gent. Interrogat iterum, si Christiani sunt;
“ cui mercator, non, sed paganis erroribus im-
“ plicati tenentur. Tum Gregorius intimo cor-
“ de longa trahens suspiria, ait, Heu, pro do-
“ lor, quòd tam lucidi vultûs homines autor
“ nunc possidet tenebrarum! Interrogabat insu-
“ per, quòd esset vocabulum gentis illius; cui
“ ille, *Anglici* vocantur. Benè, inquit, *Anglici*,
“ quia *Angelicos* vultus habent. Rursus inter-
“ rogavit, quòd nomen haberet provincia. Ait
“ mercator, Provinciales illi *Deiri* vocantur.
“ Et Gregorius, benè, inquit, *Deiri*, quia *de*
“ *irâ* Dei sunt eruendi. Tum de nomine Regis
“ interrogat; ait mercator, quòd *Elle* diceba-
“ tur: at Gregorius ad nomen alludens, benè
“ *Elle*, quia *Alleluja* in partibus illis decantari

^z Vide p. h. l. 55.

^a Vide p. 726. Historiæ Anglicæ scriptorâ 10. quos edidit R. Twysden.

“ oportet.

“ oportet. Qui mox ad summum accedens Pon-
 “ tificem, cum multâ instantiâ & precibus vix
 “ obtinuit, ut ad illos convertendos in Britan-
 “ niam mitteretur. Cûmque jam — trium
 “ dierum iter peregisset, & in quodam prato
 “ divertens quædam, cæteris quiescentibus, le-
 “ citaret, locusta superveniens quam percurrere
 “ bat, paginæ saltum dedit, eumque à legendo
 “ quiescere sic coëgit; tunc ille ex considera-
 “ tione nominis ait, *Locusta* hæc dici potest
 “ quasi *loco sta*”. [Nec multò post] “ su-
 “ pervenientibus Apostolicis nunciis redire com-
 “ pellitur”. Hactenus Abbas Jornalenfis, cui
 etiam suffragantur & alii in præcipuis historiæ
 circumstantiis, unde infertur, omnes Anglos &
 Saxonas ad ea usque tempora sacris Ethnicorum
 fuisse prorsus immerfos, & per consequens pri-
 mam eorum conversionem Gregorio & Augusti-
 no in totum deberi.

Sed responderetur, (1.) Quòd superius à nobis
 factis evictum est impossibile esse ut ante Augu-
 stini adventum majores nostri aliquam saltem
 Religionis Christianæ notitiam à Gallis & Bri-
 tannis non acceperint. (2.) Si concederemus
 omnes ^b provinciæ *Deirensis* incolas (illos enim
 solos respicit hæc historia) tunc temporis à verâ
 Fide prorsus alienos fuisse, non tamen exinde
 sequitur reliquos etiam Saxonas & Anglos iisdem

---

^b Comitatus Eboracensis, Dunelmensis, Lancastrensis, West-
 morlandia, Cumberlandia, provincia Deirensis. Vide Cambd.
 Brit. p. 706.

erroribus implicitos jacuisse. (3.) Ipsius Bedæ^c verba (ubi eam commemorat) illum huic narrationi integram Fidem non præbuisse ostendunt: *Opinionem* enim tantum vocat *traditione* solâ à majoribus acceptam; ideoque eâ tantum de causâ forsitan ipsam libro suo inseruit, nè in Monachatu consortibus, qui talibus ineptiis solent delectari, bilem commoveret. (4.) Tota historia nimium frivola est ac puerilis, venerandique Præfulis gravitati parum accommoda. Quid enim magis insulsum, quàm tantæ canitiei & pietatis virum verbis & syllabis ludentem, summasque ex iis res & maxima negotia dirigentem inducere? Quid ineptius, quàm ex saltu *locustæ*, *loco standum* colligere, aut quia Rex *Elle* dicebatur, ideò regionibus illi subditis *Alleluja* canendum augurari? Certè genii tantilli joca & lusus Monachos rudiores spirant, totamque fabulam in eorum officinis fabricatam videntur planè arguere. (Ultimò.) Ipse Gregorius in^d Epistolis hujus objectionis nervos penitus elidit, dum nullam omnino fabulæ superius enarratæ mentionem faciens, indicata ipsi Anglorum desideria, tanquam unicum incentivum memorat, quod illum ad conversionem eorum promovendam fortius stimulaverit. Atque hæc, Auditores, de *primâ* Evangelii inter majores nostros, Anglos scilicet & Saxonas, promulgatione impræsentiarum sufficiant, cum ex dictis, ut opinor, luculenter constat, eam non Monacho Augustino, sed Britannis potius & Gallis jure

^c L 2. c. 1.^d Vide p. h. l. 58.

ascribendam. Nec quidem velim, ut aliquis suspiceretur nos meritam laudem Augustino invidere; multum illi debent antecessores nostri, utpote cujus præcipuè operâ & successorum, lucis Evangelicæ radii, paucis tantum in locis obscurius antea micantes, pleno tandem jubare per universam ubique Angliam diffundebantur. Plura verò illi debuisset tota hæc Insula, si ^e neophytos Saxonas ineptis ritibus non enarrasset, & miserâ oppressione gravatos Britonas (ejusdem cum eo Fidei professores) tractasset humanius, quibus, cum ⁱ nec Romani Præsulis auctoritatem, nec istius Ecclesiæ ceremonias, nec ipsum tanquam legitimum eorum Pontificem admittere voluerint, (quæ omnia iis obtrudere summo perè nitebatur) bella & exitium dicitur minabundus prænunciâsse. Nec quidem præsagio defuit eventus, cum postea Ethelfridus, Britannorum plures, inter quos magnus Sacerdotum & Monachorum Banchorensium numerus ^g gladio interfecerit. Hanc autem cædem ideò facilius prædixisse Augustinum traditur, quod ipse illius causæ extiterit Ethelbertum, ut Ethelfridum concitaret & ei comitem se jungeret, instigando, uti testantur ^h Galfridus Monumethensis,

^e Vide Spelman. de Concil. Brit. p. 93. Bed. l. i. c. 25, 27. cum notis Wheeloci in Edit. Lat. Saxon.

^f Trivet. apud Spelman. l. præd. p. 111. Gregor. M. in quintâ respons. ad Aug. apud eundem, p. 99. ex Bedâ patet, l. 2. c. 2. sc. ex resp. Monach. quòd si ei *subdi* cœperimus. Et etiam responso Dinotti Abbatis apud Spelman. p. 108. Monumeth. l. ii. c. 12, 13.

^g Bed. l. 2. c. 2.

^h Reg. Britan. Hist. l. ii. c. 13. p. 85.

ⁱ Thomas

ⁱ Thomas Graius, ^k Trivetius, ^l Essebiensis Monachus, aliique. Nec quidem tali actioni repugnant Augustini mores, quem arrogantis & protervi ingenii hominem fuisse, quales in crudelitatem maximè sunt proclives, ex ipso ^m Bedâ liquet. Quibus si insuper adjicimus notissimam, ab antiquis usque temporibus, curiæ Romanensis indolem, cujus asseclæ summum, quo jure quâve injuriâ, in alias quascunque Ecclesias imperium perpetuò affectant, nimium probabile apparebit Augustinum hujus cædis haud prorsus innocuum fuisse.

Novi quidem Romanenses cum antea defunctum, Bedæ testimonio innixos, asserere. Sed regerimus, (1.) Quòd Saxonica Bedæ exemplaria, etiam maximæ vetustatis, uti ⁿ testantur illius linguæ periti, nihil tale affirmant, imò è contra tradunt eum ^o *post* istam cædem Mellitum & Justum Episcopos consecrâsse. (2.) Cædes hæc Britannorum ^p A. C. 603. videtur contigisse, cum tamen non tantum Matthæus ^q Westmonasteriensis, & Polydorus ^r Vergilius Augustinum diu postea supervixisse tradunt, sed etiam illud ^s charta Ethelberti Regis, quâ fundos & prædia Ec-

ⁱ Apud Juellum in defen. Apolog. part. 5. p. 437. ^k Apud Spelman. p. 111. ^l Apud Wheelocum in Annot. ad Bedæ

Hist. Ecc. l. 2. c. 2. ^m L. 2. c. 2. clarissimè. ⁿ Vide

Juellum loco superius laudato: & Godwinum de conversione Brit. (præfix. lib. de Præful.) p. 50. ^o Consule ed. Bedæ

Lat. Saxon. l. 2. c. 3. in margine, p. 116. ^p Bed. l. 2. c. 3.

Collat. cum initio c. 3. & Matt. Westmonast. ad A. C. 603.

^q Ad A. C. 608. p. 109. ^r Hist. Angl. l. 4. p. 66.

^s De istâ Chartâ Ethelberti in partes sunt eruditi: Justellus enim in defen. Apolog. pro Eccl. Angl. par. 5. p. 439. eam laudet

clesiæ D. Petri apud Dorobernienses donavit, confirmat; in quâ A. C. 605. datâ, Augustini nomen donationi consentientis occurrit. (3.) * Rogerus de Diceto & v Fasti Saviliani Augustinum per 15 aut 16 annos Episcopatum Cantuariensem occupâsse asserunt: at cùm Româ discessit A. C. 596, certum est eum, juxta hanc computationem, etsi proximo, postquam huc appulerit, anno Episcopus sit consecratus, ante A. C. 613. diem, non obiisse. Hæc itaque si æquâ lance trutinentur, Augustinum cædi Banchorensium superstitem fuisse arguunt: utrùm verò Ethelfridum, mediante Ethelberto, ad eum concitaverit necne, ex argumentorum superiùs allatorum pondere determinandum relinquo. Utcunque sit, meritas funestæ hujusce stragis poenas mox solvit Ethelfridus: ulteriùs enim versùs Banchoriam pro-

---

& defendit. Cùm tamen Spelmannus in Conciliis Britan. p. 125. hanc & alias Ethelberto ascriptas à suspicione non esse liberas asserit, idque nonnullis argumentis probare satagit.

* Utrum Rogerus de Diceto (ita enim vocat Wheelocus in Annot. ad Bed. l. 2. c. 2.) sit idem cum Radulpho de Diceto, quem edidit Rogerus Twissden (inter Historiæ Anglican. Scriptores antiquos) nescio: ille enim Radulphus in *abbreviationibus Chronicis* Laurentium constituit Archiep. Cantuariensem ad A. C. 615. eo ergo anno statuit mortem Augustini. *Fasti autem Saviliani* (qui disertè statuunt mortem Augustini A. C. 613) occurrunt ad finem *Scriptorum rerum Anglicarum post Bedam* à Savilio editorum.

v Apud Wheelocum in Annot. ad Bed. l. 2. c. 2. Malmshuriensis etiam lib. 1. de gestis Pontif. Anglor. p. 196. & Polyd. Vergil. Hist. Angl. l. 4. initio. Willielmus Thorn in Chronico (p. 1765. è Scriptorum antiquorum à R. Twysden editorum) statuit mortem Augustini A. C. 605. & ita etiam Chronolog. Cantuariensis (p. ejusdem lib. 2230.) uterque tractatus post cædem Banchorensis.

fificienti

ficiscenti occurrebant tres * Britannorum duces, qui manus conferentes, ipsum vulnerabant, exercitûs decem millia & 60 interimentes. Sed de Anglorum ad Fidem Christianam conversione non est ut plura impræsentiarum addamus, cum ex dictis, ut opinor, pateat antecessores nostros, *eo nomine*, plus Gallis & Britannis quàm Augu- stino & Romanensibus debuisse; nisi enim *isti* & Regis & populi animos antea præparâset, probabile est quòd vel *hi* nunquam † à Gregorio missi, vel saltem tantâ ab ‡ Ethelberto & Anglis comitate accepti non fuissent.

---

* Monumeth. l. ii. c. 13. p. 86. Trivet. apud Spelman. de Concil. p. 112. † Vide p. h. l. 63. ad not. (d) & p. h. l. 58.
‡ P. h. l. 53.

PRÆLECTIO XXV.

De Pictorum (Britannorum etiam & nominis Britannia) ac Scotorum origine.

UM olim, Auditores, de veterum Britannorum, superiori autem Prælectione de Saxonum & Anglorum, ad Fidem Christianam conversione differuimus, par est, ut nunc ad alteram hujusce Insulae partem, quam Scotiam appellamus, progrediamur, nec non quinam fuerint, qui priscis illius incolis primi Evangelium prædicarunt, investigemus. Ut verò faciliori methodo procedatur, non incongruum, ut opinor, erit pauca quædam de iis, qui Boreales istas Britanniaë regiones olim habuerunt, prælibare. Picti quidem & Scoti vulgò nominantur, unde autem ipsi originem derivarunt, inter eruditos non convenit. Pictos quidem (ut ab iis, qui priores Caledoniam occuparunt,

cupârunt, ordiamur) Scythicam fuisse gentem affirmant nonnulli, inter quos locus præcipuus Bedæ tribuitur, qui historiæ Ecclesiasticæ ^a initio, verbis sequentibus, eorum in hæc loca adventum exponit. “ Imprimis hæc Insula Britonas
“ solùm, à quibus nomen accepit, incolas habuit, qui de tractu Armoricano (ut fertur)
“ Britanniam advekti, Australes sibi partes illius vendicârunt. Et cùm plurimam Insulæ partem (incipientes ab Austro) possedissent,
“ contigit gentem Pictorum de Scythiâ (ut perhibent) longis navibus non multis Oceanum ingressam, circumagente flatu ventorum, extra fines omnes Britanniae, Hiberniam pervenisse, ejusque Septentrionales oras intrasse, atque inventâ ibi gente Scotorum, sibi quoque in partibus illius sedes petiisse, nec impetrare potuisse. Est autem Hibernia, Insula omnium post Britanniam maxima, ad Occidentem quidem Britanniae sita : sed sicut contra Aquilonem ea brevior, ita in Meridiem se trans illius fines plurimùm protendens, usque contra Hispaniae Septentrionalia, quamvis magno æquore interjacente, pervenit. Ad hanc ergò usque pervenientes navigio Picti (ut diximus) petierunt in eâ sibi quoque sedes & habitationem donari. Responderunt Scoti, quòd non ambos eos caperet Insula, sed possumus (inquiunt) salubre vobis dare consilium, quid agere valeatis. Novimus Insulam aliam esse, non procul à nostrâ, contra ortum solis, quam

---

* L. I. C. I.

“ sæpè lucidioribus diebus de longè aspicere so-
 “ lemus. Hanc adire si vultis, habitabilem vo-
 “ bis facere valeatis, vel si qui restiterint, nobis
 “ auxiliariis utimini. Itaque petentes Britanni-
 “ am Picti, habitare per Septemtrionales partes
 “ coeperunt; nam Austrinas, Britones occupa-
 “ verant ”.

Hactenus Beda; cui suffragatur Galfridus Mo-
 numethensis, qui triplicem Pictorum invasionem
 statuit. Primam quidem tempore ^b Marii Bri-
 tannorum Regis, quam hoc modo enarrat ^c :
 “ Successit [Arvirago] in Regnum filius ejus
 “ Marius, vir miræ prudentiæ & sapientiæ.
 “ Regnante postmodum illo, quidam Rex Pic-
 “ torum, nomine Rodric, de Scythiâ cum mag-
 “ nâ classe veniens, applicuit in Aquilonarem
 “ partem Britanniæ, quæ Albania appellatur,
 “ coepitque provinciam illam vastare. Collecto
 “ igitur populo suo petivit cum Marius, illatiff-
 “ que proeliis ipsum interfecit, victoriâque po-
 “ titus est”. Hæc de primo Pictorum adventu
^d Galfridus. Secundum ^e verò postea exponit,
 ubi, post Lucii Regis obitum, Fulgentium quen-
 dam, ut Romanis melius resisteret, in Scythiam
 transfretantem, cum magno Pictorum exercitu
 reversum narrat, qui postea Carausio se deden-
 tes, Albaniam, futuræ habitationis locum, ab
 illo acceperunt. Secundo autem isti tertium ††

^b Circa finem sc. Imp. Claudii (ut apparet ex Galfridi l. 4. c. 15, 16, 17.) annoque Dom. 50. ^c L. 4. c. 17. p. 30.

^d L. 5. c. 2, 3. p. 32. &c.

^e Tempore Severi (ut patet ex locis citatis) annoque C. 208.

etiam horum appulsum subjungit autor prædictus g. “ Nefandi (inquit) Pictorum & Hunnorum duces, Guanius & Melga, qui partibus
 “ Gratiani & Valentiniani favebant, cùm didicissent Insulam Britanniae ab omni armato milite
 “ vacuatam, iter festinatum versus illam direxerunt, associatisque sibi collateralibus Insulis in
 “ Albaniam applicuerunt. Agmine igitur facto
 “ invaserunt Regnum — stragem non minimam facientes; — cùm ergò tanta calamitas
 “ Maximiano nunciata esset, misit Gratianum
 “ municipem cum duabus Legionibus, — quæ
 “ ut in Insulam venerunt, præliatæ sunt cum
 “ prædictis hostibus, & acerrimâ nece affectos
 “ ipsos in Hiberniam fugaverunt.

Atque hæc quidem Bedæ & Galfridi Monumethensis testimonia (quibus & ^h Gildam licet ad-jicere, qui Pictos *transmarinam & Aquilonarem* gentem vocat) hanc de eorum è Scythiâ adventu, historiam probabilem redderent, nisi validiora essent argumenta, quæ eam impugnant, & Pictos veterum fuisse Britannorum progeniem confirmant.

I. Nulla omninò, apud Autores Romanos, ante ⁱ Constantii senioris tempora, *Pictorum* ^k mentio occurrit, sed è contrà tum ^l Tacitus, tum etiam ^m Herodianus, ⁿ Dion Cassius, aliique eos,

^g L. 5 c. 16.   ^h De excidio Britanniae, in Bibl. Patr. Tom. 5. par. 3. p. 676.   ⁱ Circa A. C. 300.   ^k Vide Usser. pe primord. Eccl. Brit. c. 15. p. 300.   ^l In Agricol. viâ passim.
^m L. 3. c. 46, 47, 48. p. 132, &c.   ⁿ L. 76. passim. à medio ad finem. In Severo. & l. 72 non longè ab initio, in Commodo p. sc. 820. Tacitus scripsit circa A. C. 110. Herodianus circa A. C. 225. Dion. Cassius circa A. C. 235.

qui è Sylvâ Caledoniâ prorumpentes, toties Romanis negotia facefferunt, Britannos perpetuò appellant, quod clarè indicat, utrosque eandem fuisse gentem, licèt (propter rationes mox afferendas) successu temporis diversis nominibus sint insigniti.

2. Unde est, quòd Romanorum Imperatores, qui ambitiosis titulis victorias suas solebant venditare, & se Armeniacos, Parthicos, Germanicos, Sarmaticos, &c. à Provinciis subjugatis, dicere, nunquam tamen *Pictorum* nomen (post debellatam sæpiùs Caledoniam °) assumebant? Nunquam certè *Britannicorum* epitheto, ubi & *istam* Insulæ partem post *alteram* devicerant, fuissent contenti, si (quod volunt Beda & Galfridus Monumethensis) iis temporibus, Picti aliqui, à Britannis diversi, istas regiones incoluissent.

3. Tum mores, tum etiam nomina, eandem Pictis & Britannis originem fuisse arguunt, utraque enim Gens corpora sua variis coloribus inficere consuevit. De Britannis audiamus Cæsarem, “ Omnes verò Britanni (p inquit) se vitro inficiunt, quod cæruleum efficit colorem ”. De Pictis verò Claudianum (de bello Getico, lin. 417)

— — — — ferroque notatas
Perlegit exanimis, Picto moriente, figuras.

° Vide sis Onuphrii Panvinii Faſtor. Conf. l. 2. ubi ſingulorum Imp. cognomina & epitheta occurrunt à Julio uſque ad Conſtantinum. Imò ex Herodiani l. 3. c. 46, 47. patet Severum *Britannici* nomen à devictis Caledoniis affectaſſe, quod & obtinuit, teſte Onuphrio, lib. dicto. P L. 5. de bello Gallico, p. 98. Vide Herod. l. 3. c. 47. Solini Polyhiſt. c. 25, ipſo fine.

Et denuò, de tertio Consulatu Honorii, lin. 54.

*Ille leves Mauros, nec falso nomine Pictos
Edomuit.* — — — —

Atque hinc quidem utrumque nomen derivatum judico, *Brith* enim veteribus Cimbris ac Britannis & *Picti* Latinis idem sonant q, eademque, ut opinor, ratio tum hanc, tum illam appellationem introduxit. Cùm enim antiqui hujus regionis incolæ corpora sua variis coloribus solebant depingere, eorum vicini, eadem cum illis linguâ gaudentes (ut asserit Tacitus) eos ^s *Brith*, quod Cimbricâ dialecto *Pictos homines* significat, nominabant. Postea autem, cùm tota *ferè* hæc Insula in Romanam Provinciam concesserat, illi ex Britannis, qui libertatis amantes in Sylvas & loca impedita se contulerunt, pristinos adhuc mores retinentes, à reliquis, qui eos exuerant, cultum magis ingenuum amplexi, simul & à Romanis, Latino nomine *Picti* dicebantur, eò quòd juxta veterem antecessorum consuetudinem, cutem glasto & aliis herbis inficerent. Unde patet, Pictorum & Britannorum nomen idem prorsus sonare, & per consequens non videtur dubitandum, quin una & eadem Gens fuit, quæ, variante vicinorum dialecto, diversis temporibus, geminam istam appellationem, iisdem penitus rationibus innixam, obtinuit.

^q Cambden. Britan. in Proleg. tit. *nomen Britannie*, p. xxix.

^r De vitâ Agricolæ, c. 11. ^s Britannia à vocabulo *sua gentis* cognominata, Isidor. originum, l. 14. c. 6. p. 123.

Si verò in ipsorum Britannorum originem inquirimus, rationi maximè congruum videtur, eam, cum doctissimo Cambdeno, à Gallis seu Celtis ^t, populo sc. Continentis huic Insulæ maximè vicino, derivare : Illi enim olim, teste ^v Josepho, Gomerii seu Gomeritæ, à Gomero Noachi filio, postea verò Cimbri, dicebantur, quod expressè docet ^x Appianus in Illyricis, ubi Celtas, Cimbros etiam dictos, affirmat; innuunt autem satis Cicero & Lucanus, dum ^y hic, percussorem Marii designatum, quem ^z Livius aliique Gallum vocat, Cimbrum ^a nominat; ille, hostes ab eodem Mario devictos, qui ^b Plutarcho Cimbri audiunt, Gallos ^c appellat. Et ita quidem, ipsi etiam Britanni, se Kumero seu ^d Cymro appellitant; unde si nominis convenientia aliquid arguit, Britannos nostros ab antiquis Gallis seu Cimbris, & eorum ab avo Gomere, prosapiam duxisse, videtur admodum probabile. Quod etiam ulteriùs confirmant, pares utriusque gentis mores, & summa in quamplurimis rebus similitudo, eosdem enim ^e Druidas & ^f Bardos,

---

^t Celtæ enim & Galli, voces synonymæ : Vide Cæsar. de bello Gallico, l. 1. p. 1. ^v L. 1. c. 7. ^x De bello Roman. p. 758. C. ^y L. 2. v. 75, &c. ^z L. 77. ^a Quamvis urget Buchananus Cimbrum non esse gentis nomen, quia apud autores nonnullos, *latronem* indicat, licet tamen regerere, consequentiam non valere, cum Chaldæus etiam *Astrologum*, *Ægyptius superstitiosum*, Sybarita hominem *effeminatum* & *delicatum* significat. Vid. Cambd. Brit. tit. *Primi Incola*. p. xi.

^b In Mario.

^c In Orat. de provinc. Coss. versus finem.

^d Cambd. Brit. in prolegom. tit. *Primi Incola*, p. xi.

^e Cæsar. de Bel. Gall. l. 2. Tac. Annal. l. 14. c. 30. cum histor. l. 4. c. 54.

^f Britannorum quidem Bardi ferè ad proverbium

^g eandem

ⁱ eandem Religionem, eandem etiam ferè^h linguam, & animiⁱ temperiem, utrumque populum habuisse, restantur Cæsar, Lucanus, Tacitus & Strabo. Unde & Beda (æquè ac Tacitus^k) Britannos à vicinâ Galliâ in hanc Insulam appulisse scribit^l. Nec quidem, si quæ superiùs diximus ritè ponderentur, difficile erit nominis (*Britannia*) rationem reddere. ^m *Brith* enim, uti dix-

um notū; Gallos verò etiam Bardos habuisse, patet ex Lucani, l. i. v. 447. & sequi. ubi de Gallis loquens sic canit,

*Vos quoque, qui sortes animas, belloque preemptas
Laudibus in longum, vates, dimittitis ævum,
Plurima securi sudistis carmina Bardis.*

Lucano autem adjungere licet Strabonem, qui Georg. l. 4. p. 302. A. in Galliæ descriptione hæc tradit, Παρ' ἀπαι δ' ὧς ἰνίπαι τελα φῦλα τῶν τιμωμένων Ἀλγερεσίων ἐσὶ, Βάρδοι τε, καὶ Οὐάταις, καὶ Δευ- ἰδαί. Βάρδοι μὲν, ὑμνῳταὶ καὶ ποιηταί, &c.

ⁱ Tacit. Agric. c. 11. ^h Id. ibid. ⁱ Id. & Strab. Georg. l. 4. p. 302. A. Plura vide apud Buchan. Rerum Scot. l. 2. p. 50, 58, 70. & Cambden. Brit. tit. *Primi Incola*, p. xiii. &c. ^k De vit. Agric. c. 11. ^l L. i. c. 1.

^m A *Brith*, antiqua vocabula *Britia* & *Brita* deducit Cambdenus (tit. *Britannia nomen*, p. xxix) hoc autem apud Witichindum, illud apud Procopium occurrere affirmat. Sed quædam notanda, (1.) Britannos (à Witichindo in Ed. Basileensi 1532.) non *Britas*, sed *Bractos* appellari. (2.) Procopius scripsit regnante Justiniano, at multò ante (*Britannia*) nomen ubique obtinuit, & de *Britiâ* nihil auditum. (3.) Loco (viz. de Bello Gotico, l. 4. c. 20.) quem proculdubio respexit Cambdenus, *Brittiam* (ita enim scribit) Procopius manifestò distinguit à *Britanniâ*, & tamen in descriptione cum eâ planè confundit, ita ut illius testimonio non innitendum, quippe quod fabulosa, perplexa, falsa continet. Objicit Sammes (in *Britanniâ antiquâ illustratâ*) nimiam mutationem; at major in *Barat anac*, cùm transit in vocem *Britannia*, in Πολυδῶνης mutato in Latinum *Pollux*, &c. Quid etiam de *Xuers* Persico vocabulo dicet translato in *Achsuers* seu *Ahasuerus*? Vid. Ep. dedicat. ante Helvici Chronologiam.

imus, à coloribus, quibus eorum corpora tincta fuisse legimus, dicebantur incolæ, unde adjuncto postea à Græcis vocabulo *tavia*, quod regionem significat, *Beſavia* seu Britannia, i. e. Britonum seu Pictorum hominum regio vocabatur, uti quidem Maurorum, Turdorum, & Bastorum terras, Mauritaniam, Turditaniam, & Bastitaniam iidem appellârunt. A Gallis itaque seu Cimbris Britanni veteres, à Britannis verò Picti, mutato tantum nomine, descendunt.

Nec quidem mirandum est, quòd populares suos, postquam Romanis se socios adjunxerant, odio internecino & sævissimis bellis sunt persecuti, cum nihil talibus actionibus sit usitatus. Transfugas enim eos & libertatis avitæ proditores judicabant, eoque nomine, uti Christianorum plerique Apostatas, ab Evangelicâ Fide ad Turcas desciscentes, ita & illi hos, tanquam patriæ hostes & proditores, abominabantur. Pari quidem ratione, quâ nunc dierum Sylvestres Hyberni eos à gentilibus suis, qui cum Anglis in fœdera coierunt, non minùs quàm ipsos Anglos execrantur. Nec quidem si hæc defuisset causa, insolitum & prodigii simile reputandum esset, quòd conterranei infestis nonnunquam animis dimicent, cum illud à nostris antecessoribus, Saxonibus scilicet & Anglis, repetitis vicibus factum fuisse novimus. Illi enim quamvis ab eâ-

---

Britannia nostra inter Cassiteridas à veteribus non numerata, cum eam ab his manifestò distinguunt Strabo, Dionysius, &c. Vide Cambd. Brit. tit. *Insula Brit.* p. iv. Corruit ergò tota Sammesii, seu potius Bocharti, dissertatio, nomen à *Barat anat* (i. e. *Insula stanni*, uti ait, dialecto Phœniciâ) derivantis.

dem origine omnes prosapiam derivârunt, postquam tamen in hanc appellentes Insulam, varias Dynastias erexerant, sævissimis inter se bellis contendebant, uti omnes istorum temporum testantur historici.

Quod verò ad objectiones superiùs ex Bedæ, Monumethensis & Gildæ testimoniis depromptas spectat, qui omnes Pictos *Scythica*, non *Britannica* originis fuisse videntur arguere, regerimus.

(1.) Quòd de Bedâ æquè ac Bernardo dici potest, eum omnia non vidisse, ideoque non mirandum, si ille, vulgari famâ deceptus, in re, quæ ipsius ætatem per aliquot annorum centurias præcessit, modestè erraverit; nec enim *positive* Pictos fuisse Scythasⁿ affirmat, sed tantùm homines ita perhibuisse, quibus tamen ille ideò videtur subscripsisse, quia tunc temporis nihil de eorum origine novit probabilius.

(2.) Galfridus Monumethensis, ut passim alibi, sic etiam in hâc ipsâ narratione (vel adversariis fatentibus) fallitur & fallit. Ubi enim de secundo Pictorum adventu loquitur^o, eorum ope, Severum, Imperatorem Romanum, in proelio interfectum, nec non paulò pòst, Getam illius filium, tumultuantibus de successione militibus, occisum narrat: Cùm tamen ex Latinis Historicis constat, Severum morte naturali defunctum,

ⁿ Fieri potuit ut Picti copias auxiliares è Scythiâ arcesserent (quorum dux Rodric ille, de quo Galfridus p. h. l. 70. & Usserius de prim. Eccl. Brit. c. 15. p. 300, &c.) quos Beda aliique primos fuisse Pictos erronei judicabant. ^o L. 5. c. 2. p. 32.

& etiam Getam, non in Britannia, sed Romæ in ipsis matris amplexibus, barbari fratris manu fuisse confosam.

(3.) Gildas, non *Scythicos*, sed *transmarinos* tantum Pictos vocat; quo autem sensu docet Beda ^q, “ Transmarinas (inquit) dicimus has
“ gentes, non quod extra Britanniam essent po-
“ sitæ, sed quia à parte Britonum erant remo-
“ tæ duobus sinibus maris interjacentibus,
“ quorum unus ab Orientali mari, alter ab Oc-
“ cidentali, Britanniaë terras longè latèque ir-
“ rumpit, quamvis ad se invicem pertingere
“ possint.

II. Atque hæc quidem de Pictorum origine suffi-
ciant, ad Scotos proximè transeamus; hos au-
tem ex Hiberniâ in Caledoniam appulisse est res
notissima. Ita enim asserit Beda ^r, “ Proceden-
“ te tempore, Britannia post Britonas & Pictos
“ tertiam Scotorum Nationem in Pictorum par-
“ te recepit; qui, duce Reudâ, Hiberniâ egres-
“ si, vel amicitia vel ferro, sibimet inter eos se-
“ des, quas hætenus habent, vindicârunt”. Et
denuò de Hiberniâ loquens, “ Hæc (inquit)
“ propriè patria Scotorum est, ab hac egressi
“ (ut diximus) tertiam in Britannia Britonibus
“ & Pictis gentem addiderunt”. Bedæ astipu-
latur Giraldus Cambrensis in Hiberniaë ^s topo-
graphiâ, ubi hæc habet, “ [Illud] quoque no-
“ randum, — Nello Hiberniaë Monarchiam obti-
“ nente, sex filios Muredi, Regis Ultoniaë, in

^q Hist. Eccles. l. i. c. 12.
c. 16, p. 742.

^r L. i. c. i.

^s Distinct. 3

“ classe non modicâ Boreales Britanniae partes
 “ occupasse. Unde & gens ab iis propagata,
 “ & specificato vocabulo Scotica vocata, ulque
 “ in hodiernum, angulum illum inhabitant ”.
 Hæc Giraldus: Illi autem suffragatur manifestò
 * Claudianus,

*Me quoque vicinis pereuntem gentibus, inquit,
 Munivit Stilicho: totam cum Scotus Iernem
 Movit, & infesto spumavit remige Tethys.*

Et denuò †,

○ Scotorum cumulos flevit glacialis Ierne ‡.

Claudiano autem & alios idem asserentes liceret
 adungere; sed reliquorum loco Johannem Ma-
 jorem, gente Scotum, audiamus, qui hæc tra-
 dit *, “ Multiplici argumento certum est, nos
 “ ab Hibernicis originem traxisse. Hoc ex Be-
 “ dâ Anglo didicimus; hoc idem loquela mani-
 “ festat. Adhuc Scotiæ fermè medietas Hiber-
 “ nicè loquitur †, & à paucis retroactis diebus

* De laudibus Stilic. l. 2. lin. 250.
 Honorii, lin. 33.

† Principio, cum utrique, id est, Hi-
 berniae incolæ, & Coloni eorum in Albiam missi, Scoti appel-
 larentur, ut discrimine aliquo alteri ab alteris distinguerentur,
 initio cœpère, alteri *Scoti Ierni*, alteri *Scoti Albani* vocari, Buchan.
 l. 2. p. 54. Vide etiam Cambd. Brit. tit. *Scoti*. p. 951.

‡ De
 Scotor. gestis. l. 1. c. 9. fol. 16.   § Scotia eadem & Hiber-
 nia à Scotorum gentibus. Isidor. originum, l. 14. c. 6. p. 123. Vi-
 de etiam Buchanan. rerum Scotie. l. 2. p. 53. Scriptores per
 multa sæcula Hiberniam Scotiam, & Hibernos Scotos nomi-
 minasse fusè ostendit Usser. de primord. Eccl. Brit. c. 16. p.
 379, &c. de distinctione verò, vide p. 380. Vide etiam Mes-
 singhami Florileg. Insulæ Sanctorum in tractatu præambulari de
 nominibus Hiberniæ reliquo operi præfixo.

“ plures

“ plures Hibernicè sunt loquuti; & tamèn in-
 “ ter Britanniam & Hiberniam tale mare quale
 “ inter Galliam & Scotiam interfuit. Loque-
 “ lam de Hiberniâ in Britanniam attulerunt.
 “ Hoc idem per nostros Annales liquet, quorum
 “ Scriptores in hoc non erant negligentes. Di-
 “ co ergò à quibuscunque Hibernici originem
 “ duxêre, ab eisdem Scoti exordium capiunt, li-
 “ cèt mediatè, sicut ab avo nepos ”.

Quod ad tempus autem spectat, quo Scoti
 (post antecedentes quasdam invasiones) se in Ca-
 ledoniâ primò fixerunt, videtur illud ad Constan-
 tii junioris ætatem, annumque Christi 360, aut
 eò circiter, esse referendum, uti testatur autor
 antiquus vitæ Sancti Patricii apud ^z Usserium;
 “ Scoti (inquit) de Hiberniâ sub Rege suo Neill
 “ Neigiallach multùm diversas provincias Bri-
 “ tanniæ contra Romanum Imperium, regnante
 “ Constantio Constantini filio, vastabant. con-
 “ terere incipientes Aquilonarem plagam Britan-
 “ niæ ^a. Et post tempus, bellis & classibus Hi-
 “ bernienses expulerunt habitatores terræ illius,
 “ & habitaverunt ipsi ibi ”. Hujus autem auto-
 ris assertio Ammiani Marcellini ^b suffragio stabi-
 litur, qui tradit, “ Constantio decimâ, & Julia-
 “ no tertiâ, Coss. ^c Scotorum Pictorumque ex-

^z De Eccles. Brit. primord. c. 15. p. 587.

^a Huic suffra-
 gatur Giraldus Cambrensis, qui in Hiber. topogr. dist. 3. c. 16.
 scribit, sub Neillo, Scotos Caledoniam, sub Lagerio autem Ne-
 illi filio, Patricium *Hiberniam* appulisse: hujus autem adventus
 contrigit A. C. 431. ergò Scotorum, qui sub Rege præcedenti,
 circa tempus à nobis designatum. ^b L. 20. ^c Hoc est
 A. C. 360.

“cursus, in Britannis, rupta quiete *condicta*,
 “loca limitibus vicina vastasse”. Et denuò ^d,
 “Eo tempore Picti & Scoti, per diversa va-
 “gantes, multa populabantur”. Unde patet Sco-
 tos ^e, A. C. 360. & paulò antè, partem aliquam
 Caledoniæ occupasse, quamvis eam diu non te-
 nuerunt: ^f Gildas enim innuit eos circa A. C. 450.
 Hiberniam remeasse, à Romanis forsitan expul-
 sos, unde tamen post aliquod tempus redeuntes,
 & Pictis associati, horrendas in Britannia strages
 ediderunt, se immani crudelitate *Scythica* fu-
 isse originis, indicantes; nec absolum, ut opi-
 nor, erit, ipsorum nomen, *Scotos* seu *Scyttes*
 (uti illos appellant ^g Boreales Angli & olim in
 versione Orosii appellavit Saxonum ^h Rex Alfre-
 dus) à Scythis arcessere, cum hoc tum ⁱ Wal-

^d L. 27.

^e Novi quidem Buchananum (Rerum Scoticarum, l. 4. Reg. 1. p. 96.) Scotorum in Britanniam adventum anno ante Christum natum 330. colligere; sed quâ autoritate fretus ignoro; cum uti observat doctissimus Usserius, (in primord. Eccles. Brit. c. 15. p. 300.) Porphyrius *primam* Scotorum mentionem fecit, (qui floruit A. C. 270.) Unde autem est, quòd nec Tacitus, nec Herodianus, nec alius aliquis ex historicis Romanis eorum meminere, si ab antiquis temporibus Britanniam incoluerunt? Hic etiam respondet Usserius iis testimoniis, quibus majorem antiquitatem asruit Dempsterus. Uti & Camb. in Brit. tit. *Scoti*.

Vult etiam Buchananus exilium Scotorum (quod narrat l. 4. Rege, 39. p. 125, &c.) contigisse, A. C. 377. reditum verò A. C. 404. (uti apparet ex initio Regis 40. l. 5. p. 131.) sed quomodo hæc cum Gildæ testimonio (infra Not. ^f) convenit, non video.

^f De Excidio Britannia; narrat ille Britonas scripsisse, Aëtio ter Cos. (tertius autem Cos. incidit in A. C. 446.) & paulo post addit, “Revertuntur ergò impudentes grassatores Hiberni do-
 “mum, post non longum temporis reversuri, &c”.

^g Cambd. Brit. tit. *Scoti*.

^h Cambd. ibid.

ⁱ In Hy

podig. Neustriæ ad A. C. 1185. p. 452.

singhami autoritas, tum etiam affinitas soni, & summa inter Scytharum & veterum Scotorum mores ^k similitudo persuadet. Scytharum itaque coloniae, primò Hispaniam appellentes (quod confirmat Silius ^l Italicus) postea in Hiberniam navigarunt, uti testatur Henricus ^m Huntingtoniensis, “ Certum est (inquit) [quod Scoti] ab “ Hispaniâ in Hiberniam venerunt, & inde pars “ eorum egressa, tertiam in Britannîâ Pictis & “ Britonibus Gentem addiderunt”. Hæc ille; quæ quidem, unâ cum iis, quæ superius produximus, non exiguam, ut opinor, lucem Pictorum & Scotorum origini foenerantur, cùm rationi congruum videtur ut judicemus, hos à ⁿ Scythis primò Hispaniam, dein Hiberniam, & inde Scotiam invadentibus, illos autem à veteribus Britannis esse derivatos. Utcunque sit, certissimum est, utramque gentem Romanis pariter & Britannis Australibus molestiam sæpius creâsse, donec Hadrianus murum per 80 millia passuum ab Itunæ æstuario ad Tinæ fluvii ostium (seu Carlisle

^k Cambd. ibid.

^l Ita enim canit l. 3. p. 129. Hispaniæ populos describens,

*Nec quæ Dardanios post vidit Ilerda furores,
Nec qui Massagetem monstrans feritate parentem,
Cornipedis fusâ satiaris, Concane, vena.*

Et dein p. 132.

*At non Sarmaticos attollens Susana muros,
Tam levibus perfulsat equis* —————

E quibus clarè apparet Poëtam *Concanenses* seu *Concanos*, & *Susanenses* à Scythis (tales enim fuisse *Massagetas* & *Sarmatas* notissimum) derivare.

^m Histor. l. 1. p. 302. Idem ostendit Buchan. rerum Scotic. l. 2. p. 53. ed. distâ.

ⁿ Forſitan ex Germaniâ; ita enim Plin. l. 4. c. 12. Scytharum nomen transit in Sarmatas atque Germanos.

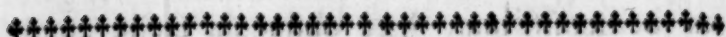
ad Tinmouth) qui Romanos Barbarosque divideret °, duxit, quem post aliquot annos imitatus est Lollius Urbicus, alium diverso in loco, inter Glotam sc. & Boderiam (seu Dunbritton & Edinburgh) extruendo: ubi autem Hadrianus sum, ibi postea Severus, dein Britanni, & tandem, imperante Theodosio, Romani, successivè, variisque temporibus, alios condiderunt. At gentes bellicosissimæ, hæc obstacula facilè emollientes, in maximas difficultates Britannos conjecerunt, donec A. C. 449 accersiti Saxones, proximas Caledoniæ partes occuparunt, Scotos Pictosque in remotissimas abigentes; inter quos, post varias belli & pacis vicissitudines, tali impetu circa P. A. C. 740. est dimicatum, ut, desideratâ ingenti Pictorum multitudine, pauci isti, qui superstites evaserint, vel alias regiones petierunt, vel, amisso proprio, in Scotorum nomen ex illo tempore concesserint. Atque hæc, Auditores, de primâ instituti operis parte, Scotorum scilicet & Pictorum origine, sufficiant; nunc juxta methodi propositæ seriem, ad alteram, eorum scilicet conversionem, esset accedendum: sed cum prior hæc pars ultra expectationem sub manibus excreverit, & etiam secunda prolixioris disquisitionem exigit, quàm temporis angustia nunc admittent, necesse est, ut eam in proximam vicem differam, tunc temporis, Deo favente, uberiùs explicandam.

° Videfis Cambd. Brit. in tit. *Vallum Picticum*, p. 837. &c.

P Ita Cambd. in Brit. titul. *Picti*, p. 951. licet Buchan. hanc cladem ferè 100 ab hoc tempore annis constituit; vide finem l. 5. & init. 6.

PRÆLECTIO XXVI.

De veterum Caledonum, Pictorum & Scotorum Conversione.

IN superiori Prælectione, Auditores, veterum Hiberniæ & Caledoniæ incolarum Originem explicuimus; nunc par est, ut proximo loco, juxta methodi tunc temporis propositæ seriem, ad eorum Conversionem procedatur. Ut itaque à Caledoniâ initium sumamus, (quam veteres Britannos nascente Christo & diu postea tenuisse supra ostensum est) eam ab ipsis Apostolis Evangelium accepisse contendunt aliqui. Non deunt enim (si Dempstero^a fides) qui [Caledonas] ad Evangelii professionem vocatos velint, eodem cum Francis tempore per Philippum Apostolum. In hujus autem rei confirmationem laudatur^b Freculphus, Lexoviensis Episcopus; “ Philip-

^a Appar. t. ad Hist. Scot. l. 1. c. 6. p. 23.
Tom. 2. l. 2. c. 4. p. 448.

^b Chronic.

De Caledonum Conversione. 85

“ pus (inquit) à Bethsaidâ civitate (unde &
“ Petrus) de quo in Evangeliiis atque Actibus
“ Apostolorum digna laudis memoria facta est,
“ cujus etiam filiae prophetissae extiterunt, &
“ mirae sanctitatis & perpetuae virginitatis. Hic
“ Gallis prædicat Christum, barbarasque gentes
“ vicinasque tenebris, & tumentî oceano con-
“ junctas, ad Scientiæ lumen Fideique portum
“ deducit”. Hæc Freculphus: Quomodo au-
tem ex eo colligi potest Philippum Caledoniæ
incolis Evangelium annunciâsse nullus video.
Istius enim regionis nec verbo meminit; asserit
tantum Philippum, cum Gallis prædicaverit,
barbaras gentes, vicinasque tenebris & tumentî
oceano conjunctas, Fide Christianâ imbuisse.
Sed hæc verba pluribus populis faciliè accommo-
dantur, nec minùs Danos, Suecos aut Hibernos,
imò ipsos Gallos vel Batavos, quàm antiquos
Caledonas possunt respicere^c. Ex præcedenti
igitur testimonio neutiquam liquet, Philippum
Boreales hujusce Insulæ partes Christianas effe-
cisse.

Addit igitur (secundo loco) idem Dempsterus
in Sancti Barnabæ vitâ, eum in Scotiâ concio-
nantem, Evangelium per varias illius regiones
diffudisse. Et denuò in vitâ Beati hæc habet,
“ Sanctus Beatus, Eremita, Confessor, Aposto-
“ lus Helvetiorum, S. Petri Apostolorum Prin-
“ cipis discipulus, cum in Scotiâ S. Barnabas
“ concionaretur, adolescens erat, & vocabatur

---

^c Nec sanè sufficeret in hac causâ Freculphi autoritas, cum
ante nonum sæculum non floruit.

86 *De Caledonum Conversione.*

“ Suetonius — qui à S. Barnabâ baptizatus, Romanam petiit, & à S. Petro ad Helvetios destinatus, post aliquot annos fructuosè collocatus ad eremum se contulit ”. Hæc ^d Dempsterus; cui si fides habeatur, manifestò apparet Britannos Caledonios, paucis post Evangelium promulgatum annis, Christo manus dedisse, cum certissimum sit, S. Barnabam, ante completum, à Dei incarnatione, sæculum, martyrium, subiisse.

At verò duo sunt, quæ me quò minùs Dempsterò credendum judicem, impediunt. (1.) Quòd nullus è veteribus rei Ecclesiasticæ scriptoribus, non S. Lucas in Apostolorum Actis, non ^e Eusebius, non ^f Clemens Alexandrinus, non ^g Chrysostomus aut ^h Alexander Monachus, ubi de S. Barnabâ expressè differunt, vel levissimam hujus in Britanniam profectiois mentionem faciunt. Nec sanè antiqua martyrologià, vel ⁱ Bedæ, vel Ussuardi, vel etiam ipsum Romanum, si consulantur ^k, huic fabulæ ullam suis suffragiis auto-

^d In Histor. Scot. p. 90, 91.   ^e Hist. Eccl. l. 1. c. 12. p. 30.

^f Strom. l. 2. p. 490.   ^g Homil. 11. in Act. Apost. p. 106.

^h Apud Surium ad Jun. 11.   ⁱ Ad diem 11 Junii.

^k Novi quidem autores hic laudatos (excepto S. Lucâ Alexandro Monacho qui floruit A. C. 485. teste Baronio ad istum annum, n. 4. p. 423.) pauca tantum de S. Barnabâ differere. Sed perinde est; cum enim neque illi, qui brevius illius meminerunt, nec qui prolixius, hoc in Caledoniam iter posteris tradiderunt, necesse est ut fabulosum sit & commentitium. Consule Dorotheum in Synopsi, ad nomen Barnabas, p. 273. & Baron. ad A. C. 51. n. 52, 3, 4. & ad A. C. 485. n. 4. &c.

Videbis etiam, si lubet, Josephum Ripamontium in Histor. Eccl. Mediolan. in initio: ille enim quamvis S. Barnabæ acta per plures paginas prolixius enarrat, nè verbum tamen habet de hac in Scotiam profectioe.

ritatem

ritatem adjiciunt. Unde non possum, quin in Dempstero aliisque ejusdem farinae hominibus judicium & prudentiam magnoperè desiderem, qui ineptas quascunque, de Ecclesiæ primitivæ vel rebus vel patribus historias amplectuntur & aliis tradunt, quamvis idoneis, quibus astrui possunt, autoribus prorsus destitutas. (2.) Quantum ex ^k Dempstero, ^l Garnsfeltio, aliisque hujus fabulæ editoribus, possum colligere, tota illius autoritas Danielis Agricolæ fidei innitur, qui A. D. 1511. Beati vitam evulgans, cum S. Barnabâ, inter Scotos prædicante, ad Fidem Christianam conversum scribit. Sed de hoc autore, historiâque ab illo publicatâ, audiamus, si placet, doctissimum Beatum Rhenanum ^m, ad hunc modum differentem: “ Quidam (inquit) “ superioribus annis, quem adhuc audio super- “ esse, Beatum, Anachoretam Helveticum, ut “ vulgus prædicat, Suetonium fuisse vocatum “ affinxit, illius vitam describens, sociumque “ habuisse, cui nomen esset Achata: Adii ho- “ minem, quæsiturus, undenam illud assereret, “ putabam enim illum absque autore hæc non “ dicere. Sed audi impudentiam: Proptereâ “ (inquit) addidi Suetonium fuisse vocatum,

---

^k Quàm mala fides sit Dempsteri, videre est notatum ab Usserio, lib. de Primord. p. 146, 589, 596, 599, 613, 616, 645, 648, 695, 660, 737, 738, 750, 753, 763, 780. Vide etiam Appar. Dempst. p. 137. ubi locus Bedæ pessimè corruptus. Item quæ de eodem Dempstero Alfordus in Annal. ad A. C. 203. n. 4, 5.

^l Garnsfeltii elucidat. sacr. de vit. Eremit. l. 4. c. 1. Laudat etiam Dempsterus seq. locum Beati Rhenani, sed quo successu, & quâ fronte, mox apparebit.

^m Rerum Germanic. l. 3. p. 161. in descriptione oppidi Helelli.

“ quòd

“ quòd legerem è Suediâ prodiisse; & quia Æ-
 “ neæ Virgiliano fidus Achates semper adhæ-
 “ sit, idèd sodalem illius hoc nomine donavi,
 “ alioquin anonymum futurum. Et tamen hæc
 “ historia, si ita vocare libet, non solum picta
 “ est in templis ac scripta, sed etiam typis ex-
 “ cusa”. Hæc ille. Vestram fidem, appello,
 Auditores; dicite, quæso, si narratio, viri aded
 modesti & veracis (qualem hic describit Rhena-
 nus) testimonio suffulta, vestrum assensum abs-
 que ulteriori disquisitione non extorquet. Et
 tamen, proh dolor! quàm plurima sunt in histo-
 riâ Ecclesiasticâ receptissima (quorum nonnullas
 instantias aliâ vice datâ operâ protulimus) quæ
 hujuscemodi nebulonum ignorantia dicam an im-
 pudentia primo confinxit.

(3.) Vulgò creditur, & etiam ab autoribus
 Scoticis passim asseritur, eorum majores, cum
 rerum habenæ penes Donaldum, illius nominis
 primum, fuerunt, Evangelium, ope Victoris, Ro-
 mani Pontificis, amplexos esse: quam quidem
 historiam hoc modo enarrat Dempsterus^a: “Do-
 “ naldus primus, Rex, Ethodii Regis germa-
 “ nus, princeps insitâ bonitate ac clementiâ
 “ pius, pertæsus dæmonum teterrimorum cul-
 “ tûs, Romam misit, qui à S. Victore pri-
 “ mo, tum Petri cathedram obtinente doc-
 “ tores peterent: impetratisque in Scotiam re-
 “ dierunt, & statim Rex, cum conjuge, liberis,
 “ & totâ familiâ, sacro fonte ablutus in Catholi-
 “ cæ Ecclesiæ gremium est admissus. Regis ex-
 “ emplum secuti proceres & totum per Regnum

^a Appar. l. i. c. 6. p. 22.

“ plebeii,

“ plebei, abjuratâ gentili impietate, in sanctæ
“ Fidei communionem ultrò concesserunt. Ita
“ omnes annalium nostrorum, & historiarum
“ Scoticarum Scriptores. Incidit hæc Conver-
“ sio in annum salutis reparatæ 203 ”. Hæc
Dempsterus Boethii & aliorum testimoniis sufful-
tus, quorum tamen auctoritati quò minùs subscri-
bam, sequentia impediunt argumenta. (1.) Nec
° Marianus Scotus, nec p Beda, nec è veteribus,
qui nunc extant, historicis aliquis (quicquid im-
pudenter jactitat Dempsterus) hujus conversio-
nis vel leviter meminerunt. Imò S. Hierony-
mus q expressè asserit Scotos, *Gentem Britan-
nicam*, suâ ætate carnes humanas comedisse,
promiscuas uxores, & communes liberos habu-
isse, quod planè indicat illa, quæ Dempsterus
aliique de totâ gente, imperante Donaldò, con-
versâ tradunt, mias esse fabulas & inania otio-
forum hominum figmenta. (2.) Donaldus Sco-
tis in Caledoniâ præfuisse dicitur, secundo post
Christum sæculo exeunte, cùm tamen (ut supe-
riori Dissertatione ostendimus) ista gens, ante
medium quarti, sedes in nostrâ Britanniâ non
fixerit. Imò ipsum Scotorum nomen ante an-
num 270. (integro ferè post fictitium Donaldum
sæculo) apud Latinos vel Græcos autores non
occurrit, quod tamen contigisse non potuit, si
amplum adedò & illustre imperium (uti volunt

° In Chron. æt. 6.   p In Histor. Eccles. aut etiam alibi
teste Baronio ad A. C. 429. n. 2.   q Adv. Jovinianum l. 2.
p. 201. Op. Tom. 4. Epist. ad Oceanum, Op. Tom. 4. p. 648.
De hoc loco videtis Cambd. Brit. tit. *Scoti*, p. 948.

Boethius^r, Dempsterus, Buchananus, aliique) in Borealibus Britanniae plagis crexerant. Credibile enim non est, Herodianum, Dionem Cassium, & præcipuè Tacitum, qui minores hujusce Insulæ gentes, & angustiora Regna describit, latum Scotorum nomen, quod totam ferè Caledoniam dicitur occupâsse, fuisse omissurum. Non majorem itaque fidem, me judice, si modò æqualem, merentur scriptores Scotici, cum res suæ gentis egregias & fortunam amplam, ante sæculum quartum, enarrant, quàm nostrates Britanni, dum longam à Bruto, Trojanorum apud nos regnantium catalogum pertexunt. (3.) Hæc ipsa narratio, si probè excutiatur, sibimet ipsi contradictoria & repugnans apparebit. Si enim Donaldus Legatos ad Victorem, qui Christianæ Fidei doctores ab eo peterent, reverâ miserit, quomodo ille, quomodo gens Caledonia, primos ab isto præfule Christianæ Fidei igniculos accepit? Ignoti enim nulla cupido; nec quidem tantâ facilitate solent homines avitam Religionem exuere, ut novam & prorsus ignotam & ubique terrarum persecutioni & odio & contemptui expositam per tot leucarum millia ultrò accerferent. Necesse est itaque, ut vel Donaldus, Evangelii cognitione antea fuerit imbutus, (quod tamen Dempsterus illiusque fautores non admittunt) vel (quod multò probabilius) ut tota hæc historia, quæ & idoneis assertoribus destituitur,

---

^r Boethii ineptias vid. apud Usser. de Primord. in Præfat. & p. 596, 640, 641, 698, &c.

& contradictionibus laborat, & validis urgetur argumentis, pro fabulâ reputetur.

Novi quidem Tertullianum in hâc causâ laudari solitum, qui tractatu adversus Judæos^s, Britannorum inaccessa Romanis loca Christo fuisse subdita affirmat. Quod quidem^t nonnulli de Caledoniâ interpretandum judicant, cum totam illam hujusce Insulæ partem, quam nos Angli nunc dierum incolimus, tunc temporis Romanæ fuisse ditionis existimant. At verò facile potest reponi. (Primò.) Quòd cum S. Pater Caledonas expressè non nominet, illius verba de Insulis circumpositis, de Hiberniâ (quæ^v Britannia minor dicebatur,) de Walliâ, de Cornubiâ, aliisque, ad quas Romani vix aut nè vix quidem penetrârunt, nostræ Britanniae regionibus possunt intelligi. (Secundò.) Non animadvertunt viri doctissimi Caledoniam multò ante Tertulliani tempora Romano militi accessam fuisse, imò & perviam; quod (nè alios memorem) ex Tacito abundè liquet, qui Agricola ad extremas illius oras penetrâsse disertè ostendit: ideoque, non obstante hoc testimonio, jure licet asserere, nihil certi, ad hæc usque tempora, de Caledonibus ad Religionem Christianam conversis, apud idoneos autores occurrere.

Si autem inquirendo ulterius progredimur, non incongruum, ut opinor, erit conjicere, salutiferam Fidem, circa quarti sæculi initium, Bo-

---

^s C. 7.   ^t Baron. ad A. C. 429. n. 3. p. 520.   ^v Cambd. Brit. in Hibern. p. 963. Usser. de prim. Eccl. Brit. c. 16. p. 377. &c.

reales Caledoniæ Regiones pervenisse. Beda enim * testatur persecutionem tunc temporis maximam in Australibus Britanniae partibus à Maximiano excitatam. “ Interea (inquit) Dioclesianus in Oriente, Maximianus Herculus in Occidente, vastari Ecclesias, affligi interficique Christianos, decimo post Neronem loco, præceperunt; quæ persecutio omnibus ferè anteaſtis diuturnior atque immanior fuit. Nam per decem annos, incendiis Ecclesiarum, proſcriptionibus innocentum, cædibus Martyrum inceſſabiliter acta eſt. Denique etiam Britanniam cum plurima confessionis Deo devotè gloria ſublimavit”. Idem etiam in illius Chronico, ſeu libro de ſex mundi ætatibus aſſeritur †; “ Hæc perſecutio tam crudelis & crebra ſlagrabat, ut intra unum menſem, 17000 Martyrum pro Chriſto paſſa inveniuntur. Nam & oceani limbos tranſgreſſa, Albanum, Aaron & Julium, Britannos, cum aliis pluribus viris ac foeminis, felici cruore damnavit”. Hoc autem & ante Bedam aſſeruerat Gildas ‡, “ Supradicto perſecutionis tempore, nè penitus craſſa atræ noctis caligine Britannia obſcuraretur, clariffimas lampadas ſanctorum Martyrum nobis accendit [Dominus], S. Albanum Verulaminiſem, Aaron & Julianum, Legionum urbis civis, cæterosque utriusque ſexus diverſis in locis ſummâ magnanimitate in acie Chriſti perſtantes dico”. Hæc Beda pariter & Gildas, è

* Hiſt. Eccleſ. l. 1. c. 6.   † Op. Tom. 2. p. 187.
 excidio Brit. Tom. 5. Bibl. Patr. p. 676.

‡ De

quorum utroque luculenter apparet, maximam, imperante Diocletiano, inter Britannos persecutionem sæviisse, quo tempore fieri non potuit, quin Christianorum quàm plurimi ad vicinam Caledoniam, utpote locum proximum & tutissimum, quò Romanorum crudelitas eos persequi non potuit, se contulerint. Atque his quidem prima hujusce regionis Conversio videtur tribuenda, cùm quicquid de Christianorum ad eas partes ante hæc tempora accessu traditur, supra fabulosum, aut saltem prorsus incertum esse, ostendimus. Hanc autem Britannorum ad Caledonas fugam, & succedentem illi Doctrinæ celestis prædicationem, non tantùm rerum gestarum circumstantiæ, sed etiam inter autores Scoticos quotquot audiunt celeberrimi, suis stabiliunt calculis, nisi quòd eadem quæ nos veteribus Caledoniis, illi suis Scotis (qui tamen, ut olim evicimus, has plagas nondum appulerant) erronei ascribunt.

Ita enim (nè alios laudem) Buchananus *, Liberati curis externis [Scoti] nihil priùs habuerunt, quàm ut Religionem Christianam promoverent, occasione illinc ortâ, quòd multi ex Britonibus Christiani, sævitiam Diocletiani timentes, ad eos confugerunt; è quibus complures vitâ & doctrinæ celebritate clari, in Scotia subsisterunt, vitamque solitariam tantæ sanctitatis opinione apud omnes vixerunt, ut vitâ functorum cellæ in templa commutarentur; ex eoque consuetudo mansit apud poste-

---

* Rerum Scot. l. 4. Rege 35. p. 122.

“ros, ut prisce Scoti templa Cellas vocent. Hoc
 “genus Monachorum ^bCuldæos appellabant;
 “mansitque nomen & institutum, donec Mona-
 “chorum genus recentius, in plures divisam se-
 “ctas, eos expulit; tantò pietate & doctrinâ
 “illis inferius, quantò divitiis & ceremoniis,
 “cæteroque cultu externo, quibus oculos capi-
 “unt & animos infatuant, sunt superiores”. Hæc
 ille : Cui gemina ferè tradunt Boethius, Fordo-
 nus, aliique, quibus in præsentî causâ non est ut
 assensum præbere vereamur, cùm nihil asserunt,
 nisi quod admodum probabile sit, & fidei histori-
 cæ apprimè congruum, si modò non de Scotis,
 sed veteribus Caledoniis eorum testimonia intel-
 ligantur.

Atque hæc quidem sunt, Auditores, quæ im-
 præsentiarum de primâ Britannorum Borealium
 conversione, antequam aliæ gentes se iis immis-
 cuerant, habui differenda. Postea verò iisdem
 (ut olim probavimus) Pictorum nomen imposi-
 tum, inter quos dum frequentius in vicinos bella
 movendo, se Martis potius quàm Christi famu-
 los ostendunt, paulatim deferbuit Religionis E-
 vangelicæ cultus & studium, donec tandem, Sco-
 tis circa medium quarti sæculi irrumpentibus,
 omnia inter Pictos, se novis invasoribus strenuè
 opposcentes, videntur ad pristinam Ethnicorum
 superstitionem, tantum non penitus, redacta.

Libet itaque ulterius procedere, & quinam
 postea collapsam inter eos restituerit Christiano-
 rum Fidem diligentius examinare; quâ in re

---

^b De his plura vide apud Uffer. de primord. Ec. Brit. c. 15.

maximam

maximam nobis lucem suppeditat venerabilis Beda ^c, qui illud Columbæ, & ^d Nyniano seu Nyniæ ascribit; “ Anno Incarnationis Dominicæ
“ quingentesimo sexagesimo quinto (quo tem-
“ pore gubernaculum Romani Imperii post Jus-
“ tinianum Justinus minor accepit) venit de Hi-
“ berniâ Presbyter & Abbas, habitu Monachi,
“ insignis nominis, Columba in Britanniam ^e,
“ prædicaturus verbum Dei provinciis Septen-
“ trionalium Pictorum, hoc est, eis qui arduis
“ & horrentibus montium jugis, ab Australibus
“ eorum regionibus sunt sequestrati. Namque
“ ipsi Australes Picti, qui intra eosdem montes
“ habent sedes, multo ante tempore (ut per-
“ hibent) relicto errore idololatriæ, Fidem ve-
“ ritatis acceperant, prædicante eis verbum
“ Nyniâ, Episcopo reverendissimo & sanctissi-
“ mo viro, de natione Britonum ”. Hæc Beda;
cujus ex verbis facile colligimus, veteres Caledo-
niæ incolas, postquam, antiquo Britannorum
nomine deposito, in Pictos facesserant, Aposto-
los habuisse Nyniam & Columbam, quorum il-
le ^f A. C. 412. hic, 565, diversis ejusdem regio-
nis partibus Evangelium annuntiârunt.

Quod ad primam verò *Scotorum* conversio-
nem (quos circa A. C. 360. se primò in Caledo-
niâ fixisse præcedenti dissertatione probatum) ne-
cesse est, ut, post diutinam & solertem inquisitio-

---

^c Hist. Eccl. l. 3. c. 4.   ^d Utroque nomine apud autores ap-
pellatur.   ^e Eadem tradit Henricus Huntingtoniensis Histor.
l. 3. p. 330.   ^f Usser. in Indice Chronol. (affixo l. de prim.
Eccl. Brit.) p. 1094. Alfordus verò in Annal. Eccl. Brit. statuit
A. C. 394. Nyniam Pictos adiisse.

nem, ingenuè profitear, me, de illâ, apud recetiores quidem Scriptores, multa, sed perplexa, incerta, impossibilia, apud antiquos autem planè nihil invenire. Cùm verò Pictis ubique finitimi & tantùm non intermixti extiterunt, non videtur dubitandum, quin Columba, Nynias, & eorum discipuli eandem iis ac vicinis operam impenderint. Nonnulli quidem (si Dempsterum s. audiamus) Palladium, à Papa Cælestino missum, eos ad Fidem Christianam traduxisse affirmant, quod sequentibus B. Prosperi^b verbis probare satagunt, — “ Ad Scotos, in Christum credentes, ordinatur à Papâ Cælestino Palladius, & Episcopus mittitur”. Sed facilè regerimus, (1.) Quòd admodum probabile est, hunc locum non de Scotis Albinis, sed Hibernis intelligendum, ut sequenti Prælectione ulterius ostendetur. (2.) Quicquid sit, certum est, ex verbis laudatis, istos ad quos Palladium legavit Cælestinus, Scotos, ante illius prædicationem, Christianos fuisse; dicitur enim missus, non ad infideles, sed ad *Scotos in Christum credentes*; unde luce clariùs apparet, eum primam doctrinæ coelestis notitiam iis non tradidisse.

Ex dictis igitur concludimus, Caledonas veteres, ab exulibus Britannis, quarto post Christum sæculo, recentiores verò Scotos ac Pictos à Nyniâ & Columbâ, circa quintum & sextum, sacra Religionis mysteria & Fidei Evangelicæ cognitionem accepisse.

---

^a Appar. l. 1. c. 6. p. 22.

^b In Chron. ad A. C. 434.

Antequam verò huic dissertationi coronidem imponimus, non erit, ut opinor, à proposito instituto alienum, aut operâ indignum, historiam celebrem, de S. Andreae reliquiis huc delatis, excutere, cùm ex eâ, ille Scotorum Apostolus audit, & apud Romanenses, Divus illius gentis tutelaris appellatur. Narrat itaque Ranulphus Cestrensisⁱ, & Culdeas quidem Andreopolitanus, “ S. Andreae ossa apud Patrenses, ubi martyrium subierat, per plures annos custodita, tempore Constantii secundi Byzantium fuisse translata; tandem verò post 110 annorum intervallum, rerum habenas tenente Theodosio, ad mandatum Angeli à S. Regulo furtim sublata, & Scotiam (cùm Pictis imperaret Ungus^k, cui Andreas se custodem & defensor rem voce cœlitus dimissâ antea promiserat) fuisse traducta. Regem autem, cœlesti munere permotum, postquam decimam hæreditatis partem Deo & S. Andreae consecrasset, urbem à Divi nomine vocatam, omnium per totam Caledoniam Ecclesiam matrem statuisse. Hæc ille. Quæ quidem fabula, licet apud Romanenses recepta, Andreae, Scotorum Apostoli pariter & Patroni titulum acquisiverit, veritati tamen parùm consona facilè ostenditur. (1.) Docet S. Hieronymus, Andreae reliquias Constantinopolin translatas fuisse anno æræ Christianæ

ⁱ Apud Usser. l. præd. c. 15. p. 341, &c. ^k Hic Ungus, si Boethio fides, sæculo nono vixit, l. 10. p. 190, 30. ideoque hæc aliud falsitatis argumentum & imposturæ
^l In Script. Eccl. nomine, Lucas. op. T. 4. p. 104. In Chronico verò statuit istam translationem A. C. 359, Constantin 21.

358. Constantii scilicet vicesimo, cui si centum & decem cum Culdeo nostro adjicias, annus, quo eas Scotiam detulisse supponitur Regulus, erit salutis recuperatae 468, quo tempore, non *Theodosius*, sed *Leo Thrax* Orientalis Imperii clavum tenebat. (2.) Disertis verbis docet¹ Procopius Cæsariensis, SS. Andreae, Lucae, & Timothei corpora, dum instauraret Justinianus Apostolorum Basilicam, ex inopinato detecta, postquam per aliquot dies spectatoribus exposita jacuissent, denuò terræ fuisse mandata. At hoc cum præcedenti de Regulo fabulâ nequit conciliari; hinc enim clarè apparet S. Andreae reliquias per centum ferè annos à quo in Scotiam finguntur translata, Constantinopoli jacuisse recondita. (3.) Afferit Baronius^m, antiquis Bibliothecæ Vaticanæ archivis suffultus, Gregorium M. S. Andreae brachium à Byzantio Romam tulisse, quod fieri non potuit si totum antea corpus, furto surreptum, Caledoniam deportasset Regulusⁿ.

Atque hæc quidem argumenta fabulæ nervos, prout apud nonnullos occurrit, prorsus elidunt; alii igitur paulò aliter rem exponunt: Secundùm eos, Regulus ad monitum Angeli, non totum Sancti corpus, sed dextræ manûs tres digitos, os brachii, dentem unum, & genu patellam clam furripuit, pridie ejus diei, quo Constantius, urbe Patrensium direptâ, cæteras Andreae reliquias

¹ L. 1. de ædificiis Justiniani, c. 6.

^m Ad A.C. 586. n.25.

ⁿ Contendunt etiam Amalphitani se reliquum corpus habere: Vide Baronii Annot. in Martyrolog. Rom. Maii ix, die sc. translationis S. Andreae. De Andreae reliquiis vide etiam Dallæum de relig. cultûs objecto, l. 4. c. 20. p. 686, &c.

Byzantium asportandas curavit. Hæc autem *λειψανα*, juxta repetitum ejusdem Angeli præceptum, postea Caledoniam detulit, ubi amicè ab Hergusto, Fergusii filio, unà cum fociiis, exceptus, illa in ædibus eum in finem à Rege extractis deposuit.

Et hoc quidem modo Joannes Ferdonus in ° Scoti-Chronico, & (cum exiguâ differentiâ) p Hector Boethius in Historiâ Scoticâ, fabulam anilem & inepti ssimam exornant; ita tamen ut, non obstante eorum conatu, falsitas illius & absurditas satis appareant. (1.) Si ¶ Socratem, & alios Scriptores Græcos consulimus, nè levissima quidem mentio occurrit belli adversus Patrenses gestæ, aut civitatis eorum à Constantio direptæ, quorum tamen utrumque à primario hujus fabulæ editore asseritur. Imò è contra certum est, totam Achaïæ provinciam, imperante Constantio, adeò pacatam extitisse, ut nulla omnino fuerit vel causa vel prætextus, cur ipse adversus ejusdem incolæ arma moveret. (2.) Non ipse Constantius præsens (quod vult Fordonus) sed absens, ope vicariâ Artemii, Præfecti Augustalis, usus, S. Andreae corpus Byzantium transtulit, uti testantur ¶ Nicephorus, & * Simeon Metaphrastes, autores (inter Pontificios) celeberrimi. (3.) Totâ narratio Monachorum ingenia redolet, & ab illis videtur, ut superstitiosum reliquiarum cultum stabilirent, conficta. Quid enim ineptius, quàm

---

° Apud Uffer. lib. præd. c. 15, p. 343, &c. qui ibi asserit Fordonum nondum editum.   ¶ L. 6. p. 105, ed. Paris, 1574.

¶ P. tot. l. 2.

* Hist. Eccl. l. 10. c. 11. Vol. 2. p. 30.

§ Ad Octob. 18. apud Surium, p. 301. col. 1.

ut supponeremus Deum O. M. eâ de causâ Angelum à coelis delegare, ut Monachum juberet, defuncti cadaveris dentem unum & tres digitos furto surripere? Cui, quæso, usui bellæ hæ reliquiæ inservirent? Vel quamobrem iter adeò longinquum & molestum Regulo imponeretur, ut cariosus dens & ossa putrescentia Caledoniam veherentur? Certè, qui hujuscemodi deliramenta fide digna existimant, næ illi quidem, jure optimo, transubstantiationem & Papæ infallibilitatem, horrenda illa Christianæ Religionis pariter & Rationis humanæ opprobria, possint admittere.

Et hæc quidem de putido hoc commento impræsentiarum sufficerent, nisi quòd illud multò absurdius reddunt nonnulli, dum harum reliquiarum ope, conversam tradunt Scotorum gentem. Ita enim ipsi Scoti in Apologiâ^t ad Bonifacium octavum transmissâ; “ Quinimò per venerandas reliquias B. Andreae Apostoli, divinâ revelatione navigio de Græciâ delatas in Scotiam, “^v Hungo Rege tunc regnante ibidem (de Saxonibus ipsis tunc impugnantibus Scotiam hostiliter, maximâ Scotis à Deo concessâ victoriâ ad ostium Tini fluminis, ut habet Historia) Scoti ipsi primò susceperunt Fidem, priusquam Saxones vel Anglici, Scotis non contigui vel vicini, per annos quadringentos”. — Quibus in verbis bis ab iis, & pessimè erratum. (1.)

^t Apud Usser. l. præd. c. 15. p. 340.

^v Hungus hic (ut suprà Not. p. 97. ex Boethio ostensum) vixit sæculo nono, ideoque Saxones & Angli non ante sæculum decimum tertium ad Fidem Christianam (juxta hanc fabulam) conversi.

Quòd istarum regionum conversionem his reli-
quiis * attribuunt, cùm (ut superiùs ex Bedâ of-
rendimus) illa Columbæ & Nyniani operæ im-
putanda. (2.) Quòd Scotos post Saxonum &
Anglorum in Britanniam adventum converfos
agnoscentes, illos tamen Fidem Christianam 400
annis citiùs quàm hos, amplexos contendunt,
quod prorsus impossibile, cùm (ut olim evicimus)
Saxones & Angli, ante 150 annos ab eorum in
hanc Insulam appulsu, Ethnicorum superstitioni
nuncium remiserint. Sed hæc de Scotorum Al-
banensium Conversione sufficiant, ad Hibernos
proximo loco esset transeundum, sed de illis se-
quenti septimanâ opportuniùs differetur.

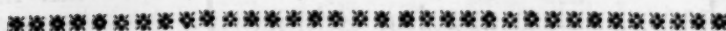
* Inter Piætos applicuit Regulus, uti tum Fordanus, tum Bo-
ethius locis prædictis.

PRÆLECTIO XXVII.

De Hibernorum Conversione.

UM in præcedenti Dissertatione, Auditores, primam veterum Caledonum, Pictorum etiam & Scotorum Albinensium, Conversionem exposuimus, nunc si placet ad Hibernos transeat; ad hos autem, Messiae incarnati & crucifixi nuncium, post exiguum ab illius passione intervallum, pervenisse tradunt nonnulli: Ita enim scribit Philippus Sulleyanus in historiæ Hiberniæ ^a compendio; “ Regnante in Ultoniâ Conchure Rege, Conal-
 “ dus Carnius, pugil nobilis, animo roboreque
 “ præstans, peregrè profectus exterarum rerum
 “ cognitione flagrans, postquam rursus in Iberam reversus est, Regi retulit se Ierosolymis

^a Tom. 1. l. 4. c. 5. apud Uffer. de primordiis, Eccl. Brit. c. 16, p. 386.

“ fuisse

“ fuisse vidisseque hominem, qui vocabatur
“ Jesus, & Judæorum Rex, formâ plusquam
“ Regiâ & Divinâ præditum, vitæ innocentiam
“ & sanctitate excellentem, mirandarum rerum
“ opificem, & omni virtutum ornamento ful-
“ gentem, falsis criminibus argui, iniquè dam-
“ nari, verberibus affici, cruci affixum in Cal-
“ vario monte interfici, & inhumari; sed ite-
“ rum divinitus revixisse, & sepulchrum fuisse
“ egressum. Tum Rex; hic, inquit, reverâ est
“ orbis totius Dominus & opifex, quem in
“ mundum fuisse venturum nostrorum vatum
“ præsentionibus proditur. Inde nonnullos, qui
“ Romam & alias Regiones Catholicas petive-
“ runt, sacro Baptismatis rore fuisse sparsos;
“ eisdemque doctoribus alios accepisse Fidem;
“ & aliquos vitæ integritate, asperitateque &
“ miraculis fulsisse, inque Coelitum fastos atque
“ cætum esse relatos perhibetur”. Hæc ille.
Cujus narratio duabus de causis suspecta nobis
& rejicienda videtur. (1.) Quòd innuit claras
adèd & apertas, inter Ethnicos ac falsorum nu-
minum cultores, de Messiâ prophetias extitisse,
ut statim Rex, earum ope, absque ulteriori insti-
tutione, Jesum nostrum, Christum fuisse, nec non
orbis totius Dominum & Opificem pronuncia-
verit. Quæ tamen Ethnicorum vaticinia & præ-
cipuè eorum summa perspicuitas nec Sacris Lite-
ris nec sanæ rationi possunt consentire, uti olim
cùm Oracula Sibyllina excussimus, fusiùs osten-
sum est. (2.) Nulla prorsus apud aliquem è ve-
teribus Historicis hujus rei mentio occurrit, id-
coque

coque frustra nobis objicitur Sullevani ^b auctoritas. Non interfuit ille, ut opinor, rei gestæ, (quippe qui ineunte tantum præsentī sæculo scripserit) nec audivit pugilem suum Domini nostri Acta, & Judæorum flagitia enarrantem. Suâ itaque sponte corruit hæc historia, cum res tantæ antiquitatis ex citerioris ævi testimoniis amplecti, non accedentibus eorum suffragiis, absurdum sit & prorsus ridiculum.

2. Alii sunt, qui S. Jacobum, Zebedæi filium, Evangelicam lucem Hibernis attulisse asserunt. Ita enim Vincentius Bellovacensis ^c, “Apostolis diversa Cosmi climata adeuntibus, nutu Dei Jacobus, Hiberniæ oris appulsus, verbum Dei prædicavit intrepidus, ubi septem discipulos elegisse fertur. Cùmque dies immineret supremus, Hierosolymam cum iis perrexit, ibique martyrium subiit”. Hæc Vincentius; quibus & illud licet adjicere, quòd ^d Julianus, Archipresbyter Toletanus, in Chronico ^e, non solum in Hiberniâ Jacobum fuisse, sed & inde Epistolam Canonicam, ad Judæos, per Hispaniam dispersos, misisse affirmat. Sed multa sunt, quæ me, quòd minùs his Autoribus

^b Usser. (c. 16. de primord. Eccl. Brit. p. 386.) *navigatorum nostri temporis facili princeps.* ^c Specul. Histor. l. 8. c. 7.

^d Apud Usser. de primord. Eccl. Brit. c. 16. p. 388. ^e De hoc Chronico ita Launoyus (in Dissertat. de Lazari, Magdal. &c. in provinciam appulsu, part. 1. c. 4. p. 27.) “Hispanus ille, qui illud edidit, præfigendum illi honorificum aliquid testimonium à Sirmondo quæsit. Sirmondus respondit dare se aliud non posse testimonium, præterquam quod autor esset de thesauro suo proferens nova & vetera. Hispanus hoc testimonium recusavit, sic Gallus importunam Hispani petitionem elusit.

subscribendum judicem, impediunt. (1.) Quòd neuter ante sæculum duodecimum floruit, ideoque eorum testimonia, cùm antiquorum calculis non confirmantur, parùm significant. (2.) Uterque Jacobum (ut consulenti apparebit) Hispanorum fuisse Apostolum contendit, quod tamen erroneum esse, & olim probavimus, & aliâ vice, Deo favente, fusiùs ostendetur. (3.) Vincentius ubique fabulis ineptissimis scatet, ideoque illius autoritas, cùm idonei alicujus historici tibicine destituitur, nihili facienda. (4.) Zebedæi filius erat ille Jacobus, qui regionibus occiduis prædicâsse, & ex Hiberniâ Epistolam Catholicam scripsisse fingitur. At verò non ille, sed alter Jacobus, istius Epistolæ autor censendus, uti testantur Eusebius ^f, & Hieronymus (in tractatu de scriptoribus & Ecclesiasticis) Quod etiam ulteriùs apparet ex eo, quòd ex primis versibus exaratam fuisse constat hanc Epistolam, postquam Judæi per varias regiones erant dispersi; hoc autem, Zebedæidâ vivente, fieri non potuit, qui paucis post Domini crucifixionem annis ^h ab Herode occisus legitur.

3. Alii sunt qui Josephum Arimathiensem Hibernos adiisse, & (præter Evangelii cognitionem) non exigua etiam illis beneficia impertiisse scribunt. Ita enim Jacobus Valdesius ⁱ; “ Hiberni
“ hoc habent singulare beneficium à Josepho ab

^f Hist. Eccl. l. 2. c. 23.

^g Nomine Jacobus frater Domini.

^h Consule Præl. prox.

ⁱ De dignitate

Hisp. c. 16. § 12. p. 327.

“ Arimathiâ collatum, quòd nullum est animal
 “ venenosum in provinciâ illâ. Imò terra ex
 “ illâ ad alias regiones adducta liberat ab his a-
 “ nimalibus veneno infectis: quod quidam tri-
 “ buunt ex eo, quòd herbas & radices à Salo-
 “ mone demonstratas adduxerit, quibus omnem
 “ regionem liberavit hoc damno. Sed ego non
 “ sapiëntiæ Salomonis, nec herbis ab eo edoc-
 “ tis, sed sanctitati eximiæ Josephi ab Arimathiâ
 “ tribuendum cenſeo”. Hæc Valdesius: Sed
 tuam fidem obtestor, Vir crudite; dic sodes un-
 de hanc historiam hauseris, vel quibus antiquo-
 rum suffragiis possis stabilire? De Josepho no-
 stram Britanniam appellente olim audivimus, tu
 autem primus eundem in Hiberniam transtulisti.
 Quis, quæso, è veteribus illud asseruit? Vel quo
 pacto hujus itineris & miraculi consequentis fa-
 ma, quæ alios, tum antiquos, tum recentiores,
 latuit, ad te solùm pervenit? — Quod ad me
 spectat, Auditores, summâ admiratione animus
 sæpiſſimè percellitur, dum mecum perpendo
 quantâ facilitate & confidentiâ è neotericis scrip-
 toribus quàm plurimi proprias conjecturas & o-
 piniones, levissimo vel potiùs nulli fundamento
 innixas, lectoribus obtrudunt; cujus criminis ne-
 cesse est, ut in præſenti causâ Valdesium insimu-
 lem, dum illud audacter affirmat, quod autoritate
 idoneâ non potest astruere.

4. Nonnulli sunt, qui S. Cataldum, natione
 quidem Scoto-Hibernum urbis verò Tarenti in
 Italiâ Præſulem, felicissimam in patriâ conver-
 tendâ operam navâſſe scribunt circa A.C. 167;
 inter

inter quos locum præcipuum obtinent Moroni fratres ^l, quorum alter ligatâ, alter solutâ oratione Sancti istius vitam & gesta posteris ^m tradiderunt. Narrant autem successum aded lætum illius conatibus aspirâsse, ut “ Nullus in universâ “ pænè Hiberniâ relictus fuerit, qui illo prædicante, veræ Religionis cultum non addisceret ⁿ. At duo sunt, quæ hanc historiam validè impugnant. (1.) Quodd generalis istiusmodi Hibernorum, circa hæc tempora, conversio ab eruditis meritò rejicitur; certissimum enim est, plurimas istius Insulæ regiones, cùm Patricius illuc appelleret, fuisse idololatricas. (2.) Quamvis Moroni. Cataldum ^o secundo post Christum sæculo collocant, ^p Dempsterus tamen quarto, ^q Caracciolus verò & ^r Alexander ab Alexandro non ante sextum floruisse affirmant. Quo posito, ille Hibernorum Apostolus non potest reputari, cùm iis, non infidelibus, sed postquam à Patricio & aliis, in Fide Christianâ plenius erant instructi, Evangelium annuntiaverit. Utcunque sit, immanis hæc inter doctos de tempore, quo vixit Cataldus, discrepantia, planè arguit summam historiar, quæ illius Acta describit, incertitudinem; unde meritò concludimus non licere, donec firmitioribus argumentis stabilitur, & supradictis respondetur objectionibus, nimis facilem illi assensum adhibere.

5. Hæctor Boethius ^s, Hibernos circa quarti

^l Apud Uffer. c. 16. p. 392.   ^m A. C. 1614. ibid.   ⁿ Id. p. 397.   ^o Id. p. 392.   ^p Id. p. 398.   ^q Id. ibid.   ^r Genial. dier. l. 3. c. 15. p. 734. Vol. 1.   ^s Hist. Scot. l. 6. fol. 101.

sæculi medium, mulierculæ cujusdam operâ, Fi-
 dem Christianam amplexos scribit. “ Hiber-
 niam, (inquit) unde Scotis origo, per id tem-
 pus Christi cultum accepisse ferunt. Res à
 modico principio orta, ut *nostratium* scribunt
 nonnulli, miraculis coaluit. Mulier Christia-
 næ pietatis cultrix (Pictici eam fuisse sangui-
 nis Scotici tradunt annales) Reginæ insinuata,
 Christi nomen illi mirifice prædicavit, reve-
 rendumque effecit. Regina Regem docuit,
 “ Rex universum populum ”. Hæc Boethi-
 us, qui, quamvis suæ gentis scriptores & anna-
 les citat, certum tamen est eum hæc à ^s Coc-
 cio Sabellico hausisse, cùm integra illius Autoris
 verba transcribit. Sabellicus verò Philippi Ere-
 mitani seu Bergomensis Chronicon laudat, qui
 eandem historiam pluribus enarrat: Subjungit
 verò istos Scotos seu Iberos (ita enim nominat)
 hodie Georgianos appellari, & sub eâdem cum
 Armeniis & Colchis provinciâ contineri. Quæ
 quidem verba clarissimè indicant Bergomentem
 nostros Hibernos nequaquam respicere, sed Sco-
 torum nomen, nescio quo errore, Iberis Asiaticis
 applicuisse. Illi enim nunc dierum Georgiani
 vocantur, illi Armenis & Colchis vicini, illis
 denique mulieris cujusdam captivæ operâ cœle-
 stem lucem impertiit Deus, uti fusiùs ostendunt
^v Rufinus, ^x Socrates, ^y Theodoretus, & ^z Sozo-
 menus.

^s Ennead. 7. l. 8. fol. 130. p. versâ.

^t Ad A. C. 338.

^v Histor. Eccles. l. 1. c. 10.

^x L. 1. c. 20.

^y L. 1.

c. 24. p. 575.

^z L. 2. c. 7.

His itaque, vel propter apertam falsitatem, vel nimiam incertitudinem, prætermisiss & rejectis, progredimur, & (1.) Afferimus, probabile esse, aliquem ex Apostolis, vel saltem viris Apostolicis, inter Hibernos Christianam Fidem annuciâsse. Illud enim apertè satis innuit Eusebius^a, qui docet eorum aliquos ὑπὲρ τῶν ὠκεανὸν παρελθόντων τὰς καλεσθῆναι Βρετανικὰς νήσους. Cum verò *Britannicas Insulas* numero *plurali* nominat, non videtur dubitandum, quin de *Britanniâ minori* (seu *Hiberniâ*) æquè ac *majori* sit intelligendus. (2.) Religionem Christianam, ab Apostolis in hâc Insulâ plantatam, usque ad Chrysostomi^b tempora permanuisse, docet ille, “Ὅπερ ἀν εἰσέλθης εἰς ἐκκλησίαν, καὶ ἐν τῇ Μαύρων, καὶ ἐν τῇ Περσῶν, καὶ πρὸς αὐτὰς Βρετανικὰς νήσους, ἀκούεις βοᾶν ὅτι ὁ Ἰωάννης, ἐκ ἐξέσε σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα ὅτι Φιλίππος ὁ ἀδελφὸς σου”. Et in *Demonstratione*, quòd Christus sit Deus, “ὅτι αἱ Βρετανικαὶ νῆσοι, αἱ τῇ θαλάττης ἐκτὸς κείμεναι ταύτης, καὶ ἐν αὐτῇ εἶσιν τῶν ὠκεανῶν, τὸ δυνάμειος ὅτι ῥήματα ἡδοῦντο, καὶ ὅτι καὶ ἐκκλησίαι καὶ θυσιαστήρια πεπλήγασι”. Hæc ille: E cuius verbis colligimus, anno æræ Christianæ, 392, cùm Chrysostomus hæc scriberet, inter Hibernos, alterius scilicet *Britanniæ* incolas, Ecclesias quasdam, etsi forsitan & exiguas & paucas, extitisse. Quas quidem, licet ab Apostolis primò fundatas, variis tamen postea temporibus, succum nutrimentum & augmentum ab aliis etiam advenis acce-

^a Demonst. Evang. l. 3. p. 112. D. ad Corinth. c. 12. Vol 9. p. 942.

^b Concione 28 in 2 E. Vol. 6. p. 846. C.

110 *De Hibernorum Conversione.*

pisse non est ut dubitemus. Verisimile enim est Hibernos, dum grassabundi vicinorum (apud quos viguit Fides Evangelica) oras & littora sæpius diriperent, (quod eos fecisse ^d constat) inter alios captivos, Christianos etiam plures non raro abduxisse, qui reliquis insulani commixti, & converterent Ethnicos, & languescentes Ecclesias novis membris & nonnunquam doctoribus reficerent. Absque his enim adminiculis videtur impossibile, ut per tot annorum spatium Fides Christiana inter densas Ethnicismi nebulas viveret & perduraret; quod tamen eam fecisse, post luculentum adeò Patris eruditi testimonium, non licet ambigere. (3.) Hæc etiam confirmat B. Prosper in Chronico ^e, qui, non multis à Chrysostomo annis, Scotos *credentium* seu fidelium nomine indigitat, Palladiumque ad eos (in Fide, ut opinor, corroborandos) à Cælestino Legatum affirmat. Hæc enim verba, Scotos Hibernos, non Albinos, respicere, ac ad illos, non ad hos, Palladium fuisse missum, plurimis historicorum suffragiis faciliè evincitur, cum ita testantur Siegbertus ^f Gemblacensis in Chronico, ^g Matthæus Florilegus, ^h Trithemius, ⁱ Florentius Wigorniensis, ^k Probus, & Jocelinus in vitâ Patricii,

---

^d Bolland. in vitâ Patricii, Mart. 17. p. 527. §. 7. Colgan. in Triade Thaum. ad vitam Patricii, Append. 5. c. 10. Usser. de Primord. c. 17. Gildæ vocantur *Grassatores*, tractatu de excidio Britan. p. 677. ^e Ad A. C. 434. ^f Ad A. C. 432. ^g Ad A. C. 491. p. 93. ^h L. de script. Eccl. ⁱ Ad A. C. 453 & 4. ^k Hi duo (quibus reliqui vitæ Scriptores consentiunt) extant editi à Colgano in Triade Thaum. Loca laudata occurrunt, p. 48, 70. Fabulis scatent hi autores sed in præsentī causâ suspiciōi nullus locus.

De Hibernorum Conversione.   I I I

^m Henricus Hungtingtoniensis, aliique : è quibus omnibus Palladium ad Scoto-Hibernos fuisse missum, & per consequens illos, juxta Prosperi testimonium, eo tempore in Christum credidisse luculenter apparet. (4.) His tamen non obstantibus, dicimus Patricium propriè Hibernorum Apostolum nominari. Quamvis enim alii, ante ejus adventum, hic & illic plures converterint, ipse tamen primus totam Insulam peragrandò sedulam regionibus singulis operam impendit, donec tandem universâ Hiberniâ ipsius & discipulorum ope conversâ, sedem Episcopalem Ardmachiae fixit, ⁿ quæ quidem urbs eâ de causâ totius Insulæ Metropolis evasit. Ipse autem post exantlatos in opere Evangelico per ^o 60 annos labores assiduos, tandem Martii die 17, propriæ verò ætatis anno 122, æræ autem Christianæ 491, ad superos concessit.

Atque hæc quidem, Auditores, de Hibernorum Conversione impræsentiarum sufficiant; quod enim ad Albeum spectat, Declanum, aliosque, quos ante Patricii adventum, summo cum successu, in messe Evangelicâ defudâsse tradunt nonnulli, tam prodigiosa in eorum ^p Actis leguntur mendacia, ut summo jure de ipsâ Sanctorum, quibus tribuuntur, existentia possimus dubitare. Cui enim commenta adedò absurda, &

---

^m Histor. l. 1. p. 308. Consule, si lubet, Colgani Append. 5. ad Acta Patricii, c. 14. p. 245.

ⁿ Girald. Cambr. Hib. topogr. distinct. 3. c. 16. p. 742.

Vide etiam Usser. c. 17. p. 444. Colg. l. præd. App. 7. p. 289, &c.

^o Videsis Usser. lib. præd. c. 17. p. 449, &c.

^p Videsis Bolland. in vitâ Patricii ad 17 Martii in Append. 5. l. p. 580, &c.

112 *De Hibernorum Conversione.*

ab omni verisimilitudinis specie aliena ruborem non incuterent, poterat, eâdem fronte, nomina etiam, quibus excogitatas à se fabulas affingeret, comminisci. Hos itaque sciens lubensque prætermitto, cùm (si putridas scriptorculorum quorundam ineptias excipimus) nihil prorsus de iis in priscorum temporum monumentis invenitur. Patricium verò quod attinet, quamvis agnoscendum illius etiam actorum historiam, prout ab ineptientibus Monachis describitur ^r, prodigia nec pauca nec parva continere, hæc tamen non sufficiunt, ut illius existentiam & gesta universa in dubium vocemus. Talem enim re verâ quinto sæculo virum fuisse, summamque ab eo & felicem in Hibernis convertendis ^f navatam operam testantur [præter omnes alios quos in causâ Palladii superiùs produximus] Martyrologia antiqua, Romanum ^s scilicet, Bedæ & Ufuardi, nec non D. ^t Bernardus in vita Malachiaë, ^v Erricus Altissiodorensis, ^x Marianus Scotus, ^{*} Ranulphus Cestrensis in Polychronico, aliique quàm plurimi; quibus in re generali pariter traditione firmatâ, cùm non licet assensum denegare, necesse est ut universalis Hiberniaë Conversio Patricii diligentiaë & pietati ascribatur; cujus tamen historiam antequam dimittimus, non ineptum [ut opinor] erit, fabulas de illo duas, olim ferè apud omnes, nunc verò inter Romanenses plerosque celeberrimos ad

^r Vide sis varios Autores illius Vitæ apud Colganum.

^f Mannia etiam Insula à Patricio conversa. Uffer. de prim. Eccl. Brit. c. 15. p. 642, &c. ^s Ad 17 Martii. ^t Op. Vol. 1. col. 1045. B. ^v Apud Uffer. c. 17. & Cambden. in Hiberniâ p. 1011. ^x Ad A. C. 432. ^{*} Uffer. c. 17.

examen revocare: Harum autem prior de *baculo Jesu*, de *purgatorio Patricii* altera.

Priorem his verbis enarrat Jocelinus in vitâ Patricii, “ Profectus verò, divino instinctu, seu
 “ revelatione Angelicâ, ad quendam in quâdam
 “ Insulâ Tyrrheni maris secessit solitarium, sacrae vitæ, opinionis optimæ, magni meriti virum, re ac nomine Justum. Cùmque post
 “ sanctam salutationem, salutaria mutuò verba
 “ conferrent, dedit idem vir Dei Patricio baculum, quem se suscepisse asseruit de manu Domini Jesu ipsi conferendum. Erant etiam in
 “ eadem Insulâ quidam alii viri ab habitaculo illius solitarii, semoti, quorum quidam juvenes videbantur, alii senes decrepiti. Cum
 “ quibus cùm conseruisset colloquium Patricius, didicit ab eis senissimos esse filios illorum juvenum; cùmque admirans S. Patricius inquisisset eventum tanti grandis miraculi, respondentes dixerunt ei, *Nos à pueritiâ, Domino miserante, misericordiae operibus fuimus jugiter intenti, ostiumque nostrum patuit omni viatori pro nomine Christi victualia sive hospitium petenti. Quâdam nocte quendam peregrinum, in manu baculum habentem, hospitio collegimus, & secundùm posse nostrum omnem ei humanitatem exhibuimus. Mane verò facto nos benedixit & ait, Ego sum Je-*

y C. 24. p. 70. apud Colganum in Triade Thaum. Lovan. 1647. vide etiam Colg. append. quintam ad Acta Patricii, c. 22. p. 263. Scripsit Jocelinus A. C. 1185. vide sis Colgan. in Not. ad sextam vitam Patricii, p. 108. — & Usser. de prim. Eccl. Brit. c. 17.

“ *sus Christus, cujus hætenus membris mini-*
 “ *strâstis, quem hæc nocte in propriâ suscepistis*
 “ *personâ. Deinde baculum, quem manu ge-*
 “ *stabat, dedit viro Dei, spirituali patri no-*
 “ *stro, præcipiens ei, ut illum servaret, &*
 “ *cuidam peregrino, nomine Patricio, post mul-*
 “ *tos dies ad se venturo, tribueret. Hæc di-*
 “ *cens, ascendit in cælum, nosque permansi-*
 “ *mus in eodem statu juvenilis vigoris quo*
 “ *tunc fuimus — filii verò nostri, qui tunc e-*
 “ *rant parvuli, jam ut cernis effecti sunt de-*
 “ *crepiti. S. Patricius Deo gratias agens, cum*
 “ *viro Dei diebus aliquot mansit, ac — ei tan-*
 “ *dem vale factò, cum baculo Jesu proficisce-*
 “ *batur quò proposuit. Hæc ille; cui gemina*
 tradit ⁊ Henricus, Saltareiepsis Monachus, nisi
 quòd istum baculum immediatè ab ipso Domino
 donatum affirmat. Tantâ autem virtute prædi-
 tum fuisse docet Jocelinus, ut illius ope venenata
 quæcunque animalia Hiberniæ regionibus in æ-
 ternum expulerit Patricius; ita enim scribit⁹;
 “ Ipse Pastor præstantissimus, manu Domini,
 “ Jesu baculum bajulavit, ejusque elevatione
 “ comminatoriâ, omnia venenata animantia, —
 “ ex universis Hiberniæ partibus in unum con-
 “ gregavit. Deinde omnia usque ad editissimum
 “ Insulæ promontorium in fugam compulit, —
 “ ibique totam turbam pestiferam de præruptâ
 “ montis crepidine — præcipiti lapsu Oceano

⁊ Extat h'c tractatus apud Colgan. l. præd. in append. sextâ
 ad Acta Patricii, locus laudatus occurrit p. 279. Scripsit A. C.
 1140. Colgan. p. 280.   ⁊ C. 170. p. 102.

“ abforbendam depulit ”. Hæc Jocelinus, cui sequentia opponimus. (1.) Quòd Hibernia ab antiquis temporibus genere serpentino immunis extitit, uti testantur ^b Solinus & ^c Isidorus Hispalensis, Patricio antiquiores. (2.) Neminem ante sæculi duodecimi finem produci posse agnoscunt ^d Bollandus & ^e Colganus, qui hanc Hibernorum ab animalibus virulentis immunitatem vel Patricio vel Jesu baculo ascripsit: Qui autem post illud tempus vixerunt, tanquam à re gestâ nimium remotos, jure rejicimus. (3.) Venerabilis Beda ^f aliique qui tempori Patriciano propiores extiterunt, hoc beneficium, non miraculo alicui seu causæ supernaturali, sed æris & soli naturæ attribuunt. Quod quidem non fecissent, si eorum ætate, Patricium viperas & animalia pestifera expulisse fuisset creditum. Quod ad ipsum verò baculum à Jesu donatum spectat (si in re adedò insulsâ & omni probabilitatis colore prorsus destitutâ liceat seriò argumentari) hoc urgemus, quòd Colganus g, ubi datâ operâ fabulam astruere nititur, nullum omnino autorem laudare poterat (si unum & alterum ^h stupidi & mendacis Monachi libellum demas) qui ante 700 à morte Patricii annos vel levissimam hujus baculi menti-

^b In Polyhistore c. 25. de Hiber. p. 56. ^c Orig. l. 14 c. 6. p. 123. Vide sis hæc testimonia ab objectionibus asserta apud Colgan. append. 5. c. 20. p. 255, & Bollandum in append. ad vitam Patricii (Mart. 17) §. 3. p. 585, 586. ^d Ib. §. 3. subf. 25, 26. ^e Loc. præd. ^f Hist. Eccl. l. 1. c. 1. Vide sis Colgan. loco præd. ^g Append. 5. c. 22. ^h Tertium sc. & quartum lib. de vitâ Patricii, qui tamen possunt forsitán dicto tempore posteriores esse; sed consule sis, mendacissimi enim sunt.

onem fecerit ; quæ quidem ratio (sola & seorsim considerata) totam historiam imposturæ & falsitatis manifestò arguit. Sæculo quidem duodecimo narrat Bernardus ¹, “ Baculum quendam, aureo textum & gemmis preciocissimis adornatum, inter sedis Armachanæ insignia fuisse, quem nominabant *baculum Jesu*, eò quòd ipse Dominus (*ut fert opinio*) eum suis manibus tenuerit atque formaverit ;—in eâ autem reverentiâ—[est] ut qui ^k habere visus fuerit, ipsum habeat Episcopum populus stultus & insipiens”. Ex quibus verbis apparet, eo tandem tempore, baculum quendam extitisse, Sedi Armachanæ proprium, quem (non ipse Bernardus, sed) *opinio populi*, & quidem populi *insipientis & stulti*, Domini Jesu quondam fuisse prædicabat. Hoc autem ulteriùs ex ^l Gyrardo Cambrensi apparet, qui Bernardo coætaneus existens, istius baculi meminit, sed illius ortum *incertum* esse affirmat. Quod proculdubio non dixisset, vir in Hiberniâ diu versatus, & etiam (ut abundè constat) fabulis deditissimus, si apud ullos (exceptâ forsitan plebe insubidâ & stupidioribus Monachis) baculum istum unquam ad Dominum pertinuisse fuisset creditum.

At futili commento nimium inhæremus, ad Purgatorium itaque procedatur, de quo sequentia tradit Monachus Salterciensis ^m, “ S. Patri-

¹ Op. Vol. 1. Col. 669. E.   ^k Baculum sc. hunc, & textum Evangelicum qui Patricii fuisse dicitur ; ita enim Bern. loco dicto.   ^l In Hibern. Topogr. distinct. 3. c. 34 p. 747.

^m Apud Colganum in lib. præd. Append. 6. p. 274.

" cium Dominus in locum desertum adduxit, &
 " unam fossam rotundam, intrinsecus obscuram,
 " ibidem ei ostendit, dicens, *Quisquis veraci-*
 " *ter pœnitens, vera Fide armatus, fossam*
 " *eandem ingressus, unius diei ac noctis mo-*
 " *ram in ea faceret, ab omnibus purgaretur*
 " *totius vitæ suæ peccatis; sed & per illam*
 " *transiens, non solum visurus esset tormenta*
 " *malorum, verum etiam, si in Fide constanter*
 " *egisset, gaudia beatorum.* Sicque ab oculis
 " ejus Domino disparente, Spirituali jucundita-
 " te repletus est B. Patricius, tam pro Domini
 " sui apparitione, quàm pro fossæ illius ostensi-
 " one, — statimque in eodem loco Ecclesiam
 " construxit, & B. Patris Augustini Canonicos —
 " in eâ constituit; fossam autem prædictam,
 " quæ in cœmeterio est extra frontem Ecclesiæ
 " orientalem, muro circumdedit, & januas fe-
 " rasque apposuit, nè quis eam ausu temerario
 " & absque licentiâ ingredi præsumeret; cla-
 " vem verò custodiendam commendavit Priori
 " Ecclesiæ ejusdem. Ipsius autem B. Patricii
 " tempore, multi pœnitentiâ adducti, fossam in-
 " gressi sunt, qui egredientes, & tormenta se
 " perpeffos, & gaudia se vidisse testati sunt. — Et
 " quoniam homo à peccatis purgatur, locus il-
 " le Purgatorium S. Patricii nominatur". — Hæc
 " ille; quibus dein subjungit prolixam satis narra-
 " tionem eorum, quæ militi cuidam Oieno (reg-
 " nante apud Anglos Stephano) contigerint ⁿ, qui

ⁿ Vide etiam, si lubet, Matth. Parisiens. apud quem eadem
 occurrunt ad A. C. 1153. p. 87.

& damnatorum poenas, & Paradysi felicitatem vidisse dicitur.

Totam verò hanc de Patricii Purgatorio historiam merum esse delirantium Monachorum figmentum °, facile ostenditur. (1.) Quamvis ab

° Vide Colgani Append. 6. ad Acta S. Patricii, part. 3. p. 285. ubi, quos potuit, autores producit. Novi quidem illum ibi nullam ex septimâ Patricii vitâ, seu Historiâ ejus tripartitâ, producere, quam ipse ab Euino circa sextum sæculum, conscriptam & à Jocelino lectam contendit. Sed regerimus (1.) Quòd neutriquam constat illam tantæ antiquitatis esse, cum nullo idoneo argumento illud possit probari. (2.) Non extat hæc de Purgatorio narratio in dictâ Historiâ, sed in distincto tractatu illius fini affixo (ut agnoscit Colganus loco prædict.) unde, si daremus istam Historiam ab Euino scriptam, non tamen inde sequeretur hunc tractatum eundem habuisse, vel etiam ejusdem sæculi, autorem. (3.) Agnoscit Colganus (p. 169. in Not. ad vitam 7.) dictam Historiam partim Hibernicè, partim Latinè scriptam, ita ut sæpius eadem linea utramque linguam exhiberet, quod quidem mihi argumento est, eam ab homine aliquo insulso & linguæ Latinæ imperito fuisse conscriptam. (4.) Si Jocelini ætate vetustior fuerit hæc Historia, & ab illo perlecta, unde est quod ipse hanc de Purgatorio Ultoniensi fabulam omittit? Nec unico enim verbulo illius meminit, ideoque judicare licet eum Monacho Salterienfi, qui paucis ante eum annis scripsit, fidem non habuisse. Narrat quidem (c. 172. collat. cum 170, 171. p. 102, 103.) nonnullos, pernoctare solitos in promontorio Cruacanaigle in *Connactiâ* (unde Patricius venenata animalia in mare depulerat) se tormenta gravissima perpeffos fuisse, quibus se purgatos à peccatis putabant, asseruisse, unde & *quidam* illorum locum illum Purgatorium Patricii vocabant. Sed hoc nihil refert; illud enim de quo instituitur quæstio, & cujus fama adeò celebris, purgatorium, non in monte sed in loco humili & paludoso, cui inerat *spelunca*, nec in *Connactiâ* sed *Ultoniâ* statuitur.

Capitibus quidem 198 & 199, prout occurrunt in M.S. Jocelino in Bibliothecâ Usserianâ, expressa sit mentio hujus Purgatorii; sed notandum, illa videri desumpta à Petro de Natalibus, & legendâ Aureâ, ubi Patricii vitam describunt (ipsissima sunt eorum verba;) cui addere licet, quod in impressis editionibus omittuntur ista capita tanquam spuria. Uti patet è Tractat. Anglic. dict. *St. Patrick's Purgatory*, c. 1. p. 24, 25. Sed in ultimo cap. nar-

omnibus

omnibus fabulæ editoribus asseritur, plures, Patricio adhuc vivente, locum hunc horrendum ingressos, mira, quæ vidissent, retulisse, certum tamen est, nullam vel earum rerum vel istius Purgatorii memoriam occurrere apud ullum autorem, qui sæculo post Christum duodecimo sit antiquior, quod dictam narrationem posteriorum esse temporum commentum luculenter ostendit. Quo pacto enim fieri potuit, ut Beda, alique in sæculis intermediis Scriptores, rem adedò celebrem & miram silentio præterirent? Unde est, quòd ipse Gregorius inter alias fabulas p, quas ad Purgatorium astruendum undecunque corrasit, hanc etiam, unà cum reliquis dialogorum libris non inseruit? Nulla sanè istius omissionis ratio potest afferri, nisi quòd, illo scribente, de tremendo hoc prodigio, orbi Christiano, nihil prorsus innotuit. (2.) Lubenter à Pontificiis resciscerem, unde sit; quòd in dicto loco (qui etiamnum inter Ultonienses propè flumen Liffer ostenditur) nihil nunc dierum miri, nihil insoliti occurrit? Inter majores nostros (si Monachis credendum) cùm viguit Latini Præfulis imperium, prodigia hujuscemodi

---

rat, supremos Hiberniæ magistratus, cùm viderent locum à superstitionis hominibus nimis frequentatum, A. C. 1632. ope Vicariâ Episcopi Clogherensis & aliorum utentes, speluncam, Patricii dictam, complanasse, ædificia diruisse, &c. ita ut nunc temporis, nec ipsius Purgatorii, nec adjunctorum, ulla appareant vestigia. p Dialog. l. 4. c. 39, 40, 55, l. 2. c. 23, &c.

q Vide Speed, qui in chartâ provinciæ Ultoniensis, & etiam Hiberniæ chartâ generali, hoc Purgatorium statuit in loco paludoso ad originem fluvii Dirgh, latit. quidem 56 grad. longit 9 gr. 30 m.

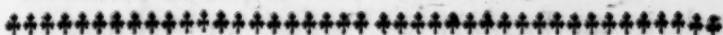
erant frequentissima, & etiam nunc temporis (si Romanensibus fides) in locis remotioribus, aut eorum Religioni devotis, sat crebra. Quapropter mirari fas est, unde sit quòd ubicunque dominantur Reformati (quorum tamen conversionem se animitus fuspiciari profitentur) vel nulla sint, vel in angulo & coram profelytis tantum facta^r; cum tamen Apostoli, miracula sua, inter Christianos rariùs, inter Ethnicos autem, & à Fide alienos, sæpissimè ediderint. At facilis est responsio; Primi Religionis nostræ Præcones, sincerè agentes, lucem non metuerunt; at Pontificii, cum præstigiis student, amicos tantum aut ingenii tardioris homines, spectatores & testes admittunt. In densis Papismi tenebris, quicquid Monachis libuit comminisci, credula plebs, nè excommunicationis poenam incurreret, absque ulteriori disquisitione mox amplectebatur. At Protestantes, tetricum & audax hominum genus, singula discutiunt, examini subjiciunt, & ad stateram exigunt, ideoque consultius esse judicatur, nè fraudes & imposturæ patefiant, portentosa omnia, vel ad regiones longè dissitas ablegare, vel cum illud fieri non potest (ut in præsentis causâ) penitus extinguere.

---

^r Qui nostrâ memoriâ in hunc sese locum compingunt [de hoc Purgatorio loquitur], nullum sibi terrorem injici sentiunt, &c. vide sis Stanihurst. in vitâ S. Patricii l. 2. p. 65.

PRÆLECTIO XXVIII.

De Hispanorum Conversione.

UM itaque notissimum fit, Auditores, Compostellam ^a, eò quòd D. Jacobi, Hispanorum, uti dicitur, Apostoli reliquias continere creditur ^b, à sæculo nono usque ad nostra tempora, frequenti peregrinantium concursu, celeberrimam extitisse, lubet in hujus devotionis fundamenta inquirere, & quo jure Compostellani, S. Jacobum, vel suæ gentis Apostolum, vel in istâ urbe depositum, gloriantur, diligentius excutere. Quâ in re, ut omnes difficultates feliciùs enodentur, & quid

^a De Nomine Compostellæ sic Vossius ad Melam; "Postquam (inquit) Hispani sibi persuaserunt illa, quæ de S. Jacobo narrantur, cœpit istud Oppidum appellari *ad Jacobum Apostolum*. Posterioris ævi Hispani dixere *Giacomo Postolo*, unde contractum *Compostella*". Hoffmanni Lexic. Univers. verbo *Compostella*.

^b Baron. ad A. C. 816. n. 48. p. 632.

122 *De Hispanorum Conversione.*

amplectendum sit, clariùs appareat, hanc methodum libet in sequentibus observare.

I. Quis olim Hispanis Evangelium primò attulerit, an Jacobus, an Paulus, an quispiam inter Apostolos alius, examinare.

II. Utrùm S. Jacobi corpus, nunc temporis inter Compostellanos requiescit, & quibus rationibus innititur illud asserentium opinio, discutere.

I. Quis olim Hispanis Evangelium primò attulerit, an Jacobus, an Paulus, an quispiam inter Apostolos alius, examinabitur.

Recentiores quidem Scriptores quàm plurimi, præcipuè ex Hispanis, Jacobum Zebedæi filium, Joannis autem Evangelistæ fratrem, illi populo sacra mysteria primò tradidisse affirmant: Ita enim Vafæus in ^c Chronico, ^d Antoninus Florentiæ Episcopus, Vincentius Bellovacensis in ^e speculo historiali, ^f Mariana, ^g Philippus Bergomensis, ^h Naclerus, ⁱ Rodericus Santius, aliique. Cum verò sola horum autoritas in re tantæ antiquitatis stabilienda non sufficiat, quippe qui omnes mille annis & ampliùs eâ posteriores existiterint, liceat argumenta ista, quibus eorum sententia stabilitur, ad stateram exigere; quæ quidem à Marianâ in tractatu isto, quo B. Jacobi in Hispaniam adventum ex professo defendit, in fasciculum collecta, producuntur; illi itaque

^c Ad A.C. 37.

^d Tit. 6. c. 7. fol. 193.

^e L. 8.

c. 6.

^f Hist. Hisp. l. 4. c. 1. p. 52. & lib. de adventu Jacobi in Hisp.

^g Ad A.C. 43. p. 170.

^h Vol. 2. generat. 2. p. 516.

ⁱ Hist. Hispan. part. 1. c. 14.

pressius

pressius infitemus; si enim rationes universæ, quas ipse post antecedentem aliorum diligentiam, summâ, quâ potuit, industriâ, undecunque collegerit, enerves & vietæ appareant, necesse est, ut sententiam istam, quæ Jacobum, Hispanorum Apostolum constituit, vel falsam, vel, quod perinde est, incertam pronunciemus.

1. Itaque Hieronymi Martyrologium laudat ^k Mariana, in quo, Sanctum Jacobum Hispanos adiisse, Calixti secundi testimonio innixus, traditum affirmat. Sed huic argumento sequentia reponimus. (1.) Quodd Martyrologium aliquod ab Hieronymo conscriptum fuisse neutiquam apparet, cum istiusmodi tractatus inter opera edita non occurrit, nec quidem inter libros ab illo exaratos à ^l Bellarmino, ^m Riveto, aut ⁿ Sixto Senensi ^o recensetur. (2.) Liber iste Calixti, in quo Hieronymi verba producuntur, fabulis & ineptiis laborat, uti ipse agnoscit ^p Mariana, ideoque exinde, Hieronymum aliquid scripsisse, quod nunc dierum non

---

^k Tractatus de adventu Jacobi in Hispaniam, c. 7. ^l De Scriptor. Eccles. Tom. 7. p. 70. ^m In Critico Sacro, l. 4. c. 7, 8. ⁿ Biblioth. Sanctâ. ^o "Nullum extat Martyrologium, quod vel seipso, vel per antiquiores autores Carolo Magno Rege, Hieronymi esse probetur". Launoy in disjunct. Epistolæ P. de Marcâ ad Valesium (de tempore quo primum in Galliis suscepta est Fides) c. 6. §. 14. p. 66. Quid de hoc Martyrologio sensit Baronius, videsis in ejusdem Prolegomenis ad Martyrologium Rom. c. 5. &c. Vide etiam D'Acherii Spicileg. Tom. 4. in præfat. c. 6. Edidit verò ille Martyrologium Hieronymo ascriptum eodem Tomo; at in eo, nec ad Calendas Maias, nec ad 8 Cal. Augusti, (qui dies sunt natales duorum Jacoborum) vel verbum occurrit, quod eorum alterutrum Hispaniam adiisse, confirmaret. ^p C. 12.

extat, probari posse non concedimus. (3.) Verba ista in dicto tractatu, quibus, sive Hieronymus sive Calixtus Jacobum Hispanias adiisse asserit, sunt manifestò supposititia, & post sæculum decimum tertium interpolata. Hoc autem exinde colligimus, quòd cum 9 Toletanæ & Compostellanæ Ecclesiæ Præsules, in Concilio Lateranensi¹, de Primatu Hispaniarum contenderent, hic, ut propriam causam tueretur, idèd Primatûs jura suæ Ecclesiæ deberi asseruit, quod S. Jacobus, ibi sepultus, primò in Hispaniâ verbum Domini seminaverit, alter verò & illud strenuè negavit², & Calixtum, jus Metropoliticum ab Emeritenfi civitate aliis de causis Compostellam transtulisse ostendit³; cui & ipse Compostellanus & etiam tota Synodus assensit, quod proculdubio non fecissent, si aliquod in Calixti libro superiùs memorato (ad quem provocabat Toletanus) tunc temporis extitisset, quo vel ex istius Pontificis vel S. Hieronymi autoritate probari potuit, Jacobum Zebedæidam lucis Evangelicæ radios Hispanis impertiisse.

¹ Notandum est, quòd illa quæ hæc & seq. Pag. producuntur de Toletano & Compostellano Episcop. & ab iis disputata in Concilio Lateranensi A. C. 1200. non describuntur in actis istius Concilii, sed occurrunt in Tractatu *de Primatu Ecclesiæ Toletanæ*, affixo *Decreto Gundemari* ad finem Concilii Toletani, A. C. 610. (sub Rege Gundemaro, & Bonifacio quarto Papâ) & ibi tanquam in isto (Lateranensi sc.) Concilio acta proferuntur. Hoc autem notare visum, nè forsitan aliâ vice, cum non adfuerit Collectio Regia, disputatio ista inter Toletanum & Compostellanum Præsulem frustra quæretur in Actis Concilii Lateranensis, cum ibi non occurrant.

² Habit. A. C. 1200. vide Coll. Reg. Tom. 14. p. 387.

³ Ibid. p. 390.

⁴ P. 391.

2. Post Hironymum, proximo loco Anastasii tractatum de Martyrum passionibus, Arabicè conscriptum, citat v Mariana; sed regerimus: (1.) Quòd idonea causâ proferri non potest, cur Anastasius, Ecclesiæ Antiochenæ Præsul existens, Arabicè scriberet, ideoque hunc librum si modò talis extet, (à se enim visum negat Mariana) ejusdem, cum Arabicis Concilii Nicæni Canonibus, naturæ concludimus. (2.) Ipse Bellarminus *, ubi Anastasii libros enumerat, hunc de Martyrum passionibus non memorat, unde apparet eum, aut illi ignotum, aut saltem ipsius judicio spurium extitisse. (3.) Si genuinus fuerit, causam tamen Marianæ, prout verba ab illo producuntur, nè hilum juvat. Non enim Hispaniam, sed Occidentales tantum Regionès à Jacobo visitatas affirmat.

3. Isidorus Hispalensis nobis objicitur y, qui libro de vitâ & morte z Sanctorum, expressè asserit, Jacobum, Zebedæi filium, Hispanis Evangelium annunciâsse. Sed respondemus, (1.) Isidorum tanquam legitimum & congruum in hac causâ testem non possumus admittere, quippe qui non ante sexcentos à morte Jacobi annos floruerit. (2.) * Istum tractatum (prout nunc se habet) ab Isidoro conscriptum negamus, cum turpissimis mendaciis passim scatet: Quâ de causâ ipse Baronius in suis ad martyrologium

---

v C. 7.   z De Scriptor. Eccles.   y à Marianâ ibid.

z In Jacobo n. 72. p. 541.   * Vide Præl. xxix. de hoc libro Isidori.   * In Job. p. 534. in Eliâ p. 536. in Elisæo ibid. in Joanne, p. 541. Col. 1, 2, in Marco, p. 542, &c.

Romanum ^b annotationibus & etiam in Ecclesiasticis ^c Annalibus se dictum librum Isidoro tribuere non posse sæpius profitetur.

4. Isidoro Beda adjungitur ^d, qui in ^e Collectaneis, Hispaniam, dum Apostoli provincias inter se dividerent, Jacobo assignatam affirmat. *Assignatam* quidem dicere, lubens concedo, aditam verò aut visitatam non ait. Utcunque sit, non possum quin summam Marianæ verecundiam admirer, qui hunc tractatum appellare non erubuit; cum cujuscunque tandem sit autoris (Beda enim non esse contendit ^f Bellarminus) tot ineptiis & absurditatibus abundat, ut nullam omninò, vel in re minimâ, fidem mereatur.

5. Venantii Fortunati testimonium prioribus subnectit Mariana, sed quâ fronte nullus video, cum versus ab illo laudati, Jacobum tum gentibus tum Judæis, prædicasse canunt, Hispaniam verò accessisse nec leviter intiment.

6. Post autores suprâ memoratos, proximo loco Breviaria, seu publicæ in variis Hispaniarum Ecclesiis precandi formulæ, in medium producuntur ^h, quibus si fides habeatur, necesse est ut D. Jacobum istis regionibus olim prædicasse concedamus, cum illud expressè in iis, quæ laudat Mariana, Breviariis asseritur. At his facilè reponimus, (1.) Quo sæculo composita sunt dicta Breviaria, penitus ignoratur, ideoque in re primæ antiquitatis eorum suffragia parvi æstimamus, cum

---

^b Maii. a. Julii xxv. a. Aug. xxv. a.   ^c Ad A. C. 816.   ^d Mar. ibid.   ^e Oper, Tom. 3. col. 654.   ^f In tractatu de Scriptoribus Eccl. op. Tom. 7. p. 118.   ^g Ibid.   ^h Marian. c. 8.

fieri possit, ut illa annis quingentis antiquiora non existant. (2.) Si tantum Marianæ largiremur, ut aliqua ex iis sæculo octavo vel ⁱ septimo composita agnosceremus (quod tamen nequit probari) notissimum tamen est libros tales (Liturguas scilicet publicas) quotidie mutari, novas additiones & interpolationes sæpius recipere, quod de Missali Mozarabum ^k ipse fatetur, & etiam reliquis ab eo citatis contigisse exinde concludimus, quòd in Concilio Lateranensi post mille & ducentos à Dei incarnatione annos celebrato, Rodericus Ximenes, Toletanus Antistes, Jacobi in Hispanias adventum, nullo popularium testimonio, præter anicularum & monialium fabulas, stabiliri, ^l contendebat, quod proculdubio non dixisset Præsul doctissimus, si illa tunc temporis Hispanorum Breviariis passim inerant, quæ nunc dierum ex iis producuntur. (3.) Utcunque sit, notissimum est, mediorum temporum Breviaria absurdissimis fabulis & ineptiis abundare, uti cuivis illa consulenti, per singulas ferè paginas apparebit, ideoque eorum suffragia causam, validioribus argumentis destitutam, parum juvabunt.

Ultimò, Præter libros & autores hæctenus examinatos, alii etiam apud Marianam occurrunt quamplurimi, à capite scilicet nono usque ad finem, quibus omnibus hoc tantum impræsentiarum reponimus, quòd eorum, quos vel ille capi-

---

ⁱ Altius non aspirat ille, cùm antiquissimum Isidoro tribuit, Missale sc. Mozarabum.   ^k Hist. Hisp. l. 5. c. 6.   ^l Coll. Reg. Tom. 14. p. 391.

tibus memoratis (vel etiam ^m alii producant) antiquissimus, sæculi noni initio sit posterior, ideoque cùm per tantum temporis intervallum à re gestâ *omnes* fuerint remoti, eorum testimonia tanquam parùm idonea, jure negligimus.

Enervatis igitur hoc pacto adversariorum argumentis, unde Jacobi in Hispanias adventum probare satagebant, ad illa procedimus, quibus contrarium evinci posse existimamus; quorum

Primum ex eo desumitur, quòd (uti ex iis, quæ hucusque disseruimus, apparet) nemo potest produci, qui ante sæculum nonum hujus, D. Jacobi ad Hispanos, itineris mentionem fecerit, quod autem (ut optimè in aliâ causâ Baronius) à recentiori autore de rebus adedò antiquis, sive vetustioris alicujus autoritate profertur, faciliè contemnitur. Unde ^a enim, quæso, Vincentius, unde Antoninus, Nauclerus, Santius, alique ceterioris ævi Scriptores, hujus rei notitiam derivârunt? Quis eos illud docuit, quod antiquioribus penitus ignotum? Quâ denique methodo ipsi, Apostolum in Hispanias profectum poterant cognoscere, cùm illud priorum temporum autoritate, aut priscorum annalium fide non sta-

---

^m Freculph. Lex. Chron. Tom. 2. l. 2. c. 4. p. 447. floruit A.C. 840. Julianus quidem Toletanus dicitur idem asseruisse in Comment. in Nahum. qui vixit A.C. 680. Sed de isto Commentario dubitatur, cùm ex unico codice M.S. mutilo & mendis scatente sit editus, & 4 tantùm aut 5 versus Prophetiæ exponit. Idem etiam spurius Turpinus in vitâ Caroli, c. 19. sed iste autor (quicunque fuerit) ineptissimus, ut passim apparet. ^a Antiquam historiam Compostellanam de hac re nihil prorsus dicere fatetur Mariana. c. 5.

bilitur?

bilitur ? Me certè quod spectat, Auditores, non possum quin & hanc D. Jacobi in Regiones Occidentales peregrinationem, & alias ejusdem generis historias, quæ vetustioribus testimoniis destituuntur, tanquam posteriorum temporum commenta rejiciam, cum impossibile sit, ut absque immediatâ revelatione, aliquid primo sæculo gestum, nonno innotesceret, quod tamen intermedia silentio & tenebris involverint.

2. Aliud argumentum ex Apostolorum Actis depromitur ; ibi enim S. Lucas, quamvis varia *eorum* itinera, & specialiter ipsam D. Jacobi mortem describit, quod tamen dictam profectiorem stabiliret, nihil ; quæ infirmant, nonnulla ; quantum ego video, producit. Ex octavi enim capitis initio patet, Apostolos omnes, aliis ad cædem Stephani fugientibus, se Hierosolymis continuasse, ubi cum Herodem, Petrum & Jacobum simul apprehendisse, legimus °, videtur probabile reliquos etiam (cum par sit omnium ratio) aut illic aut in circumvicinis saltem Regionibus, usque ad secundam istam persecutionem fuisse commoratos ; quod eò etiam verisimilius judico, quia, exiguo tantum ante Jacobi martyrium intervallo P, primitus didicerunt Apostoli, licere sibi gentibus æquè ac Judæis Evangelium annunciare. Antequam verò illud ipsis innotuit, non est existimandum eos longinquas terras, ubi vel pauci vel nulli erant Judæi, fuisse adituros, uti & eos non adiisse constabit, si Act.

° Cap. xii.
cap. vers.

P C. xii. 1. collat. cum c. xi, 27, 22. & prior.

orum capita viii, ix, x & xi diligenter excutimus, quæ quidem discipulos, usque ad illud tempus, Palæstinam tantum, Syriam, & vicinas alias Regiones obiisse docent. Ex dictis itaque colligimus, S. Jacobum Hispanos Evangelii cognitione non imbuisse, cum illud affirmantium opinio, & validis quassata rationibus, & omni idoneæ auctoritatis tibicine privata, sponte corrui.

Si verò, quis primus Christianorum Fidem Hispanis annuntiaverit, quæatur, Respondeo, illud à B. Paulo factum videri, tum quòd ipse cap. ultimo Epistolæ ad Romanos se illud animo fixum habuisse affirmat, tum quòd plures è Patribus tradunt propositum illud postea ab ipso fuisse absolutum. Ita enim (ut à Græcis initium sumatur) Athanasius 9 in Epistolâ ad Dracontium, “ Διὰ τῆς καὶ σωθῆναι τῶν αἰγίων, μεχρὶ τῆς Ἰλλυρικῆς
 “ κηρύττειν, καὶ μὴ ὀκνεῖν μηδὲ εἰς τὴν Ῥώμην ἀπελθεῖν,
 “ μηδὲ εἰς τὰς Σπανίας ἀναβῆναι, ἵνα ὅσον κοπιᾷ, ποσὶ-
 “ ῖον καὶ τῆς κίπρου τὸ μισθὸν μείζονα ἀπολάβῃ. Hinc ita
 “ Sancto viro cura fuit usque ad Illiricum præ-
 “ dicandi, nec dubitavit vel Romam proficisci,
 “ vel usque ad Hispanias properare, ut quo ma-
 “ gis laborâssent, eo ampliorem mercedem seque-
 “ retur”. Illi suffragatur Cyrillus Hierosoly-
 mitanus, Catechesi 17 1, de Paulo enim loquens hæc habet, Κατηχήσαντα δὲ καὶ τὴν Ῥώμην, καὶ μέχρι
 Σπανίας τὴν προθυμίαν τῆς κηρύγματι ἐκτείναντα. “ In-
 “ struentem Romanos, & usque ad Hispaniam con-
 “ cionandi promptitudinem extendentem”. Huic Chrysostomum licet adjungere, qui Homiliâ 76

9 Op. Tom. 1. p. 265. E.

1 P. 253. 7.

in Matthæum eadem tradit, ὁρᾷς (inquit*) αὐτὸν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἰσπανίαν τρέχοντα. *Vides illum ab Hierosolymis usque ad Hispaniam currentem.* Idem etiam affirmat Epiphanius †, ὁ μὲν γὰρ Παῦλος καὶ Ἰππὶ τὴν Ἰσπανίαν ἀφικνεῖται, *Paulus usque ad Hispaniam procedit.* Gemina verò illi tradit Theodoretus, Ἡνίκα τῇ ἐφέσει χρησάμενος, εἰς τὴν Ρώμην ὑπὸ τοῦ Φήγου παρεπέμφθη, ἀπολογισάμενος ὡς ἀθῶς ἀφείθη, καὶ τὰς Σπανίας κατέλαβε. *Cum appellatione facta, Romam à Festo mittebatur, post Apologiam tanquam innocens dimissus est, & Hispaniam descendit.* Et † denuò, Ἡ προέξωον ἡμᾶς ἐδίδαξεν ἰσουλὰ ὡς δύο ἔτη τὸ πρῶτον ἐν τῇ Ρώμῃ διήγαγε. καθ' ἑαυτὸν οἰκῶν ἐν τῷ μισθώματι, ἐκείθεν δὲ εἰς τὰς Σπανίας ἀπελθὼν, καὶ τὸ θεῖον κακείνοις προσενεγκὼν εὐαγγέλιον ἀπανήλθε, καὶ τότε κεφαλὴν ἀπέμηνε. *Actorum historia nos docuit eum per duos annos Romæ seorsim habitasse in domo conductâ, cum autem illinc in Hispaniam profectus iis Evangelium annunciasset, inde reversus est & tunc fuit capite truncatus.* Græcis verò Latinos etiam idem asserentes possumus subnectere; ita enim Hieronymus ‡, de Paulo verba faciens, “ Qui vocatus à Domino effusus “ est super faciem universæ terræ, ut prædicaret Evangelium de Hierosolymis usque ad Illyricum, & ædificaret non super alterius fundamentum, ubi jam fuerit † prædicatum, sed “ usque ad Hispanias tenderet, & à mari rubro,

* In Matth. xxiv. vol. 7. p. 647. A.   † Hæres. 27. p. 107. D.

† In 2 Tim. iv. §. 17. p. 506.   † In Phil. i. v. 26. p. 328.

‡ In Amos v.   † Ergò non ante illum in Hispaniâ Jacobus.

132 *De Hibernorum Conversione.*

“ imò ab Oceano usque ad Oceanum curreret ”.
 Hieronymo astipulatur Gregorius M.^a, “ Ecce
 “ ipse (inquit) Paulus, cùm nunc Judæam, nunc
 “ Corinthiam, nunc Ephesum, nunc Romam,
 “ nunc *Hispanias* peteret, ut in peccati morte
 “ jacentibus æternæ vitæ gratiam nunciaret,
 “ quid se aliud quàm esse aquilam demonstra-
 “ bat ”? Hisce verò addantur, si lubet, Marty-
 rologia, ^b Romanum scilicet, ^c Bedæ, & ^d Ulu-
 ardi, nec non Adonis Viennensis ^e Chronicon,
 quæ quidem omnia Apostoli in Hispanias pro-
 fectionem enarrant, & propriis suffragiis confir-
 mant.

At opponunt nonnulli auctoritatem Pontificum
 Gelasii & Innocentii, qui eorum nominum pri-
 mi extiterunt, quique B. Paulum Hispanos adiif-
 se videntur negare; ita enim ^f Gelasius; “ B.
 “ Paulus non ideò — fefellisse credendus est,
 “ — quoniam cùm ad Hispanos se promississet
 “ iturum, dispositione divinâ, majoribus occu-
 “ patus ex causis, implere non potuit, quod
 “ promissit. Quantum enim ipsius voluntatis
 “ interfuit, hoc pronunciavit, quod reverâ vo-
 “ luisset efficere. Quantum autem ad divini
 “ secreta consilii (quæ, ut homo, omnia non
 “ potuit, licet spiritu plenus, agnoscere) super-
 “ nâ prætermisit dispositione præventus ”. Hæc
 ille. § Innocentius verò, in Epistolâ ad Decen-

^a Exposit. Moral. in Job. l. 31. c. 22. col. 823.

Mart. 22.

^c 11 Cal. Apr.

^b Ad

^d Pridie Idus Decemb.

^e Ad A. C. 59. p. 788.

^f Apud Gratian. in Decreto, caus.

22. q. 2, cap. *Beatus*, col. 1307.

^g Coll. Reg. Tam. 4. p. 5.

tium,

tium, nobis disertius contradicit, “ Manifestum
“ [est] (inquit) in omnem Italiam, Gallias,
“ *Hispanias*, Africam, atque Siciliam, Insulas-
“ que interjacentes, nullum instituisse Ecclesias,
“ nisi eos, quos venerabilis Apostolus Petrus,
“ aut ejus Successores, constituerunt Sacerdo-
“ tes. Legant etiam si in his provinciis *alius*
“ Apostolorum invenitur aut legitur docuisse.
“ Quod si non legant, quia nusquam invenitur,
“ oportet eos hoc sequi, quod Romana Eccle-
“ sia custodit, à quâ eos principium accepisse
“ non dubium est”. Ita Innocentius, cui &
Gelasio si assensum præbeamus, Paulum Hispaniam descendisse non est concedendum, cum ipsi contrarium affirmant. Sed respondemus, (1.) Quòd exigua est Epistolæ Innocentii (si modò illius sit, de quo jure dubitamus) autoritas, cum apertissima continet mendacia. Afferit enim neminem præter Petrum & Sacerdotes ab eo constitutos per Italiam, Galliam, Hispaniam & Africam docuisse; cum tamen (ut de reliquis impræsentiarum nihil dicamus) certissimum sit ex Apostolorum ^h Actis, B. Paulum in ipsâ Româ (per duos ad minimum annos) Evangelium prædicasse. (2.) Si è dictis Pontificibus utrumque, idoneum & congruum in hac causâ testem, agnosceremus, duo tamen tantum sunt, nullumque jus permittit, ut eorum suffragia negativa, tot affirmativis doctissimorum Patrum testimoniis, quæ suprà produximus, præferrentur: iis igitur non obstantibus, licebit, ut opinor, ex præmis-

---

^h Cap ult.

sis concludere, rationi quàm maximè congruum videri, ut judicemus, inter alios populos, quibus Gentium Apostolus cœlestem doctrinam imper- tiverit, eum, hos etiam, de quibus impræsentia- rum differimus, & visitasse & Fidei Evangelicæ scientiâ imbuisse. Quoquo autem modo se res habeat, satis tamen constat ex Cypriano ⁱ, Ter- tulliano ^k, & Irenæo ^l, numen adeò propitium E- vangeliî inter Hispanos præconibus, quicunque tandem fuerint, aspirasse, ut non tantum sæculo tertio, sed etiam secundo, istæ Regionis, Eccle- sias amplas, & apud externos celebres, habue- rint.

II. Atque hæc quidem, Auditores, de primâ difficultate sufficiant, ad secundam procedimus, inquisituri, utrùm S. Jacobi corpus nunc tempo- ris inter Compostellanos requiescit. Afferunt quidem è Romanensibus plurimi, qui B Aposto- lum ad instigationem ^m Pontificis Abiathar ab He- rode interfectum narrant, corpus autem à disci- pulis, qui illud clam furripuere, navigio divini- tûs oblato impositum, Iriam Flaviâ, Hispaniæ Tarraconensis ⁿ Oppidum, appulisse, inde verò Compostellam translatum, per varia miracula ibidem perpetrata, toti terrarum orbi tandem in- notuisse. Hæc fabulæ summa, nisi quòd, tædii vitandi gratiâ, tricas & ineptias, de magis à Ja-

---

ⁱ Epist. 67. p. 170.   ^k Adv. Judæos, c. 7. p. 189. A.   ^l Hæ-
ref. l. 1. c. 3. p. 46. Vid. Notas. Fevard. Ed. Par. 1639.   ^m Leo
tertius apud Marian. c. 12. Antonin. loco. (p. h. l. 122) citato.
Vincent. loco ibidem citato. Calixt. apud Marian. c. 12. vide e-
tiam c. 13. Baron. ad A. C. 816. p. 632.   ⁿ Latit. 42 gr.
Longit. 9.

cobo vinctis & solutis, de illius baculo dæmonas abigente, de dracone flammi vomo, & alia ejuscemodi, quæ apud Antoninum, & Bellovacensem ° occurrunt, illi præcidimus.

Si verò rogetur, unde constat Jacobi corpus hoc modo Hispaniam fuisse delatum, respondent Romanenses, illud autoritate historicâ probari, cùm à Leone tertio, Episcopo Florentino, Vincentio, Calixto, aliisque, disertè affirmatur. Hoc quidem lubens concedimus, at tamen è contrà urgemus, (1.) Quòd jure quæri potest, unde hoc illis innotuit? Leo enim tertius qui inter testes antiquissimus occurrit, ante sæculum nonum non floruit; cùm autem nemo, qui idem asseruit, illo antiquior potest produci, ejus & posteriorum testimonia, tanquam parùm idonea, meritò contemnimus. (2.) Omnes, qui huic translationi astipulantur, Jacobum ex incitatione Pontificis Abiathar, ab Herode Agrippâ capite fuisse plexum affirmant. At talem aliquem, eo imperante, inter Judæos Pontificem extitisse negamus, cùm contrarium p è Josepho facilè ostenditur. (3.) Ex q Venantii Fortunati poëmate de senatu curiæ coelestis apparet, tunc temporis, sæculo scilicet sexto, Hispaniam, de reliquiis Jacobi à se possessis, neutiquam gloriatam; ille enim, ubi Sanctos in variis regionibus depositos enarrat, Ja-

° Locis citatis.

p Vide Catalog. Pontificum è Josepho collectum apud Ricciol. in Chronol. Reform. l. 6. c. 13. & etiam apud Sigon. de repub. Hebr. l. 5. c. 2. p. 674.

q Biblioth.

Pat. Tom. 6. par. 2.

cobum utrumque Palæstinæ attribuit,

Dirigit & Jacobos terra beata sacros.

Solum verò Vincentium Hispaniæ assignat,

Vincenti Hispanâ surgit ab arce decus.

Unde patet illâ, quâ ipse floruit, tempestate, Ecclesiam & Jacobum in Judæâ sepultum, & etiam Vincentium Sanctorum, qui inter Hispanos jacuerunt, præcipuum, censuisse.

At arguitur, * Jacobi corpus per multos quidem annos in Hispaniâ abditum & ignotum latuisse, sæculo autem nono, ope lucidæ, quamplurimos vidisse dicitur, columnæ, detectum & miraculis confirmatum. Sed regerimus, (1.) Quòd lux illa, (uti fabulantur) cœlestis, non magis Jacobi, quàm cujusvis alterius Sancti, corpus fuisse argueret. (2.) Si visionem aliquam, quæ apertius loqueretur, accessisse dicunt, (quamvis tale aliquod contigisse tacet Baronius) reponimus, iustiusmodi argumenta nunc temporis passim vilescere, cum certissimum sit, nihil post sæculum sextum usitatus fuisse, quàm ut inepientes Monachi illud sibi noctu per insomnia revelatum prætenderent, quod interdiu credendum populo libuerit obtrudere. (3.) Rodericus ille Toletanus, cujus suprâ meminimus, cum † Alphonsi Casti, quo regnante corpus hoc primò detectum traditur, gesta pluribus enarrat, nè mi-

---

* Baron. ad A. C. 816. n. 52. p. 632. Vincent. Bell. in Spec. Histor. l. 26. c. 30. &c. Calixt. apud eundem. † De rebus Hisp. l. 4. c. 8. &c.

nimam tamen illius mentionem facit: unde jure concludimus, cum totam historiam, tanquam fabulam ineptissimam, memoriâ indignam censuisse. (4.) Quo pacto hæc narratio cum Ecclesiæ Tolosanæ apud Gallos traditione concilietur, non video. Hispani enim omnes, & eorum fautores se *integrum* Jacobi corpus possidere gloriantur, cum tamen è contra Tolosani, si non [†] totum, magnam saltem illius partem apud se depositam contendunt. (Ultimò.) Quod ad miracula verò spectat, è quibus omnium, quæ nos impugnamus, veritatem confirmari asseritur, respondeo, illa talis esse naturæ, ut nihil poterit magis adversariorum fidem apud cordatos labefactare; adeò enim ridicula sunt & absurda, ut quicunque ejuscemodi ineptias pro verâ historiâ auderet venditare, eâdem fronte potuit & stolidissimas fabulas pro certissimis obtrudere, quod vos etiam mecum dicturos arbitror, si modò Antoninum, Vincentium Bellovacensem, & Calixtum lubet consulere, mihi enim non vacat impresentiarum in tali sterquilinio ulterius rursari. Ex dictis itaque concludimus, Hispanos, dum S. Jacobum suæ gentis Apostolum, & Compostellæ sepultum affirmant, illud asserere, quod autoritate sufficienti, & testimoniis ad confirmandum idoneis, destituitur.

---

^s Hoc verbo utitur Leo tertius, & etiam reliquos ita censuisse ex locis laudatis apparet. [†] Vide Calvin. de reliquiis, Op. Vol. 8. p. 212. Godeau Histo. Eccles. ad A. C. 44. Vide Antoninum tit. 6. c. 7. ad A. C. 69. Vincent. l. 8. c. 6. &c. & l. 26. c. 30. &c. Calixt. apud eundem.

PRÆLECTIONES XXIX. & XXX.

De primâ Gallorum Conversione.

UM non ita pridem, Auditores, per varias Prælectiones explicuimus, quinam olim veteres Hibernos & Britonas, quinam Anglos, Scotos, & Hispanos ad Fidem converterint, non absonum, ut opinor, erit, de Gallis etiam & Francis differere, nec non, quo tempore & quibus autoribus, gens utraque, relicto dæmonum & idolorum cultu, in Christianorum castra transferint, diligenter enucleare. A Gallis, utpote antiquissimis, primò ordiemur, cùm illi istam regionem, cujus partem maximam Franci postea occupârunt & etiamnum possident, olim obtinebant, eam dico, quæ Rhe-
no flumine, Alpibus, mediterraneo, Pyrenæis, & Oceano Germanico includitur.

I. Non-

De primâ Gallorum Conversione. 139

I. Nonnulli ^a sunt, qui hos populos à Mariâ Magdalenâ, Lazaro, Marthâ, Maximino, aliisque nonnullis, eorum comitibus, Religione Evangelicâ primitus imbutos affirmant. Tradunt enim hos, ^b unâ cum Trophimo, Austregesilo, Irenæo, duobus Eutropiis, Frontone, Dionysio, paucisque aliis, navigio, remis & velis destituto, à Judæis impositos, aspirante Numinis providentiâ, Massiliam tutò appulisse, ubi, excursionem factâ, se per varias Galliarum regiones diffundentes, totam ferè gentem Deo lucrabantur. At hanc historiam, quamvis à ^c Martillâ (seu Marcellâ) Marthæ pedissequâ, primò Hebraicè descriptâ, & postea Synthesi cujusdem contemporanei operâ, Latinè traducta dicitur, ineptum tamen posteriorum temporum commentum esse, facile probabimus.

(1.) Marthæ & Magdalenæ comites (inter alios) ^d Irenæus Lugdunensis, Eutropius Arausicanus, & Austregesilus Bituvicensis assignantur, cum tamen certissimum sit, horum ^e primum, non ante sæculum à Christo tertium, ^f secundum non ante quintum, & ultimum verò non ante septimum, floruisse. (2.) Fabulis ineptissimis passim scatet historia, uti cuivis, illa quæ de ^h Dracone prodigioso, Leviathanis (si placet) progenie, ⁱ de

^a Natal. Alex. histor. Eccle. sæc. 1. diff. 16. p. 64. Vincent. Bellov. in speculo histor. l. 9. c. 92. &c. nisi quòd *Lazarum* omittit.

^b Ib. c. 94.

^c Vincent. Bellov. Spec. histor.

l. 9. c. 107.

^d Vincent. Bell. lib. 9. c. 94.

^e Gall.

Christ. Sammarthanorum, Tom. 1. p. 291. & Euseb. histor. Eccle. l. 5. c. 5.

^f Gall. Christ. Tom. 2. p. 198.

^g Ibid.

Tom. 1. p. 147.

^h Vinc. Belle. l. dicto. c. 99.

ⁱ C. 98, 102.

Magdalenâ primò verba ad populum passim faciente, dein intra speluncam per viginti annos latente, ^k Massiliæ ducis peregrinatione prorsus stupendâ, traduntur, aliaque ejusdem generis quamplurima percurrenti apparebit certissimum. (3) Hæc Acta paulò post Marthæ ¹ obitum conscripta dicuntur, & tamen testamenti à Chlodovæo Rege conditi ^m mentionem faciunt, qui autem quadringentos ad minimum à Marthâ annos diem non obiit. (4) Si Lazarus, si Martha, si Magdalena, post tot miracula in Galliis edita, totam ferè gentem (vel saltem non contemnendam illius partem) à superstitione Ethnicâ ad Fidem Christianam adduxerint, unde est quòd nec Salvianus, nec Eucherius, nec victor Massiliensis, nec Sulpitius Severus, nec Cæsarius, nec Turonensis Gregorius, nec Freculphus, nec Odo Cluniacensis, nec alius quilibet ex antiquis Galliæ Scriptoribus, vel levissimam hujus itineris & navigationis mentionem faciunt ⁿ? Unde est quòd per mille annos nemo fuerit, qui prædictos Sanctos Galliam visitasse tradiderit? Certè fieri non potest, ut tot egregia Ecclesiæ Gallicanæ luminaria, si personæ superius memoratæ primi istius gentis Apostoli fuissent, illud ignorârint; si verò nòscent, non est dubitandum, quin vel in historiis à se conscriptis, vel in homiliis, de actionibus & gestis Sanctorum datâ operâ compositis, leviter saltem earum meminissent. Cùm autem hoc

---

^k Ib. c. 95. ¹ Ib. c. 107. ^m Eodem Cap: ⁿ Nul' um ex his laudat in hac controversiâ Nat. Alexander loco d. (vel alius quilibet) imò concedit siluisse.

De primâ Gallorum Conversione. 141

ab iis non factum fuisse, ipsi ° concedunt adversarii, licet, ut optior, tûtò pronuntiare, navis illius, quæ prædictos Sanctos Massiliam traduxerit, Architectum eorum tempore fuisse posteriorem. (5) Omnes illi, qui Galliam à Lazaro, Magdalenâ, cæterisque suprà memoratis conversam scribunt, unâ etiam eos ibidem defunctos & sepultos tradunt, at hoc ab autoribus, qui commentitiâ Marcellâ & illius pedissequis fidè digniores sunt, negatur, cum ^p Lazaro, in Insulâ Cypriâ, ^q Magdalenæ, in Urbe Ephesiorum mortem pariter & sepulturam contigisse affirmant. (6) Flodoardus ^r Rhemensis, qui sæculo nono floruit, ubi Sanctorum triumphos carmine describit, Magdalenam & Lazarum disertis verbis Palæstinæ attribuit, cum autem ad Galliam pervenit, & Sanctos, qui istam regionem gestis aut martyrio exornârunt, enumerat, nullam omnino nec hujus nec illius, nec etiam Marthæ aut Maximini mentionem facit; quòd clarè indicat ea tempora, nihil de Gallico eorum Apostolatu cognovisse. Fieri enim non potuit, ut ipse, scriptor Gallicus, illud ignoraret, vel ut cognitum, dicto Poëmati non insereret. (Ultimò) quamvis Maximinus (qui ex LXX Discipulis unus fuisse supponitur) Marthæ ac Mag-

---

° Vide Natal. Alex. Hist. Eccl. sec. 1. Dissert. 16 p. 76, qui rem concedit, sed illi futiliter respondet. ^p Zonar. Annal. tom.

3. f. 113. p. versâ. Vide etiam Cedren. compend. hist. p. 599.

^q Modestus apud Photium cod. 275. col. 1525. Cedren. lib. d.

^r De Flodoardo vide Launoyum Dissert. de Lazari &c: in Massiliam appulsu part. 1. c. 2. p. 10. qui Flodoardi versûs ex MS. producit.

142 *De primâ Gallorum Conversione.*

gdalenæ Comes, nec non Aquensis Ecclesiæ primus Antistes statuitur, nullus tamen est (uti observat Launoyus) qui ante mille à Domini Incarnatione annos illud asseruit. Nec quidem (eodem teste) aliquis ante decimum quartum sæculum occurrit, qui Lazarum Massiliæ præfulem constituit. Unde, dictis argumentis freti, jure (ut opinor) possumus concludere, totam hanc de Magdalenæ, Lazari, Marthæ, Maximini, eorumque comitum, in Provinciam appulsu, historiam, tanquam fabulam, quæ solido destituitur fundamento, esse rejiciendam.

II. Nonnulli * S. Lucam Gallorum Aposto-

* Lib. 1. part. 1. c. 4. p. 25. † Lib. 1. part. post. c. 1. p. 44. & 49.

† Lucius enim Dexter (qui horum meminit in Chronico ad A. C. 48. p. 94.) autor supposititius. Vide Præl. xiii. p. 232. not. †.

* Pet. de Marcâ in Epist. ad Henric. Valesium. seu dissertat. de tempore, quo primùm in Galliâ suscepta est Fides. §. 2.

Contendit ibi doctissimus P. de Marcâ, Epiphanium necessariò de Galliâ Transalpinâ intelligendum, quia Cisalpina nulla erat ab ipsis Augusti temporibus, qui novam provinciarum Imperii divisionem instituit, &c. Sed post Augustum Galliæ Cisalpinae mentionem factam facilè ostenditur. Audiamus primò Pomponium Melam (qui scripsit sub Claudio Imperatore; Vid. Vossium de Histor. Lat.) apud quem (l. 2. de situ orbis c. 6. p. 36.) hæc occurrunt. "A Pado ad Anconam transitur Ravenna, Ariminum, Pisaurum, Fanestris Colonia, Flumen Metaurus atque Eflis, & illa (in angusto illorum duorum Promontorio- rum ex diverso coeuntium inflexi cubiti imagine sedens, ac ideo à Græcis dicta) Ancon, inter Gallicas, Italicasque gentes quasi terminus interfit." Cui Strabonem licet adjungere (qui scripsit sub Tiberio; Vossius, de Hist. Græc.) qui in Geographia hæc habet, (l. 5. p. 323 C.) Ἡ μὲν ἂν ἐν τοῖς Ἀλπίων Κελτικῇ (Gallia Cisalpina) τῆτοις καί τῃ τοῖς ὄρεσι—Et mox (p. 324. C.) "Ἐστὶ δὲ περὶ τοὺς Ἰουδαίους σφόδρα, καὶ γεωλοφίας οὐκ ἀρκοῖς ποικιλιμύρον. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ μέγιστος πᾶσι τῶν καλῶν, τὸ μὲν, ἐν τῇ τῷ Πάδῳ, τὸ δὲ, πέραν, (Cispadana & Transpadana); ἐν τῇ μὲν, ὅταν εἰς τῇ τοῖς Ἀπεννίνους ὄρεσι, καὶ τῇ Λιβυτικῇ πεί-

De primâ Gallorum Conversione. 143

lum constituunt, Epiphanii testimonio innixi, qui Hæresi 51 hæc tradit, ὡς Κηρύττει ὁ Λέκας πρῶτον ἐν Δαλματία, καὶ Γαλλία, καὶ Ἰταλία, καὶ Μακεδονία, ἀρχὴ δὲ ἐν Γαλλία. At respondemus, nos ided Epiphanium de Galliâ Cisalpinâ (non Transalpinâ) locutum existimare, quoniam, (1.) Illa cæteris regionibus, quarum meminit, Italiæ scilicet Macedoniæ, & Dalmatiæ contermina, cum alteram ab iis Alpes sejungunt. (2.) Septem Galliæ Episcopi in Epistolâ ad Radegundem circa A. C. 520 conscriptâ, planè innuunt, nec B. Lucam, nec è viris Apostolicis quempiam Evangelium iis regionibus annuciâsse: “ Cum (2 inquirunt) “ ipso Catholicæ Religionis *exortu*, cœpissent “ Gallicanis in finibus venerandæ Fidei primordia respirare, & adhuc ad *paucorum notitiam* “ tunc ineffabilia pervenissent Trinitatis Dominicæ Sacramenta, nè quid hîc minùs acquirerent quàm in orbis circulo prædicantibus “ Apostolis obtineret, *beatum Martinum* peregrinâ de stirpe ad illuminationem patriæ dig-

---

“ ὅταν δὲ τὸ λοιπόν. Οἰκεῖται δὲ τὸ μὲν κατὰ τὴν Λιβυτικὴν ἰθὺν καὶ τὴν
 “ Κελτικὴν, τὴν μὲν ὑπὸ τοῖς ὄρεσιν οἰκάντων, τὴν δὲ ἐν τοῖς πεδίοις.
 “ τὸ δὲ ὑπὸ τῇ Κελτικῇ καὶ Ἑβραϊκῇ οἱ μὲν ἔν τῃ Κελτικῇ τοῖς ὑπεραλλήτοις
 “ ὁμοιοθεῖς εἰσι, &c.” Inter provincias Oceani Occidentalis Æthicus (in Cosmographiâ p. 115. scripsit post Constantinum M. Vossius de Hist. Lat.) numerat *Galliam Cisalpinam* & *Transalpinam*. Synodi Alexandrinæ Literis ad Antiocheneses (apud Athanasium Op. vol. 1. p. 776. B.) subscribit *Εὐσεβίου πόλιος Βεργίλων τῆ Γαλλίας*: quod manifestò reddendum, *Eusebius Episcopus Vercellarum urbis Gallie*, (Erat enim Eusebius Vercellensis) at Vercellæ, *Gallia Cisalpina* civitas. Alias instantias liceret producere, sed hæc sufficiunt, ad ostendendum, etiam post Augusti tempora, Galliæ nomen Cisalpinæ provinciæ fuisse tributum.

1 P. 433. C.

2 Gregor. Turon. Hist. Franc. l. 9. c. 39.

“ natus

144 *De primâ Gallorum Conversione.*

“ natus est dirigere, misericordiâ consulente.
 “ Qui licet Apostolorum tempore non fuerit,
 “ tamen Apostolicam gratiam non effugit”. Hæc illi. Quorum è verbis duo facile possumus elicere, Primò, Fidei Christianæ semina, non Apostolorum tempore, sed paulò ante Martinum, qui, Diocletiano imperante, natus videtur, Galliæ fuisse commissa. Secundò, B. Martinum inter omnes, qui isti populo prædicarunt, fuisse celeberrimum, & per consequens nec S. Lucam nec ex Apostolis, aut viris Apostolicis, alium aliquem ad eas regiones pervenisse.

III. Aliqui sunt, qui Philippum Apostolum Gallos ad Fidem Christianam convertisse affirmant^a, inter quos Isidorus Hispalensis & Freculphus Lexatorum Episcopus, sunt præcipui, cum eorum autoritate reliqui soleant se defendere. Ita enim scribit uterque, Philippus Gallis prædicat Christum, barbarasque gentes, vicinasque tenebris & tumentis Oceano conjunctas ad scientiæ lumen Fideique portum deducit. Sed regerimus (1) Quòd Isidorus^b sexcentis ferè annis Philippo posterior extitit, ideòque priorum autoritate destitutus, idoneus in hac causâ testis non potest reputari. (2) Liber iste Isidori Hispalensis, è quo verba superius memorata depromunt adversarii (uti & olim manifestò sua depromsit Freculphus) videtur hominum malè feriætorum manus subiisse, qui quicquid ibi de *Novi Testamenti Sanctis* occurrit, Isidoro ad-

^a Pet. de Marcâ Dissert. præd. § 5. Usser. de primord. Eccles. Brit. c. 2. p. 15. aliique.

^b E duobus antiquissimis.

diderint.

De primâ Gallorum Conversione. 145

diderint. Apud ^c Ildefonsum enim tractatus ille Hispalensis Episcopi sic inscribitur, *De ortu & obitu Prophetarum*, quod quidem indicat Isidorum, *veterum* solummodò Prophetarum (si modò veterum ^d, de quo jure dubitatur) historiam tradidisse. At nunc legitur, *De vitâ & morte Sanctorum*, mutatâ inscriptione, nè prior titulus, quicquid de Christianis additum existit, supposititium ostenderet. ^e (3) Apud omnes in confesso est, non ^f exceptis Isidoro & Freculpho, Philippum Phrygiæ convertendæ plurimum temporis impendisse, ibique tandem in Hierapoli, istius regionis Urbe, fuisse sepultum. At inter Phrygiam & Galliam istam, de quâ disputamus, magna intercapedo & intervallum ingens, cùm tamen Orientalis Gallia, seu Galatia, ipsi finitima sit, imò proxima. Quidni itaque *exinde* errorem hunc derivatum licet judicare, eorumque qui *primò* Philippum Gallis concionatum docuerunt, de *Asiaticis* fuisse locutos, quos tamen alii postea eparum intelligentes, eorum verba Europæis applicuerunt? Hoc autem eò probabilius videtur, quoniam ante Freculphum, qui sæculo nono scripsit, & nemo ex autoribus *Gallicis*

^c Lib. de illustr. viris seu Scrip. p. 10. Hispaniæ illustratæ To. 2.

^d Vide Præl. nostrum 28. p. 125.

^e Quid de Juliani

Toletani commentario in Nahum censendum sit (quod etiam producit loco d. Usserius) vide Præl. nostram xxviii. p. 128. Not. (m) cui & illud licet adjicere, eum non ante 7. sæculum floruisse.

^f Locis dictis. Euseb. hist. Eccles. l. 5. c. 24. Sophron. de Scrip. Eccl. nomine *Philippus*; Martyrologia, Romamum, Beda, & Ussardi, & Ado de festivitibus Apost. ad Calendas Maii, in quibus omnibus nihil prorsus de professione in Galliam.

^g Nullum producit P. de Marcâ lib. d. vide etiam Launoii dis-punct. istius Episto. c. 6. §. 9. & 16.

146 *De primâ Gallorum Conversione.*

vel *Francicis* hæc asseruit, nec ad hunc usque diem, ulla urbs per totum istius regionis ambitum, ullus pagus occurrit, qui Philippum tanquam Apostolum suum agnoscit & vendicat. Quæ quidem duo validè arguunt, ipsius operæ Galliarum conversionem non esse tribuendam, cum fieri vix possit, ut illius in istas partes adventum ac in concionando successum, nullique scriptoris vel oppidi monumenta posteris propagarent.

IV. Contendunt multi ^h, Crescentem (cujus meminit D. Paulus in secundâ ad Timotheum Epistolâ) in Gallias descendantem, ibi Evangelium annunciâsse, Ecclesiæ Viennensis Antistitem constitutum; quod quidem Epiphaniï, Eusebii, Sophronii, Chronici Alexandrini, Nicephori, Usuardi, Notkeri, Adonis & Theodoretî suffragiis stabiliunt. Sed respondemus (1) Quod manifestum est, ⁱ Epiphanium, corrupto Epistolæ Paulinæ exemplari deceptum, hoc asseruisse, cum ipse suam sententiam Apostoli testimonio confirmat, qui tamen Crescentem in *Galatiam* non *Galliam* abiisse scribit, ita enim ^k locum istum omnia nunc temporis repræsentant exemplaria, nec dissimili modo olim fuisse scriptum, ex ^l Irenæo patet & * Chrysostimo, quorum hunc Epiphanio coævum, illum autem integro sæculo priorem fuisse constat. (2) ^m Eusebii textum, ubi hæc occurrunt, vitiatum esse

^h P. de Marcâ Dissert. præd. §. 2. — Nat. Alex. Dissert. 15. p. 8.

ⁱ Hæres. 51. §. 11. p. 433. C.

^k 2. Tim. iv. 10.

^l L. 3. c. 14. p. 235.

* Hom. 10. in 2. Ep. ad Timoth. p. 614.

^m Hist. Eccles. l. 3. c. 4 p. 74.

De primâ Gallorum Conversione. 147

apparet, tum ex Apostoli verbis ibi laudatis, tum ex eo quòd aliter ante octingentos annos fuisse lectum ⁿ ex Hilduino facile colligitur. (3) ^o Sophronius & Chronici Alexandrini ^p autor, Crescentem in Galliis non modò concionatum, sed etiam mortuum & sepultum affirmant, quod cùm ^q antiquæ traditioni è diametro repugnet, necesse est ut vel eos hâc in re errâsse, vel eorum scripta impostoris alicujus, qui Galliam pro Galatiâ substituit, limam subiisse agnoscamus; nisi malimus asserere (quod forsitan à vero non aberraverit) eos Galliam ^r *Orientalem*, seu Galatiam ^s, generaliori Galliarum voce denotâsse. Hoc enim modo Theodoreti verba (quæ ab adversariis laudantur) esse explicanda ideò concludimus, quia aliter à veritate deviabunt. Afferit ^t ille, per *Galatiam* in secundâ ad Timotheum Epistolâ, *Galliam* esse intelligendam; at nisi Galliam *Orientalem* interpreteris, B. Patrem errore immunem vix præstabis, cùm ubique in sacris literis ^v Galatia, non *Europæ*, sed *Asiæ minoris*, provinciam Cappadociæ & Phrygiæ conterminam denotat. (4) Nicephorum, Usuardum, Notkerum, Adonem, & Romanensis Martyrologii correctorem nuperum, cùm idoneis

---

ⁿ In Ep. ad Ludovic Imp. (apud Surium ad Octob. 9. p. 230. col. 1.) ^o In versione Hieronimi de ser. p. Eccles. nomine *Crescens*, (de quo Hier. nihil dixerat) ^p p. 594.

^q Vide Launoii vindic. Sulpitii Severi. §. 17.

^r Ibi enim obiit Crescens. ^s Origo Galatarum à Gallis occiduis, & populi dicti Galli. vide Lirii hist. c. 38. p. 272, 273. &c. &c. ^t In comment. ad 2. Epist. ad Tim. c. iv. v. 10. p. 505.

^v 1. Pet. i. 1. Gal. i. 2. Act. xvi. 6. xviii. 23.

148 *De primâ Gallorum Conversione.*

priorum suffragiis destituuntur, parum moramur, quippe quorum antiquissimus non ante 700 à Christo annos floruerit, & iis vetustiorum auctoritatem mox opponemus.

V. Prioribus Sergius Paulus Proconsul adjungitur ^v, quem primum Ecclesiæ Narbonensis Episcopum ab Apostolo cognomine institutum affirmant nonnulli, testimoniis innitentes Martyrologiorum ^x, Romani scilicet veteris, ^y Bedæ, ^z Adonis & ^a Ufuardi, quorum ille Paulum Narbonensem Antistitem, Apostolorum discipulum, hoc à Paulo ordinatum, Beda insuper Sergium fuisse Paulum affirmat. Sed regerimus hæc idè incerta apponere, quoniam (1) cùm nihil sit usitatius, quàm ut Martyrologia variis temporibus additiones acciperent, probabile est verba ista, quæ in Romanensi Martyrologio veteri (^b unde cæteri sua descripserunt) Paulum Narbonensem, Apostolorum discipulum affirmant, esse interpolata; quod eo fidentiùs propono, quoniam plura producit ^c Launoyus Martyrologia Gallicana, eaque satis antiqua, in quibus illud assumendum non occurrit. (2) In actis illius purioribus (ut observat ^d Bosquetus), Paulus, Narbonensium Episcopus, nec Proconsul dicitur, nec ab Apostolis ordinatus, aut eorum discipulus, nec quidem tempus indicatur, quo in Galliam primò pervenit. (3) Utcunque sit, priscis temporibus

^v Pet. de Marcâ Diss. præd. §. 18. — Nat. Alex. Differ. 15. p. 8.

^x Ad 22. Mart. ^y Ad 22. Mart. ^z Ad 22. Mart.

^a Ad 12. Dec. ^b Baron. in Prolegom. ad Martyrolog. Rom. c. 9.

^c In disjunct. Epistolæ c. 12. p. 101. ^d Hist. Eccl. Gall.

part. 1. l. 1. c. 8. p. 19.

frequen-

De primâ Gallorum Conversione. 149

frequentissimum erat, ut illi Apostolorum discipuli audirent, non tantum, qui ipsos Apostolos, sed etiam qui Apostolorum discipulos, magistros habuerunt ^e. Hoc enim modo Irenæus, qui ante annum 170 non floruit, vir Apostolicorum temporum & Apostolorum successor dicebatur.

(4) Expressè asserit Aetorum S. Saturnini autor, & post eum Gregorius Turonensis ^f (quorum uterque Bedâ, Ufuardo, & Adone multò ^g antiquior) Paulum hunc Narbonensem non ante tertium sæculum in Galliam venisse, quo posito, fieri non potest, ut vel Sergius Paulus sit vel ab Apostolorum aliquo aut ordinatus, aut constitutus.

VI. Afferitur ^h insuper Trophimum à B. Paulo in Gallias directum, postquam plures ex incolis ad Fidem converterat, Ecclesiam Arelatensem condidisse. At hoc neutiquam probabile videtur, (1) Quia ⁱ Prudentius & ^k Fortunatus, ubi Sanctos Gallicanos, & speciatim Arelatenses, enumerant & carminibus celebrant, nullam omnino Trophimi mentionem faciunt, quod quidem facere haud omisissent, si ipse in illis regionibus Evangelistæ munus obierat, & primus Arelatensium fuisset Episcopus. (2) Gregorius Turonensis ^l Trophimum, Arelatensis Ecclesiæ Præ-

^e Vide Bosqu. Hist. Eccles. Gall. l. 1. c. 8. ^f Gregor: Tur. Hist. Franc. l. 1. c. 30. ^g Arguere etiam licet eorum tempore Rom. Mar. Paulum, *Apostolorum discipulum*, non dixisse, cum vix illi tam aperte contradixissent. ^h P. de Marcâ Epist. suprad. §. 9, &c. ⁱ Hymn. 4. *ὡς ἡ σελήνη*.

^k De Senatu Curiae Cælest. poematum l. 7. p. 816. col. 2. 817. in Biblioth. Patrum tom. 8. Ed. Par. 1624.

^l Hist. Franc. l. 1. c. 30.

sulem,

150 *De primâ Gallorum Conversione.*

fulem, non ante Decii tempora in Galliam devenisse affirmat; unde liquet hunc à Trophimo isto (cujus meminit Apostolus ^m in secundâ ad Timotheum Epistolâ) diversum esse, ideoque nequaquam cum illo confundendum.

VII. Præter istos, quos hætenus memoravimus, alios etiam producant Galli ⁿ, quos à B. Petro in Galliam fuisse missos contendunt, cujus generis sunt Memmius, Fronto, Georgius, Mansuetus, Eucharis, Valerius, Maternus, Clemens, Julianus, Martialis, Savinianus, Saturninus, paucique alii, quibus cum non licet impræsentiarum singulatim insistere, hæc tantum generaliter objicimus P. (1.) Quod omnium ferè acta ingentem à singulis multitudinem, idque levissimo negotio tradunt conversam; ita enim ¶ Saturninus quadraginta millia, omnes in Leucorum regione ¶ Mansuetus, § tot autem Valerius convertisse dicitur, ut Christianorum numerus Ethnicos longè excederet. At qui Ecclesiæ primitivæ historiam leviter degustaverit, hæc à veritate esse remotissima probè novit. (2.) Tempia splendidissima, & Basilicas plurimas passim ædificatas affirmant ¶, cum tamen certissimum sit Ecclesias, iis temporibus, quibus flagraverit ubique persecutionis æstus, & raras fuisse & obscuras. (3.) Amplissimos fuisse Clericorum re-ditus ¶, & summam etiam in temporalibus auto-

---

^m C. iv. §. 20.   ⁿ Vide Bosqu. Hist. Eccles. Gall. part. 1. & 3.   ^p Vide singulorum Acta apud Bosquetum.   ^q Vide part. 1. l. 1. c. 18.   ^r In illius Actis.   ^s Ib. part. 3. p. 46. in illius Actis.   ^t Dictis Act. passim.   ^v Ibid.

De primâ Gallorum Conversione. 151

ritatem (magistratu civili * sic jubente) tradunt, quod utrûm cum Ecclesiæ pullulantis statu consistat, judicet quilibet. (4.) Miracula passim enarrant, insulsa adeò & absurda, ut dubitare non liceat, quin omnia hæc Acta à viris, eruditione pariter & pudore destitutis fuerint conficta. Quid enim stolidum magis & ridiculum, quàm singulis ferè ex hisce Sanctis †, dracones ingentes & horribiles occisos, ‡ mortuos post plurium dierum sepulturam, ope baculorum à Petro mutuatorum excitatos, § porcellos ad vitam reductos, aliaque ejusdem generis non pauca ascribere? (5.) Multa continent apertè falsa, & à statu istorum locorum & temporum alienissima; qualia sunt illa quæ traduntur de ^b magnis camelorum in Galliâ armentis, de ^c Leucorum, nec non ^d Achaïæ & urbis Ninive Regibus, de ^f Stephano Vasconum & *Gottthorum* duce potentissimo, & alia ejusdem generis quàm plurima. Quibus & illud licet adjungere, quòd frequens de Sigebertis, Arnulphis, Hildebertis, mentio occurrit, cùm tamen certum sit hæc vocabula Francicæ esse originis, & per consequens autores illos, qui ea veteribus Gallis affingunt, sublestæ fidei meritò judicandos. (Ultimò) Nemo inter historicos & civiles aut Ecclesiasticos potest produci, qui ante Caroli M. tempora, seu sæculi octavi exitum, vel unum ex iis quos suprà

* Fronton. Act. & alibi. † Frontonis, Clement. &c. Act.

‡ Memmii, Front. Georgii. Eucharii, Martialis, &c. Act.

§ Mansuet. Act. ^b In Actis Frontonis. ^c In Actis Mansueti. ^d In Actis Saturnini. ^e In Actis Martialis. § Vide Launoy. in vindiciis Sulpit. Sev. §. 29. initio.

152 *De primâ Gallorum Conversione.*

memoravimus à B. Petro in Gallias fuisse missum tradiderit. At quo pacto fieri potuit, ut res adeò insignis priores omnes latuerit, vel quibus mediis illud ad posterorum notitiam pervenit, quod antiquiores memoriæ non consignârunt?

Atque hæc quidem, Auditores, sunt argumenta, quibus permoti Gallorum Sabinianos, Manfuctos, Frontones, Memmios, aliosque superius memoratos vel fictitios, vel posteriorum fuisse temporum concludimus, cum Acta primam iis antiquitatem affingentia, istius sint generis, ut nullam omnino fidem mereantur.

VIII. Sed præter omnes illos, quos hætenus excussimus, Dionysius etiam Areopagita objicitur, quem præcipuum gentis Gallicæ Apostolum & primum Ecclesiæ Parisiensis Episcopum, derelictâ Athenarum urbe, cui eum præposuit Paulus, volunt quamplurimi ^h; quibus sequentia opponimus. (1.) Quòd antiqua* Martyrologia duplicem constituunt Dionysium, & Areopagitam à Parisiensi manifestò distinguunt, hujus enim martyrium nono, illius tertio Octobris commemorant. Nec quidem illorum objectiunculas moramur, qui non paucos esse Sanctos contendunt, quorum memoriæ duo, vel plures etiam aliquando dies in fastis assignantur: Hoc enim faciles agnoscimus, cum *passio* martyris, uno die, corporis seu reliquiarum *inventio* aut *translatio*, nonnunquam alio celebratur. At hoc nostri argumenti vires neutiquam imminuit;

^h P. de Marcâ differt. d. §. 21. Nat. Alex. differt. 15, aliique.

* Roman. vetus, Bedæ, Ufuardi, Adonis, &c, &c.

De primâ Gallorum Conversione. 153

non enim de *translatione* distinctim & *martyrio*, sed de hoc ultimo tantum (cujus diem, *natalem* vulgò appellant) expresse loquuntur Martyrologia, Atrebatense, Virdunense, Arvernorum, Bedæ, Ussuardi, Notkeri, Adonis, cum aliis quam plurimis, quod quidem planè arguit, Dionysium Areopagitam & Parisiensem à se mutuo distingui¹; nisi supponamus unum & eundem hominem diversis diebus, tertio scilicet & nono Octobris, posse fato succumbere. (2.) Inter omnes illos qui res Ecclesiasticas posteris tradiderunt, nullus autor idoneus ante nonum sæculum occurrit, qui Dionysium Areopagitam^k Gallorum fuisse Apostolum affirmaverit, aut eum cum Parisiensi confuderit. Primus Hilduinus, Abbas Sandionysianus, in Areopagiticis circa A.C. 830 compositis, hanc fabulam orbi obtrusit, eamque fictitiis quibusdam autoribus stabilire nitebatur. At hujus & posteriorum auctoritatem meritò contemnimus, quippe qui à re gestâ 700 ad minimum annis abfuerint, ideoque eorum testimonia, cum antiquiorum suffragiis non confirmantur, nihili facienda. Imò hoc ipsum manifestè arguit istam, quam excutimus, historiam commentitiâ esse, & à Monachis quibusdam, ut Ecclesiæ Gallicanæ honorem exinde derivarent, confictâ. Impossibile enim est, ut quod ante septem

---

¹ Vide Launoy. in discuss. responsionis ad dissertat. de duobus Dionys. c. 19. ^k Priorem non producit Natalis Alexan. aut P. de Marcâ, exceptis iis quos mox refutabimus. Vide etiam Sirmond. de duobus Dionysiis, c. 4. & Launoy. discussion. respons. c. 18. *nil Graci dixerunt.* Hilduin. in Epist. ad hod. Imp. apud Surium, Octob. 9. p. 230. col. 1.

154 *De primâ Gallorum Conversione.*

vel octo sæcula contigerit, aliquis cognosceret, nisi intermedii temporis autores illud posteris tradidissent. At cùm hoc in præsentî causâ factum fuisse idoneis argumentis nequit probari, necesse est ut quod ante nonum sæculum orbi non innotuit, isto tempore, ab hominibus malè feriatîs, qui veteribus quidvis affingere non verébantur, fuerit primò confictum. (3.)¹ Gregorius Turonensis & etiam gestorum S. Saturnini autor, ipso antiquior expressè affirmant, Dionysium istum, qui Parisiorum urbi Evangelium annuntiavit, non ante Decii tempora Gallias adiisse; unde meritò colligitur, eum ab Areopagitâ diversum esse, quippe qui Decium annis ducentis & ampliùs antecesserit. (4.) Fortunatus, Ecclesiæ Pictaviensis Antistes, & prædicto Gregorio cœvus nec non familiaris^m, ubi Dionysium Parisiensem carminibus celebrat, eum tamen cum Areopagitâ eundem fuisse nec verbo intîmat, quamvis illud materiam, versibus & Poëtæ quàm maxime idoneam, suppeditaret. Quod sanè, quantum ego video, planè arguit eum eandem cum Gregorio Turonensi, de Parisiensis Dionysii & Areopagitæ distinctione, opinionem fovisse. (5.) Canone primo Concilii Sardicensisⁿ (cui inter alios nonnulli etiam Gallorum Episcopi præsentés subscripserunt) disertè asseritur, nullum esse inventum Episcopum, qui de *majori* civitate ad

¹ Hist. Franc. l. i. c. 30. p. 23.

* Apud eundem.

^m Poemat. l. i. c. 11. p. 774. col. 2. & l. 7. de Senatu curiæ cœlest. p. 817. col. 2. vol. 8. Bibl. Patr. ed. Par. 1624. ⁿ Coll. Reg. vol. 3. p. 6.

De primâ Gallorum Conversione. 155

minorem transiissent. At certum est, Dionysii Areopagitæ tempore, Athenarum urbem Parisiensi (quæ ° πολίχνη tantùm multò pòst audivit) longè majorem & ampliorem extitisse; ideoque nisi totius Synodi *testimonium* rejicimus, necesse est ut eum Athenis Parisios, à *majori* civitate ad *minorem* non transiisse, pronunciemus. (6.) Si Dionysius Areopagita à Clemente Romanæ Sedis Episcopo missus Parisios, gentis convertendæ causâ, adivit, necesse est ut ipse (utpote 9 octavo vel nono æræ Christianæ anno natus) octogenario major tunc temporis existeret; at ætas adeò provecta, tanto itineri, tanto operi, neutiquam accommoda. (Ultimò) Sulpitium Severum (qui in Ecclesiâ Gallicanâ circa 400 à Christo annos & floruit & scripsit) non tantùm huic de Areopagitâ fabulæ, sed etiam reliquis de Marthâ, Magdalenâ & Lazaro, de Lucâ, Crescente, Philippo, aliisque, quas superius imposturæ postulavimus, licet opponere, qui nulla in Galliis ante M. Aurelium & Verum, Antoninos, martyria fuisse, disertè affirmat: " Sub Aurelio
" (inquit) Antonini filio, persecutio quinta agi-
" tata est; ac tum primùm intra Gallias marty-
" ria visa, *seriùs* trans Alpes Dei Religione sus-
" ceptâ". Hæc ille: E cujus verbis duo colligimus, primò Religionem Christianam in Galliâ *seriùs*, & per consequens non ab Apostolis, aut

---

° Zosim. Hist. l. 3. p. 710 Apud Julian. in Mosopog. p. 340. D. Vide etiam Car. à S. Paulo Geograph. Sacram in Galliâ.

9 Vide Halivix de vitis Patrum in Dionysio Areop. ipso initio. Hist. Eccles. l. 2. p. 99.

156 *De primâ Gallorum Conversione.*

viris Apostolicis, non ab Arcopagitâ, Crescente, Philippo, Lucâ, aut reliquis suprà memoratis fuisse plantatam ^r. Secundò, Nulla apud Gallos ante M. Aurelii tempora (qui A. C. 162. imperium capeſſebat) martyria contigiſſe, quod certiffimo eſt indicio, iſtam gentem non multò ante Fidem Evangelicam fuiſſe amplexam. Impoſſibile enim apparebit iis, qui rerum & temporum circumſtantias æquâ lance expenderint, ut ſi vel à Dionyſio Arcopagitâ, vel ab aliis quibuſvis Apoſtolorum diſcipulis, Chriſtianorum ſacris fuiſſent imbuti, per tantum temporis interval- lum, cùm paſſim in aliis regionibus ſæviebant perſecutores, ſoli Galli immunes exiſterent, & altâ pace perpetim fruèrentur. Non igitur im- mediatè, poſt primam Chriſtianæ Fidei propaga- tionem, ſed *ſeriùs*, circa ſecundi videlicet ſæcu- li medium, Evangelium amplexabantur Galli, quod etiam eos tunc temporis feciſſe ex ^s Ire- næo patet & ^t Tertulliano, nec non ipſius Eccle- ſiæ Gallicanæ Epistolâ ^v, quæ Vettii, Epagathi, Blandinæ, Attrali, Pothini, & aliorum, ex Eccle- ſiis, Vienneniſi & Lugdunenſi, martyria, ſub Aurelio Vero ſuſcepta, pluribus enarrat. Et

---

^r Jure etiam poteſt quæri, cur Dionyſius Areop. Pariſios adiret urbem *minorem*, prætermiſſis Viennâ & Lugduno, *majoribus*, contra morem ab Apoſtolis & viris Apoſtolicis uſitatum, licet enim nunc Pariſiorum urbs iſtis major, non tamen olim ſic erat.

^s L. 1, c. 3. p. 46. ubi ipſe Lugdun. præſul exiſtens, Eccleſia- rum inter *Celtas* meminit. ^t L. contra Judæos c. 7. ubi *Gal- liarum diverſas nationes Chriſto ſubditas aſſerit*, varios ſc. Lug-

dun provinciæ populos, nec non Cifalpinam & Tranſalpinam Galliam designans ^v apud Eusebium Hiſt. Eccl. l. 5. c. 1.

De primâ Gallorum Conversione. 157

hæc quidem Epistola ad *Asiaticos* conscripta, satis, ni fallor, indicat, Gallos ab iis prima Fidei Christianæ semina derivasse, cum aliter ratio dari non potest, quare ad *eos* potius quam *alios quosvis* per totum terrarum orbem dispersos, de Ethnicorum sævitia, & egregiâ suorum in tormentis subeundis fortitudine, literas exararent. Quinam verò primi in istas regiones ab Ecclesiis Asiaticis sunt directi, non facile est determinatu. Irenæum quidem B. Polycarpi discipulum fuisse neutiquam dubitamus, cum illud ex ipsius * scriptis clarè elucescit. At Lugdunenses, ante ejus in Galliam adventum, Christianos fuisse ex † Eusebio & ‡ Gregorio Turonensi facilè colligitur. Pothinum à Polycarpo missum contendit ⁂ Petrus de Marcâ, idque Gregorii Turonensis testimonio firmare satagit, at (quantum ego video) conatu irritò, cum ^b dictus Episcopus, loco allegato, non Pothinum, sed Irenæum, respicit.

De ^c Andochio, Thyrsò, Fælice, ^d Benigno & ^e Andeolo, satis apertè loquuntur Bedæ, Ufuardi & Adonis Martyrologia, unâ cum Romanensi correcto, quæ omnia eos à Polycarpo missos & in Galliâ Martyrio coronatos, affirmant: Sed primos fuisse harum regionum Apostolos non asserunt, & si dicerent, lubenter tamen, in rebus tantæ antiquitatis, testimonia, Ufuardo, Bedâ & Adone vetustiora,

* In Ep. ad Flor. apud Euseb. Hist. Eccles. l. 5. c. 20. p. 188. B. & Iren. contra Hær. l. 3. c. 3. p. 200. † Hist. Eccles. l. 5.

c. 1. & 4. ‡ Hist. Fran. l. 1. c. 26, 27. ⁂ Differt. de primatu Lugd. §. 111.

l. 1. c. 30. ^c Sept. 24.

^b Greg. Turon. Hist. Franc.

^d Nov. 1.

^e Maii 1.

deposce-

158 *De primâ Gallorum Conversione.*

deposcerem. Attali Pergameni & Alexandri Phrygis meminerunt literæ supradictæ, ^f quos patriâ Asiaticos existentes, inde in Galliam, gentis convertendæ causâ, missos fuisse, *probabile* potest judicari, sed non *certum*; quinam verò eos comitabantur, planè incognitum; ideoque consultius forsitan erit in re adedò obscurâ, ut de *personis* non ulterius solliciti, *tempus* allati in Gallias Evangelii cognoscere, satis habeamus, quod quidem ex dictis, ut opinor, sufficienter apparet ad secundi à Christo sæculi medium esse referendum.

Neque tamen est, ut judicemus, Religionem Christianam, per totum Galliarum ambitum, isto tempore diffusam fuisse, cùm illud non ante Decii imperium contigisse meritò existimamus. Illo enim rerum habenas moderante (uti testantur Saturnini Acta & ex iis Gregorius Turonensis ^g) septem viri Episcopi ad prædicandum in Gallias missi sunt, è quibus Turonicis Gratianus, Arelatensibus Trophimus, Narbonæ Paulus, Tolosæ Saturninus, Parisiacis Dionysius, Arvernibus ^hStremonius, Lemovicis Martialis, constituti sunt Episcopi. Hos igitur Antistites, non quidem primam Christi & rerum cœlestium cognitionem in Galliam attulisse, sed ab aliis non ita pridem allatam, per varias ejusdem regiones dispersisse asserimus, cùm antea inter angustos Lugdunensis provinciæ limites videtur conclusa. Atque

^f Apud Euseb. l. 5. c. 1. p. 157. B.   ^g Hist. Franc. l. 1. c. 30. vide Annal. Cyprian. Episcopi Cestriensis, ad A. C. 254. §. 9. p. 49.   ^h Nonnullis dicitur Austremonius.

hinc

De primâ Gallorum Conversione. 159

hinc etiam ulteriùs apparet, Dionysium istum de quo per octingentos hos annos tantoperè gloriantur è Francis quamplurimi, nec Areopagitam fuisse (cùm eo ducentis ferè annis posterior existerit) nec Galliæ totius Apostolum, quippe qui, non provinciæ universæ, sed Parisiorum tantùm urbi & vicinis forsitan regionibus Evangelium annuntiaverit.

Et hætenus quidem, Auditores, argumenta ista protulimus, quibus persuasi, omnia illa, quæ de Marthâ, Magdalenâ, & earum comitibus, de Lucâ, Philippo & Crescente, de Sergio Paulo, Trophimo, Dionysio Areopagitâ, cæterisque illis, qui sæculo primo in Gallias dicuntur missi, vel fabulosa, vel ⁱ erronea judicamus: restat nunc ut istæ rationes, quibus adversam sententiam stabilire nituntur aliqui, ad examen revocentur. Quod ad ^k Magdalenam verò, cæterosque eidem cum illâ navi impositos, quod ad Lucam, Crescentem & Paulum, quod ad Mansuetum, Frontonem & Memmium, reliquosque illos, quos Petrus legâsse fingitur, pertinet, quamvis plures autores eâ de re diligenter & accuratè consuluerim, nullæ tamen occurrebant objectiones, quæ non facilem ab iis, quæ supra disseruimus, solutionem admittunt. At aliqua (fateor) in reliquorum gratiam argumenta proferuntur, quæ

ⁱ Quoad tempus scilicet. ^k Dextri enim Chronicon supposititium, ut suprà probavimus; & ejusdem generis illud reputamus, quod Nat. Alex. Dissert. 16. ex Actis Sanctorum Tularium Ecclesiæ Tolonenfis descripsit, ob rationes superiùs allatas, præcipuè ob tertiam, sextam & ultimam; plures forsitan suppeditarent ipsa Acta, si illa videre licuisset.

160 *De prima Gallorum Conversione.*

difficultatem forsitan nonnullis possunt creare; ea igitur distinctius prosequemur.

1. Itaque urgetur, Trophimum Arelatensem, Apostolorum tempore in Galliam devenisse, ex eo apparere, quoniam, Primò, Zosimus Pontifex¹, in quintâ ad Gallorum Præsules Epistolâ, expresse affirmat, tum Trophimum à Romanâ sede ad Ecclesiam Arelatensem directum fuisse, tum ex ejus fonte, totas Gallias Fidei rivulos accepisse. Secundò, in libello supplici, quem Provinciæ Viennensis Episcopi, circa A.C. 450 Leoni, Pontifici Maximo, dicuntur obtulisse, disertis verbis hæc asseruntur^m, “ Omnibus Gallianis regionibus notum est quòd prima intra Gallias Arelatensis civitas missum à beatissimo Petro Apostolo Sanctum Trophimum habere meruit sacerdotem, & exinde aliis paulatim regionibus Galliarum bonum Fidei & Religionis infusum”. Hæc illi. Sed gemino huic argumento reponimus, (1.) Quòd utrumque affirmat reliquam Galliam, Christianam Fidem ab Arelatensibus accepisse, quod tamen falsissimum, cum plures Episcopi (prout supra ostensum est) aliunde missi, in varias Galliarum urbes deveniunt. (2.) Utcunque sit, Zosimi testimonium adversariis nihil prodest, nec causæ nostræ vel minimum incommodat. Non enim ille Trophimum, ab Apostolorum aliquo, sed à sede Romanâ missum scribit, quod quidem fieri potuit, quamvis ipse non ante Decii tempora in Gallias

¹ Coll. Reg. Tom. 4. p. 406. Epistolæ, §. 3.
Reg. Tom. 7. p. 267.

^m Coll.

descenderit. (3.) Libellus iste supplex, qui Antistitibus provinciæ Viennensis ascribitur, videtur commentitius, & à sciolo aliquo octavi vel forsitan noni sæculi confictus. Primò enim, asserit omnibus Gallicanis regionibus notum esseⁿ, quòd Arelatensis civitas, missum à B. Petro, Trophimum habuerit Sacerdotem. At verò si hoc ita notum & celebre extiterit, unde est quòd Actorum S. Saturnini Auctor, unde est quòd post eum Gregorius Turonensis illud non solum ignoraverit, sed etiam planè contrarium asseruit? Unde est quòd Sulpitius Severus (ut superius ostendimus) ea tradit, quæ cum præfatâ Trophimi missione nequeunt consistere? Unde est quòd Fortunatus, Pictaviensis Ecclesiæ Præsul, cùm Arelatenses Sanctos versibus concelebrat, Trophimum tamen penitus omittit? Certè hoc illum neutiquam facturum fuisse licet pronuntiare, si Trophimum in Gallias misisset Petrus, cùm vel hoc nomine reliquis, quos laudat, Sanctis illustrior & memoriâ dignior apparuisset. Secundò, Affirmat libelli supplicis autor^o, Leonis decessores judicasse, plenum esse rationis atque justitiæ, ut sicut per beatissimum Petrum Apostolum, sacrosancta Ecclesia Romana teneret supra omnes totius mundi Ecclesias principatum, ita etiam intra Gallias Arelatensis Ecclesia, quæ S. Trophimum, ab Apostolis missum, Sacerdotem habere meruisset, ordinandi Pontificium vindicaret. At regerimus, nec eo tempore Ecclesiam Romanam in orbem reliquum, nec Arelatensem

---

ⁿ Coll. Reg. Tom. 7. p. 267.   ^o Coll. Reg. Tom. 7. p. 268.

162 *De primâ Gallorum Conversione.*

in Gallias principatum habuisse esse rem certissimam, ideoque hæc verba impostorem, qui scriptum commentitium provinciæ Viennensis Episcopis affinxerit, detegere. Terriò, Ulteriùs in dicto libello asseritur p, id etiam honoris dignitatisque [Arelatensi Episcopo] collatum esse, ut omnes Gallias, sibi Apostolicæ sedis vice mandatas, sub omni Ecclesiasticâ regulâ contineret. At Præsules Arelatenses, ordinarios fuisse Romanorum Pontificum per Gallias vicarios, isto tempore, quo exaratus fingitur hic libellus, est falsissimum, cùm (uti apparet ex Autoribus Galliæ Christianæ q) Auxanius & Aurelianus, quorum uterque illo tempore multo posterior, primi fuerunt ex Ecclesiæ Arelatensis Episcopis, sedis Romanæ inter Gallos Legati. Alia etiam proferre liceret argumenta, sed hæc, ut opinor, factis indicant, libellum supplicem, qui Leoni Papæ oblatus dicitur, supposititium esse, ideoque exinde probari non posse, Trophimum ab Apostolis in Galliam fuisse missum.

2. Urgetur autorem illum, qui Saturnini acta descripsit fidem non mereri, cùm ea Saturnino affingit, quæ Martyre sunt indigna. " Saturninus verò (inquit) jam securus de Martyrio, " dicit duobus Presbyteris suis, ecce ego jam " immolor, & tempus meæ resolutionis instat, " rogo, ut dum debitum finem impleam, à vobis penitus non relinquer. Cùmque comprehensus ad Capitolium duceretur, relictus ab

p P. 269. q Tom. I. p. 40.
Turon. Hist. Franc. l. I. c. 28.

r Vide Gregor.

De primâ Gallorum Conversione. 163

“ his solus adtrahitur. Igitur cùm se ab illis
“ cerneret derelictum, orâsse *fertur*, Domine
“ Jesu Christe, exaudi me de coelo sancto tuo,
“ ut nunquam Ecclesia de his civibus mereatur
“ habere Pontificem in sempiternum, quod us-
“ que nunc in istâ civitate evenisse cognovimus”.

At hæc imprecatio videtur à Christiani & Martyris genio prorsus aliena. Sed respondemus, (1.) Autorem dictum hæc non tanquam certa, sed vulgò jactata proferre; *orâsse fertur*. (2.) Saturninus illud tantùm à Domino videtur rogâsse, ut isti Presbyteri, qui eum in agone deseruerunt, ipsi in Episcopatu non succederent. At in hujuscemodi oratione aliquid Christiano homine indignum contineri non ausim asserere, nec faciliè probabunt adversarii.

Sed ulteriùs objicitur, ipsum Gregorium * Turonense expressè tradere, Saturninum ab Apostolorum discipulis missum fuisse, ideoque Evangelium citiùs, quàm nos concedimus, in Galliâ prædicatum. Sed huic objectioni (præter alia quæ impræsentiarum omittimus) sequentia licet reponere. (1.) Quòd Gregorius libro de miraculis, non suam, sed vulgi, opinionem protulit. Ipse verò Saturninus Martyr, *ut fertur*, ab Apostolorum discipulis in Tolosatum urbem est directus. (2.) Quicquid sit, certissimum est eum (postea meliùs, ut credere par est, edoctum) contrarium tradidisse †, ibi enim disertè, non vulgi

* De Mirac. l. c. 48. p. 844.

† Hist. Francorum, l. 1. Historia Franc. scripta est post lib. de miracul. hunc enim lib. in illâ Historiâ laudat. Vid. Hist. Franc. l. 1. c. 42. l. 2. c. 5. l. 8. c. 2. l. 10. c. 24. &c.

164 *De primâ Gallorum Conversione.*

rumoribus, sed vetustiori historiæ innixus, affirmat Saturninum non, ante Decii tempora, Tolosatum regionem adiisse ^v.

3. Ad Dionysium Parisiensem jam accedimus, in cujus gratiam multum olei & operæ impendunt Francorum quamplurimi, ut ipsum eundem cum Dionysio Areopagitâ, primo Atheniensium Episcopo fuisse, vincant. Primò, enim arguitur Visbium testem actionum Dionysii oculatum, & ipsius martyrio præsentem, ita asserere. Tradunt enim ^x Acta, sub illius nomine, ab Hilduino, circa noni sæculi medium edita, Dionysium Areopagitam, relictis Athenis, primò

---

^v Objicitur Gregorium Turonensem (l. i. de Miraculis, c. 56. p. 846.) Eutropium Santonensem à Clemente Romano in Gallias missum asserere, quod cum nostrâ Epochâ conversionis Gallicanæ pugnat. Sed regerimus, (1.) Eum illud tanquam incertum narrare, *ut fertur*, inquit, neque quidem illic *tempus missionis*, sed miracula, (quæ à temporis certitudine non pendent) exponere satagebat. (2.) Hanc Epocham tacitus refigit, cum Eutropium (l. i. Hist. Francorum, c. 26, 27.) non recenset.

Quod ad *Potentianum* verò & *Savinianum*, ad *Agoardum* & *Aglibertum*, ad *Nicasium* Rotomagensem, *Caraunum* Carnotensem & *Zachariam* Viennensem spectat, quos tempore à nobis statuto priores contendunt nonnulli, videat, cui vacat, quæ fusiùs de iis Launoyus in vindiciis Sulpitii Severi (§. 4, 5, 7, 8, 15.) differit, ubi ostendit eorum Martyria primitivis temporibus à posteriorum solummodo sæculorum autoribus assignari. Quod etiam de *Juliani*, primi Cenomanorum Præsulis, Epochâ probat, in Dissertatione eâ de quæstione expressè compositâ & vindiciis Gregorii Turonensis & Sulpitii Severi affixâ. De *Sixta Senensi*, vid. discussionem responsionis ad dissert. de duobus Dionysiis, c. 3. p. 40. De *Vero* autem, Animadversiones ejusdem in Samblacati Palladium, inter opuscula de Dionysiis, animadv. 4. p. 145. De *Ursino* Bituricensi, Vindic. Gregorii Turonensis, §. 8.

^x Apud Surium ad Octob. 9. p. 230. vide etiam Nat. Alexand. ad Sæc. i. Dissert. 15.

Romam,

De primâ Gallorum Conversione. 165

Romam, & dein Parisios migrâsse, ubi tandem capite plexus occubuit. Secundò, Idem etiam, confirmant hymni ^y, quos Fortunatus Pictaviensis, & Eugenius Toletanus in laudem Dionysii Parisiensis composuisse dicuntur, in quorum ^z altero expressè asseritur, eum Areopagitam fuisse, in utroque à Clemente Romano missum, in Gallias venisse; quod ultimum Acta etiam ejusdem Dionysii, à Bosqueto publici juris facta, & à dicto Fortunato (si doctissimo Petro de Marcâ ^a fidendum) olim conscripta, ulterius confirmant. Tertiò, Hoc insuper ^b ex antiquâ S. Genouefæ historiâ stabilitur, quæ Dionysium, Parisiorum Episcopum, Areopagitam appellat. Quartò supradictis venerabilis Beda in martyrologio ad septimum Idus Octobris videtur accedere; ibi enim affirmatur, Dionysium Parisiensem à Clemente, Romano Pontifice, in Gallias directum fuisse. Quintò, Hisce ^c Pipini, Galliarum Regis, diploma adjicitur, quod expressè affirmat, Dionysium cum Rustico & Eleutherio, sub ordinatione B. Clementis, Petri Apostoli successoris, in Galliarum provinciam advenisse.

Atque hæc sunt argumenta præcipua, quibus Dionysium Areopogitam Parisiorum fuisse Episcopum probare satagunt adversarii: illis autem ordine respondebimus.

(1.) Quod ad Acta à Visbio conscripta spectat, altissimum est de iis apud antiquos omnes

---

^y Vide Hilduinum apud Surium, & Natal. Alex. Dissert. suprad.
^z Eug. Tolet.   ^a Dissert. dictâ, §. 21.

^b §. 12. Extat autem hæc vita in appendice ad Bedam à Chiffletio editum.
^c Natal. Alex. Dissert. dictâ.

silentium, donec sæculo nono surrexit Hilduinus^d, qui illa primò in lucem produxit, cujus fidem hâc in causâ meritò suspectam reddunt sequentia. (1.) Quòd, in Epistolâ ad Imperatorem Ludovicum præfatoriâ^e, affirmare non veretur, S. Lucam in Apostolorum Actibus, Dionysium *genere nobilissimum & Philosophiæ magisterio insignem* dicere, cum tamen nihil tale ab eo asferitur. (2.) Ulteriùs tradit, eadem Apostolorum Acta, Dionysium, cum^f uxore & universâ domo conversum, imò & totius Galliæ Apostolum ordinatum docere; at hæc etiam falsissima esse, quicumque dicti libri cap. 17. consulat, faciliè deprehendet. (3.)^h Afferit Eusebium, in Historiâ Ecclesiasticâ, Dionysium Parisiensem eundem cum Areopagitâ constituere; at bis tantum Areopagitæ meminit Eusebiusⁱ, quem quicumque examinabit, Hilduinum hâc etiam in re fallacem pronunciabit.

Cùm itaque Hilduinus S. Lucæ & Eusebio ea impudenter tribuere non erubescit, quæ in iis neutiquam occurrere cuivis examinanti potest esse apertissimum, non est ut ægrè ferant adversarii, si librum talis viri autoritate tantum suffultum, & idoneis etiam autoribus repugnantem, eò usque admittere recusemus^k, donec aliqua

^d Vide Hilduin. apud Surium loco d. & Natal. Alex. dissert. 15 paulò post initium. ^e Apud Surium loco d. p. 229. col. 2.

^f Ibid. ad imum. ^g Ib. p. 230. col. 1. ^h In Ep. ad Cathol. Eccles. filios apud Sur. loco d. p. 231. col. 1. ⁱ L. 3. c. 4 p. 74. A. l. 4. c. 23. p. 144 A. ^k Hâc etiam de causâ rejicimus Aristarchum & libb. Missales (quos laudat Hilduinus in Ep. ad Ludov. Imp. apud Surium, Fol. 229. col. 2. & pag. vers.) utpote illis soli cognites.

proferantur argumenta, quæ eum, genuinum fuisse Visbii, Apostolorum contemporanei, foetum ostendant. Quod fieri vix posse, ut opinor, judicabit ille, qui ipsum librum examinat ^l, ibi enim occurrunt voces, ^m Archiepiscopus, ⁿ Archipresbyter, Archidiaconus, ^o Casula, Dalmatica, & aliæ ejuscemodi, quæ Dionysii tempore, & etiam per multos ab illius obitu annos nullibi occurrunt.

Parisiiorum urbs *Sedes Regia, conventu Gallorum ac Germanorum, & nobilitate pollens*, dicitur ^p, cum tamen, Juliano imperante, ^q πολίχνη tantum audivit, & sedes *Regia*, vivente Dionysio, esse non potuit, cum tunc temporis Reges nulli (quod legimus) per totum Galliarum ambitum fuerunt, integrâ regione multò ante à Romanis in provinciæ formam redactâ. ^r Truncum Dionysii cadaver se erexisse scribitur, & amputatum caput de humo tollens, illud per duo passuum millia manibus portasse, quod etiam interea temporis sine cessatione (ut loquitur commentitius Visbius) dulcisonis Hymnis Deum ^l audavit. At qui hoc, absque ulteriori argumentatione, pro fabulâ anili non reputet, licebit eadem per me, omnia quæ de Dionysio traduntur, tanquam certissima amplexari.

---

^l Apud Sur loco dict. p. 231, 236, & alibi.   ^m De hac voce vide Præl. xiv. p. 259 Not.†   ⁿ Quomodo potuerunt Archipr.

& Archid. esse, ubi vix unus & alter Presbyter vel Diaconus?

^o Quo tempore hæ voces primò usurpatae, vide apud Walafr. Strabon. de rebus Eccles. c. 24.   ^p Apud Surium loco dicto, p. 234. col. 2.

^q Vide P. h. l. 155.   ^r Ibid. fol. 235 versâ, p. col. 1. Perlege, si iubet, Acta seu Passionem Dionysii, plura enim alia ineptissima occurrent.

168 *De primâ Gallorum Conversione.*

(2.) Quod ad Fortunati & Eugenii Hymnos pertinet, in quibus Dionysium Parisiensem eundem cum Arcopagitâ * vel saltem à Clemente missum, dicuntur asseruisse, cum tales nulli in eorum operibus occurrunt, nec à quopiam ante Hilduini tempora aliquid istius naturæ fuerit iis ascriptum, jure possumus utrumque ab ipso aut ipsius asseclis, confictum suspicari. Nec quidem acta illa Dionysii moramur, quæ à Fortunato Pictaviensi (ut asserit P. de Marcâ) conscripta, Dionysium Parisiensem à Clemente Romano missum affirmant. Respondemus enim (1.) Quod quamvis à Clemente missum affirmant, Arcopagitam tamen fuisse nec verbo intimant. (2.) A pluribus Actorum exemplaribus (ut observat Bosquetus †) absunt voces istæ [*à Clemente missus*] quæ sciolum aliquem propriæ obsecutum opinioni, *nonnullis* inter describendum adjecisse, non injuriâ licet conjectari. (3.) Utcunque sit, hæc Acta à Fortunato fuisse conscripta libellus ille Ecclesiæ Turonensis (ad quem provocat doctissimus ‡ de Marcâ) neutiquam confirmat; ibi enim vita quidem Hilarii*, ex reliquis verò Sanctorum vitis (quas plurimas continet) *nulla*, Fortunato ascribitur.

(3.) Autor vitæ B. Genouefæ (licet* seipsum S. Virgini coævum mentitum) illa tamen tradit,

* Vide Launoii judic. de Arcopagit. Hilduini, §. 13, 14. & discuss. respons. de 2 Dionysiis c. 18. p. 301, 303. † Histor. Eccles. Gall. in actis Dionysii. In istis etiam actis dicuntur Parisii urbs magna, opulenta, &c. Dionysii tempore, & plurima constituuntur Mausolæa & Basilicæ. ‡ Epist. suprad. §. 21.

* Vide Launoii dispunct. Ep. suprad. c. 10. §. 15. * §. 43. editæ à Chiffletio in append. ad Bedam.

quæ

De primâ Gallorum Conversione. 169

quæ Scriptorem juniorem, imò Philippo Augusto posteriorem, manifestò indicant. De nativitate enim ^y illius, se ^z *ex historiis veterum* conjicere affirmat, quod hominem à virginis tempore per plures annos remotum arguit. De ^a *novis* Parisiorum moenibus loquitur, quæ cum à Philippo Augusto circa A. C. 1200 fuisse extructa testatur ^b Rigordus, exinde meritò colligimus, hunc autorem, qui se Genovesæ coætaneum finxit, non ante sæculum decimum tertium vixisse. Contendit quidem ^c Natalis Alexander, aliud hujus vitæ exemplar apud ^d Surium occurrere, in quod præcedentes objectiones nequeunt torqueri, cum dictis contradictionibus immune existat. Agnoscimus lubenter; sed tamen licet regerere, (1.) Quòd illud exemplar antiquum esse, ^e nullas correctiones, nullas mutationes & alterationes subiisse, non potest probari; imò ipse Surius stylum à se mutatum fatetur, sub quo prætextu, quicquid ipsi contradictionem implicare videbatur, tollere potuit & expungere. (2.) Dionysius Parisiensis in eo Arcopagita non dicitur, sed tantum à *Clemente missus*; neque tamen hoc tanquam *res explorata*, sed potius ut *dubia* ^f & *incerta* narratur. (3.) Ista vitæ, prædictæ virginis, descriptio, quæ apud ^g Bollandum, tanquam notæ melioris primo loco ponitur, Dionysium à Clemente missum non asserit, nec qui-

^y Genovesæ sc.   ^z § 1. p. 453.   ^a § 43. p. 468.

^b De gestis Philippi Augusti ad A. C. 1211. p. 52. ad lit. B. Tom. 5. Historiæ Francor. Script. coetan. Duchesnii.   ^c Dissert. dict.   ^d ad Jan. 3.   ^e Quæ apud Romanenses sæpissimè fiunt.   ^f *Ue fertur.*   ^g ad Jan. 3.

dem *Areopagitam*, sed *Episcopum* solummodò *Parisiensem* nominat. (4.) Bedæ martyrologium, *Parisiensem* Dionysium à Clemente missum asserere^h faciles agnoscimus, at hoc adversariorum opinioni parum prodest, cum manifestò *hunc* Dionysium ab *Areopagitâ* distinguit, ut suprà ostendimus. Bedam tamen, quoad tempus missionis, in Dionysio *Parisiensi* deceptam contendimus, idque Gregorii Turonensis testimonio freti, qui cum ipso antiquior fuerit, & etiam Gallus existens, Ecclesiæ Gallicanæ historiam, eâ de causâ, Bedâ melius potuit cognoscere, majorem in præsentī controversiâ auctoritatem jure vendicat. At ipse, uti superiùs indicatum, Dionysium, non quidem à Clemente, sed duobus ferè post ipsius obitum sæculis, in Galliam (à Stephano forsitan vel Sixto) missum venisse affirmat.

Ultimò, Quod ad Pipini Regis diplomaⁱ spectat, regerimus (1.) Illud causæ, quam impugnamus, tuendæ impar esse, cum Dionysium *Parisiensem*, *Areopagitam* non appellat. (2.) Illud fictitium meritò judicari, tum quòd primum ex Monasterio Sandionysiano,^k inexhausto isto falforum monumentorum promptuario, prodiit, tum quòd Hilduinus illius in *Areopagiticis*^l non meminerit, quod facere non omisisset, si tunc

^h In comment. ad y. ult. cap. xvii. Actor. Apostol. asserit Dionysium *Areopagit.* postea fuisse Episcopum Corinthiorum, istum sc. de quo Euseb. Histor. Eccles. l. 4. c. 23. quod licet erroneum, indicat tamen Bedam *Areopagitam* cum *Parisiensi* unum & eundem judicare non potuisse. ⁱ Vide Launoii discuss. responsionis, &c. c. 10. p. 240, 241. ^k Ibid. ^l apud Surium loco dicto.

temporis tale aliquid in sui Monasterii archivis delituisset. Alia adhuc, Auditores, supersunt argumenta, ex^m Methodii, Hincmari, Anastasii, Ratberti, Metaphrastis, & aliorum testimoniis deprompta, quibus Dionysium Areopagitam, Gallorum fuisse Apostolum, probare satagunt adversarii; quorum tamen omnium auctoritatem duplici de causâ impræsentiarum rejicimus. Primò, Quòd cùm Hilduino posteriores extiterint, ab ipso decepti, alios etiam (ejusdem solius & nominum ab eo fictorum auctoritate innixi) in errorem duxerunt. Secundò, Quia longiùs omnes à Dionysio removentur, quàm ut aliquid certi possint in medium afferre. Hæc igitur de Gallorum Conversione impræsentiarum sufficiant, ad quos secundo sæculo Fidem Christianam primò allatam, & dein tertio, ope Dionysii & aliorum, quos suprà memoravimus, latiùs diffusam opinamur.

Nunc ad Francos transeamus, de quibus cùm nulla exstet controversia, paucis differemus. ⁿ Illorum nomen apud nullum autorem Vopisco antiquiorem occurrit; ille autem, in Aureliani vitâ, meminit milites, propter *Francos* & Sarmatas ab ipso apud Moguntiam repressos & devictos, in Aureliani laudes. cantilenam composuisse, quæ quidem victoria contigisse dicitur, A-

---

^m Quicquid in contrarium pertendat Nat. Alexander, constat Methodium post Hilduinum scripsisse, cùm hic nullos Græcos illius martyrii meminisse scribit, in Ep. ad Ludov. Imp. apud Surium loco d. p. 230 col. 1. Vide etiam Launoii discuss. &c. c. 9. p. 232: &c.

ⁿ Vide Cointii Annal. Eccles. vol. 1. p. 14.

172 *De Francorum Conversione.*

Alexandri Severi ° anno ultimo, Christi 235. In-
 colebant tunc temporis P Franci istam Germaniæ
 regionem, quæ Oceano, Visurgi, Rheno & Mæno
 fluminibus circumscribitur, unde sæpius in Gal-
 liam excurrentes, tandem, sub Pharamondo q
 Tongriam Cis-Rhenanam, sub † Merovæo, Ger-
 maniam primam & Belgicam secundam, sub aliis
 eorum successoribus reliquas gradatim Galliarum
 provincias, occupârunt. Chlodovæus autem, à
 Pharamondo quintus, incitante eum Chrotilde
 conjuge, de regio Burgundorum sanguine prog-
 natâ, primus Religionem Christianam amplecte-
 batur, quem A. C. 498 baptizavit Remigius, Ec-
 clesiæ Rhemenfis Episcopus, unaque cum ipso
 subditorum quamplurimos, uti testatur s Grego-
 rius Turonensis, à quo, cùm nulli autores in hâc
 quæstione dissentiant, non est ut rei ab omnibus
 receptæ diutiùs immoremur.

° Ibid. p. 20. §. 11.   P lb. p. 22. §. 15.   q P. 46. ad A.
 C. 417. §. 6.   † P. 80. ad A. C. 455. §. 9.   s Histor. Fr. l. 2.
 §. 28 ad 31.

PRÆLECTIONES
XXXI & XXXII.

*De Ambitione & Imposturis Ro-
manorum PP. De Epistolis
Decretalibus. Juris Cano-
nici Historia.*

ESCIO quo fato contigit, Auditores, quod ab ipsis ferè Religionis Christianæ primordiis, inter Romanos Pontifices, plures extiterint, qui superbiam inflati, & imperium in alios ambientes, propriæ sedis auctoritatem, quo jure, quâve injuriâ, dictis & factis, perpetim arrogarint. Hinc enim erat, quod Victor, secundo post Christum sæculo, totam Asianorum Ecclesiam, Confessoribus, Episcopis, Martyribus celeberrimam, eò quod Pascha mo-

* Euseb. Hist. Eccles. l. 5. c. 24. p. 192. C.

174 *De Ambitione Romanorum PP.*

re Romano non celebrabant, quantum in ipso erat, excommunicans, eos omnes, illâ tantum de causâ, piorum coetu in terris & æternâ felicitate in cœlis (si ipsius sententiæ standum fuisset) indignos pronunciavit. Nec minori quidem fastu intumuit, aut impietate laboravit Zosimus^b, qui ut Romani Præsulis auctoritatem in appellationibus à quocunque loco recipiendis astrueret, Apiarium, quem ob flagitiorum immanitatem Presbyteratu pariter & Ecclesiâ expulit Patrum Africanorum Synodus, in communionem recepit, & per legatos in Numidiam missos, ut idem illic ab Episcopis & Clero fieret, imperiosè mandavit. Nec quidem hoc tantum, sed quò melius actionem, ab impotenti solum honoris ambitu derivatam, justitiæ regimento velaret, tres Canonas^c, suæ arrogantiae patrocinantes, venerabili Patrum Nicænorum Synodo, falsò & impudenter (contra omnium exemplarium Fidem) non veritus est affingere. Quam quidem imposturam ab illius etiam successoribus, Bonifacio & Cælestino, approbatam, Præsulum Africanorum industria tandem feliciter detexit. His verò Leonem^d primum, fer-

^b Videtis Epistol. Concilii Carthage ad Bonifacium, quæ extat in Codice Eccl. Rom. p. 277, & Africanæ p. 340.

^c Vide Cod. Eccl. Carthag. p. 33. & Epistolas Attici & Cyrilli, cum Africani Concil. Ep. ad Cælestinum, ib. p. 358. &c. & etiam in Cod. dicto Eccl. Rom. p. 282, &c. &c. Vide etiam Can. 28. Codicis Afric. loquitur disertè non tantum de Presbyteris, sed etiam *Episcopis*, & eorum appellationes prohibet.

^d Vide Leon. Ep. 84. §. 1, 7, 11. Coll. Reg. Tom. 7. & Epist. 87. §. 2. ib. In Epist. citatis, Leo detonat & fulgurat, & immentam, nescio quam, potestatem sibi arrogat; at in Epistolâ

vidi

vidi ingenii & elati supercilii hominem, licet ad-
jungere, qui Cathedræ Romanensis dignitatem
nunc technis & fraudibus, nunc aperto Marte,
augere nitebatur; dum autem huic operi sedulus
incubuit, Synodi Calchedonensis Patres sexcen-
tos & triginta ^e, omnem sedis Latinæ præroga-
tivam, non divino sed humano, urbis scilicet
amplitudini innixam, eâque de causâ eundem
Byzantino Episcopo honorem tribuendum, de-
clarâsse, indignabundus rescivit. Et primò qui-
dem, ipsius Legati, Canonem illum surreptitiò
& fraudulenter conditum fuisse querebantur;
cùm verò illud, tanquam mendacium impuden-
tissimum, ab omnibus ^f Synodi Episcopis, & etiam
Laicis iudiciis, arguebatur, ipse, post Concilii dis-
solutionem, Leo, ubique impotenter detonuit, Ca-
nonas Nicænos infractos prætexit, seque ideò
& memoratum decretum, & alia etiam omnia
eiusdem generis, à quibuscunque vel quotcunque
condita, pro illâ quâ (si ipsi credendum) polle-
bat autoritate, rescindere & irrita facere, denun-

---

ad Theodosium, quæ extat in primâ parte Concilii Calchedo-
nensis (Coll. Reg. Tom. 8. p. 48.) disertis verbis producit & ur-
get quartum Canonem Sardicensem pro Nicæno. Vide etiam
Ep. proximam, ad eundem, ubi & idem eum (quamvis ex-
pressè Canonas non producit) fecisse agnoscunt annot. p. 51.

Illius Legati in decimâ sextâ actione ejusdem Synodi, (Coll.
Reg. Tom. 9. p. 180.) fraudulenter producunt Synodi Nicænæ,
Can. 6. ad hunc modum, *Ecclesia Romana semper habuit Prima-
tum*, &c. at eorum fraus destinatum finem non obtinuit, dete-
cta enim erat, ut apparet ex paginâ sequen.

^e Can. 28.

Vol. 9. Coll. Reg.

^f Vide Act. 16. Conc. Calch. p. 164. &c.

ciavit

176 *De Ambitione Romanorum PP.*

ciavit s. Non obstante tamen insolenti & ridiculo illius furore, Ecclesia Byzantina honorem à Synodo collatum retinuit, donec tandem Joannes, Νηστόρης dictus, istius loci Episcopus, ex decreto Concilii, ibidem, aliis de causis, convocati, circa A. C. 580. Universalis seu Œcumenici titulum ^h assumpsit. At verò, ad istius rei famam, Episcopi Romanenses, primò ⁱ Pelagius, & dein, torrentis ad instar, Gregorius M. excandescere, furere, indignari, illud Epitheton tanquam *profanum, stultum, superbum, blasphemum*, persequi, eumque, qui tale nomen præ cæteris affectaverit, tanquam meritos antistitum honores imminuentem ^k, & ipsius *Antichristi præcursores*, accusare^l. Nec tamen est, Auditores, ut hosce Præsules, eò quòd in Joannis Byzantini superbiam acriter declamarent, tanquam humiles & ab ambitione prorsus alienos, nimium admiremini. Eà enim tantum de causâ videntur Œcumenici titulum abominati, quòd Byzantino potius quàm Romanensi Episcopo,

^s Ep. 55. (ad Pulcheriam) Tom 7. Coll. Reg. p. 121, 122. Ep. ad Anatol. (in tertiâ parte Conc. Calch. n. 5) p. 213. Tom. 9. Coll. Reg. Ep. ad Martianum, ib. n. 6. p. 217. [Non ob depressam Antiochiam, uti prætendit, contra Can. 6. Nicænum, (illud enim factum Conc. Constant. 1. can. 3. & tamen nulla indignatio) sed ob æquatum sibi Byzantium, vide p. præc. hinc illæ lachrymæ. ^h Gregor. Ep. l. 4. Ep. 34, 36. ⁱ Ep. 8. p. 30. Tom. 13. Coll. Reg. *profanum* vocat nec ab ullo unquam Patriarchâ usurpatum, titulum. Gregor. Epist. l. 6. Ep. 30. 32. vide etiam, Ep. 34, 36. ^k Ibid. ^l Crepat, Gregorius, idque sæpius, Calchedonenses Patres eundem titulum Leoni (qui illud recusavit) obtulisse. Sed hoc merum figmentum, uti ostendunt Cavius de Regimine Eccles. c. 6. §. 11. p. 310 & Stiltingf. in Defensione Archiep. Laud. par. 2. c. 6. §. 4. p. 427.

honorem

honorem illum impertivit Synodus. Hoc autem exinde colligimus, tum quòd uterque ^m se dignitatis ardore nimium flagrare ostendit, dum propriam ditionem ultra quàm par erat, extendere conabatur, tum quòd Gregorius celsitudinis obtinendæ studio, pessimum illud monstrum, & omni turpitudinis genere notatum, Phocam, postquam, ⁿ perempto legitimo Imperatore Mauricio, Solium vi & cædibus usurpâsset, tanquam ^o virum optimum, benignum, & à misericordi Deo ad imperiale fastigium, ut ^p oppresso libertatem populo restitueret, elevatum, foedissimo assentationis parasiticæ artificio demulsit. Qui autem hoc faceret, qui crudelissimum perduellem, * feramque & immanem belluam, propter pietatem, & benigna (uti vocat) facinora sustineret collaudare, imò & ad cœlos attollere, nullâ prorsus rerum adversarum vel necessitate vel metu, sed tantum ambitione (^q quantum ego video) compulsus, illum quidem, Œcumenici ^r titulum, tanquam nimis arrogantem, odisse, vel modestiæ

---

^m De Pelagio videtur ejus Epist. 8. p. 30. Vol. 13. Coll. Reg. ubi Dominum sedem Ecclesiæ R. caput statuisse (p. 33.) difficiles quæstiones eò referendas & majores causas (p. 36.) Synodos convocandi & firmandi jus illi sedi soli competere affirmat. De Gregorio vide Baron. ad A. C. 593. §. 86.

ⁿ Zonar. Annal. Tom. 3. p. 97. Cedren. p. 403. Petr. Diacon. Hist. miscell. l. 17. c. 52. ^o Ep. l. 11. Ep. 38 & 45. & 46.

^p Et tamen Mauritium plurimum collaudaverat, Ep. ad Anastas. l. 7. Ep. 47. Bar. etiam ad A. 602. §. 24. * Cedren. p. 404.

^q Vid. finem Ep. 46. l. 11.

^r Præsul Bisantinus videtur affectâsse, ut sibi *soli* proprius esset dictus titulus, qui antea ab aliis Patriarchis usurpatus. Vid. Stillingsf. Defen. Archiep. Laud. par. 2. c. 6. p. 339. sed lege totum caput.

178 *De Ambitione Romanorum PP.*

& humilitatis causâ, fuisse recusaturum, nullus credo.

Utcunque sit, certissimum est, illius successorum, Bonifacium tertium, idem Œcumenici epitheton, quod tamen acri stylo perstrinxit Gregorius, & affectâsse, & etiam, non tamen absque magnâ contentione (si ^t Platinae fidendum) ab eodem illo, humani generis propudio, ^v Phocâ, obtinuisse, qui ut Ecclesia Romana reliquorum omnium caput audiret, & illius Episcopi in alios quoscunque Primatum obtinerent, decrevit. Ineptè itaque faciunt Romanenses, dum sui Pontificis eminentiam, à fictitiâ Constantini donatione, aut detortis scripturarum verbis arcessunt, cum illam è contrâ, in aperto & perspicuo Phocæ decreto, de quo nec eorum adversarii dubitant, & possunt & debent fundare. Post promulgatum verò ab egregio hoc Imperatore Edictum; majores sibi animos indies assumpsērunt Pontifices Romani, plura & varia, quibus indultam sibi ab illo prærogativam firmarent & augerent, molientes, donec tandem circa sæculi

---

^t In Bonifacio 3.

^v Platina ibid. Anastas. Bibl. in Bonif. 3. Beda in temporum ratione, seu de sex mundi ætat. ad A. M. 4557. Sigebert. Gemblac. in Bonif. 3. Reginonis Chronic. l. 1. p. 20. Paul. Diacon. de gestis Longobard. l. 4. c. 36. Abbas Urspergensis in Chronico, p. 114. Onuphrus in Epitome Pontif. in Bonif. 3. p. 27. Marianus Scotus ad A. C. 608. Martinus Polonus ad A. C. 607. (nisi quod illud à Bonifacio IV. impetratum scribit). Papyrius Massonus de Episc. Romanis, in Bonifac. III. Otto Frisingensis in Chron. l. 5. c. 8. Hermannus Contract in Chronico, in Sabinianno Papâ (illius enim, Bonifacii, prædecessoris immediati,

octavi finem vel noni initium *, in lucem emiserint Epistolas Decretales, quarum præcipuè ad-
jumento, autoritas Papalis ad istam, quam nunc
obtinet, altitudinem ascendit. Ut autem curiæ
Romanensis in hoc negotio (quod mysterium
iniquitatis jure potest appellari) fraudes & im-
posturæ clariùs elucescant, hanc methodum in
sequentibus observabimus.

I. De ipsis Epistolis Decretalibus, de earum
materiâ & subjecto, paucis differemus.

II. Has Epistolas venerandis, quorum nomina
præ se ferunt Episcopis esse falsò suppositas, &
ab insulso Impostore confictas, probabitur.

III. In earum autorem inquiretur, & quinquam
præcipuæ hujus nequitiae & fraudis sunt argu-
endi, explicabimus.

I. De ipsis Epistolis Decretalibus, de earum
materiâ & subjecto, paucis differemus. Scien-
dum itaque sæculo post Christum incarnatum
nono, recentem Conciliorum editionem sub Isi-
dori y nomine (quem nonnulli Hispalensem, alii

tempori videtur ascribere) Polyd. Vergil. de inventione rerum,
l. 4. c. 9. Ciaccon. Histor. Pontif. Vol. I. p. 193. in Bonif. III.
Imo ipse Baronius ad A. C. 606 idem asserit, sed controversiam
tantum inter Romanum & Constantinop. determinatam, non
primum jus collatum contendit.

* Post Zachariam Pontificem (qui obiit A. C. 751.) quippe cu-
jus Epistolæ collectioni huic insunt; vivente autem Hincmaro
Rhemenfi (qui obiit A. C. 882.) ille enim dictæ collectionis
meminit.

y De Isidoro Hispalensi vide p. h. l. 187. *Peccatorem* se dixit im-
postor, more Episcopis eorum temporum usitato: *Mercator* verò
loco verbi *Peccator* videtur irrepisse. Vide Baron. annot. in
Martyrol. Rom. ad Apr. 16. Extat Isidori collectio integra,
publicata à Merlino (in primo Volum. Concil. ab eo Editorum)
ita enim ipse expressè asserit, fol. 149. p. versâ ad imum; &
fol. 292. Vol. I.

Peccatorem, aut Mercatorem indigitant) in publicum erepsisse, quæ præter antiqua illa, in codicibus Ecclesiæ universalis, Græcæ, & Latinæ contenta, nova etiam nonnulla, & ad illam usque ætatem ignota prorsus ac inaudita, orbi exhibuit. Inter hæc autem, primus locus Epistolis quibusdam meritò assignandus, quæ idè quòd varia de rebus Ecclesiasticis decreta continent, Decretales appellantur; è quibus plures, quàm sexaginta, primis triginta & quinque Ecclesiæ Romanensis Episcopis (qui scilicet à Clemente usque ad Damasum anno 368 rerum habenas capeffentem vixerunt) tribuuntur: quarum sanè omnium scopus & *intentio præcipua* ad duo collimat.

1. Ut Romani Præfulis auctoritatem in imensum attollant. Hinc enim est, quòd ^y appellationes ad eum ab omnibus terrarum locis, astruunt & præcipiunt; ^z majora negotia, nisi accedente illius suffragio, terminanda prohibent; ^a Synodus, absque ipso convocante, celebrandas interdiciunt; ^b Sedi Romanæ prima-

^y Appellationes ad sedem Romanam astruunt & præcipiunt loca sequentia: Sixti 1. Ep. p. 202. Anicet. Ep. p. 238. Vict. 1. Ep. 1. p. 257. Zephyrin. Ep. 1. p. 267. Fab. Ep. 2. p. 329. — Ep. 3. p. 332. Cornel. Ep. 2. p. 371. Sixti 2. Ep. 1. p. 530. Fœl. 1. Ep. 3. p. 564. Marcell. 1. Ep. 2. p. 627. Melchiad. Ep. p. 695. Julii 1. Ep. 2. p. 574, 5, 6. Vol. 2. Fœl. 2. Ep. 1. p. 255. Vol. 3.

^z Majora negotia eò referenda statuunt: Anacl. Ep. 1. p. 144. — Ep. 2. p. 153. — Ep. 3. p. 160. Euar. Ep. p. 173. Julii, 1. Ep. 1. p. 563. Vol. 2.

^a Jus Synodi convocandi Romano Præfuli arrogant: Marcell. 1. Ep. 1. p. 621. — Ep. 2. p. 627.

^b Sedis Romanæ primatum à Domino collatum sequentes affirmant: Anacl. Ep. 3. p. 158. Alex. 1. Ep. p. 181, 182. Pii 1. Ep. 1. p. 224.

tum,

tum, & potestatis in omnes Christianos eminentiam, ab ipso Domino, collatam affirmant; nec ^c non auctoritatem istius cathedræ Apostolicam ubique crepant, eâque interveniente, prohibitu, vetant, præcipiunt, corrigunt, emendant, cassant, excommunicant.

2. Uti Pontificis Romani eminentiam, ita etiam Clericorum omnium immunitatem, ultra modum, attollunt, privilegia defendunt, honorem & dignitatem propugnant, hæ Epistolæ. Hinc enim est, quòd nonnunquam ^d Clericos, nullos accusandos pronunciant, aliàs verò, ^e gravibus de causis, accusari quidem, sed non ab infidelibus, non ab hæreticis, aut in fide suspectis, non à servis, libertis, aut ovibus suis, non ab

---

^c Auctoritatem Apostolicam crepant, eâque interveniente, vetant, præcipiunt, &c: Anacl. Ep. 1. p. 143. — Ep. 3 p. 157. Zephyr. Ep. 2. p. 270. Callis. 1. Ep. 2. p. 282. Fab. Ep. 1. p. 319. — Ep. 3. p. 331. Lucii 1. Ep. p. 436, 439. Steph. 1. Ep. 1. p. 448, 450. Sixti 2. Ep. 2. p. 534. Dionys. Ep. 2. p. 540. Fœl. 1. Ep. 1. p. 556. Gaii Ep. p. 593. Marcell. Ep. 1. p. 621. — Ep. 2. p. 627. Melchiad. Ep. p. 695, 696. Julii 1. Ep. 1. p. 562. Vol. 2. Fœl. 2. Ep. 1. Vol. 3. p. 256. & passim alibi.

^d Clericos non accusandos præcipiunt: Anacl. Ep. 1. p. 137, 139. Euar. Ep. 2. p. 172. Alex. 1. Ep. 1. p. 182. Telesph. Ep. p. 207, 208. Call. 1. Ep. 1. p. 276. Fab. Ep. 2. p. 327. Steph. 1. Ep. 2. p. 455, 456. Sixt. 2. Ep. 2. p. 534. Euseb. Ep. 3 p. 686. & alibi.

^e Gravibus de causis accusari permittunt, sed non ab infidelibus, hæreticis, &c. Clem. Ep. 1. p. 95. Anaclet. Ep. 1. p. 137. Euar. Ep. 1. p. 173. Telesph. Ep. p. 207. Pii 1. Ep. 1. p. 224. Call. 1. Ep. 2. p. 279. Fab. Ep. 1. p. 319. — Ep. 2. p. 328, 329 — Ep. 3. p. 331. Steph. 1. Ep. 2. p. 453. Fœl. 1. Ep. 1. p. 556. — Ep. 2. p. 561. Eutych. Ep. 2. p. 577, 578. Gaii Ep. p. 587. Marcellin. Ep. 2. p. 601. Marcell. 1. Ep. 2. p. 627. Euseb. Ep. 1. p. 674. — Ep. 2. p. 683. Fœl. 2. Ep. 1. p. 254. Vol. 3. Zephyrin. Ep. 1. p. 267. 72 testes adversus Episcopum requirit; quod etiam facit fictitia Synodus Romana sub Sylvestro. Vid. Præl. nostram, xviii. p. 332.

ullis laicis, aut majores à minoribus, permit-
tant; Accusatos autem, ^f vel Dei, vel Pontifi-
cis Romani, judicio reservandos, & neutiquam
verò sæcularis vel laici judicis tribunali sisten-
dos, cùm iis ^h obedientia ab ipsis principibus de-
betur, contendunt.

Quæ quidem omnia, unà cum aliis quamplu-
rimis, in Clericorum & Præfulum Romanensium
gratiam, per singulas ferè Epistolas, passim occur-
rentibus, quicumque animo perpenderit, neuti-
quam mirabitur, laicos omnes, post primam
earum divulgationem, Clerum universum, præ-
cipuè verò Papam, religiosâ observantiâ, & tan-
tùm non devotione, fuisse persecutos, cùm il-

^f Accusati Romani Pontificis aut Dei judicio reservanda: Clem.
Ep. 1. p. 95. Anaclet. Ep. 1. p. 143. — Ep. 2. p. 148. Sixti 1. Ep.
2. p. 202. Pii 1. Ep. 1. p. 225. Zephyr. Ep. 1. p. 267. Fab. Ep. 2.
p. 327. Euseb. Ep. 2. p. 680. Melchiad. Ep. p. 695.

^g Non à laico judicandi: Anacl. Ep. 1. p. 143. Gaii Ep. p. 587.
Marcellin. Ep. 2. p. 601. Julii 1. Ep. 2. p. 582. Vol. 2. Fœl. 2.
Ep. 1. p. 251, 253. Vol. 3.

^h Illis obedientia à Principibus debetur: Clem. Ep. 3. p. 113.
— Ep. 1. p. 100.

Clericus accusatus restituendus omnibus dignitatibus, possessio-
nibus, &c. antequam judicium subire cogatur, & iis per aliquos
menses fruatur. Steph. 1. Ep. 2. p. 453. Zeph. Ep. 2. p. 270. Fab.
Ep. 2. p. 328. Sixt. 2. Ep. 2. p. 534. Fœl. 1. Ep. 2. p. 560. Euseb.
Ep. 2. p. 683. Julii 1. Ep. 2. p. 583. Vol. 2. Fœl. 2. Ep. 1. p. 252.
Vol. 3. & alibi passim.

Non est existimandum, me, omnia, quæ ex Epistolis produci
poterant, vel de Papali eminentiâ, vel Clericorum immunitate,
testimonia exhibere; cùm nonnulla (ob nimiam copiam) deditâ
operâ omisi; alia verò me, Epistolas, semel tantùm, idque fe-
stinanti oculo, percurrente faciliè subterfugerint, quæ alteri eas
accuratiùs examinanti se offerent manifesta. Notandum etiam,
me non ea loca, in quibus Papalis omnipotentia, vel immensa
Clericorum privilegia, quæ quamplurima sunt, certis & necessa-
riis sequelis asseruntur, producere, sed illa tantùm, ubi *expressis*
verbis asstruuntur.

Iud à sanctissimis Martyribus, & venerandis Ecclesiæ primitivæ Episcopis, præceptum credebant. Nec quidem ullus dubito, quin prodigiosam istam, quâ nunc triumphat Pontifex Romanus, eminentiam, harum Epistolarum fraudi liceat ascribere, cùm illas, pro legitimâ vetustorum antistitum progenie, olim admiserit superstitiosa majorum nostrorum ignorantia. Nec sanè diu erat, antequam, Præsulis Romani & asseclarum industriâ, primò in Regni Franciciⁱ Capitularia, dein in Juris Canonici corpus admittebantur; quo factò, cùm singulis ferè diebus, in actionibus juridicis, tanquam authenticæ usurpabantur, tandem se in hominum mentes, pro indubitatis veterum Episcoporum scriptis, gradatim insinuabant.

Atque hinc certè erat, quòd ante Ecclesiæ reformatæ exortum, vix unus & alter extiterit, qui fraudem aliquam in iis consingendis admisum fuisse suspicabatur. Postquam verò Magdeburgensium, & aliorum, industriâ, earum *veritas* fuerit detecta, nonnulli è Pontificiis illas, tanquam adulterinas, rejecerunt, alii autem vel adhuc defendere satagunt. Bellarminus^m quidem lupum auribus tenere videtur, dum inter amplectendum & rejiciendum anceps hæret. Alibi tamen, idque sæpissimè, earum testimoniis, tanquam legitimis, ⁿ absque ullâ censurâ,

ⁱ Baron. ad A. C. 865. n. 5, 7. p. 283.
Rom. l. 2. c. 14.

ⁿ Utitur Bellarminus testimoniis harum Epistolarum sæpissimè, absque ullâ censurâ oppositâ. E. G. *Anacleti*, l. 1. de Rom. Pontif. c. 23. l. 2. c. 4. *Marcelli* 1. ib. *Sixti* 1. Ep. 2. *Vicē*, 1. Ep. 1.

vel dubitandi notâ appositâ. In omnibus juris Canonici editionibus adhuc conspiciuntur, & sententiæ ex iis in foro Ecclesiastico productæ, auctoritatem & legem, etiam nunc dierum, sonant. Inter Concilia à ° Merlino, p Crabbio, q Surio, r Caranza, & s Nicolino edita, tanquam indubitata publicantur; nec quidem refragatur Binius, aut eum secuti Collectionis Regiæ editores, cùm apud eos, quamvis has Epistolas a Protestantibus rejectas agnoscunt, id tamen injuriâ factum, illasque à Turriano *solidissime* defensas :

Pontiani Ep. 2. *Stephani* 1. Ep. 2. — l. 2. c. 31. *Call.* 1. Ep. 2. — l. 1. de Verbo Dei, c. 11. *Urban.* 1. Ep. 1. de Confirmat. c. 3; *Melchiad.* Ep. ibid. *Euseb.* Ep. 3. ibid. *Fabian.* Ep. 2. — l. de Confirm. c. 8. *Cornel.* Ep. 1. l. 1. de Sanctor. beatit. c. 19. *Lucii* 1. Ep. 1. lib. 4. de Rom. Pont. c. 3. *Fælic.* 1. Ep. 1. ibid. *Sixti* 2. Ep. 1. — l. 1. de Verbo Dei, c. 14. *Marcellin.* Ep. 2. — l. 1. de Clericis c. 28. *Gaii* Ep. ibid. &c. E pluribus locis liceret fraudem Cardinalis ostendere, sed hæc abundè sufficiunt ad probandum, eundem hominem (inter Pontificios) posse unâ vice librum, tanquam fictitium, vel saltem incertum, rejicere; aliâ autem vice, illius testimonium, tanquam genuinum & iudicatum producere.

Pighius (l. 6. de Hierarch. Eccles. c. 6. plures ex his Epistolis, tanquam genuinis & certissimis, laudat.

Alph. à Castro (l. 1. contra Hæreses c. 2. f. 4. p. versâ) utitur testimonio Epistolarum Sixti & Marcellini; & dein p. proximâ Decretales in genere, Conciliorum Decretis proximas affirmat; Quem æquat, si non superat Turreoremata l. 2. de Ecclesiâ c. 108. patet verò ex circumstantiis utrumque controversas Decretales comprehendere.

Vide etiam Stapletoni Reflexio: qui contra: tertiâ variarum ex his Epistolis testimonia producit: Op. V. l. p. 115, 116, 117, 119. ° Edita A. C. 1530. P 1538. q 1567. r 1564. s 1585.

† Tom. 1. Coll. Reg. p. 77. Frigidè quidem postea nonnullas interpolatas suspicantur, sed plerasque, si non omnes, ut genuinas, loco citato defendunt.

asse-

asseritur. v Turrianus quidem earum *ὑπεργραμμάτης* & propugnatur acerrimus, quem licet plurimæ lectionis hominem concedimus, summâ tamen etiam impudentiâ instructum, olim de Constitutionibus Apostolicis differentes, ostendimus; nec quidem pristinam indolem in hac causâ exuisse apparebit, dum clarissimæ veritati obnititur, eamque pro viribus oppugnat.

II. Quod quidem ab eo factum, ad secundam propositionem transeuntes, probabimus, dum has Epistolas, venerandis quorum nomina ferunt, Episcopis, falso suppositas, & ab improbo quodam impostore confictas demonstramus. Hoc autem è sequentibus argumentis colligimus. 1. In scripturarum illegationibus, quibus ubique scatent Epistolæ, semper ferè verba ex Hieronymi versione producuntur, cum tamen ipse iis Episcopis, quos dictarum literarum autores, asserunt adversarii, tempore fuerit posterior. Hoc autem clarissimum est fraudis & imposturæ argumentum: quo pacto enim fieri potuit, ut illi Pontifices, qui primo aut secundo sæculo floruerunt, * istius interpretationis verba toties usurparent, quæ vix ante annos ab eorum morte ducentos erat adornata?

Sed régerunt nonnulli, verba sacri codicis in his Epistolis citata, se aliàs olim habuisse, at postquam B. Hieronymus suam versionem absolvisset, fuisse mutata, & ad fidem translationis istius à descriptoribus in posterum expressa.

---

v In Defensione Can. Apost. & Epist. Decret.

* De hac interpretatione, & illius à veteri Latina differentia vide l'Histoire Critique du vieux Testament par Pere Simon l. 2. c. 11.

His autem reponimus, (1.) Quòd, hoc responsum nihil in se solidi continere, exinde apparet, quia nec unicum harum Epistolarum exemplar potest produci, quod illud confirmat, vel in quo, plerique textus, à sacro fœdere deprompti, Hieronymum non loquuntur, & ipsissima versionis ab eo accuratæ verba non exhibent. Quod quidem arguit, istam mutationem, quam prætendunt Romanenses, nulli fundamento inniti, sed figmentum esse hominum, qui modò propriam sententiam possint defendere, quidvis comminisci non verentur. (2.) Ut omnis cavillandi ansa tollatur, observare licet, quòd quamvis in plerisque locis Hieronymi versionem ad verbum usurpant Epistolæ, nonnunquam tamen variant, & scripturæ sensum phrasi, ab istâ interpretatione non nihil diversâ, exprimunt. Unde meritò concludimus, laudatos in iis sacrarum literarum textus, se eodem modo nunc, ac cùm primùm exarabantur, habere; aliter enim ille, qui tot versuum centurias, ut vulgatæ translationi essent conformes, supponitur correxisse, eandem etiam industriam in omnibus adhibuisset. Quandoquidem igitur, per totam Epistolarum seriem, plurima loca, è scripturis per Hieronymum versis petita, occurrunt, necesse est, ut eas illâ interpretatione posteriores, & per consequens, priorum temporum Episcopis falsò affectas, pronunciemus.

2. In temporum notatione, (quæ fini Epistolarum affigitur) singulorum annorum Consules, pro more veterum, nominantur; sed avibus adeò infaustris, ut cùm dictam computationem ad annales Baronii examinaverim, inter sexaginta Epistolas,

pistolas, decem tantum veritati non repugnantes, licuit deprehendere : Reliquæ autem, in annis designandis, eos producunt Consules, qui vel nunquam eo munere fungebantur, vel saltem non eo tempore, quo putativi literarum autores Pontificatum obierunt. Hoc autem argumentum fortius urgebit, si perpendamus, *genuinas* Episcoporum Romanensium, qui *post* Damasum vixerunt, *Epistolas* *, summam.& tantum non perpetuam, has autem de quibus disputamus, nullam ferè, cum Fastis Consularibus consonantiam exhibere : Quod exinde contigisse non est dubitandum, quoniam istas, illi, quorum nomina ferunt, Præsules scripserunt, cum hæ à stolido & absurdo Monacho, rerum gestarum tempora ignorante, multos post annos fuerint confictæ. Urget quidem Binius, præfatas Epistolas imposturæ, à falsâ annorum consignatione immeritò postulari, cum à primâ earum editione, quam accuravit Isidorus, abfuerit, & postea, juxta erroneas exscriptorum conjecturas, adderetur. Cui regerimus, hoc responsum nullius esse ponderis, cum omni prorsus destituitur fundamento, & vetustissimæ, quæ nunc extant, apud Merlinum & Crabbium, Isidori editiones, illud falsitatis redarguant ; quippe quæ Consules ubique affixos exhibent.

3. Urgemus Epistolarum materiam, iis, qui-

---

* Totum septimum Vol. Coll. Reg. accuratè examinavi ; Epistolæ verò, omnes ferè, habent, unum Consulem rariùs, duos verò sæpissimè affixos : in tempore autem hæc methodo consignando, nunquam erratur, exceptâ tertiâ Sixti Epistolâ, quæ, aliis de causis etiam, spuria judicatur.

bus scriptæ dicuntur temporibus, planè incongruam, aliud imposturæ argumentum suppeditare. Quid enim ab omni probabilitatis specie magis alienum potest excogitari, quàm ut Episcopi complures, pietate & sanctimoniâ conspicui, dum gliscebant ubique terrarum sævissima Christianorum laniena, de seipsis aut aliis ad martyrium instruendis parùm solliciti, ambitioni tantum & superbiæ operam navarent, id unicè curantes, ut sibi imperium, suis immunitatem & quidvis faciendi licentiam affererent. In his enim duobus totæ ferè sunt (ut superius indicavimus) Decretales Epistolæ, nec quidvis potius, quàm immensam Papæ auctoritatem, & ampla Clericorum privilegia venditant. At quis credet, humiles istas & pias animas talibus ineptiis studuisse? Cui hominum persuadebitur, plures quàm triginta Antistites, quorum etiam plerique martyrii coronam postea sunt adepti, eò unquam dementiæ processisse, ut, flagrante persecutionis æstu, nihil aliud quàm mundanam tyrannidem sibi & successoribus, Clero autem universo, dissolutam in maximis criminibus impunitatem, machinarentur? Aliis proculdubio rebus vacabant viri sapientissimi, & quamvis unus forsitan aut alter, in tanto numero, arrogantis animi specimina potuit edidisse, impossibile tamen est, ut tot Martyres, Numinis pariter & sui, rerum & temporum, immemores, in talibus circumstantiis constituti, genium exhiberent ab omni ratione non minùs quàm pietate alienum. Suo modulo illos metiebatur impostor perfidus, quique has Epistolas circa nonum sæculum confinxit, discinctam

Etiam temporis istius indolem primitivo attribuit. Quâ actione, licet summam optimorum Præsulum memoriæ fecerit injuriam, hoc tamen exinde boni emerfit, quod fraus¹ nimium aperta veteratorem prodidit, & dictas Epistolas à primis sæculis ad ævum, spuriiis ejuscemodi mercibus aptum magis & idoneum, detrudendas, faciliter indicavit.

Nec fanè veterum Episcoporum *pietati* majus, quàm *prudentiæ*, vulnus inflixit impostor stolidus, dum talia iis affingit, quæ nemini nisi rationis experti poterant convenire. Quid enim magis ridiculum, quàm afficta Marcello² Epistola; in quâ egregius Pontifex Maxentium, tyrannum Ethnicum, & sævissimum Christianæ Religionis hostem, verbis è sacro fœdere, & etiam Clemente Romano petitis, à persecutione dissuadet, Episcopos à laicis non accusandos docet, ad Sacerdotes honorandos excitat, & à Synodis absque Romani Præfulis autoritate convocandis dehortatur.

Nil apertius, Auditores, quàm hæc manifestam imposturam redolere: Nemo enim nisi planè delirabundus Concilii indictionem *Ethnico* interdicerent, aut istum hominem à laicis adversus Episcopos audiendis seriò deterreret, qui de testibus (seu nulli essent seu pessimi) parùm sollicitus, quosvis Christianos, per fas & nefas², vitâ & possessionibus exuerit.

Nec ab his quidem multum abludunt alia quàm

---

¹ Extat. Coll. Reg. vol. 1. p. 625.

² Ex ipsâ Epist. apparet.
plurima,

plurima, per omnes ferè Epistolas ^a passim occurrentia, quæ persecutores textuum à sacris literis haustorum acervis obruunt, & dein ab Ecclesiæ mysteriis, tanquam prophanos, secludunt. Hæc scilicet curarent admodum magistratus Ethnici, & excommunicationis metu, pristinam severitatem, & crudelem in pios animum deponerent ! Neque hæc insania (uti diximus) uni vel alteri Epistolæ propriæ, sed toti earum fasciculo communes ; tam imperiosè enim in persecutores, præcipuè autem eos, qui Clero injurias inferunt, deblaterant ^b, ac si earum autores summâ tunc temporis in totum orbem autoritate essent potiti ; cum tamen certum sit Ethnicismum ubique terrarum obtinuisse, iudicesque sæculares idolis devotos, quosvis ab eorum superstitione alienos, ex legum imperialium præscripto, pœnis & suppliciis afficere solitos.

Quid autem, rebus sic stantibus, stolidius, quàm ut Romanenses Episcopi Sacerdotes ante laicorum tribunalia non accusandos aut damnandos, detonarent ? Quasi verò Consules aut Prætores eorum metuerent censuras, aut, iis jubentibus, Clericos universos ad Romani præsulis tribunal remitterent ! In tantum sanè abest (quod omnes rerum Ecclesiasticarum non penitus ignari probè nôrunt) ut hoc facerent, ut è contrà neminem citiùs quàm ipsos Ecclesiæ Romanæ præpositos, ad quæstionem vocarent, aut crude-

---

^a Lucii 1. Epist. p. 436. vol. 1. Coll. Reg. p. etiam 439, 440. Steph. 1. Ep. 2. p. 453. Auteri. Ep. p. 311. Victor. 1. Ep. 1. p. 257. ejusd. vol. &c. &c.

^b Vide loca cit.

lius perfequerentur. Non est itaque ut supponamus Pontifices, in tali rerum statu constitutos, tanto pietatis & prudentiæ defectu laborasse, ut, ex impotenti honoris libidine, se rebus iniquis & etiam (habitâ circumstantiarum ratione) impossibilibus, qualibus (ut suprà ostensum est) abundant hæ Epistolæ, totos impenderent.

At boni Patres de hisce nunquam somniârunt; non enim, tunc temporis de immunitate Clericorum aut Papali omnipotentiâ, sed de persecutione tolerandâ, de *confessoribus firmandis*, de *subeundâ morte*, de *lapsis erigendis*, & *refellendis hæreticis* satagebant, ideoque Epistolas antiquis Pontificibus affictas, cùm materiam isti ævo consonam *non* tractant, incongruam verò & ineptam ad nauseam usque prosequuntur, supposititias & adulterinas pronunciamus.

4. In his Epistolis, rerum & officiorum nomina passim occurrunt, quæ iis temporibus, quibus exaratae finguntur, erant penitus ignota, ideoque hæc etiam de causâ, illas meritò, tanquam posteriorum temporum commenta rejicimus. Ità enim Apocrisarii vocabulum pro legato Episcopali usurpat fictitius ^c Zephyrinus aliique, cùm tamen, recte ^d Hincmaro, illud, quicquid est, muneris ante Constantini tempora non fuerit institutum. *Altaris* ^e *palla*, cum velis & candelabris ^f, *throni Episcoporum* in templis excelsi, & alia id genus memorantur, quæ proculdubio Ecclesiæ

^c Ep. 2. p. 269. vol. 1. Coll. Reg. Anacl. Ep. 1. p. 235.

^d Ep. ad proceres Regni Vol. 2. p. 206. §. 13.

^e Clem. 1.

Ep. 2. p. 105, 106.

^f Urban. 1. p. 291. Coll. Reg. vol. 1.

sub

sub crudeli persecutione laboranti nequeunt competere. De Archiepiscopis, Primatibus, Patriarchis, Metropolitanis, sæpius præcepta ingeruntur ^g, cum tamen horum titulorum nonnulli ad sæculum usque quartum erant incogniti, & eorum antiquissimus ante Athanasii tempora in idoneo autore nec legitur, uti cuiusvis Suiceri Thesaurum, vel Cavii dissertationem de Regimine Ecclesiastico, consulenti, clarissimum apparebit.

Huic autem argumento, frequentes, qui in his literis occurrunt, achronismos, & etiam contradictiones, licet subnectere, cum talis sint naturæ, ut aperta *vobiscum* indicia suppeditant ^h. Hujus, ni fallor, generis est, quod Clemens Romanus, post Petri obitum (idque illius jussu) ad Jacobum, prolixam scribat Epistolam, cum tamen, ⁱ fatente Baronio, Jacobus, septem ad minimum ante Petri martyrium annis, ad coelos concesserat. Quæretis forsitan, Auditores, quid in re adeò manifestâ Turrianus? Brevi expediam; primò frontem utrâque manu non leviter perfricuit, dein Jacobum ante plures annos mortuum fuisse agnoscit, at hoc, non obstante, ^k Petrum Clementi jussisse, ut ad illum scriberet, nè si vivum aliquem tanto honore dignatus fuisset, Ecclesiæ scilicet Princeps & caput, invidiam ei aut æmu-

^g Clem. 1. Ep. 1. (in adjectaneis) p. 94. 95. — Callist. 1. Ep. 2. p. 28. Steph. 1. Ep. 2. p. 454. Anacl. Ep. 1. p. 137, 143. Ep. 2. p. 152, 153. Ep. 3. p. 157. Anicet. Ep. p. 237, 238. Victor. 1. Ep. 1. p. 257. &c. &c.

^h Epist. 1. in titulo & etiam corpore, Ep. p. 90, 91. Ep. 2. in titulo Ep. 5. condiscipulis cum Jacobo fratre habitantibus in tit.

ⁱ Ad A. C. 63. §. 2.

^k L. 2. pro Ep. Pontif. c. 13. p. 211.

lationem ab iis crearet. Hominis impudentiam! Qui ut tyrannidis Pontificiæ se gnavum assertorem ostendat, quidvis, licet maximè ridiculum & absurdum, effutire non veretur. Sed pergo; & ab ipsis adversariis lubenter resciscerem, an non manifestò imposturam arguit, quòd moriturus Petrus Clementem, proximum¹ sibi in Episcopatu Latino successorem verborum ambagibus statuens inducitur, cùm tamen è testimoniis^m Eusebii, ⁿ Hieronymi, ^o Irenæi, & aliorum è veteribus (adjuncto etiam inter recentiores ipso Baronio) *Linum & Cletum* Romanæ sedis Episcopos, *ante Clementem*, fuisse sit certissimum. Vix autem minori, quantum ego video, contradictione laborat supposita Fabiano Epistola, dum ^p acerrimè in Novatum, propter schismata inter Romanos excitata, invehitur, cùm tamen è ^q Cypriano constat, illum eò ante Cornelii tempora non accessisse. De affixis autem ipsi ^r Cornelio literis quid sentiendum, cùm in iis Pontifex ille, se corpora Apostolorum Petri & Pauli, in templo Apollinis, in monte aureo, & Vaticano palatii Neroniani, condidisse affirmat? Quasi verò eadem corpora in tribus diversis locis potuerant tumulari, aut Christianorum corporibus Ethnici in templo Apollinis aut Imperatoris palatio sepulchra concessissent: Alias

¹ Clem. Ep. 1. p. 82. Coll. Reg. Vol. 1. ^m Hist. Eccl. 1. 3. c. 2, 4, 15. ⁿ In Catal. script. Eccl. nomine *Clementis*. Op. Tom. 4. par. 2. p. 107. ^o Adv. Hæreses 1. 3. c. 3. p. 202. alios videtis apud Baron. ad A. C. 69. §. 41. ^p Ep. 1. p. 318. Vol. 1. Coll. Reg. ^q Vide Baron. ad A. C. 238. §. 9, 10. p. 369. Cyprian. Ep. 52. in initio; videtis annor. ^r Ep. 1. p. 365. Vol. 1. Coll. Reg.

hujusce generis instantias liceret proferre, contradictionem & absurditatem palàm loquentes, quas tamen, prolixitatis vitandæ gratiâ, lubens prætereo, & aliis inter legendum notandas relinquo.

5. Si scriptores Ecclesiasticos diligenter excutimus, apud nullum, qui sæculo nono sit antiquior, harum Epistolarum mentionem licet deprehendere. Hoc autem eò fidentiùs assero, quòd * ipse Turrianus, ubi eas è professio conatur asserere, neminem tamen, qui earum meminerit, (licet dubio procul in testibus conquirendis studii plurimum adhibuit) dicto tempore priorem potuit producere †. Quid verò censetis, Auditores? An fieri posse creditis, ut tantus Epistolarum numerus, Eusebii diligentiam, & industriam Hieronymi, ita subterfugerit, ut nec unica quidem ad eorum notitiam pervenerit? Si autem pervenisset, non est dubitandum, quin ubi deditâ operâ Scriptores Ecclesiasticos recensent, singularum autores posteris tradidissent. Quid ‡ de Zosimo, de Cælestino, & Bonifacio, Romanis

---

* Vide quas ineptias Jacobo in secundâ Ep. ingerit observandas Clemens fictitius, & quomodo multa loca ex ipsius propriâ Epistolâ mutuatur. Ineptissimæ etiam ferè semper sunt in omnibus scripturarum allegationes. Quinta Ep. Clementis *communitatem uxorum* expressè statuit: Vide Epist. apud Merlinum. Coll. Reg. omittit ista verba. † Pro Epist. dec. l. 5. c. 23.

de Isidoro enim Hispal. vide p. h. l. 200, 201. ‡ Excipe primam Epist. Clementis cujus dimidium ferè (usque ad verba sc. *Clementis Itinerarium, non predicationes Petri*, p. 91. Coll. Reg.) Græcè olim extabat, & à Rufino in Lat. linguam translatum est, licet Clementi suppositum (vide p. h. l. 192.) reliquum verò ab Isidoro additum: vide Blondelli in hanc Ep. censuram: vide etiam Annal. Baron. ad A. C. 102, n. 6. ¶ Vide p. h. l. 174.

Episcopis, judicandum? Illi proculdubiò, si tunc temporis innotuissent istæ, quas oppugnamus, Epistolæ, earum testimonia sæpiùs allegassent, cum nihil potuit appellandi jus, de quo cum Præfulibus Africanis contendebant, planiùs aut verbis disertioribus astruere. Nec quidem ulli cordato persuadebunt, ut opinor, Romanenses, quòd Dionysius Exiguus, qui decreta Pontificum, circa A. C. 500, summâ, quâ voluit curâ & diligentia (ut * ipse loquitur) undique collegit, has Epistolas fuisset omissurus, si illo sæculo orbi innotuerant; quòd autem de factò omiserit universas, luculenter apparet, cum in Codice Canonum, quem ipse accuravit, literas Episcoporum Romanensium nullas, Syricio antiquiores exhibet[†]. Hoc autem planè arguit, has omnes, de quibus disputamus, cum Syricii prædecessoribus tribuuntur, & Dionysio ignotas, & post illius tempora confictas fuisse. Dionysio verò Cresconium licet annectere[‡], qui sæculo septimo Canonum & Epistolarum decreta omnia certis quibusdam capitulis comprehendens, nihil tamen ex hisce antiquorum Pontificum literis decerpit; unde faciliè colligimus, illo etiam scribente, eas viris literatis incognitas extitisse. Cum igitur (ut hujus argumenti summam breviter recolligam) nec Dionysius Exiguus, nec Cresconius, (ubi Decretales Pontificum Epistolas de industriâ

* Præf. ad Epist. Pontif. p. 183. Vol. 1. Biblioth. Juris Can. à (Christoph. filio) H. Justello editâ.

† Vide dictum lib. &

etiam edit. Paris. in 8º. 1609.

‡ Vide Breviar. Can. in utrâque Ed. Dionysii Paris. in 8º. p. 643. & H. Justelli in fol. vol. 1. p. 456, & etiam Append. p. xxxii, &c.

Producunt) harum meminerint; cùm nulli ex Episcopis Romanis, usque ad annum 800, earum testimonia (in contentionibus apud eas manifestò decisis) unquam usurpaverint; cùm nec Hieronymus, nec Eusebius, nec alius quispiam è Scriptoribus Ecclesiasticis per octo sæcula florentibus (agnoscente Turriano) ullam earum mentionem fecerit, vel aliquid ex ipsis citaverit, non injuriâ, ut opinor, pronunciare licet, Decretales quasunque Epistolas, quæ Præsulibus Romanis, Damaso prioribus, ascribuntur, esse fictitias.

6. A Clemente usque ad Damasum triginta & sex recensentur Episcopi, qui, non omnes eodem, sed diversis temporibus, juxta successio-
nis ordinem, floruerunt, ita ut à primo ad ultimum plures quàm tercentum anni numerantur; cùm tamen omnes quæ iis tribuuntur Epistolæ, eundem stylum, eundem dicendi characterem ad amussim exhibent. Evolvantur enim singulæ, observetur scribendi modus, & sermonis structura; talem fanè inter universas, vel primo intuitu, conformitatem deprehendes, qualis, impossibile est, ut à tot hominibus, ætate, genio, tempore, distinctis proflueret; ideoque non immeritò illas omnes, uni homini, eique impostori, ascribendas contendimus.

7. Certò constat è Scriptis Taciti, Suetonii, Plinii, Cypriani, Lactantii, & aliorum, qui eodem tempore cum putativis Epistolarum autoribus floruerunt, scriptores, iis sæculis, animi sui sensa & cogitationes verbis apertis & Latinis exprimere potuisse. At his Epistolis nihil putidius,
aut

aut ab elegantia Romani sermonis magis alienum. Sæpiissime enim verbis ^b *persequi*, ^c *tueri*, ^d *venerari*, ^e *loqui*, utuntur sensu passivo; ^f *nocere* & ^g *cavere* cum accusativo casu usurpantur frequentius: ^h *prælibatum* & ⁱ *præfixum* non rarò occurrunt loco *prædicti*: ut & ^k *pulsare* ac ^l *lacerare* pro *affligere*, ^m *impulsationes* pro *accusationibus*, ⁿ *portare* pro *æquo animo ferre*, ^o *refutare* pro *recusare*, ^p *caritative*, ^q *rigorofus*, ^r *obediendus*, ^s *ordinabiliter*, cum aliis quàm plurimis, quæ examinanti passim occurrent, quæque clarè indicant, hæc literas egregiis, quorum nominibus vulgò ascribuntur, viris injuriâ attribui, cùm sermo earum barbarus & agrestis, non primi vel secundi sæculi puritatem, sed potius octavi vel noni fordes & spurcitiem manifestò loquitur *.

Ultimò. Per singulas Epistolas (quamvis priorum temporum Pontificibus omnes tribuuntur) plurimas sententias, & longiores periodos, ex scriptoribus posteriorum sæculorum manifestò depromptas, licet deprehendere, uti apertè pa-

^b Fœl. 1. Ep. 2. p. 562. vol. 1. Coll. Reg. Marcell. 1. Ep. 2. p. 627. ejusd. vol. Fœl. 2. Ep. 1. p. 254. Vol. 3. ^c Clem. 1. Ep. 2. p. 107. Sixt. 1. Ep. 2. p. 202. ^d Anac. Ep. 1. p. 139. ^e Call. 1. Ep. 2. p. 284. ^f Victor. Ep. 2. 259. ^g Alex. Ep. 3. 194. ^h Clem. Ep. 1. 100. ⁱ Anac. Ep. 2. 153. ^k Sixt. 1. Ep. 2. 202. ^l Dii 1. Ep. 1. 225. ^m Telesph. p. 207. omnes vol. 1. Coll. Reg. excep. Fœl. 2. ⁿ Euar. Ep. 2. p. 172. vol. 1. ^o Eleuth. p. 250. ^p Anac. Ep. 2. p. 150. ^q Euseb. Ep. 1. p. 675. ^r Euar. Ep. 2. p. 172. ^s Zephyr. Ep. 1. p. 267. Plures instantias in causis singulis proferre, marginis angustia inhibuit. * Nec quidem verba tantum, sed etiam eorum Syntaxis, & tota orationis structura, tantoperè in Grammatices regulas peccat, ut accurationem ab iis,

ret è Contio, Antonio Augustino, & Blondello †. Quâ felicitate illi, præcipuè verò tertius, qui istud argumentum fusiùs prosequitur, hoc primò detexerint, planè ignoro, & dum summam talis instituti difficultatem mecum revolveo, admiror plurimùm & totus stupeo; possum tamen audacter pronunciare, rem ita se habere, & meâ fide ausim polliceri, eum, quicumque sit, qui hujus rei periculum fecerit, mihi assensurum. Cùm enim ipse, tentandi gratiâ, & ductu Blondelli, Epistolas Fabiano, Victori, Eleuthero, Antero, Zephyrino, Callisto, Pontiano affectas examinaverim, quàm plurimas in singulis periodos, & nonnunquam decem vel duodecim lineas continentes, è Prospero, Ambrosio, codice Thedofiano & illius interprete Aniano, Hieronymo, Leone primo, Gregorio M. &c. petitas detexi, quod planè arguit has Epistolas dictis autoribus posteriores, & per consequens antiquis Ecclesiæ Romanæ Episcopis falsò affectas, esse.

Urgent quidem nonnulli memoratos autores à literis controversis, non autem literas ab iis mutuo accepisse; quibus regerimus, hujus objectionis futilitatem è duplici argumento patere. (1.)

---

qui prima tantùm Latinitatis rudimenta imbiberint, jure exhibemus; cujus plurimas instantias liceret faciliè proferre, nisi quòd illud supervacaneum duco, cùm Epistolas, vel tumultuariè, percurrenti, se passim objicient. † Vide Blondeili Pseudo-Isidorum, & Contium passim apud eundem. Anton. verò Augustinum in Hadriani capitula vide in Coll. Reg. vol. 18. à p. 188 ad 222; nonnulla loca ab illo memorata examinavi, & eum verum dicere deprehendi; dubitationi verò nullus locus, cùm ipse Epistolas patrocinetur.

Quòd si ita esset, Hieronymus, Gregorius M. Leo, Ambrosius, aliique, aliquam saltem Epistolarum mentionem fecissent, cùm nihil solennius *his*, aliisque omnibus posteriorum temporum scriptoribus, quàm, ubi priorum suffragiis utuntur, eorum nomina, quò sibi suisque ornatum & confirmationem exinde derivarent, producere; at cùm hæ in præsentì causâ non factum fuisse concedunt adversarii, licet (ut opinor) concludere, Epistolas illis prorsus ignotas extitisse, & consequenter non eas ab illis, sed illorum scripta ab Epistolarum confarcinatore, fuisse deflorata. (2.) Lacinia, quas ex dictis autoribus in Epistolas transtulit impostor stolidus, pessimè cum aliis earum partibus, tum sensu, tum phrasi, conveniunt. Hæc enim additamenta sermonem purum & Latinum, reliquum verò literarum, rudem & barbarum, exhibet, ita ut (quod de duobus Pannoniæ fluminibus in uno alveo commixtis tradunt historici) in iisdem ferè lineis orationem limpida & sæculenta licet conspiceretur. Quod quidem (unà cum pessimâ inter has & reliquas partes connectione) demonstrat, loca memorata, diversos ab Epistolarum residuo autores habuisse; cùm autem hos inter recentiorum temporum scriptores possumus ostendere, meritò concludimus, Epistolas, iis è quibus tot assummenta commodatò exceperint, ætate minores extitisse.

Atque hæc, Auditores, argumenta de secundâ propositione sufficiant, qui plura desiderat, ipsas Epistolas adeat, & diligentius evolvat. Nullus enim dubito, quin, si hoc fecerit, alia etiam imposturæ

posturæ indicia facilèprehenderit, quæ vel mē nimis festinantem subterfugerint, vel quidem observata, prolixitatis vitandæ gratiâ, impræsentiarum omittuntur.

III. Ad tertiam itaque difficultatem procedimus, inquisituri quis fuerit, qui has Epistolas olim consinxerit, & venerandis primorum temporum Episcopis falsò supposuit. Certum quidem est primam earum editionem, sub Isidori nomine, fuisse publicatam; quem (ut majorem figmentis auctoritatem derivarent) egregium Hispalensis Ecclesiæ Præsulem fuisse, contendunt adversarii. Expresè enim affirmant ^v Merlinus, ^x Turrianus, ^y Possevinus, ^z Hartus, ^a Bellarminus, alique, eruditum illum Episcopum, istam Synodorum & Canonum collectionem, cui dictæ insunt Epistolæ, edidisse; at hoc quidem falsò, ipse enim Isidorus, teste Baronio, A. C. 636 fato concessit, cū tamen huic libro insunt Epistolæ, Gregoriorum ^b secundi & ^c tertii, ac etiam ^d Zachariæ, quorum prior ante octoginta post obitum Isidori annos non floruit. Imò ipse Impostor in Epistolâ præfatoriâ, ubi se Isidorum nominat, Concilii generalis sexti, & Agathonis Papæ mentionem facit ^e, quod Hispalensi nequit competere, cū ipse tantum non 50 annis ante eorum tempora è vivis excessit. Injuria igitur viri doctissimi me-

^v Edit. Concil. A. C. 1530 vol. 1. Fol. 149. p. versâ. & Fol. 292. ^x L. 5. c. 23. pro Epist. decret. ^y In Isidoro Mer.

^z Vide Rainoldi Coll. cum Harto, c. 8. §. 3. p. 303.

^a De Rom. Pont. l. 2. c. 14. ^b Vide Merlini vol. 1. p. 285.

^c P. 286. ^d p. 289. ^e Vide Præfat. dict. ed. præfixam.

moriam non exigua infertur, dum ipse, imposturæ hujus & fraudis post illius obitum admissæ, auctor constituitur. Chronicon igitur Juliano Toletano ascriptum ^f, Isidorum quendam, nomine Mercatorem, Setubensis Ecclesiæ præpositum, hujus operis autorem arguit. At verò, & illud Chronicon tanquam adulterinum ab eruditis rejicitur, & etiam planè indicat ^g Hincmarus, collectionem memoratam suo tempore (cùm primum scilicet è tenebris prodiit) Hispalensi fuisse (quamvis falsò, ut vidimus) ubique affectum. Ut cunque sit, ex ejusdem testimonio constat, Epistolas hæc ab Hispaniâ in Gallias, imperante Carolo Magno, delatas, & per Riculphum, Moguntinæ Sedis Episcopum, nusquam non disseminatas & dispersas fuisse*.

Si verò sequentes rationes debitâ judicii lance ponderemus, non improbabile apparebit, ipsos Ecclesiæ Romanæ Pontifices, aut primarios imposturæ architectos, aut saltem maximos fautores & propugnatores extitisse. (1.) Enim, eorum ambitioni totæ inserviunt Epistolæ, eosque Principes & Monarchas constituunt. (2.) Ipse Romanensis ^h Præsul Hincmarum Rhemensem, eò quòd illas tanquam genuinas & legitimas non admiserit, acriter objurgatum, ad palinodiam canendam impulit. (3.) Benedictus Levita ⁱ, ex auctoritate Pontificis, ipsas regni Francici Capitu-

---

^f De Marcâ de Concord. Sacerd. & Imperii l. 3. c. 5. §. 2. p. 142.   ^g Vol. 2. Op. de Presbyt. crimin. p. 793. §. 21.

* Id. vol. 2. p. 476.   ^h Vide Baron. ad A. C. 865. §. 6. p. 284. B.   ⁱ Id. §. 5, 7.

laribus inseruit. (4.) Nicolaus Papa ^k, quamprimum in lucem prodierunt, eas mordicus defendit, & tanquam genuinas, pro virili, in Epistola ad Gallicanos Præsules datâ, vindicavit. (5.) Corpori Juris Canonici olim inferebantur, ubi etiam ad hunc usque diem occurrunt, & tanquam authenticæ in causis juridicis producuntur. Quæ quidem omnia si diligentius æstimentur, non erit à ratione alienum, ut affirmemus, dictas Epistolas non tantum permissu, sed etiam auspiciis curiæ Romanensis in lucem prodierunt, cum & olim summam in eas benevolentiam & favorem prodiderunt illius Præsules, & etiam nunc dierum, quamvis imposturæ convictas, à foris tamen Ecclesiasticis non sustinent ejicere. Quandoquidem verò, ex memoratâ publicatione collectionis Isidorianæ, maxima legibus Pontificiis inducta est mutatio, liceat, coronidis loco, brevem Juris Canonici, tum veteris, tum recentioris, historiam, præcedentibus subnectere^l.

^k Vide Ep. apud Baron. A. C. 865. §. 9. &c. præc. à 12 ad 16, expressè loquitur, quicquid prætendit Baronius, alique.

^l Hæc duo notanda, (1.) Quòd non ideò dissertationem de Ep. Decr. in Liberio & Fœlice secundo terminavimus, quia omnes posteriorum Episcoporum Epistolas, tanquam genuinas, amplectimur: nihil minùs, cum non sit dubitandum, quin plures, Damasus & sequentibus ascriptæ, sint etiam fictitiæ. Sed hoc ideò fecimus, quia *omnes* Epistolæ, quæ in Isidori collectione extant, à Petro usque ad Damasum, sunt supposititiæ; cum inter eas, quæ sequentibus Pontificibus apud eum tribuuntur, plures pro genuinis agnoscimus. (2.) Quod non rejicimus omnes prorsus Epistolas, quæ Romanis Episcopis ante Damasum florentibus, tribuuntur, sed eas tantum, quæ in Isidori collectione continentur, Clementis enim Epistolam ad Romanos, à Patricio Junio editam, Cornelii Ep. 3, 4, 5 & 6. in primo Vol. Coll. Regiæ, Julii Ep. 3. in secundo Vol. & Liberii decem priores
Postquam

Postquam Religio Christiana, aspirante Numi-
nis favore, largiores terrarum tractus occupa-
verat, per varias regiones, quoties res exegit, à
Clericis habita sunt Concilia, quorum Canones
seu Decreta particulares tantùm provincias (in
quibus condebantur) obligabant. At postea
cùm Imperator Constantinus, Christianæ Fidei
patrocinium suscipiens, generale totius orbis
Romani Concilium ^m Nicæam convocaverat,
quæcunque ibi à Patribus erant sancita, tanquam
vim legis habentia, per omnes passim Ecclesias
observabantur. Quibus postea Conciliorum,
ⁿ Ancyranum, ^o Neocæsariensis, ^p Gangrensis, ^q An-
tiocheni, ^r Laodicensis, & ^s Constantinopolitani
primi, dein ^t Ephesini & ^v Calchedonensis, Ca-
nones sunt adjecti, qui omnes numero 207 exi-
stentes, integrum *Juris Canonici veteris, ab uni-
versâ Ecclesiâ olim recepti, corpus constituunt* x.

---

res in tertio Vol. ejusdem Collectionis, tanquam legitimas ad-
mittimus, utpote quas & idoneorum autorum testimonia, & ip-
se stylus, toto cœlo diversus, ab adulterinis planè distinguit.

^m A. C. 325.

ⁿ Habitum est hoc Concil. A. C. 314.

^o A. C. 314.

^p A. C. 315.

^q A. C. 341.

^r A. C. 364.

^s A. C. 381.

^t A. C. 431.

^v A. C. 451.

x Post Chrysostomum, ante Concilii Calchedonensis tempus,
Canones Nicæni, Ancyran, Neocæsarienses, Gangrenses, An-
tiocheni, Laodicensi, & Constantinopolitani, numero centum
sexaginta quinque, in unum corpus collecti sunt, Episcopi alicu-
jus industriâ, fortasse Stephani, Ephesini Episcopi, ut præfere-
bat vetus codex M.S. in Bibliothecâ Palatinâ, quemadmodum
accepi à viro fide dignissimo [Chr. Justello] aut fortasse Synodi
cujusdam Orientalis decreto. Etenim è Collectione illâ in quâ
numerorum continuâ serie Canones recensiti erant, à primo ad
ultimum recitati sunt, in Concilio Calchedonensi, quatuor Ca-
nones Concilii Antiocheni, suppresso nomine Concilii, & nu-
mero quem inter cæteros Canones Antiochenos obtinent. Sed

His autem Synodus * Trullana, Canonas Apostolicos 85, y Sardicensis Concilii & Car-

relecti sunt in Collectione generali, ita ut Canones Antiocheni quartus & quintus recitentur sub titulo octuagesimæ tertiæ, & octuagesimæ quartæ regulæ, & Canones decimus sextus & decimus septimus sub titulo nonagesimæ quintæ, & nonagesimæ sextæ. Ex eodem codice relectus est Canon quartus Concilii Nicæni [scribit de Marcâ loco (*quartus*) xvi, sed quo errore nescio; imò ipsa Coll. Regia habet ita (*cap. 6.*) cum tamen necesse est, ut sit, tum codicis tum Concilii Nicæni, can. 4.] iterum ex eodem libro, Synodicum Concilii Constantinopolitani, i. e. definitio Synodica complectens primum, secundum & tertium Canonem illius Synodi.

Sed quia Canones collectione illâ comprehensi, quamvis utilitate suâ satis commendarentur, nondum tamen ab omnibus Ecclesiis, & præcipuè ab Occidentali & Ægyptiâcâ, probati fuerant, statutum est Canone primo Concilii Calchedonensis, ut apud omnes valerent. Verba Canonis hæc sunt ex versione Dionysii Exigui, *Regulas sanctorum Patrum per singula nunc usque Concilia constitutas proprium robur obtinere decrevimus.* Adjecti sunt Canones Concilii Calchedonensis huic collectioni, quæ his regulis aucta, non solum per omnes Orientales Ecclesias, sed etiam in Occidente plenâ autoritate viguit. Ad hanc Canonum collectionem Justinianus respiciebat, cum novellâ constitutione, vim legis Canonibus illis tribuit (Authent. Collect. 9. tit. 14. Novel. 131. c. 1.) qui *editi* erant à quatuor Synodis Œcumenicis, aut etiam *confirmati*, id est, qui *decreti* quidem erant à Synodis particularibus, sed *confirmati* erant Canone primo Concilii Calchedonensis. De Marcâ de Concord. Sacerd. & Imperii, l. 3. c. 3. §. 4, 5.

Hanc etiam Petri de Marcâ interpretationem Novellæ Justiniani confirmat Balsaman in Phocii Nocoman tit. 1. c. 2. σημει-
νται τὴν παρῶσαν Νεαράν [Novellam] ὡς νόμος κατὰ τὴν, μὴ μόνον τὰς
ἀρχαίας τῆς ἁγίας συνόδου ἐκτείνεσθαι καὶ νόμους, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀρχαίας τῶν
βασιλευμένων. Recenset quidem Balsamon dictam Novellam eo modo, quo se postea cum additionibus habuit l. 5. Basilicorum tit. 1. c. 1. ideoque septem Conciliorum generalium Canones firmatos dicit, sed manifestum est ex ipsâ Justiniani Novellâ, dictum Imperatorem quatuor tantum generales Synodos confirmare, cum tot nominatim, nec plures, numerat.

Consule etiam, si placet, de codice Ecclesiæ universalis seu primitivæ, Christophori Justelli præfationem in dictum codicem, & etiam Leschasserii dissertationem eidem præfixam, in editione sc. quam accuravit, Christophori filius, Henricus Justellus.

* A. C. 680. y A. C. 347.

thagi-

thaginenſium Decreta, nec non varias S. Patrum Epiftolas adjecit; quibus, ipſius Concilii Trul-
lani ^z, & etiam ^a ſeptimi & ^b octavi generalis,
annexi Canones, juſ *Eccleſiæ Orientalis* com-
ponunt, quod nobis exhibent Baſamon & Zo-
naras, quodque à jure Eccleſiæ univerſæ, tan-
quam poſterius & diffuſius, à priori & minùs
amplo, accuratè diſtinguendum; uti & utrum-
que, à jure *Occidentalis Eccleſiæ*, quæ Codice
Œcumenico olim uſa eſt, tandem verò Dionyſi-
us, cùm illius ^c verſionem è Græcâ linguâ in ^d

^z Vid. Synodi Trull. ſeu general. 6. Can. 2.   ^a A. C. 788.

^b A. C. 871.   ^c Circa A. C. 500, vel paulò poſt.

^d Oſtendit P. de Marcà (l. 3. c. 3. §. 7. p. 138.) Eccleſiam Oc-
cidentalem verſione Dionyſii uſam, tum ex aliis argumentis,
tum è teſtimonio Caſſiodori, qui illud expreſſè aſſerit (Divinarum
lectionum c. 23.) [qui floruit A. C. 530, teſte Bellarmino de
Scriptoribus] Ita verò ſe habet Caſſiodori teſtimonium (Biblioth.
Patr. ed. Binianæ, Tom. 6. p. 70.) “ Fuit noſtris temporibus,
“ Dionyſius Monachus, Scythâ natione, ſed moribus Romanus,
“ qui mecum Dialecticam legit, — qui petitus à Stephano,
“ Epſcopo Salonitano, ex Græcis exemplaribus Canones Eccle-
“ ſiaſticos, moribus ſuis ut erat planus & diſertus, magnâ elo-
“ quentiæ luce compoſuit, quos hodiè uſu celeberrimo Eccle-
“ ſia Romana complectitur.

Quare verò hic Dionyſius Canonas aded mutilavit, apparebit
ex eorum inſpectiõne; Concilii enim Calchedonenſis Canonas
in 27 terminavit, quia 28 tyrannidem Romanam oppugnat (vid.
P. h. l. 175.) Inter omiſſos verò Concilii Conſtantinopolitani
Canonas, unus erat de accuſatione Epſcoporum, ubi nihil pror-
ſus de Sede Romanâ appellandâ. Omnes Synodi Ephelinæ Ca-
nones omittuntur (& eorum loco ſubſtituitur Epſtola Synodi-
ca Concilii Alexandrini, à Cyrillo habiti, cum duodecim adver-
ſus Neſtorium anathematifmis) quod ideo factum probabile eſt,
quia ibi de Cyprio privilegio & aliis Romanæ ſuperbiæ parùm
amicis, agitur; ultimus autem Canon Concilii Laodiceni mutilus
exhibetur, nè diceret quoſnam libros Laodicens Synodus
tanquam Canonicos amplectebatur, catalogus verò hujus Syno-

Latinam adornavit, duos è Concilio Calchedonenſi Canonas, tres à Conſtantinopolitano, omnes ab Ephēſino detraxit, Laodicensi ultimum mutilavit, 50 Apoſtolicos addidit, unà cum Concilio Sardicensi & Africanis, nec non plurimorum Pontificum, à Syricio uſque ad Hormiſdam Epistoſis Decretalibus; quæ quidem omnia abſolutum Juris Canonici Romanenſis ſeu Occidentalis corpus, (uti ſe uſque ad A. C. 800 habuit) repræſentant. Circa illud verò tempus (quod ſuprà oſtendimus) Impoſtor aliquis, Iſidori Hiſpalenſis nomine abuſus, fictitias veterum Pontificum Epistoſas divulgavit, quas, poſtquam Nicolaus primus tanquam genuinas adverſus Eccleſiæ Gallicanæ Præſules uſurpâſſet, ^e Burchardus Wormatiæ Episcopus, viginti Decretorum libris à ſe compoſitis, paſſim interſeruit; quem ſecutus eſt ^f Ivo Carnotenſis in ſuo etiam Decreto, & tandem, ſæculo duodecimo, Gratianus, qui jus Canonicum utrumque, novum ſcilicet (ex dictis Epistoſis & aliis figmentis conflatum) & vetus, additis etiam nonnullis è S. Patribus, jure civili, & Conciliis provincialibus, ſententiis, in unum corpus redegit; quod publici juris factum, vulgò *Decretum Gratiani* audit, cùm tamen potiùs, juxta Democharem, Decretorum Collectanea, dici meretur. Utcunque ſit, hanc collectionem, poſt centum ferè annos, ſequebantur E-

---

di, cum Eccleſiæ Reformatæ catalogo convenit, niſi quod omittit Apocalypſin. De quâ re, uti & nonnullis objectunculis, vid. Coſini (noſtratis) *Hiſtoriam Can. Script.* §. 59, &c.

^e A. C. 1020. de Marcâ. de Concord. l. 3. c. 6. §. 2. p. 145.

^f A. C. 1100.

pistolæ (quos scripserant posteriorum temporum Pontifices) Decretalium libri quinque, ex jussu & Gregorii noni, conquisiti & editi, quos excepit *Sextus*, ^h Bonifacii octavi auspiciis compositus, cui si Clementis ⁱ quinti Constitutiones, quæ Clementinæ appellantur, & ^k Joannis vicesimi secundi extravagantium collectio, & etiam communis, cum plurimis Conciliorum, Lateranensium, Lugdunensis, & Viennensis, Canonibus adjiciuntur, habemus totum illud, quod nunc temporis Jus Canonicum vocant Romanenses, juxta cujus placita omnes apud eos in foro Ecclesiastico controversiæ dirimuntur, hæc tamen exceptione præsuppositâ, quod Ecclesia ^l Gallicana, decretales à Bonifacio nono editas rejiciat. Ubicunque autem ^m deficit Jus Canonicum, Civile in auxilium adhibetur; quorum utroque utuntur etiamnum in quæstionibus Ecclesiasticis ⁿ Reformati omnes, & inter alios, nos Anglicani, nisi in iis tantum causis, ubi vel Religio, vel Leges communes contrarium præcipiunt.

---

^g Floruit A. C. 1230.   ^h A. C. 1295.   ⁱ A. C. 1305.

^k A. C. 1316.

^l Duck de autor. Juris civilis l. i. c. 7. §. 15.

^m Ibid. §. 11.

ⁿ Duck. ibid. §. 16, 17, 18.

PRÆLECTIONES XXXIII. & XXXIV.

De origine temporalis Domini Pontificum.

UM in ultimâ, Auditores, & penultimâ Prælectione, quibus artibus Romanus Pontifex, & Præsulis Œcumenici titulum, & autoritatis Ecclesiasticæ apicem sit adeptus, vobis explicuerim, non incongruum, ut opinor, erit, inpræsentiarum inquirere, quâ methodo, temporale etiam dominium spirituali adjunxerit, vel, quo autore, istæ regiones, quæ nunc Ecclesiæ patrimonium ^a audiunt

---

^a Olim quidem Pontifices Romanos (æquè ac alios Præsules) redditus annuos & prædia habuisse neutiquam dubitamus; sed iis (quæ ostendimus) mediis, primò *Principes & urbium Domini* evaserunt.

& appellantur, primò in jus Pontificium concesserint. Hoc autem argumentum dum prosequimur, liquidò patebit, eas non Constantino M. sed partim improbis Paparum artibus, partim Pepini, Caroli, & Ludovici, Francorum, munificentiae, esse primariò tribuendas; quod quidem è Baronio, Anastasio, Nauclero, Sigonio, aliisque Ecclesiae Romanae scriptoribus facilè probabitur; ex illis enim clarè apparet, memoratos Francorum Reges eo studio Præsules Romanos coluisse, & tot urbibus, oppidis & possessionibus auxisse, ut ipsi tandem potestate terrenà pariter & coelesti (quam arrogabant) nimium elati & superbientes, se Imperatoribus, Regibus & Principibus quibuscunque superiores gloriari, & etiam actu potentiores ostendere, non verebantur. Pullulantia hujus arrogantiae semina in ^b Constantino Pontifice licet conspicere, qui (teste ^c Sigonio) Philippum Imperatorem, eò quòd Divorum imagines nullo cultu prosequendas decrevit, diro in eum composito carmine poenis inferorum nominatim devovit; imò ulteriùs statuit, nè illius, tanquam hæretici Imperatoris, aut literæ aut nummi reciperentur, neque imago, ut assueverat, in templum inferretur, neque nomen in sacrorum ederetur solennibus.

Hæc elatâ manu adversus Dominum suum Constantinus, at majora quidem molitus est, & etiam effecit illius successor Gregorius, istius nominis secundus, qui Imperatorem Leonem cā-

^b Illius nominis primo, Syro dicto.

Italicae l. 3. ad A. C. 712. p. 58. & Platin. in vitâ Constantini.

^c De Regio

dem de causâ, anathemate percutiens ^d, Italiæ populos, sacramenti, quo se illi obligaverant, religione exolvit, & nè aut tributa darent, aut aliâ ratione obedirent, indixit. Cùm autem de altero Imperatore eligendo erat deliberatum, hoc quidem impedivit Pontifex ^e, ut præsentī temporī parūm accommodum, ^f Romam autem, unā cum Ducatu adjuncto, varias urbes & oppida continente, sibi & successoribus asseruit. Sciendum enim, quòd Constantinus M. antequam factō concessit, Imperium inter filios partitus, Constanti Romam, cum Italiâ & aliis etiam provinciis, assignavit; cujus successores in partibus occidentis, usque ad Augustulum, A. C. 474 florentem, rerum habenas tenuerunt; illum autem expulit Odoacer, Herulorum Rex, quem etiam paulò post, Theodoricus Geta Imperio, recens adepto, pariter & vitâ privavit. Post Theodoricum, Getarum Reges, per annos circiter 70, Occidentales regiones in potestate habuerunt, donec tandem perempto, circa A. C. 553, Teyâ, Getarum ultimo, utrumque imperium in Justiniano rursus erat unitum: At, ante multos annos, irruentes Longobardi Galliam Cisalpinam rotam occupârunt, mutilam & luxatam, in Italiâ, Imperatori Græco, ditionem relinquentes, quam per Exarchum, à Justino juniore, primò institutum, & Ravennæ residentem administra-

^d Sigon. de Regno Italiæ l. 3. ad A. C. 726. p. 63.

^e Ibid.

^f Sigon. l. præd. ad A. C. 727. p. 64. ubi urbes etiam recenset quas complectebatur Ducatus Romanus.

bat, donec eodem ferè tempore s, Luitprandus Longobardus Ravennam, ^h Gregorius Pontifex Romam, cum adjunctis territoriis sibi assumpserint. Nec quidem ullus dubito, quin aucta Longobardorum & Francorum, imminuta verò Græcorum, inter Occidentales potentia, primam Gregorio audaciam suggererit, legitimum Principem, modis aded indignis, tractandi; aliter enim (ⁱ quod confirmant priorum temporum annales) nec ipse tale facinus animo concepisset, nec concepto felix affuisset exitus, cum dubio procul prima rebellionis exordia in ipso semine Imperator contrivisset.

At tempus opportunum nactus ferociens Pontifex, cum Imperii vires fractæ languerent, sub specioso Religionis prætextu ambitionem velavit, & Imperatorem Græcum Ducatu Romano exuens, eundem sibi, & posteris ejusdem Ecclesiæ Præsulibus ascivit. Novi quidem Baronium (ad A. C. 726 §. 26) hoc negare, & tumultus Italicos, irato populo, non Gregorio, ascribendos asserere. At antiquum obtinet hæc in re illustrissimus Cardinalis, & ut gnavum se Romani Pontificis asseclam ostenderet, quidvis comminisci non veretur; contrarium enim ab omnibus ferè, tum Græcis, tum Latinis, qui istorum temporum gesta enarrant, historicis asseritur. Græcos hoc affirmare non ipse diffitetur ^k Annalista, Latinos autem eandem cum illis

^g A. C. 725. Sigon. l. 3. de Reg. Ital. p. 62.

^h A. C. 727. id. p. 105.

ⁱ Vide Præl. xix. p. 353.

^k Loco dicto.

cecuisse cantilenam, facile ostendetur. Ità enim Paulus ^l Diaconus, “ In seniori verò Româ Gregorius sanctissimus, vir Apostolicus, & Petri Apostolorum principis successor, verbo & actus coruscus, — removit Romam & Italiam, nec non & omnia tam Reipublicæ quàm Ecclesiastica jura in Hesperiiis ab obedientiâ Leonis, & Imperii sub ipso constituti. ” & denuo, ^m Sanè Gregorius sanctissimus Præsul Romanus, — Leonem per Epistolas tanquam impiè agentem, redarguens — Romam cum totâ Italiâ ab illius imperio recedere fecit. ” Hæc Diaconus ; cui subscribit ⁿ Anastasius, Bibliothecæ Vaticanæ Romani Pontificis olim præfectus, qui idem prorsus cum Paulo & iisdem etiam ^o verbis affirmat. Utrosque sequitur Sigebertus Gemblacensis in Chronico ^p, ubi hæc habet, “ Gregorius Papa, quia Leonem Imperatorem incorrigibilem videt, Romam & Italiam & Hesperiam totam ab ejus jure descire facit ^q, & vectigalia interdicat. ” Nec ab his dissidet ^r Abbas Urspergensis, cùm asserit [quòd idem Pontifex] “ omnia tributa Romanæ urbis & Italiae [Imperatori Græco] dari prohibuit. ” Præcedentibus verò licet Ottonem etiam Frisingensem, & Onuphrium Panvinium adjungere, quorum *ille* ^s scribit, “ Gregorium Papam, commo-
nito per literas Imperatore, ac incorrigibili

^l Hist. Miscel. l. 27. c. 26 p. 295. C.

^m Ib. D.

ⁿ Hist. p. 136. ed. Paul. 1649.

^o Sec. cum verbis post.

^p Ad A. C. 728.

^q Vide etiam eundem ad A. C. 731.

^r P. 208.

^s L. 5. c. 18.

“ invento,

“ invento, Italiam ab ejus imperio recedere fecisse ”; *Hic* verò in annotationibus ad ^r Platinam tradit “, eundem Gregorium, Leoni Augusto, Italicum Imperium, quod de Longobardis supererat, jure eripuisse ”. Hæc certè testimonia, cùm ab autoribus proveniunt, qui sedi Romanæ erant addictissimi, & quorum plerique à re gestâ propiùs distabant, satis probant, memoratam Italiæ ab Imperatore Græco defectionem, Papâ instigante, fuisse procuratam.

Nec sanè Baronius, quamvis ^v contrarium affirmat, illud audet in totum negare : cùm enim ad annum ejusdem sæculi ^x trigèsimum pervenerat, expressè affirmat, quod “ Pontifex tandem “ Imperatorem, utpote impœnitentem Hæreticum cum cognitum & declaratum, fuerit anathemate execratus, tumque Romanos, tum Italos, ab ejus obedientiâ *recedere penitus fecerit* ”. Et mox §. 5. “ Ubi eundem neque “ verbis scriptivæ à cœptis potuit revocare, neque beneficiis continere, quin in deterius laboretur, tempus jam advenisse ratus, ut securis ad radicem admoveretur arboris infelicitis, “ Apostolicâ autoritate, *Succidite eam*, clamat ; “ quo tonitru excitati Fideles Occidentales, mox “ desciscunt pœnitens à Leonis Imperio, Apostolico Pontifici adhærentes. Sic dignum posteris idem Gregorius reliquit exemplum, nè in “ Ecclesiâ Christi regnare sinerentur hæretici “ Principes, si sæpe moniti in errore persistere

^r In vitâ Constantini primi.

^v Ad A. C. 726. §. 26. p. 62. E.

^x §. 4 p. 98. B.

“ obstinato animo invenirentur. Tunc enim accidit, quod & Græci Historici omnes affirmant, & — Theophanes anno quatuordecimo Leonis Imperatoris, ipsum Leonem ab eodem Gregorio privatum esse tributorum Italiæ exactione ”. — Quid apertius, Auditores, quàm Annalistam, verbis modò recitatis asserere, & Imperatorem Italiâ, Papæ consilio & auspiciis, fuisse exutum, & id jure factum: cùm, Baronio judice, illud Pontifici liceat, quotiescunque Principem aliquem à rectâ fide ad Hæresin lapsum esse censuerit.

Si verò ulteriùs rogaret aliquis, undenam apparet hanc defectionem, Papæ Latino commodum aut Ducatûs Romani jurisdictionem attulisse; respondemus, illud ex ipso Baronio patere, qui planè agnoscit ^y, Græcos Imperatores, Romam cum adjunctâ regione per Duces ibi residentes diu gubernâsse, eorum autem ultimum, Basilium, hujus Gregorii tempore expulsus fuisse, & dein curam omnium in omnibus recidisse in summum Pontificem. Paulò autem apertius loquitur Sigonius, ^z qui tradit, “ Romanos sævum Leonis Imperium respuentes, solenni sacramento se Pontificis vitam statumque in perpetuum defensuros, atque ejus in omnibus rebus *autoritate* obtemperaturos jurâsse ”. Quibus dein subjungit, “ Itâ Roma, Romanusque Ducatus à Græcis ad Romanum Pontificem, propter nefandam eorum Hæresin impietatemque per-

^y Ad A. C. 726. §. 34.
Ital. p. 64.

^z Ad A. C. 727. l. 3. de Regn.

“ venit ”.

“ venit ”. Atque hinc proculdubio est, quod Papyrius Massinus, in vita supradicti Pontificis, asserit, “ eundem successores suos ex Episcopis Romanis magnos Principes fecisse, — cum principatum suum, aut nulli, aut huic Gregorio, debent.

Hæc igitur, Auditores, prima Pontificiæ magnitudinis fundamenta, quæ, ut ex dictis apparet, *Rebellioni, Papâ impellente*, excitatæ merito tribuuntur; nec quidem aliâ methodo, vel artibus diversis, ab istâ origine ad maiorem potestâ dominii temporalis amplitudinem ascenderunt Pontifices, cum quicquid à Francis susceperint Gregorii successores, eidem causæ jure ascribitur.

Cum enim Pipinus, qui sub^a Chilpericæ, Francorum Principe, rerum habenas moderabatur, ambitione commotus, & legitimum Regem officio spoliare, & proprio capiti coronam imponere, avidè discuperet, Romanus Præsul, Regnum Chilperico, ut parùm idoneo, abrogavit, & Francis, sacramenti religione solutis, ut Pipinum, Regem substituerent, autor fuit, quod expressè affirmant, ^b Sigonius, ^c Platina, ^d Papyrius Massonius, ^e Sigebertus Gemblacensis, ^f Nauclerus, ^g Paulus Diaconus, ^h Otto Frisingensis, ⁱ Hermannus Contractus, ^k Abbas Urspergensis, alii-

^a Alii hunc *Childericum*, alii *Hildericum* vocant. ^b De Regno Italiæ, l. 3. p. 74. ad A. C. 750. ^c In Zachariâ 1. p. 99. ^d L. 3. in eodem. ^e Ad A. C. 750. ^f Vol. 2. gener. 26. fol. 3, 4. ^g Hist. Miscel. l. 22. p. 297. C. ^h L. 5. c. 23. Chron. ⁱ Ad A. C. 752. ^k P. 123.

que.

que. Non est itaque, ut miremur, si Pipinum, ejusque successores, tantâ munificentia Pontifices coluisse legimus, cum summæ eorum autoritati, Regnum illud, quo Monarcham legitimum injustè deturbârant, referebant acceptum ¹. Hinc itaque erat, quòd Pipinus ^m, gratitudinis ergò (devictis Longobardis) Ravennæ Exarchatum & etiam Pentapoleos Provinciam, quæ plures complectuntur urbes & regiones, sedi Romanæ (ⁿ quamvis reclamantibus frustra Imperatoris Græci legatis) concefferit: Quam illius munificentiam confirmavit postea filius, & hæres Imperii, ^o Carolus Magnus, adjectis etiam aliis non infimi censûs provinciis: utramque verò donationem, post aliquot annos, ratam habuit, Caroli successor, Ludovicus, uti clarissimè patet ex ipsius diplomate apud Baronium ^p occurrente; si modò genuinum sit, de quo meritò dubitatur, tum quòd ^q multa ibi largitur Ponti-

---

¹ Pontifici Stephano II. in Gallias venienti occurrit Pipinus, atque ad ejus conspectum ex equo descendens, & se ad terram inclinans, unâ cum conjugè & filiis & optimatibus suis ipsum excepit, & cum aliquo etiam spatio operam, ut affolebat, stratoris ei navasset in regiam Pontigonis perduxit. Vide Sigon. de Regno Italiæ, ad A. C. 753. p. 77.

Hadrianus primus P. R. objurgat Fredericum primum Imperatorem, quòd cum dextram deberet tenere strepham, tenuit sinistram. Plura vide apud Helmold. Hist. Slav. l. 1. c. 81. p. 65. & apud Baron. ad A. C. 1155. §. 8. ^m Sigon. l. 3. ad A. C. 754. p. 78. & A. C. 755. p. 80. Baron. ad A. C. 755. §. 26. 27. p. 228, 229. ⁿ Sigon. ad A. C. 755. l. 3. p. 79. Platin. in Steph. 2. Naucler. gen. 26. p. 6. Baron. ad A. C. 755. §. 25.

^o Sigon. l. 3. ad A. C. 773. p. 84. Baron. ad A. C. 774. §. 6.

^p Ad A. C. 817. §. 10. & Sigon. l. 4. ad A. C. 817. p. 106.

^q Insules sc. Corsicam, Sardiniam. Siciliam, &c.

fici Ludovicus, quæ, partim nunquam possessa, partim ab aliis postea ^r donata, tum quòd Urbem Romanam Papæ auctoritati disertè permittit, cum tamen admodum probabile sit, Carolum Magnum, postquam Occidentalis Imperii coronam assumpsit, Romam etiam sibi & successoribus asseruisse, cum ^s apertissima jurisdictionis Imperialis in eam per plures annos exercitæ, apud Historicos occurrunt vestigia. Utcunque verò hoc sit, constat tamen ex omnium ferè testimonio ^t, qui istius sæculi gesta posteris tradiderunt, tres memoratos Imperatores, urbes plurimas, & adjuncta territoria, Romanis Præsulibus concessisse, quæ quidem reddituum & potestatis temporalis ad spirituales & Pastoris Œcumenici titulum (quem malis artibus acquisitum olim ostendimus) accessio, tantâ eos arrogantia inflavit, ut postea se tanquam Deos in terris venditantes, omnem animam illis subjiciendam, omnem auctoritatem suâ inferiorem, dictis & factis, declarabant.

Cujus ut luculentum exemplar vobis proponam, perpendite, quæso, Hildebrandum, seu Gregorium septimum, qui undecimo sæculo Sedem Romanam occupavit, tantoque fastu & impudentiâ intumuit, ut haud memini me de ullo

---

^r A Mathilde. vide Sigon. l. 9. ad A. C. 1080. p. 227. & l. 10. ad A. C. 1115. p. 329, & Ottone III. vide Plessæi myster. inquit. p. 153. vide etiam Platinam in vitâ Paschal. II. ^s Vide Plessæum ibid. præc. verò p. 144, 145. ^t Abbat. Ursperg Chron. p. 172, 180. Platin. in Steph. II. Hadr. I. Paschal. I. Anastas. Biblioth. in iisdem. Otto Frising. l. 5. c. 25. Baron. ad A. C. 755. §. 26, 27.

hominum legisse. qui eundem in egregiis his doctibus superavit; de illo inter ipsos Romanenses contenditur, cum^r hi, impium, sacrilegum, hæreticum, necromantiæ & malis artibus deditum; illi^s optimum, generosum, sanctitate & miraculis insignem affirmant, sed missâ impræsentiarum hæc controversiâ, nonnulla ejus (uti vocantur) dictata, actiones nonnullas è Baronio, Platinâ, Sigonio, aliisque qui ipsius memoriam summis encomiis prosequuntur exponam, quæ quidem istius generis reperientur, ut nemini, qui omni modestiæ pariter & humilitati nuncium non remiserit, possint competere.

In Synodo, quam juxta^r Annalistam habuit A. C. 1076. multa Romanæ Sedis privilegia, tanquam certissimo jure ad eam pertinentia, promulgavit, è quibus nonnulla, ut hominis indolem meliùs intelligatis, in medium producam.

Primò itaque ab omnibus credendum decernit, quòd *Romana Ecclesia à solo Domino fuerit fundata*. Pontificis impudentiam! Qui illud tanquam verissimum, imò & ab aliis amplectendum, non veritus est proponere, cujus falsitas universo Christianorum orbi (nisi Sacrarum literarum ignaris) penitus innotuit. Quid

---

^r Vide Synod. Wormat. apud Sigon. ad A. C. 1076. p. 359. Joann. Aventin. in Boiorum Annal. l. 5. ubi plures Galliæ, Germaniæ, Italiæ, Episcopos eum dictorum criminum accusasse, passim ostendit: Usser. etiam consule de Christian. Eccl. Success. c. 5. de familiaritate cum Mathilde. ^s Baron. Platin. Onuphr. alique. — ^r Ad A. C. 1076. §. 31. p. 435. A. Vide etiam eod. dictatus inter Ep. Gregor. VII. Coll. Reg. Conc. vol. 26. p. 187. post Epist. 55. l. 2. apud Usser. etiam de Eccles. Success. c. 5. p. 63.

enim apertius, quàm Dominum nostrum totius vitæ curriculum, intra Palæstinæ limites transgisse? Quid clarius, quàm cum nunquam ad regiones proximas, multò minus Romam, urbem remotissimam, transiisse? Universalem Christianorum Ecclesiam à Domino fundatam credimus & profiteamur; at aliquid tuæ sedis peculiare in hoc decreto vendicas, Hildebrande, Romamque modo eminentiori, ab ipso Christo conversam, Thronumque Episcopalem in eâ constitutum credendum proculdubio decernis. Bellè quidem & pudori Pontificio appositissimè! Hoc tantum miror, quòd etiam Dominum Jesum (cum v Francisco Longo & impudenti illo Platinae x corruptore) primum tuæ cathedræ Pontificem non statuisti; hoc enim semel si decrevisses, potuisses eodem jure, quo nunc infallibilitatem Petri, æternam etiam Θεανθρώπου divinitatem tibi arrogasse.

(2.) Aliud hujus Gregorii, in dicto Concilio, decretum erat, quòd *solus Romanus Pontifex jure dicatur universalis*. Rectè quidem, nec denegamus sanè; cum enim egregius ille & pi-entissimus Imperator Phocas, cui nulla crimina, nisi exigua illa *crudelitatis, rapinae, hæreseos, rebellionis, usurpati injustè imperii*, cum centum forsitan aliis ejusdem monetæ, possint ob-ijci, hoc privilegium illi indulerit, par est proculdubio, ut eo in æternum gaudeat & gloriatur.

v In Concil. summâ in initio Indicis PP. x Non ita in antiquâ ed. Platinae, inquit Ep. Lincoln. in Brut. Fulm. p. 128

(3.) Ulteriùs statuit Pontifex memoratus, ut *soliùs Papæ pedes omnes Principes* deosculentur. Egregium hoc, Auditores, humilitatis Romanæ argumentum! Quid si B. Petrus Cornelii centurionis adorationem non admisit? Pauperinus forsitan ille & demissæ mentis Apostolus sua jura non novit, aut saltem non aulus est asserere. At generosi Pontifices, propriæ dignitatis & honoris haud obliti, non tantùm milites, sed etiam Imperatores ipsos pedibus subjiciunt, & abjectissimi cultûs indicia ab iis exigunt. Cajus Caligula olim Pompeio Penno, gratias agenti, pedem osculandum porrexisse dicitur: Seneca ¹ quidem hanc actionem, tanquam insolentem & fastuosam traducit. Esto; tetricus ille & indolis severæ Stoicus, quid aulicis par erat & congruum, ignoravit; at Episcopi Romanenses, suæ dignitatis probè conscii, venerationem istam, quam imperitus olim Philosophaster, à subdito Principi exhibitam, acriter perstrinxit, ab ipsis Principibus, non tantùm admittunt, sed etiam postulant exiguntque. Quod ad me spectat, Auditores, nescio quæ curiositas (neque enim diffitebor) animum invaserit, in originem perbelli hujusce ritûs inquirendi. Varios itaque auctores consului, plures tum veteres tum recentiores historicos diligenter excutens; tandem verò Caligulam supra memoratum, illius auctorem fuisse apparuit, quem post multos annos imitatus est (licet rariùs) Maximinus junior ²:

¹ De Benef. l. 2. c. 12.
Tom. 2. p. 66.

² Jul. Capitol. in Maxim. jun. c. 2

Juniorem dico, ſenior enim iſtius nominis Imperator, quamvis ſummæ immanitatis & etiam arrogantiæ tyrannus, hujusmodi cultum tanquam nimio nimis ſuperbum abominabatur; *Dii* (inquit) *prohibeant, ut quiſquam ingenuorum pedibus meis osculum figat.* Neque, præter dictum Caligulam & Maximinum, ullus è Romanis Imperatoribus, quamvis ſedulò inquirenti occurrebat, qui pedes ſuos aliorum oculis expoſuit, Diocletiano tantùm excepto, de quo ſequentia tradit * Pomponius Lætus, “ Diocletianus edicto
“ ſanxit, ut omnes, ſine generis discrimine, pro-
“ ſtrati pedes exoſcularentur, quibus etiam ve-
“ nerationem quandam adhibuit exornans cal-
“ ceamenta auro, gemmis & margaritis, quod
“ feciſſe ante Caium Caligulam memorant. Hæc ille. Inter Pontifices autem Conſtantine Syrus, qui Eccleſiæ Romanenſis habenas circa A. C. 708. capeſſebat, primus (ſi ^b Genebrardo fides) hunc ritum introduxit: nec fanè quod ab eo aſſeritur, à veritate videtur alienum. Imperatorem enim Juſtinianum ^c, *ῥινότμητον* dictum, Conſtantine memorati pedibus, dum proſtratus eum adoraverit, osculum impreſſiſſe tradit ^d Anaſtaſius Bibliothecarius, & etiam ^e Platina; ante

* In Diocletiano in Hiſtoriæ Rom. Compendio, p. 528. inter Hiſt. Aug. Scriptor. minor. Tom. 2. Ed. Francof. fol. 1588.

^b Ad. A. C. 714. p. 496.

^c Qualis autem fuerit iſte Juſtinianus videſis apud Paulum Diaconum, alioſque iſtorum temporum hiſtoricos.

^d In Conſtantino primo.

^e Proximus forſitan Pipinus, qui Stephani ſecundi pedes exoſculatus eſt, uti teſtatur Platina in Steph. II. Luitprandus quidem & Rachis dicuntur *adorâſſe* P. à Sigonio l. 3. p. 65. & 74. ſed oſculatos fuiſſe pedes non exinde conſtat.

cum

eum verò, inter Papas, qui hujuscemodi cultum admiserit, aut inter Imperatores, qui dederit, neminem licuit deprehendere. Postea autem sæpissimè usurpatas, donec tandem Gregorius hic septimus, de quo impræsentiarum differitur, vim legis ei imprefferit, ita ut ab illius tempore (uti [†] testatur liber Ecclesiæ Romanæ cæremonialis) illud Principibus universis, & etiam aliis quibuscunque imponitur, ut quoties Pontificem adeant, non tantum se coram illo pronos abjiciant, sed etiam in animi demissi argumentum, oscula pedibus impertiant.

(4.) Ab eodem hoc Gregorio, in dicto Synodo, statutum, quòd *Papæ liceat Imperatores deponere, & subjectos à fidelitate absolvere.* * Prudenter sanè hoc à Pontifice decretum, aliter enim necesse est, ut ipse, qui toties Germanos in Henricum quartum concitavit (uti mox videbimus) impietatis & juris violati postuletur.

(5.) Hoc etiam insuper tunc temporis additum, quòd *nullum Capitulum, nullusque liber canonicus habeatur absque Papæ autoritate.* Hoc quoque prudenter sancitum. In terrenis enim Imperiis nihil usitatus, quàm ut Rex aliquis decessorum leges, ubi ipsi minùs arrideant, rescindat & abroget. Quidni itaque Pontifex Romanus pari gauderet jure, & Apostolorum scriptis, cum ipse indubitatus sit Petri, eorum Principis, successor, & potestatis ejus ex asse hæres, omnem autoritatem, quandocunque ipsius placitis contradicunt, non detraheret?

[†] L. I. §. 5. c. 3. t. 22. versâ p. & §. 13. c. 1. fol. 54, &c.

* Duo hi sunt dictatus, sed affinitatis causâ, conjunximus.

(6.) Ulteriùs inter eòsdem dictatus occurrit, quòd *Ecclesia Romana nunquam erravit, nec in perpetuum (scripturâ teste) errabit.* Bellè quidem & hoc; pronunciavit ita Pontifex Infalibilis, ideoque credendum; aliter enim, roga- rent hæretici, in quonam sacrarum literarum lo- co hoc promissum occurrit, cùm ipsi nihil tale in iis libris possint deprehendere: urgerent etiam insuper, & Vigilium Papam eadem capitula, pri- mò vera. dein falsa & impia, publico rescripto declarâsse, & etiam Agathonem in Concilio ge- nerali, decessorem suum Honorium nominatim tanquam hæreseos reum anathemate percus- sisse. Quæ quidem instantiæ Hildebrandi De- creto, & Infalibilitati ab eodem stabilitæ viden- tur è diametro repugnare: necesse enim est, ut vel primâ vel secundâ vice Vigilius, & etiam aut Agatho aut Honorius, qui contradictoria prorsus determinaverint, errarent.

(Ultimò.) Statuit insuper, cum memorato Con- cilio, Gregorius (nè alia memorem) quòd *Ro- manus Pontifex, si canonicè fuerit ordinatus, meritis B. Petri indubitanter efficitur sanctus.* Benè est, quòd hoc canonicæ ordinationi, & B. Petri, non propriis earum meritis ascripserit. Aliter enim quicunque turpia illa & horrenda fa-

---

& Confer. Baron. Annal. ad A. C. 553. §. 48, 179, 184. cum Epist. Vigili Coll. Reg. Concil. Tom. 12. p. 262. &c. ubi directè contradictoria reperies, nec ipse in Epistolâ denegat Vigilium. Vide Concil. 6. Act. 16. p. 371. Act. 18. p. 488, 493. prospo- net. p. 519, 522. Coll. Reg. Concil. Tom. 16. vide Stillingfl. defence of his tr. of the Idol of K. C. Part 1. p. 156. &c. Natal.

cinora, quæ^h Genebrardus, Sigonius, Platina, Martinus Polonus, Luitprandus, Papyrius Massonus, aliique scriptores Romanenses seculi noni & decimi Pontificibus ascribunt, secum perpenderit, eorum plures vix sanctos, imò vix Christianos, si modò homines, fuisse, autumarer.

Alios, Auditores, Hildebrandi dictatus, ejusdem cum prioribus generis liceret producere; at hi (ut opinor) indolem ejus superbam & impudentem satis demonstrant; ad actiones jam procedamus, quæ dictis egregiè congruunt, eundem prorsus genium spirantes. Quamprimum enim ad Ecclesiæ Latinæ gubernacula fuerit admotusⁱ, duo (teste Sigonio^k) condidit edicta, quæ maximos in orbe Christiano tumultus excitarunt. Horum altero sanxit,^l nè Clerici uxo-

Alexan. dissert. Eccles. ad sæc. 7. p. 302. qui utrique argumentis & objectionibus Baronii, &c. respondent. Quid etiam de Formoso, Sergio, &c. judicaret Hildebrandus?

^h Vide sis Platinam in Formoso I. Steph. VI. Romano I. Theodor. II. Joan. X. Christoph. I. Serg. III. Joan. XIII (aliis XII.) Bonif. VII. Bened. IX &c. cui etiam in omnibus ferè subscribunt reliqui autores in dictis PP. excepto Luitprando, qui omnium non meminit; vide autem Formos. I. apud eundem in vita PP. & horrenda Joannis (XIII. aut XII.) facinora l. 6. de rebus Imp. c. 7. &c.—Apotacticos & Apostaticos vocat Genebrardus PP. à Joanne octavo ad Leonem nonum, vide eundem ad A. C. 901.

ⁱ “Alexandro Papâ juxta vespertinam horam defuncto, eâdem die, contra Canonicas, à Laicis electus est: sed Cardinales in electione ejus non subscripserunt.” Benno Cardinal. in vitâ Hildebrandi p. 40. & denuò, “Alexandro—quodam vespere defuncto, eâdem horâ Hildebrandus à suis militibus, sine assensu Cleri & Populi, est inthronizatus, timens nè alius per moram eligeretur: In cujus electione nullus Cardinalium subscripsit.” p. 53.

^k L. 9. p. 217. ad A. C. 1074. ^l Id. ib. vide Cyac. Con. in vitâ Gregorii VII. col. 411. vol. 2. Hist. PP. vide etiam Sigon. l. 9. p. 226. ad A. C. 1079.

res ducerent, qui verò haberent, aut eas aut Sacerdotium dimitterent, nec quisquam vocaretur ad Sacerdotium, nisi qui perpetuum cœlibatum profiteretur. Quantæ autem turbæ & contentiones hæc de causâ per totam Germaniam sunt concitatæ, meâ non refert impræsentiarum explicare; qui scire cupiat, adeat Sigonium ° de regno Italiæ, Sigeberti Chronicon P, Schafnaburgensis ¶ historiam Germanorum, Joannis Aventini Boiorum * Annales, & Matthæum Parisiensem in † vitâ Guilielmi Conquæstoris, qui hæc uberius enarrant. Alterum verò Decretum, eodem tempore conditum, investituras spectabat; ° illo enim cavit, ut qui à laico Ecclesiæ investituram acciperet, & etiam qui daret, anathemate plecteretur. Per investituras autem nihil aliud intelligitur, quàm autoritas nominandi aut saltem approbandi eos, qui in Episcopatus aut Abbacias vacantes, seu Beneficia quævis Ecclesiastica †, admitterentur, quamque porrectione baculi & annuli solebant olim Principes significare. Hanc quidem potestatem nunc dierum omnes ferè Christianorum Reges, aut eorum subditi, sibi vendicant, & etiam olim, ante Hildebrandi tempora fuisse ab iis exercitam, facile erit ostendere. Hoc enim agnoscit ipse

° L. 9. ad A. C. 1074. &c. P Ad A. C. 1074.

¶ P. 201, 207. * L. 5. p. 448, &c. 460, &c.

† Ad A. C. 1074. ° Sigon. & Ciac. loc. citat.

* (Hildebrandus) quod *alii iniustaverant*, PALAM extulit, excommunicans electos, qui investituras Ecclesiarum de manu laici per annulum & baculum acciperent. Malmsburien. histor. Angl. l. 3. p. 408.

⁂ Stephanus Pontifex in Epistolâ ad Guidonem, in quâ electum Ecclesiæ Reatinæ Antistitem, idèd à se non ordinatum scribit, quia imperialis (*ut mos erat*) absolutionis formam non detulit, ideoque eundem Guidonem hortatur, ut ab Imperatore (*sicut prisca consuetudo dicat*) obtineret licentiam, quâ semel impetratâ, (*cum aliter agere non debeat*) spondet se electum statim consecraturum.

Quid apertius, Auditores, quàm hunc Pontificem asserere, suo tempore, nec morem, nec jus, permisisse, ut aliquis Episcopus inauguraretur, nisi cui Imperator investituram seu confirmationem indulgisset? Idem verò in Galliis obtinuisse, docet^x Hincmarus Rhemensis; in Hispaniâ, Concilium^y Toletanum duodecimum; quibus etiam quoad totum Occidentale Imperium, suffragati sunt, in Synodis Romæ convocatis, ^z Hadrianus primus & ^a Leo septimus, quorum ille, Carolo Magno, hic Ottoni primo, tanquam jus imperiale, concessit, ut eligerent ipsi Pontificem, & Episcopis per singulas provincias, investituram darent, ita ut illi soli, quos ipsi laudarent & investirent, antistites, consecrationem obtinerent, addito etiam anathemate contra eos, qui

⁂ Vide Decret. Gratian. Dist. 63. §. 18. p. 338. omnes Stephani ante Gregor. VII. vixerunt.

^x In Epist. ad Episc. Regni c. 5, 6. p. 218. vol. 2.

^y Can. 6. p. 713. Tom. 16. Col. Reg. Concil. ^z Grat. Decret. Distinct. 63. c. 22. col. 339. ^a Ibid. c. 23. col. 340. Idem prorsus quoad Carolum M. tradunt Sigebert. Gemblac. in Chron. ad A. C. 773. Naulec. in Chronog. vol. 2. Generat. 23. Tradidisse etiam Anastas. Biblioth. (licet nunc illud in eo non appareat) docet Platina in Paschali primo p. 111. Sigon. de Regno Italiæ l. 4. ipso initio.

hæc decreta violare præsumerent. Quid itaque, Auditores, de Hildebrando seu Gregorio nostro est judicandum, qui istâ potestate Imperatori interdixit; quâ fruebantur ab antiquis temporibus ejus decessores, quamque violantes anathemate percusserint dicti Pontifices? Certè necessum est, ut vel ipsos errâsse (quod tamen in dictatibus, ut suprâ ostensum est, impossibile pronunciat) vel seipsum excommunicationis vinculo innotatum, fateatur, qui ut Henricum quartum^b legitimâ exuerat prærogativâ, subditos ejus toties in arma concitavit, ut memoratus Imperator sexaginta & duobus proeliis interfuisse traditur. Anno quidem Christi 1076. eum Romam per legatos citavit Pontifex, ut ibi coram ipso de criminibus, quorum argueretur, causam diceret^c. Cùm verò Imperator non comparuit, eum ab Ecclesiæ sacris exclusit Hildebrandus, nec quidem antè restituit, quàm se modis indignissimis illi submiserat. “ Accessit enim, (Papa^d “ jubente) Canusium Italiæ urbem, ubi tunc “ temporis cum Mathilde charissimâ diversabatur Pontifex, atque intra secundum murorum

---

^b De conjuratione Hildebrandi adversus Henricum quartum, vide Benno. Cardinal. p. 42, 43. ubi etiam Necromantiæ reum pronunciat, quàm asserit eum à Theophylacto (qui Benedictus IX.) Laurentio (Archiepiscopus Malositan.) & Joanne Archipresbytero (qui postea Gregorius VI.) didicisse. Cùm vellet, manicas suas discutiebat, & in modum scintillarum ignis diffilliebant, & iis miraculis oculos simplicium, veluti signo sanctitatis, ludificabatur. Id. p. 49.

^c Horum maxima pars Hildebrando debetur, nonnulla verò successoribus.

^d Ciaccon. in vita Gregorii col. 412. Vol. I, Histor. P. P.

“ ambitum, (nam triplici oppidum cingebatur)
 “ receptus, extra omni comitatu relicto, regi-
 “ um cultum abiecit, ac *sine calceis, seriente*
 “ *hyeme, jejunus*, usque ad vesperam, respon-
 “ sum Pontificis expectavit. Quo non reddito,
 “ idem secundo & tertio die fecit. Quarto de-
 “ mum Gregorius constantiam — admiratus, —
 “ simulque aspera hominum adversus se convi-
 “ cia veritus, in conspectum admisit.” Hæc
 Sigonius^e. Quid vos de hac actione censeatis,
 Auditores, ignoro; ipse autem ingenuè profiteor
 me de naturâ humanâ melius sperâsse, quàm,
 ut dictam historiam, licet à Sigonio, homine
 Pontifici addictissimo, narratam, facillè admitte-
 rem. Alios itaque Autores statim consului, sed
 idem prorsus a Lamberto^f Schafnaburgensi, & Ci-
 acconio,^g Platinâ,^h Abbate Urspergenfi,ⁱ Pa-
 pyrio Massono,^j Genebrardo, nec non^k Baro-
 nio traditum inveni. Imò, ut omnis dubitandi
 occasio penitus tollatur, totam rei gestæ seriem
 (inⁿ Epistolâ ad Germanos) explicat ipse Hilde-
 brandus, “ Ad oppidum (inquit) Canusii, in
 “ quo morati sumus, cum paucis advenit; ibi-
 “ que per triduum ante portam, deposito omni
 “ regali cultu, miserabiliter, utpote discalceatus,
 “ & laneis indutus persistens, non priùs cum
 “ multo fletu Apostolicæ miserationis auxilium

^e De Regno Italiæ L. 9. ad A. C. 1077. ^f F. 210. p. versâ.

^g In vitâ Greg. VII. ^h In Greg. VII. p. 153. ⁱ P. 184.

^j In Greg. VII. ^k Ad A. C. 1073. p. 582. ^m Ad A. C. 1077. §. 10. p. 500. ⁿ Coll. Reg. Concil. Tom. 26. p. 270. l. 4. (Epist. Greg. VII.) Epist. 12.

“ & consolationem implorare destitit, quàm
 “ omnes, qui ibi aderant, & ad quos rumor ille
 “ pervenit, ad tantam pietatem & compassionis
 “ misericordiam movit, ut, pro eo multis preci-
 “ bus & lachrymis intercedentes, omnes qui-
 “ dem insolitam nostræ mentis duritiam mira-
 “ rentur; nonnulli verò, in nobis non Aposto-
 “ licæ severitatis gravitatem, sed quasi tyranni-
 “ cæ feritatis crudelitatem esse clamarent. De-
 “ nique instantiâ compunctionis ejus, & tantâ
 “ omnium, qui ibi aderant, supplicatione de-
 “ victi, tandem eum, relaxato anathematis vin-
 “ culo, in communionis gratiam, & sinum san-
 “ ctæ matris Ecclesiæ recepimus.” — Hæc in
 præfatâ Epistolâ Hildebrandus, quæ sanè ipsum
 tantæ arrogantiae hominem fuisse arguunt, ° ut
 alterum illi æqualem haud facile protuleris, si
 modò duos alios Pontifices, Alexandrum scili-
 cèt istius nominis tertium, & Cælestinum iti-
 dem tertium, excipias; quorum p̄ ille, cū Imper-
 ator clarissimus, Fredericus Barbarossa, prostra-
 tus, pedibus oscula libaret, superbissimè ipsi in-
 sultans, pedem cervici imposuit, verba Psalmistæ
 usurpans, *Super aspidem & basiliscum ambula-
 bis, & conculcabis leonem & draconem*; repo-
 nenti autem Imperatori, *Non tibi, sed Petro*,
 statim regessit, & *mibi & Petro*: Alter verò
 Henricum sextum pedibus coronavit, uti narrat

° De Hildebrandi impietate, cum adhuc Cardinalis, vide Da-
 miani Epist. ad Alexandrum II. L. 1. Ep. 16. p. 15. E. & ad Hil-
 debrandum ipsum L. 2. Ep. 8. p. 32. D.

p̄ Papyr. Masson. in vitis PP. l. 5. in Alexan. III. Nancier. chron.
 Generat. 40. p. 235. Bergomen. Chron. ad A. C. 1160. p. 289.
 Azor. instit. moral. part. 2. l. 5. c. 44.

Rogerus Hoveden apud ^q Baronium, “ Deinde
 “ (inquit) introduxit eos Dominus Papa in Ec-
 “ clesiam, & unxit eum in Imperatorem, &
 “ uxorem suam in Imperatricem. Sedens au-
 “ tem Dominus Papa in cathedrâ Pontificali,
 “ tenens coronam auream Imperialem inter
 “ pedes suos, & Imperator inclinato capite re-
 “ cepit coronam, & Imperatrix similiter, de
 “ pedibus Domini Papæ; Dominus autem Papa
 “ statim percussit cum pede suo coronam Impe-
 “ ratoris, & dejecit eam in terram, significans,
 “ quòd ipse potestatem ejiciendi eum ab Impe-
 “ rio habeat, si ille demeruerit, sed Cardina-
 “ les statim arripientes coronam imposuerunt
 “ eam capiti Imperatoris ^r.”

Hæc ille. Utrùm Papa infallibilitatem à Pe-
 tro derivat necne, inter nos & Romanenses di-
 sputatur; at qui humilitatem penitus non exuit,
 tres memoratos Pontifices, effrontem hujuscemo-
 di arrogantiam, non à Petro, sed ipso potius Luci-
 ferro, dedicisse, extra controversiam esse, ut reor,
 pronunciaret. Sed ad Hildebrandum seu Gre-
 gorium redeamus, qui Imperatorem secundâ e-
 tiam vice excommunicans, Beatos Apostolos Pe-
 trum & Paulum, sui furoris & dementiæ asser-
 tores advocat: Ita enim incipit præfatæ excom-
 municationis bulla ^s, “ B. Petre, Princeps Apo-
 “ stolorum, & tu, B. Paule, Doctor Gentium, di-
 “ gnamini, quæso, aures vestras ^t ad me incli-

^q Ad A. C. 1191. §. 10.   ^r Idem etiam ibid. asserit Baron.

^s Cherub. Bullar. Rom. Vol. I. p. 53.   ^t Extat etiam hæc
 excommunicatio apud Platinam in Gregorio 7. p. 153.

“ nare, meque clementer exaudire. Quia veri-
 “ tatis estis discipuli & amatores, adjuvate ut
 “ veritatem vobis dicam, omni remotâ falsitate,
 “ quam omnino dereſtamini, ut fratres mei me-
 “ liùs mihi acquieſcant, & ſciant & intelligant,
 “ quia ex veſtrâ fiducia, poſt Dominum, & ma-
 “ trem ejus, ſemper virginem Mariam, pravis &
 “ iniquis reſiſto, veſtris autem fidelibus auxilium
 “ præſto”. Et dein poſt quædam interpoſita con-
 cludit v, “ Quapropter confidens de judicio &
 “ miſericordiâ Dei, ejusque puriſſimæ matris,
 “ ſemper virginis, Mariæ, ſultus veſtrâ autori-
 “ tate, ſæpe nominatum Henricum, quem Re-
 “ gem dicunt, omneſque fautores ejus excom-
 “ municationi ſubjicio, & anathematis vin-
 “ culo alligo. Et iterum regnum Theutonicor-
 “ rum & Italiæ, ex parte omnipotentis Dei &
 “ veſtrâ, interdicens ei, omnem poteſtatem &
 “ dignitatem illi Regiam tollo, & ut nullus Chri-
 “ ſtianorum ei, ſicut Regi, obediat, interdico,
 “ omneſque, qui ei juraverunt, vel jurabunt de
 “ regni dominatione, à juramenti promiſſione
 “ abſolvo. Ipſe autem Henricus cum ſuis fau-
 “ toribus in omni congreſſione belli, nullas vires,
 “ nullamque in vitâ ſuâ victoriam obtineat. Ut
 “ autem Rodolphus regnum Theutonicorum
 “ regat & defendat, quem Theutonici elege-
 “ runt ſibi in Regem, ad veſtram fidelitatem,
 “ ex *parte veſtrâ*, dono, largior, & concedo
 “ omnibus ſibi fideliter adhærentibus, abſolu-

v Ibid. p. 154.

“ tionem

rionem omnium peccatorum, vestramque be-
 nedictionem in hac vitâ & in futurâ, vestrâ
 fretus fiducia, largior. Sicut enim Henricus
 pro suâ superbiâ, inobedientiâ, & falsitate, à
 Regni dignitate justè abjicitur, ita Radulpho
 pro suâ humilitate, obedientiâ, & veritate,
 potestas & dignitas regni conceditur. Agite
 nunc, quæso, Patres & Principes Sanctissimi,
 ut omnis mundus intelligat & cognoscat, quia
 si potestis in cœlo ligare & solvere, potestis
 in terrâ, Imperia, Regna, Principatus, Mar-
 chionatus, Ducatus, Comitatus, & omnium
 hominum possessiones pro meritis tollere
 unicuique & concedere. Vos enim Patriar-
 chatus, Primatus, Archiepiscopatus, Episco-
 patus frequenter tulistis pravis & indignis, &
 religiosis viris dedistis. Si enim spiritualia
 judicatis, quid de sæcularibus non posse cre-
 dendum est? Et si Angelos, dominantes om-
 nibus superbis Principibus, judicabitis, quid
 de illorum servis facere potestis? Addiscant
 nunc Reges & omnes sæculi Principes, quanti
 vos estis, quid potestis, & timeant parvi pen-
 dere jussionem Ecclesiæ vestræ; & in prædi-
 cto Henrico tam citò judicium vestrum ex-
 ercete, ut omnes sciant, quia non fortuito,
 sed vestrâ potestate cadet. Hæc in memo-
 ratâ bullâ Gregorius, sed surdis (uti videtur)
 cecinit, in tantum enim absuit, ut Apostoli,
 juxta repetitam Pontificis obsecrationem, Hen-
 rico dejiciendo festinam navarent operam; ut è
 contra, Rodulphus, quamvis Papali munitus be-
 nedict.

nedictione, & etiam coronâ sequenti versiculo *
inscriptâ,

Petra dedit Petro; Petrus diadema Rodolpho;

donatus, proelio tamen victus, infeliciter occu-
buit, uti narrat Helmoldus y “ Congregavit (in-
“ quit) exercitum grandem [Henricus], ut ex-
“ pugnaret Rodolphum, fuitque cum eo famo-
“ sissimus ille Dux Godefridus, qui postea libe-
“ ravit Hierusalem, multique potentum Saxonum
“ verò atque Suevorum exercitus erant cum
“ Rodolpho. Pugnaverunt ergo Reges mutuo,
“ & victa est pars Rodulphi, cecideruntque
“ Saxones & Suevi. Porro Rodolphus vulne-
“ ratus in manu dextrâ, fugit Marcipolim;
“ mortique jam proximus, dixit ad familiares
“ suos, *Videtis manum dextram meam de vul-*
“ *nere sauciam: hâc ego juravi Domino z Hen-*
“ *rico, ut non nocerem ei, nec insidiarer glo-*
“ *ria ejus. Sed jussio Apostolica, Pontificum-*
“ *que petitio, me ad id deduxit, ut juramenti*
“ *transgressor, honorem mihi indebitum usur-*
“ *parem. Quis igitur finis nos exceperit, vi-*
“ *detis, quia in manu unde juramenta violavi,*
“ *mortale hoc vulnus accepi. Viderint ergo*
“ *ii, qui nos ad hoc instigaverunt, qualiter*
“ *nos duxerint, nè fortè deducti simus in præ-*
“ *cipitium æternæ damnationis. Et hoc di-*

* Sigeb. Gemblac. ad A. C. 1077. Matth. Par. ad A. C. 1077.
p. 10. Baron. ad A. C. 1080. §. 16. p. 541. B. Jo. Aventini An-
nal. Boiorum, l. 5. p. 458. y Histor. Slavon. l. 1. c. 29.

z Abb. Ursperg. p. 172. Krantz. Saxon. l. 5. c. 7.

234 *Hildebrandi Rebelliones.*

“ cens, cum gravi molestiâ, diem clausit extre-
 “ mum”. Hic tristis Rodulphi exitus; Hilde-
 brandus autem, postquam diu in mole Hadriani
 (turre apud Romanos munitissimâ) fuerat ob-
 sessus, tandem à Guiscardo liberatus, Salernum
 unâ cum eo concessit, ubi paulò post mortem obiit.
 In fati autem confiniis positus, (si ^a Matthæo
 Parisiensi, ^b Sigeberto, & Florentio ^c Wigorni-
 ensi sit fidendum) “ Ad se vocavit unum ex
 “ duodecim Cardinalibus, quem multum dilige-
 “ bat præ cæteris, & confessus est Deo, &
 “ Sancto Petro, & toti Ecclesiæ, se valdè pec-
 “ casse in pastoralis curâ, quæ ei ad regendum
 “ commissa erat, & suadente Diabolo, con-
 “ tra humanum genus, odium & iram conci-
 “ tasse”.

At hoc Paschalem secundum, qui ei (post
 duos interpositos) in Pontificatu successit, non de-
 terruit, quin ipse etiam, ^d proprium Henrici fi-
 lium ad defectionem sollicitando, Imperatorem
 eâ vi persequeretur, ut tandem Regno & domi-
 niis exutus, eò infortunii & miseriarum redactus
 fuerit, ut ab Episcopo Spirensi, ^e *Clerici munus*,
 in æde Dei Genitricis à se olim constructâ, pe-
 titivit supplex, nec tamen impetravit. Quæ qui-
 dem fastuosissimi Præsulis ingratitude, nec non

^a Ad A. C. 1086. p. 13.   ^b Ad A. C. 1085.   ^c Ad
 A. C. 1084. verba quæ protulimus, ex Sigeberto petuntur. Vide
 etiam Bennon. Card. in vitâ Hildebr. ipso fine.   ^d Sigon.
 l. 9. ad A. C. 1105. p. 238. Helmond. Hist. Slav. l. 1. c. 33.
 p. 28. p. 10. Baron. ad A. C. 1105, 1106. §. verò 14. A. C.
 1106. filium laudat ob rebellionem, p. 48.   ^e Sigon. l. 9.
 p. 239. Helmold. Hist. Slav. l. 1. c. 33. p. 29. 5.

effrons filii & subditorum impietas, tanto miserum Imperatorem dolore obruit, ut tandem ærumnis & injuriis confectus, Leodii animum efflavit. ^f Corpus verò post mortem, cùm Pontifex illud tumulari prohibuit, per quinque annos insepultum jacuit. Tam horrendi enim criminis, Papâ judice, reus est, quicumque jus proprium * adversus Episcopi Romanensis placita ausit defendere, ut etiam post mortem, summa, quæ pati possit, supplicia mereatur; nec dubito, quin Pontificiorum sententiâ, bellè cum Henrico res cecidit, si omnes, quas in terrâ subiit, miseriæ, leviores illi apud inferos purgatorii flammæ reddiderint, cum dubio procul, nullos acrius quàm Papalis omnipotentia oppugnatores iste ignis depascitur.

At hoc ^g Henricus quintus, illius successor & filius, non videtur ex animo credidisse; quamvis

---

^f Sigon. l. 9. p. 239. Helmold (lib. præd.) lib. 1. c. 33. p. 29. 10. Abb. Ursperg. p. 192. Baron. ad A. C. 1106. §. 23. p. 51.

* Patet ex Epistolis Hildebrandi & scriptoribus istorum temporum, conjugium Clericorum Nicolaitarum hæresin, & investituras à Laicorum manu receptas Simoniam, vocari solitum fuisse, eaque de causâ Imperatorem Henricum quartum, tanquam Simonia reum persequabantur Ecclesiastici: [Hunc Baronius aliique Romanenses Henricum tertium vocant, quia Henr. I. (Aupeps dictus) coronationem à Pontifice, non ambiens, ab iis pro Imperatore non reputatur.] At tamen ipse manifestò ostendit se *nihil* prorsus ab Episcopis Moguntino, Colonienfi, & Wormatiæ, ob investituram recepisse, quamvis isti Episcopatus amplissimos habuerunt redditus. Quod quidem clarè indicat eum non ob Simoniam reverâ admissam, sed ideò quòd propria jura Pontifici noluit submittere, ab iis vexatum fuisse. Vid. Helmold. Histor. Sclav. l. 1. c. 32. & Sigon. l. 9. p. 391. ad A. C. 1106.

^g Vide autores citat. p. præced. ad not. (d)

enim se idè tantùm adversus Patrem arma cepisse, eumque solio deturbâsse simulavit, quòd Pontifici obedientiam & Ecclesiarum investituras noluit concedere, quamprimum tamen ipse, extincto Parente, Imperium solus & quietus obtinuit, sopitam (uti videbatur) controversiam denuò movit, pristinaque antecessorum suorum jura fortiter asseruit; idque in principio, tam felici successu, ut Paschalis secundus, privilegio scripto, cum anathemate, permisit ^h, ut Imperator, Episcopos & Abbates, liberis suffragiis electos sine simoniâ, annulo & virgâ investiret, nullusque, quamvis à clero & populo electus, ab Imperatore non investitus, consecraretur. Quò autem hæc omnia firmiùs observarentur, cum rem divinam faciens Pontifex, ad hostiæ consecrationem venisset, parte sumptâ, reliquam Imperatori porrexit, adjiciens, *Sicuti pars hæc vivifici corporis divisa est, ita divisus sit à regno Christi Domini nostri, qui pactum hoc violare tentaverit.* Sed nec anathemata quæcunque, nec vincula, lubricum tenebunt Papam; ante ⁱ annum enim integrè elapsum, sese jramento absolvit Paschalis, primoque ipse, dein successores, præcipuè autem Calixtus secundus, tot negotia Imperatori facecebant, ut ipse (pacis obtinendæ causâ) ^k investiendi jus videatur in totum abdicâsse; quod quamvis in minoribus

^h Sigon. l. 10. ad A. C. 1111. p. 245. Baron. ad A. C. 1111. §. 24. p. 78, 79.

ⁱ Sigon. l. 10. ad A. C. 1112. p. 249. Baron. ad

A. C. 1112. §. 2. &c. p. 92.

^k Sigon. l. 10. ad A. C. 1112. p. 256. Baron. ad A. C. 1112. §. 5. p. 151.

Ecclesiis post aliquot annos recuperârunt, nonnulli illius successores, Pontificis tamen vel nominandi vel approbandi potestas ex eo tempore penes solos Cardinales, absque ullo interpellatore mansit; de quorum igitur origine non erit, ut opinor, incongruum, pauca quædam præcedenti dissertationi subnectere.

Nomen (uti omnes sciunt) à *cardine* deducitur, & manifestò *præcipuum* indigitat; uti enim venti quidam & virtutes (ob eminentiam) dicuntur Cardinales, ita etiam & illi, qui in singulis Clericorum ordinibus erant primarii, eundem titulum obtinebant. Neque enim hoc Ecclesiæ Romanæ peculiare: Ravennates enim, Compostellani, Aquileienses, aliique (quod è ¹Gregorio M.^m Spelmanno nostrate, & ⁿMeursio pater) suos habuerunt olim, & etiamnum habent, Cardinales, licet amplissima Romanensium dignitas reliquos ita obscuraverit, ut rara de iis apud autores occurrat mentio. Triplici verò ordine distinguuntur in Ecclesiâ Romanâ; alii enim Diaconi, alii Presbyteri, alii denique Episcopi audiunt.

De Diaconis & Presbyteris primò, utpote antiquissimis, differemus. Postquam Fides Christiana ^cRomanos invaluit, per varias urbis Regionēs, Ecclesiæ (quæ *tituli* dicebantur) sunt erectæ, in quibus omnia ad numinis cultum & populi eruditionem spectantia solebant celebrari; earumque singulis singuli primò invigilabant Pref-

¹ L. 5. Ep. 11.   ^m Spelman. Gloss. in voce *Cardinalis*.

ⁿ Meursii Glossar. in voce *Kardinalen*.   ^o Onuphr. de Episcopat. Titulis & Diaconis Cardinal. p. 5, 6.

byteri,

byteri, donec auctâ fidelium multitudine, & unâ titulorum seu parœciarum limitibus, augebatur etiam Presbyterorum numerus, *pluresque eodem tempore uni titulo* vacabant. Inter illos, *qui primum* obtinuit locum, præcipuus, seu *Cardinalis* Presbyter dictus, quæ appellatio apud idoneos autores *P* ante Gregorii *M.* tempora non occurrit. Pari etiam modo, olim in septem diaconias distributa est urbs Romana, quibus totidem præfigebantur Diaconi, qui pauperum, ægrorum, & viduarum curæ *primariò* attendebant. Aucto verò tandem Christianorum, & per consequens, Diaconorum numero, illi qui reliquis præerant, *Diaconi Cardinales* ^q, ob rationem superiùs allatam, dicebantur. Episcopi autem omnes his Cardinalibus erant ^r superiores, quippe qui præcipui tantùm erant inter Presbyteros & Diaconos, ideoque (uti testatur ^s Academia Pragensis in Epistolâ ad Oxoniensem) Antistes quilibet eos in propriâ Diœcesi solebat constituere. Quod ad Episcopos autem Cardinales spectat, eorum institutio longè ^t novissima, cùm omnes olim Episcopi (exceptis Metropolitanis & Primatibus) fuerint æquales: originem verò exinde, juxta Onuphrium, videntur sumpsisse, quòd septem ex

---

^p Vide Epist. Acad. Pragensis in Meursii Glossario, voce *Kardinal*, & Spelman. Gloss. Synodus enim Rom. sub Sylvestro fictitia, vide Præl. nost. xviii. p. 231, 232. ^q Onuphr. lib. præd. p. 23, 24. ^r Onuphr. lib. dicto, p. 21. ^s Apud Spelm. & Meursium loc. laud. ^t Onuphr. l. dicto p. 30, &c. Docet Anastasius Bib. in vitâ Steph. quarti, p. 95, statutum fuisse ab eodem in Concilio Rom. ut nullus Pontifex eligeretur, nisi Presbyter aut Diaconus Cardinalis; nulli ergò tunc temporis Episc. Cardin. Vixit Steph. A. C. 768. extat decret. p. 96.

vicinis Episcopis Pontifici Romano, cùm in Ecclesiâ Lateranensi missas celebraret, solebant ministrare, eâque de causâ (cùm id muneris *Presbyteris Cardinalibus* in aliis Ecclesiis incubuit) propter officii similitudinem, *Episcopi Cardinales* v dicebantur, qui * tamen eâdem tantùm cum reliquis Præsulibus (non autem majori) dignitate pollebant, donec tandem exclusis imperatoribus, cum reliquo etiam clero & populo, ac reductâ ad Cardinales Paparum electione *,

---

v Omnis *Episcopus Cardinalis* denominatur ab Episcopatu, Presbyter à titulo, Diaconus à Diaconiâ; Episcopus verò factus *Presbyter Cardinalis*, non amplius dicitur Episcopus, sed perpetuus administrator illius Episcopatûs; factus verò *Diaconus Cardinalis* (quod fieri non solet nisi ante consecrationem ad Episcopatum) dicitur Electus istius Episcopatûs. Vide Onuphr. Panvin. p 22, 23.

Primus inter Episcopos Cardinales, dicitur *Decanus Collegii*; inter Presbyteros, *Archipresbyter*; inter Diaconos, *Archidiaconus*. Id. p. 36. Qui plura velit de Cardinalibus, consulat Onuphr. Panvinii libellum de Episcopatibus, Titulis, & Diaconiis Cardinalium, præcipuè autem librum de Cardinalium origine: Nec non Ciacconii Histor. Pontificum in vitâ Hygini (Coll. 46. Vol. 1.) & Marcelli (Coll. 82.) Habet verò Ciacconius Catalogum Cardinalium sub Gelasio primo, A. C. 494. Unde hauserit ignoro, nec quomodo convenit cum iis quæ asserit Academia Pragensis in Epistolâ ad Oxoniensem (apud Spelmannum in Glossario voce *Cardinalis*, & Meursium voce *Kardinals*) ubi dicitur, " Perlectis multis Chronicis & Historiis authenticis, nihil invenio " de Cardinalibus, usque ad tempus Gregorii M. quo tempore " Episcopi indifferenter Cardinales faciebant, & Papa Cardinales in Episcopos promovebat ". Neque sanè capio unde sit, quòd in isto catalogo (qui unicus est ante Gregorii M. tempora) nec non in catalogo Cardinalium sub Pontificatu ipsius Gregorii, plures recensentur *Archipresbyteri Cardinales* apud Ciacconium.

Primi *Episcopi Cardinales* occurrunt apud Ciacconium sub Pontificatu Leonis noni, A. C. 1049. & etiam apud Onuphrium in libro de Pontificibus & Cardinalibus. * Onuphr. l. dicto, p.

30. * P. 31.

omnes

omnes unâ non tantùm *Episcopi*, sed etiâ *Presbyteri & Diaconi Cardinales*, cristas erigebant, & gradatim à Clericis in Principes ^y mutati transierunt, ita ut (juxta ^z Cæremonialis Romani præscripta) in receptione Imperatoris coronandi, non tantùm omnes Episcopi, sed etiâ, inter Presbyteros Cardinales, senior, locum Rege quocunque præsentī honoratiorem sibi vendicat. Ut galero rubro uterentur & mulis pari modo instructis, primus statuit Innocentius quartus, circa sæculi decimi tertii medium; reliqua autem insignia postea addiderunt, Paulus secundus aliique Pontifices, uti testantur ^a Platina & ^b Ciacconius. Ineptè igitur faciunt Pictores Romanenses, quòd B. Hieronymum cardinalitio habitu instructum ^c semper exhibent, tum quòd ipse istâ dignitate nunquam fruebatur (utī

---

^y In Concilio Lateranensi secundo legem tulit Nicolaus II. cujus hæc summa, " Si quis pecuniâ, vel gratiâ humanâ, aut " populari, militarive tumultu, sine concordī & Canonicâ Cardinalium & Cleri electione fuerit in Sede Petri collocatus, is " non Apostolicus, sed Apostaticus vocetur, &c. (Ciaccon. in Nicolao II. ipso initio.) At hoc decretum non exclusisse Imperatorem ex eo patet, quòd idem Ciacconius in vitâ Hildebrandi, seu Gregorii VII. (coll. 411.) tradit, eundem Gregorium, cum ab Imperatoris Henrici legatis objurgaretur, quòd Pontificatum, Imperatore non consulto, suscepisset, respondiisse, — " Se à Romanis invitum ad eum honorem evocatum, proptereaue *non se consecrari passum, neque passurum*, donec certâ legatione, " ad Regem jampridem missâ, ejus hâc in re voluntatem ac judicium perspexisset". — Jus itaque Imperiale tunc temporis agnovit ipse Hildebrandus, nec, ut opinor, ex integro amissum est ante pactum illud inter Henricum quintum & Paschalem secundum, cujus meminimus p. 236.

^z Foll. 22. p. versâ.   ^a In Innoc. IV. p. 192. & Paulo secundo p. 296.   ^b In Innoc. IV. col. 692. vol. 1. & Paulo secundo col. 1237. vol. 2.   ^c Polyd. Vergil. de invent. rerum l. 4. c. 9. p. 295.

mani

manifestò demonstrat^d Baronius) tum etiam quòd hodierna Cardinalium insignia non, ante octingentos, ab illius obitu, annos, fuerint usurpata. Quod ad numerum verò eorum spectat, olim teste Panvinio, ^e septem erant Episcopi, ^f viginti & octo Presbyteri, Diaconi autem ^g octodecim, qui tamen omnes, ex decreto Concilii Basileensis, circa A. C. 1430 habiti, ^h ad viginti & quatuor reducebantur. At hoc non obstante, cum Leo decimus Pontificatum obtinuit, non pauciores erant ⁱ sexaginta & quinque, sub Paulo quarto numerus ad ^k septuaginta succrevit, quos limites neutiquam excedendos statuit ^l Sixtus quintus, utrùm verò hoc semper ab illius obitu fuerit accuratè observatum, non possum definire.

^d ad A. C. 378. §. 65, 66. & A. C. 382. §. 24, 25, 26.

^e Onuphr. Panvin. l. d. p. 30, 12, 14. ^f p. 17, 15, 7, 8.

^g p. 27. ^h §. 23. Coll. Reg. Tom. 30. p. 183. ⁱ Onuphr.

l. d. p. 19. ^k Id. 16. ^l Coll. Reg. Concil. in vitâ Sixti, p. 772. Tom. 36.

PRÆLECTIO XXXV.

De Ortu & Progressu veterum Monachorum.

UM nihil sit, Auditores, nunc dierum, in Ecclesiâ Romanâ, variis Monachorum ordinibus celebrius, ab instituto nostro non erit alienum, singulorum originem referre, nec non habituum rationem & diversas vivendi regulas, quibus à se mutuò distinguuntur, explicare. Quod ut clariùs & distinctiùs præstetur, necesse est, ut rem totam ab ipsis initiis repetamus, primosque vitæ Monasticæ autores, & varias, quas, pro temporum & locorum ratione, subiit mutationes in medium proferamus. Non est enim existimandum, hodiernos Monachos ejusdem cum antiquis generis & indolis existere, cum tam aperta inter utrosque occurrat differentia, si mores & instituta

tuta consideremus, ut vix ullam nostrorum cum primævis istis, præter solius nominis affinitatem licet dignoscere. Quod quamvis ex iis, quæ postea differemus, manifestius apparebit, hoc tamen impræsentiarum libet præfari, quòd illi, qui circa quartum sæculum vitam monasticam coluerunt, in desertis agentes, divitiis & luxuriæ nuncium remittebant, & se & alios etiam ex manuum labore & pertinaci industriâ alentes. Cùm tamen è contrà Monachi Romanenses, ædificiis, nè dicam, palatiis, intra urbium & oppidorum pomoeria extructis, triumphant, ubi magnam pecuniæ vim, opes amplissimas, nec non prædia, terras & latifundia undique corradentes, vitam, non pauperem, severam aut tristem, sed mollem, jucundam, & voluptatibus omnibus affluentem, transigunt, illa, quæ in egenos & industrios meliùs conferrentur, fucorum ad instar ignavi consumentes. Quamvis enim neutiquam denegamus, aliquos in Pontificiorum Monasteriis nonnunquam reperiri, qui pietati & bonis literis sedulò attendunt, plerisque tamen ex posteriorum temporum Monachis diversæ indolis fuisse, liceret facilè ex Erasmo, Ludovico Vive, Polydoro Vergilio, Nicolao Clemange, aliisque Romanensibus ostendere; quod etiam forsitan in sequentibus, datâ operâ præstabimus. Nunc verò in primos hujus instituti autores lubet inquirere.

^a Nonnulli sunt, qui illud ab Heliâ, à Re.

* Soz. Hist. Eccl. l. 1. c. 12. p. 25. 49. Hieron. Ep. 49. (ad Paulinum) Op. Tom. 4. par. 2. p. 565. aliique. Vide Baron. ad A. C. 31. §. 14, 15.

chabitis, à filiis Prophetarum, à Joanne Baptistâ arcessunt, quippe quos veteres eremi cultores in aliquibus referebant. At si hæc ratio sufficeret, poterant æquali jure idem ab Ethnicorum Flaminibus, à Fratrum Arvalium collegio, à Virginibus Vestæ dicatis, derivare, cum non pauca etiam sint, in quibus Monachismo studentes ad horum instituta propiùs accesserint.

At his missis, quos vitæ inter Christianos monasticæ originem præbuisse non omninò apparet, ad Philonis *Θεραπειὰς* procedimus, qui ipsis Apostolis coævi existentes, à nonnullis primi Christianorum Monachi pronunciantur ^b. Nec sanè diffitemur, multa apud autorem supradictum occurrere, quæ illos tales fuisse probabiliter arguerent, nisi plerique eorum ritus à Christianorum genio nimium abludentes, eos Religione Judæos extitisse manifestò probarent; quod cum olim fatis, ni fallor ^c, apertè demonstravimus, non est ut eidem operi denuò manum admoveamus. Nec quidem si *Θεραπειὰς* Apostolorum tempore, Monachismi fuisse cultores agnosceremus, ulla potest proferri ratio, quare hoc institutum adèò in desuetudinem abiret, ut nullius nomen apud historicos liceat detegere, qui ante sæculi tertii medium se illi addixerit: Paulus enim Ægyptius, primus occurrit, qui, imperante Decio, se in eremum, quò intentata Christianis tormen-

^b Euseb. Hist. Eccles. l. 2. c. 16, 17. p. 53, &c. Epiph. Har. 29. §. 4, 5. p. 119. Hieron. in Catal. Scrip. Eccl. nomine, *Philo*. Tom. 4. part. 2. p. 106.

^c Præl. V.

ta devitaret, subducens, tandem llocci opportunitate permotus, illic usque ad vitæ finem permansit. Ad hunc enim modum de eo scribit ^d Hieronymus. “ Inter multos sæpè dubitatum est, “ à quo potissimum Monachorum eremus habitari cœpta sit. Quidam enim aliters repentes, à Beato Eliâ & Johanne sumpsere principium: Quorum & Elias plus nobis videtur fuisse, quàm Monachus; & Johannes ante prophetare cœpisse, quàm natus est. Alii autem, in quam opinionem vulgus omne consensit, asserunt Antonium hujus propositi fuisse caput, quod ex parte verum est: Non enim tam ipse ante omnes fuit, quàm ab eo omnium incitata sunt studia. Amathas verò & Macarius discipuli Antonii, è quibus superior magistri corpus sepelivit, etiam nunc affirmant Paulum quendam Thebæum principem istius rei fuisse, non nominis; quam opinionem nos quoque comprobamus. ” — Et mox ^e “ Per idem ergo tempus, quo talia gerebantur apud inferiorem Thebaidam [*persecutiones descripsit Hieronymus*] cum sorore jam viro traditâ, post mortem amborum parentum, in hæreditate locupleti, Paulus relictus est annorum circiter sexdecim ^f, literis tam Græcis quàm

^d De vitâ Pauli, Tom. 4. part. 2. p. 68.

^e p. 69.

^f Tradit Hieronymus in Chronico (annexo Eusebii Chronico Edit. Scalig. Lugd. 1606.) Antoninum obiisse A. C. 357. quo tempore, annum ætatis agebat 105. nonagenarius autem (seu, quod eodem recidit, 15 ante propriam mortem annis) sepelivit Paulum: incidit itaque mors Pauli in A. C. 342. cum verò *ipse*, post exactos 113 annos fato succubuit, annus Christi 229. erit illi na-

“ Ægyptiacis apprimè eruditus, mansueti ani-
 “ mi, Deum valdè amans: Et cùm persecutio-
 “ nis procella detonaret, in villam remotiorem
 “ & secretiorem secessit. Verùm *quid non mor-*
 “ *talia pectora cogit Auri sacra fames?* Sororis
 “ maritus cœpit prodere velle, quem celare de-
 “ buerat. Non illum Uxoris lacrymæ, non com-
 “ munio sanguinis, non spectans cuncta ex alto
 “ Deus, ab scelere revocavit; aderat, instabat,
 “ crudelitate, quasi pietate, utebatur. Quod ubi
 “ prudentissimûs adolescens intellexit, ad mon-
 “ tium deserta confugiens, dum persecutionis
 “ finem præstolaretur, necessitatem in volunta-
 “ tem vertit, ac paulatim progrediens, rursusque
 “ subsistens; atque hoc idem sæpius faciens, tan-
 “ dem reperit saxeam montem; ad cuius radi-
 “ cem haud procul erat grandis spelunca, quæ
 “ lapide claudebatur. Quo remoto, (ut est cu-
 “ piditas hominum occulta cognoscere) avidiùs
 “ explorans, animadvertit intûs grande vestib-
 “ lum, quod aperto desuper cœlo, patulis diffu-
 “ sa ramis vetus palma contexerat, fontem lu-
 “ cidissimum ostendens; cuius rivum tantum-
 “ modò foras erumpentem, statim modico fora-
 “ mine, eadem quæ genuerat aquas terra sor-
 “ bebat. Erant præterea per saxeam montem

---

talis, & si 16 annos natus in Eremum se abdidit, incidet iste se-
 cessus in A. C. 245. in pacata sc. Gordiani tempora; Decius enim
 Imperium non capebat (test. Helvico & Baronio A. C. 253.)
 ante A. C. 250. Dicendum igitur, vel Hieronymum memoriâ
 lapsus in Chronico, vel Paulum, non immediatè à Patris obitu
 (quod vult Bar. A. C. 253. §. 111, &c) cùm 16 ætatis annum
 agebat, sed post 7 vel 8 ab illo tempore annos, se in deserta con-
 tulisse.

“ haud

“ haud pauca habitacula, in quibus scabræ jam
 “ incudes, & mallei, quibus pecuniæ olim si-
 “ gnatæ, visebantur. Hunc locum Ægyptiorum
 “ literæ ferunt, furtivæ monetæ officinam fuis-
 “ se, eâ tempestate, quâ Cleopatraræ junctus est
 “ Antonius. Igitur adamato, (quasi quod à Deo
 “ sibi offerretur) habitaculo, omnem ibidem in
 “ orationibus & solitudine duxit ætatem. ”

Hæc & nonnulla alia de Paulo Hieronymus, qui etiam eundem, postquam centum, unâ cum tredecim, annos expleverat, ab Antonio, ejusdem instituti studioso, & tunc temporis nonagenario, sepultum affirmat. Unde pater, Paulum, qui sexdecim annos natus se in eremum contulit, Antonio, qui ante decimum octavum ^f *proprie ætatis* annum illud non fecerit, per viginti & quinque annos priorem extitisse. Meritò igitur hunc, tanquam inter Monachos antesignanum reputamus, cùm licet alios pariter eodem sæculo in loca deserta se ideò contulisse, ut Ethnicorum rabiem effugerent, & probabilitas rei, & s historiorum docet autoritas, eorum tamen, qui *ante illum* ibi *voluntariè* sunt commorati, nomina non memorantur.

Proximus ipsi occurrit dictus Antonius, qui ideò Monachorum *Parens* vulgò appellatur, quia ipse primus eos in Cœnobiâ collegerit, & multos, exemplo simul & argumentis, in eremum abdu-
 xerit. Hoc enim de eo testatur s Athanasius

^f Athanas. in vitâ Antorii Op. Tom. 2. p. 795. C.

s Euseb. hist. Eccl. l. 6. c. 42. p. 240. Sozom. hist. Eccl. l. 1. c. 12. ipso fine.

^h In illius vitâ, Op. Tom. 2. p. 808. A.

“ ἔπειτε πολλοῖς αἰρήσασθαι τὸν μονησίον, &c. Multis
 “ persuasit monasticam ut eligerent vitam : at-
 “ que ità demum in montibus quoque exercita-
 “ sunt Monasteria, eremusque à Monachis habi-
 “ tata est, qui relictis suis omnibus, cœlesti insti-
 “ tuto nomen dabant.” Et paulo post. “ ὑποστρέψας
 “ δὲ εἰς τὸ μοναστήριον &c. Reversus in Mo-
 “ nasterium pristinos labores strenuè fortiterque
 “ adiit. Frequentibus autem colloquiis, eorum
 “ qui jam Monachi erant auxit alacritatem, a-
 “ liorum verò plurimos ad Asceticæ vitæ amo-
 “ rem inflammavit, ita ut ejus suasu, brevi plu-
 “ rima fierent Monasteria, quibus omnibus quasi
 “ pater ipse præerat. ” Et dein, i — “ Ταῦτα
 “ διαλεγοµένους τῷ Ἀντωνίῳ, πάντες ἔχαιρον &c. Hæc
 “ loquente Antonio delectabantur omnes : tum
 “ in aliis augebatur virtutis amor ; aliorum
 “ segnities pellebatur, quorundam prior ces-
 “abat opinio : omnibusque persuasum erat,
 “ contemnendas esse dæmonum insidias, mi-
 “ rantibus gratiam Antonio datam à Domino ad
 “ discretionem spirituum. Erant igitur in Mon-
 “ tibus Monasteria quasi tabernacula repleta di-
 “ vinis Choris, psallentium, lectionis studioso-
 “ rum, jejunantium, orantium, exultantium spe-
 “ futurorum, laborantium ad eleemosynas ero-
 “ gandas, mutuâ caritate & concordîâ juncto-
 “ rum. Ac re verâ videre erat quasi aliquam
 “ segregatam religionem pietatis atque justitiæ.
 “ Nullus ibi qui injuriâ vel afficeret, vel affice-
 “ retur : nulla exactoris increpatio ; sed multi-

“tudo Ascetarum : quorum unum omnium erat
“virtutis studium.”

Hæc & plura de Antonio Athanasius, cui &
^k Sozomeni testimonium licet adjungere ἐπεὶ νο
γῶν ὅτι πᾶσι συναμολόγη) &c. Illud certè
“inter omnes constat, magnum Antonium Mo-
“nachum, moribus atque exercitationibus uti-
“lissimus hoc vitæ genus ad summam diligen-
“tiam ac perfectionem perduxisse. Fuit hic Æ-
“gyptius, ortus genere nobili, in vico Comâ :
“est autem hic vicus juxta Heracleam, urbem
“Ægypti, quæ cognominatur Minor. Qui cum
“adhuc adolescentulus parentibus orbatus esset,
“paternos quidem agros vicinis donavit ; reli-
“quis autem bonis suis divenditis, pretium ege-
“nis distribuit. Sic enim apud se consideravit,
“studiosi Philosophi esse, non solum exuere se
“facultatibus, verum etiam eas rectè atque uti-
“liter dispensare. Porro cum omnibus, qui suâ
“ætate veræ sapientiæ studiosi erant, familiari-
“ter versatus, cunctorum virtutes æmulatus est.
“Cumque compertum haberet vitam cum vir-
“tute conjunctam, tametsi difficilis initio ac
“molesta sit, ipsâ tamen consuetudine suavem
“fieri, modos severioris disciplinæ excogitans,
“quotidiana continentiae incrementa faciebat,
“ac velut semper incipiens alacritatem suam re-
“novabat. Et corporis quidem voluptates va-
“riis afflictionibus coercebat ; verò perturba-
“tionibus divinæ sapientiæ proposito resistebat.
“Cibus illi panis tantum erat cum sale, potus au-

^k Hist. Eccl. l. i. c. 13. p. 27. 5.

“ tem aqua : tempus prandii, solis occasus. Sæpe
 “ etiam biduò & ampliùs jejunus permansit. Vi-
 “ gilabat autem integras propè noctes, & ora-
 “ tionibus intentus, ad diem usque perseverabat.
 “ Quòd si fortè somnum delibâset, super sto-
 “ reâ brevissimo momento cubans dormiebat.
 “ Plerumque verò nudum solum ei pro stragulo
 “ erat. Unctionem olei, balneorumque & hu-
 “ jusmodi rerum usum penitus recusabat ; quip-
 “ pe quæ robustum corporis habitum humecta-
 “ tione suâ in mollitiem verterent. Aiunt etiam
 “ eum nunquam seipsum vidisse ^l nudum. Lite-
 “ ras porrò nec noverat, nec magni æstimabat,
 “ sed bonam mentem, utpote literis antiquio-
 “ rem, earumque inventricem commendabat.
 “ — — ^m Habuit quàm plurimos ac probatissi-
 “ mos discipulos ; quorum alii in Ægypto ac
 “ Libyâ, alii in Palæstinâ & Syriâ atque Ara-
 “ biâ floruerunt. Et unusquisque eorum in illis
 “ regionibus in quibus commorabatur, non mi-
 “ nus severè, quàm præceptor ipse, vixit &
 “ conversatus est, *multosque alios* instituit, &
 “ ad *similem* virtutem philosophiamque perdu-
 “ xit. ” — Hæc ille. Non injuriâ igitur Hiero-
 nymus, in vitâ ⁿ Pauli incitata omniū ab An-
 tonio studia affirmat, cùm, uti ex dictis apparet,
 ipse tot homines in solitudinem pellexerit. Quâ
 in re partes etiam suas obiit Ammon, illi coævus,
 cujus ductu & auspiciis, montes Nitriæ &
 Scetis, ad^o meridiem lacus Mareotici in Ægypto

^l Nec Ammon. Soz. l. i. c. 14.

^m P. 28. 47.

ⁿ P. 69.

^o Soz. l. i. c. 14. p. 29.

siti, paulatim Monachorum multitudo repletos testatur [†] Socrates.

Utrumque autem videtur Pachomius superasse, qui in agro Thebaidis Tabennâ, tot Monachos collegisse traditur, ut eorum numerus ad septem usque [‡] hominum millia pervenerit. Præcedentibus Pambon, Macarios, Arsifium, Ammonium, Dorotheum, Piorem, Marcum, Putubastum, ^{*} aliosque liceret subnectere, qui vitam monasticam sedulo colentes, illius studium inter Ægyptios plurimum promovebant. His itaque Monachismi originem, & prima ejusdem augmenta merito ascribimus, quos alii deinceps imitati, idem institutum in diffusas etiam regiones propagârunt. Hilarion [§] enim Thanathæ prope Gazam oriundus, Alexandriamque à parentibus, studiorum causâ missus, ibi auditâ Antonii famâ illi se adjungit, apud quem per duos ferè menses commoratus, tandem cum aliquot Monachis in patriam revertitur, & parentibus jam defunctis, partem substantiæ fratribus, pauperibus & egenis partem largitus, in solitudinem se recipit, ubi Religioni pariter & labori attendens, tandem miraculis claruisse dicitur. Quod postquam auditum est, & longè latèque percrebuit, certatim ad eum (teste Hieronymo) de Syriâ & Ægyp-

[†] L. 4. c. 23. p. 236. & Soz. loc. d. [‡] Soz. l. 3. c. 14. p. 110. Tabenna non insula, vide Vales. in locum. ^{*} Vide Socr. l. 4. c. 23. Soz. l. 3. c. 14. l. 6. c. 29, 30, 31. Et Palladii Hist. Lausiæ. ac etiam Nicephori Hist. Eccl. l. 9. c. 14. &c p. 702. [§] Hieron. in illius vitâ (inter Epistolas, post vitam Pauli) Tom. 4. par. 2. p. 75. Soz. l. 3. c. 14. p. 114.

^{*} P. 77, 78.

to confluebant, ita ut multi crederent in Christum, & se Monachos profiterentur. Hic itaque vitam eremiticam in Palæstinam primus traduxit; Hilarioni, quicquid nonnulli in contrarium ineptiunt, jacta illius inter Syros fundamenta jure tribuimus; quod etiam apertius ab Hieronymo astruitur, subjungit enim, “ Neque tunc “ Monasteria erant in Palæstinâ, nec quisquam “ Monachos ante S. Hilarionem in Syriâ nov-
 “ rat; *ille fundator & eruditor hujus conver-*
 “ *sationis in hac provinciâ fuit*”.—Quid clari-
 rius, Auditores, quàm hæc verba Monachismum à dicto Hilarione in Syriâ plantatum docere? Meritò itaque illorum opinionem rejicimus, qui præfatum vitæ genus ab ipsis Apostolis inter Palæstinos primò institutum contendunt, cum ex dictis abundè constat illud per tercentum ab eorum temporibus annos in iis regionibus fuisse penitus ignotum.

Coævus Hilarioni memoratur Julianus, qui unà cum aliis quibusdam ^b in territorio Edeffenorum (uti & eodem tempore ^c Aones in Padanâ) vitam asceticam exercuisse traditur, unde in reliquam Mesopotamiam, Syriam, & dein Persidem facilè ^d diffundebatur. In insulis ^e Siciliâ & ^f Cypro ipse Hilarion, Eutychianus in ^g Bithyniâ, apud Armenos autem, accolæ Ponti & Paphla-

^a Cassian. in præf. ad lib. de institutis cœnobiorum, aliiq. p. 207.   ^b Ibid. p. 78.   ^c Cassi. loco d. & Coll. 18. c.

5. p. 726.   ^d Soz. l. 3. c. 14 p. 114. l. 6. c. 34 p. 268.

^e Soz. l. 6. c. 33. p. 267.

^f Soz. l. 6. c. 33, 34.

^g Hieron. in ejus vitâ p. 80.

^h Ib. p. 81.

ⁱ Soz. l.

2. c. 14. p. 30.

gonas, Monasticæ conversationis autor erat ^h Eustathius, Sebastiae Episcopus, quem aliis imitantibus, regulas iis & vivendi instituta præscripsit ⁱ Sanctus Basilius, qui unà cum Nazianzeno illi charissimo, ^k aliquod temporis in eorum confortio (uti & olim apud ^l Ægyptios & Palæstinos) transiit. In Scythiam ab Imperatore, circa finem quarti sæculi, relegatus Audius, plurima ibi erexit Monasteria, in quibus, ^m teste Epiphanio, religiosa vivendi ratio, virginitas & arctissima etiam disciplina floruit.

Atque hæc, Auditores, de primâ Monachismi inter Orientales (sæculis tertio & quarto) institutione pariter & progressu, sufficiant; latius postea per alias etiam istarum partium regiones diffundebatur, quibus non libet impræsentiarum insistere, cum illud (utpote nimiae prolixitatis opus) vobis tædium crearet. Ad Occidentales igitur transeamus, apud quos vitæ Monasticæ primordia S. Athanasio videntur ascribenda, qui Hæreseos Arianæ persecutionem declinans, Romam pervenit, ubi tunc temporis (Hieronymo testante ⁿ) Monachorum propositum erat incognitum, nec audebat quispiam propter rei novitatem, ignominiosum, ut tunc putabatur, & vile in populis nomen assumere. Athanasio autem vitam Be-

^h Soz. l. 3. c. 14. p. 114.

ⁱ Vide Bar. Op. Tom. 2. à p.

523. usque ad p. 734.

^k Bar. Op. Vol. 2. Ep. 19 p. 797.

^l Oper. Basil. Vol. 2. Ep. 79. p. 894. B.

^m Hær. 70. §.

14. p. 826. D. De Indiâ, Perside, Æthiopiâ Monachorum quotidie turmas suscipimus. Hieron. Ep. 57. (ad Lætam) Tom. 4. par. 2. p. 590.

ⁿ Hieron. Ep. 96. (ad Principiam) p. 780.

ati Antonii, & Monasteriorum in Thebaide, & virginum ac viduarum narrante disciplinam, tanto illius instituti amore accensa est Marcella, Nobilis Romana, ut primò ipsa, dein Sophronia aliaque, post aliquot annos ejus exemplum imitatae, illud amplexabantur. Inde (uti credere par est) in reliquam * Italiam, ° Dalmatiam, pMediolanum, & q Etrusci maris insulas dimanavit, unde facilis in Africam transitus, quæ provincia ab oris Italicis Monachorum institutionem, sæculo quarto, videtur derivâsse. Utcunque sit, hoc saltem constat, dictis in locis, vitam asceticam, isto, quod loquimur, tempore r viguisse; quam, non multò post ejusdem sæculi medium, in Galliam traduxit Martinus. Ille enim, Sabariæ Pannoniorum oriundus (quod affirmat in s illius vitâ Sulpitius Severus) primò inter t Illyricos solitarius vixit, dein Mediolani; tandem verò ulteriùs in Galliam proficiscens, ibi Monasterium erigit, initio quidem prope v oppidum, in quo commorabatur Hilarius, dein cùm ad Ecclesiæ Turonensis cathedram est evectus x, juxta Ligerim amnem, non procul à sede Episcopali, ubi y plurimos discipulos habuisse dicitur. Inter

---

* Hieron. Ep. 84. (ad Oceanum) p. 657. ° Ep. 35. (ad Heliodorum) p. 266. p. 9. Col. 1. p Aug. Confess. op. Tom. 1. l. 8. c. 6. coll. 150. A. q Hior. Ep. 84. p. d.
 r Ex locis laudat. & Paulini Ep. ad Alypium, inter Ep. Augustini n. 35. col. 132, ubi Monasteria Carthaginis, Tagastis, Hipponis memorantur. vide Prælect. nostr. xxxix. p. 150.
 s C. 1. t Soz. l. 3. c. 14. p. 116. Sulpit. c. 4. v Id. c. 5. x Id. c. 7. y 2000 Monachorum funeri adfuerunt. Sulp. Sever. Ep. ad Bassulam. p. 256.

eos autem tradit Jocelinus ^z, * aliique, S. Patricium, per aliquod temporis spatium vixisse, unde (cum Religione Christianâ) monastica etiam instituta in Hiberniam transtulit. Ex Hiberniâ A. C. 565, ^a Hyensam insulam & dein Caledoniam petiit Columbanus, qui istas regiones (quod olim ostendimus) Fide Evangelicâ imbuens, Monasteria etiam ibidem fundavit, uti expressè tradit Beda ^b. Quo autem sæculo ista Britannia pars, quam nos incolimus, primos acceperit Monachos, non liquet; at ante Augustini adventum habuisse constat, cum, eo huc appellente, ^c Banchorenses & famâ & numero fuerint celeberrimi. Ad Anglos quod spectat & Saxonas, dubitandum non est, quin, in ipsis Christianæ Religionis incunabulis, ^d Monasteria habuerint, cum Augustinum & ipsius socios fuisse Monachos sit notissimum.

Atque hæcenus, Auditores, vitæ asceticæ seu monasticæ ortum & progressum, antequam *in varios partita ordines*, varia etiam induit nomina, vobis explicuimus; quamvis enim lubentes agnoscimus, aliquot, *ante* Augustini ad Anglos missionem, annis, Benedictum Nursinum, fixas vivendi regulas & etiam *demonstrationem*, Monachis, à se in Cœnobîa collectis, impertiisse, sub illius tamen imperio unquam fuisse Augustinum idèò negamus, quia non *hic* (quicquid conten-

^z In vitâ Patricii c. 22. p. 66. ed. Colgan. in Triade Thaumaturgâ. * Vide Colgan append. 5. ad Patricium. c. 11. p. 236.

^a Insula, quam Beda *Hy* vocat, Adamnâno *Iona* dicitur, nunc autem *Columcille*. Usser. de primord. &c. c. 15 — longitudinem verò habet 12 g. 50 m. latit. 57. 40'. ^b Hist. Eccles. l. 3. c. 4.

^c Bedæ Hist. Eccles. l. 2. c. 2. ^d Vide etiam Bedæ Hist. Eccles. l. 1. c. 33.

dunt nonnulli) sed *Wilfridus*, post integrum ferè ab ejus adventu sæculum, istum ordinem in has regiones primus intulerit. Restat nunc, ut priusquam ad *recentiores* procedatur, *veterum* (de quibus hætenus verba fecimus) Monachorum studia & mores exponamus; at hoc sequenti septimanâ melius peragetur.

---

^e Ita asserit ipse Wilfridus apud Malm'sburien. de gestis Pontif. Angl. l. 3. p. 266. Vide etiam Stillingfleet adv. Cressy. c. 4. §. 4, 5, 6.

PRÆLECTIO XXXVI.

De Monachorum moribus & institutis.

N superiori Prælectione, Auditores, veterum Monachorum ortum & progressum vobis explicuimus; nunc, si placet, ad eorundem mores & instituta procedatur, quæ ut accuratiùs & distinctiùs cognoscamus, sciendum, ^a tria fuisse apud antiquos Monachorum genera, quorum unum Cœnobitas, alterum Anachoretas, tertium Sarabaitas, appellabant. Cœnobitæ (inter ^b Ægyptios linguâ gentili Sauses dicti) in commune ^c habitabant, pluresque ^d in congregatione pariter consistentes, unius senioris iudicio gubernabantur. ^e Anachoretæ autem erant, qui soli habitabant per deser-

^a Hieron. Ep. 18. (ad Eustochium) Tom. 4. par. 2. p. 44. Cassian. Coll. 18. c. 4.

^b Hieron. loco dicto.

^c Ib.

^d Cass. loco dicto.

^e Hier. ibid. Cass. Coll. 18. c. 6.

258 *De Monachorum Institutis.*

ta, & ab eo, quòd procul ab hominibus recesserint, nuncupationem acceperint, unde & Eremitæ etiam interdum audiebant. ^f Sarabaitas autem eos dicebant Ægyptii, qui Monachorum nomina affectantes, se ideò à Cœnobiorum disciplinâ subducebant, ut imperio Abbatis soluti, vitam legibus quibuscvis & regulis exemptam ducerent. Hos Remoboth appellat Hieronymus e, & ad hunc modum exagitat. “ Hi bini vel
 “ terni, nec multò plures, simul habitant, suo
 “ arbitratu ac ditione viventes, & de eo, quod
 “ laboraverint, in medium partes conferunt, ut
 “ habeant alimenta communia. Habitant autem quàm plurimùm in urbibus & castellis;
 “ & quasi ars sit sancta, non vita, quicquid
 “ vendiderint, majoris est pretii. Inter hos
 “ sæpe sunt jurgia, quia suo viventes cibo, non
 “ patiuntur se alicui esse subjectos; re verâ solent certare jejuniis, & rem secreti victoriæ
 “ faciunt. Apud hos affectata sunt omnia, laxæ
 “ manicæ, caligæ sollicantes, vestis crassior,
 “ crebra suspiria, visitatio virginum, detractio
 “ Clericorum, & si quando dies festus venerit,
 “ saturantur ad vomitum”. Hæc de iis Hieronymus, quibus & illa ^h Cassiani libet subnectere, “ Illi — districtiorem — Cœnobii declinantes, bini vel terni in cellulis commorantur,
 “ non contenti Abbatis curâ atque imperio gu-

^f Hos *Rennuitas* appellat (seu potius ita interpretatur vocabulum Ægyptiacum) Isidorus Hispalensis l. 2, de officiis Eccles. c. 15. p. 405. H.   ^e Leco dicto.   ^h Collect. 18. c. 7. p. 732.

“ bernari,

“ bernari, sed hoc præcipuè procurantes, ut
“ absoluti à seniorum jugo, exercendi volunta-
“ tes suas, & procedendi, vel quò placuerit e-
“ vagandi, agendive quod libitum fuerit, ha-
“ beant libertatem; etiam amplius in operibus
“ diurnis, quàm hi, qui in coenobiis degunt,
“ diebus ac noctibus consumuntur, sed non eâ
“ fide, eodemque proposito. Hoc enim isti
“ faciunt, non ut fructum sui operis subji-
“ ciant dispensatoris arbitrio, sed ut acquirant
“ pecunias, quas recondant. Inter quos quan-
“ tum intersit, advertite. Illi nihil de crastino
“ cogitantes, gratissimos Deo sudoris sui offe-
“ runt fructus : Isti verò non solum in crasti-
“ num, sed etiam in multorum annorum spatia
“ infidelem sollicitudinem prorogantes, aut men-
“ dacem Deum aut inopem credunt, qui pro-
“ missam quotidiani victûs atque indumentorum
“ sufficientiam præbere eis, aut non possit aut
“ nolit. Illi hoc omnibus expetunt votis, ut
“ nuditatem omnium rerum paupertatemque
“ possideant; isti ut omnium copiarum affluen-
“ tiam consequantur. Illi ob hoc certatim sta-
“ tutum transcendere canonem diurnis operibus
“ elaborant, ut quicquid Monasterii sanctis usi-
“ bus redundârit, vel carceribus, vel xenodo-
“ chio, vel nosocomio, vel indigentibus, pro
“ Abbatis dispensetur arbitrio : Isti, ut quic-
“ quid quotidianæ superfuerit gulæ, aut profu-
“ siori sufficiat voluptati, aut certè phylargy-
“ riæ vitio recondatur ”. Hæc ille. Cùm igitur
uterque, Hieronymus & Cassianus hos Sara-
baitas, tanquam adulterinum & hypocriticum

Monachorum genus perstringunt, non est ut iis ulterius immoremur.

Nec opus sanè, ut Anachoretarum mores pluribus explicemus, cum illi, quamvis seorsim & solitariè degentes ⁱ plerumque tamen ad Monasterium aliquod pertinebant, & Abbatis imperio, qui eos sæpius visitabat, erant subjecti. Qui autem (strictiùs loquendo) soli vixerunt, se nulli præposito subdentes, (inter quos Hieronymum, Chrysostomum, aliosque etiam nonnullos licet numerare) ad reliquorum tamen exempla se conformabant, hoc tantum excepto, quòd plerumque severiùs vivebant, altiore pietatis gradum spirantes.

Ad Cœnobitas itaque transeamus, quorum instituta his verbis enarrat ^k Hieronymus, “ Prima apud eos confœderatio est, obedire majoribus, & quicquid jusserint, facere : divisi sunt per decurias atque centurias, ita ut novem hominibus decimus præsit ; & rursus decem præpositos sub se centesimus habeat ; manent separati, sed junctis cellulis ; usque ad horam nonam (ut institutum est) nemo pergit ad alium, exceptis his decanis, quos diximus, ut si cogitationibus fortè quis fluctuat, illius consoletur alloquiis. Post horam nonam in commune concurritur, Psalmi resonant, Scripturæ recitantur ex more, & completis Orationibus, cunctisque residentibus, medius, quem Patrem vocant, incipit disputare : quo

ⁱ Su'pit. Sev. Dial 1. c 5. Cass. collat. 18. c 6.
vide etiam Sozom. l. 1. c. 12.

^k Ibid.

“ loquente,

“ loquente, tantum silentium fit, ut nemo alium
“ respicere, nemo audeat excreare; dicentis
“ laus est in fletu audientium: tacitæ volun-
“ tur per ora lachrymæ; & nè in singultus qui-
“ dem erumpit dolor. — Posthæc concilium
“ solvitur, & unaquæque decuria cum suo pa-
“ rente pergit ad mensam, quibus per singulas
“ hebdomadas vicissim ministrant. Nullus in
“ cibo strepitus est, nemo comedens loquitur,
“ vivitur pane, leguminibus & oleribus, quæ
“ sale solo condiuntur. Vinum tantum senes
“ accipiunt, quibus & parvulis sæpe fit pran-
“ dium, ut aliorum fessa sustentetur ætas, alio-
“ rum non frangatur incipiens. Dehinc con-
“ surgunt pariter, & hymno dicto, ad præsepia
“ redeunt, ibi usque ad vesperam cum suis u-
“ nusquisque loquitur, & dicit, vidistis illum,
“ & illum? Quanta in ipso sit gratia? Quantum
“ silentium? Quàm moderatus incessus? Si in-
“ firmum viderint, consolantur; si in Dei amo-
“ re ferventem, cohortantur ad studium. Et
“ quia nocte, extra orationes publicas, in suo
“ cubili unusquisque vigilat, circumeunt cellu-
“ las singulorum, & aure appositâ, quid faciant,
“ diligenter explorant: quem tardiorē depre-
“ henderint, non increpant, sed dissimulato,
“ quod nōrunt, eum sæpius visitant, & prius
“ incipientes provocant magis orare, quàm co-
“ gunt. Opus diei statum est, & quod Decano
“ redditum, fertur ad œconomum, qui & ipse
“ per singulos menses patri, omnium, cum
“ magno tremore, reddit rationem, à quo e-
“ tiam cibi, cum facti fuerint, prægustantur; &
“ quia

“ quia non licet dicere cuiquam, Tunicam &
 “ Sagum, textaque juncis strata non habeo, ille
 “ ita universa moderatur, ut nemo, quod po-
 “ stulet, habeat. Si quis verò inceperit ægro-
 “ tare, transfertur ad exedram latiore, & tanto
 “ fenum ministerio confovetur, ut nec delicias
 “ urbium nec matris quærat affectum. Domi-
 “ nicis diebus orationi tantum & lectionibus
 “ vacant, quod quidem & omni tempore, com-
 “ pletis opusculis faciunt. Quotidie aliquid de
 “ Scripturis discitur. Jejunium totius anni æ-
 “ quale est, exceptâ quadragesimâ, in quâ solâ
 “ conceditur districtius vivere; à Paschâ ad
 “ Pentecosten cœnæ mutantur in prandia, quò
 “ & traditioni Ecclesiasticæ satisfiat, & ventrem
 “ cibo non onerent duplicato. Tales Philo,
 “ Platonici sermonis imitator, tales Iosephus,
 “ Græcus Livius, in secundâ Judaicæ captivi-
 “ tatis historiâ, Essenos refert”. Hæc Hiero-
 nymus; quibus Monachorum disciplinam cras-
 fiori nobis penicillo depinxit: at operæ forsitan
 pretium erit, eandem subtiliùs & accuratiùs ex-
 plicare, ut, re probè cognitâ, tum de celebrato hoc
 apud antiquos vivendi genere meliùs judicetur,
 tum etiam quid inter Monachos veteres & re-
 centiores intersit, clariùs videamus. Hoc au-
 tem ut fiat, primò habitationis & secessûs loca,
 dein præcipua vivendi instituta, exponemus.

Quod ad primum spectat, ab urbibus & op-
 pidis semoti vivebant, donec inter Orientales¹

¹ Soz. l. 4. c. 2. p 132.

Macedonius hæreticus, inter Occidentales ^m Eusebius Vercellensis, Monasteria iis Byzantii & Vercellis erigenda curaverint. Hoc ex omnium ferè, quos in novissimâ Prælectione memoravimus, exemplis apparet, cùm eos in montibus, agris, sylvis aut eremis commoratos fuisse docent historici. Ita ⁿ enim Paulus & ^o Antonius in deserto Thebaidis, ita hujus discipuli ^p in sylvis & vicinis montibus, ita ^q Ammon cum Monachis illi subjectis, uti & ^r Macarii, Arisius, Putubastes, Seraphion, aliique quamplurimi, ultra paludem Mareoticam in Sceti & Nitriâ, ita ^s Hilarion in solitudine prope Gazam, in eremis etiam Siciliae & Cypri, vitam traduxit. Sed quid plures memorarem? Cùm quicumque Ecclesiasticos Scriptores, iis in libris, ^t ubi de Monachis expressè differunt, consuluerit, facilè deprehender, primævos vitæ Asceticæ cultores, loca ab urbium & oppidorum confiniis remota selegisse. Quod quidem idè fecerunt, ut, popularis frequentiae tentationibus liberi & immunes, Deo & rebus coelestibus diligentius attenderent. Atque hinc erat, quod M. ille Antonius ^v, si quando vi compulsus in urbem venisset, ad opem poscentibus ferendam, confecto nego-

---

^m Ambros. Epist. Op. Tom. 2. Coll. 1038. 66.   ⁿ Hieron. in Vit. Pauli, Tom. 4. par. 2. p. 69.   ^o Ibid. & Athan. in Vitâ Antonii, Op. Tom. 2. p. 802. §. 8. p. 858. §. 84.   ^p Athan. ibid. p. 808. §. 14.   ^q Soz. l. 1. c. 14. p. 29.   ^r Id. l. 3. c. 14. p. 117.   ^s Hieron. in illius vitâ, p. 78.   ^t Socr. l. 4. c. 23. Soz. l. 1. c. 12, 13, 14. l. 3. c. 14. l. 6. c. 28, &c. Palladii histor. Lausiac. Sulpitii Severi dialog. &c.   ^v Soz. l. 1. c. 13. p. 28, 30. Athan. in ejus vitâ, p. 859. §. 85.

tio — protinus ad solitudinem revertebatur. Etenim pisces quidem aiebat aquâ nutriri, Monachis verò ornamento esse solitudinem. Et quemadmodum illi, simulatque terram attigerint, vitam amittunt, sic istos, cùm ad urbem accedunt, monasticam gravitatem perdere. Quâ de causâ ad Paulinum ita scribit Hieronymus *, “ Si officium vis exercere Presbyteri; si Episcopatus te vel opus vel honor fortè delectat, vive in urbibus & castellis, & aliorum salutem, fac lucrum animæ tuæ. Sin autem cupis esse, quod diceris, Monachus, — quid facis in urbibus ”? Pari etiam modo † Rusticum alloquitur, “ Quid desideramus urbium frequentiam, qui de singularitate censemur ”? Non injuriâ itaque veteribus sylvarum & eremi cultoribus, *Monachorum* nomen impositum, cùm seorsim & à vitæ sæculari devotis separati (prout vidimus) ævum transegerint. Utrum verò idem æquali jure hodiernis ejusdem tituli affectatoribus possit attribui, cùm in maximâ hominum frequentia quotidie versantur, ipsi viderint.

Sed hæc de locis, quæ à primævis Monachis in habitationem eligebantur, impræsentiarum sufficiant; nunc ad eorum instituta procedamus, inter quæ primum sibi locum meritò vindicat quotidianus singulorum labor & industria. Non enim tunc temporis redditibus & latifundiis fruebantur monasteria, uti ex Hieronymo, Basilio, Cassiano, & aliis apparet, sed ascetarum unus-

---

* Tom. 4. par. 2. p. 565. Ep. 49.

† Ep. 95. p. 772.

quisque propriis manibus sibi ipsi victum, pauperibus & egenis eleemosynam acquirebat. Ita enim Rusticum instituit Hieronymus², “ Facito
“ aliquid operis; ut te semper diabolus inveniat
“ occupatum. Si Apostoli habentes potestatem
“ de Evangelio vivere, laborabant manibus suis
“ ne quem gravarent, & aliis tribuebant refrigeria, quorum pro spiritualibus debebant mectere carnalia, cur tu in usus tuos cessura non
“ præpares? Vel fiscellam texe junco, vel canistrum lentis plecte viminibus: sarriatur humus, areolæ æquo limite dividantur; in quibus cum olerum jacta fuerint semina, vel
“ plantæ per ordinem positæ, aquæ ducantur
“ irriguæ, ut pulcherrimorum versuum spectator
“ assistas. * *Inserantur fructuosæ arbores vel
“ gemmis vel furculis; ut parvo post tempore
“ laboris tui dulcia poma decerpas. Apum fabricare alvearia, ad quas te mittunt Salomonis
“ proverbia, & Monasteriorum ordinem, ac regiam disciplinam, in parvis disce corporibus.
“ Texantur & lina capiendis piscibus; scribantur
“ libri, ut & manus operetur cibum, & animus
“ lectione saturetur. Ægyptiorum Monasteria
“ hunc morem tenent, ut nullum absque operis labore suscipiant, non tam propter victus necessitatem, quàm propter animæ salutem. Nè
“ vagetur perniciosis cogitationibus mens, &
“ instar fornicantis Jerusalem, omni transeunt*

² Ep. 95. p. 773.

* *Ecce supercilio clivosi tramitis undam*

Elicit; illa cadens raucum per lavia murmur

Saxa ciet: scatebrisque arentia temperas arva.

266 *De Monachorum Institutis.*

“ divaricet pedes suos”. Hæc Hieronymus, cujus, de Monachorum Ægyptiorum industriâ, testimonium confirmat Theodoretus^d, “ In Ægypto (inquit) ferunt quædam esse Monasteria ad quinque millia virorum habere, opus facientium, Deumque interea laudantium qui opificio suo non solum victum parant necessarium, sed etiam peregrinis egentibus subveniunt”. Utrique autem astipulatur^e Sozomenus, qui Serapionem, juxta Arrenoiticam præfecturam, mille circiter Monachos rexisse asserit, quos omnes ita instituebat, ut propriis laboribus victum sibi compararent, & subministrarent etiam egentibus. Hisce gemina tradit Augustinus^f, “ Operantur manibus ea, quibus corpus pasci potest, & à Deo mens imperari non potest. — Quicquid necessario victui redundat, — egentibus distribuitur”. — Idem in omnibus etiam aliorum locorum Coenobiis fieri solitum testatur Epiphanius^g, “ Præterea nullus est Dei famulus^h, qui non ad obtinendam justitiam manibus suis opus exerceat, quò in egentes beneficus esse possit. Quod in unoquoque Monasterio, tam in Ægypto, quàm in aliis provinciis fieri cernimus.

Neque fanè existimandum, memoratam in laboribus exantlandis diligentiam, rudioris tantum genii Monachis impositam, cum à viris

^d Hist. Relig. c. 30. Op. Tom. 3. p. 896.

^e L. 6. c. 28.

^f De moribus Eccles. Cathol. c. 31. Tom. 1. Coll. 771. ed. Bas. 1569. ^g Hæres. 80. § 4. ^h Banchorenses Monachos hoc nomine celebrat Peda, Hist. Eccles. l. 2. c. 2. vide etiam Palladii Histor. Laus. c. 39, 28, 22, &c.

summis, asceticam vitam amplexis, observatam fuisse sit certissimum. Hoc enim de Antonio testatur Athanasiusⁱ, “ Cæterum operabatur manibus, quoniam audiisset, si quis non vult operari, nè manducet, unde partim ipse victitabat, partim erogabat in egenos ”. Idem de Hilarione tradit Hieronymus^{*}, “ Fiscellas junco rexens, æmulabatur Ægyptiorum Monachorum disciplinam, & Apostoli sententiam, dicentis, *Qui autem non operatur, non manducet* ^k ”. Gregorium etiam Nazianzenum, & Sanctum Basilium, cùm inter Ponti Monachos agebant, se laboribus assiduis macerare solitos, ejusdem Gregorii indicant Epistolæ^l, ubi lignorum comportationes, effossiones lapidum, arborum consitiones, & alia id genus, quibus insudabant, opera commemorat. Nec mirandum sanè si hi duo se iisdem submiserint legibus, quibus alios quosunque cœnobitas (sermone primo de institutionibus Monachorum) obstrinxerat ipse Basilius, apud quem sequentia occurrunt^m,—
“ Ratio proinde quærendi victus his, qui in ejuscemodi vitæ genere degunt, ea maximè conveniens est judicanda, quæ ab Apostolo præscribitur, nimirum ut manibus laborantes, honestè quisque suum panem manducet. Quid porrò quilibet conficere debeat operis, penes unum aliquem, ut ætate gravem, ita & vitæ retrò actæ testimonio commendabilem, arbi-

ⁱ In ejus vitâ, p. 797. §. 3.

^{*} In ejus vitâ p. 76.

^k 2 Thess. iii. 10.

^l Ep. 9. p. 774. vol. I. ed. Par. G. L. 1609.

^m Vol. 2. p. 393. A.

268 *De Monachorum Institutis.*

“ trium sit, qui manuarum ista opera ad nume-
 “ rum dispertietur, prout viderit in rem esse
 “ usum necessarii, ut mandatum impleatur ejus
 “ qui jubet, ut in sudore & labore nobis victum
 “ acquiramus, & honestatis decor reprehensio-
 “ ne ac notâ omni vacuus teneatur, cum nulla
 “ eos quotidiani victus necessitas adigat in pub-
 “ licum prodire”. — Quomodo autem hæc ab
erronibus Pontificiis, & ignavis fratrum men-
dicantium ordinibus observentur, qui nec labo-
 rant manibus, nec intra Monasteriorum pomœ-
 ria se contineant, sed urbes & oppida & integras
 provincias pererrant stipem coacturi, vos appello
 judices.

Ab operibus & industriâ veterum Monacho-
 rum, ad abstinentiam & jejunia, seu (quod per-
 inde est) ad victum & cibum progrediamur,
 quem parcum fuisse & tenuem affirmant omnes.
 Paulus Thebæusⁿ per plures annos solo palma-
 rum fructu vescabatur. Antonius (teste^o Atha-
 nasio) pane tantum cum sale victitabat, quibus
 etiam nonnunquam per quatrimum abstinuit. De
 Hilarione, cum quindecim tantum annos natus
 vitam asceticam suscepit, hæc tradit Hierony-
 mus P, “ Sacco tantum membra coopertus, &
 “ pelliceum habens Ependyten—Sagumque rus-
 “ ticum, inter mare & paludem, vastâ & terri-
 “ bili solitudine fruebatur, quindecim tantum
 “ carycas post solis occasum comedens”. — &

ⁿ Hieron. in ejus vitâ p. 70.
 l. r. c. 13. P In ejus vitâ p. 75.
 Martin. in Lexico Philologico.

^o In illius vitâ p. 801. B. Soz.
 9 Ficus sc. aridas: Vide sis

mox : “ [Cum impudicis cogitationibus vexaretur] herbarum succo & paucis carycis post triduum vel quatrimum deficientem animam sustentabat, orans frequenter & psallens, & rastro humum fodiens, ut jejuniorum laborem labor operis duplicaret”. — Et deinceps*, “ à vicesimo primo anno usque ad vicesimum septimum, tribus annis, dimidium lentis sextarium, madefactum aquâ frigidâ comedit, & aliis tribus panem aridum cum sale & aquâ. Porro à vigesimo septimo usque ad tricesimum, herbis agrestibus & virgultorum quorundam radicibus crudis sustentatus est. A tricesimo autem primo usque ad tricesimum quintum, sex uncias hordeacei panis, & coctum modicè olus absque oleo in cibo habuit. Sentiens autem caligare oculos, & totum corpus impetigine & pumiceâ quâdam scabredine contrahi, ad superiorem victum adjecit oleum; & usque ad sexagesimum tertium vitæ suæ annum hoc continentiae cucurrit gradu, nihil extrinsecus aut pomorum, aut leguminis, aut cujuslibet rei gustans. Inde cum se videret corpore defatigatum, & propinquam putaret imminere mortem, à sexagesimo quarto anno usque ad octogesimum pane abstinuit, incredibili fervore mentis ut eo tempore quasi novus accederet ad servitutem Domini, quo cæteri solent remissiùs vivere. Fiebant autem ei de farinâ & comminuto olere forbitiunculae, cibo & potu vix quinque uncias appen-

---

* P. 76.

* P. 77.

“ dentibus,

“ dentibus, sicque complens ordinem vitæ,
 “ nunquam ante Solis occasum, nec in diebus
 “ festis, nec in gravissimâ valetudine solvit jeju-
 “ nium ”.

Nec quidem disparem ab Hilarione vivendi rationem iniit Ammon, cùm (testante [†] Socrate) à vino & oleo semper abstinuit, solo autem pane interdum post diem integrum, interdum post biduum, post plures nonnunquam dies, vesceretur. Or Abbas (quod affirmat [†] Palladius) nonnunquam semel tantùm in hebdomadâ comederat. * Macarius, per integram quadragesimam, nihil præter cruda brassicarum folia, idque die tantùm dominicâ, gustabat. At hos omnes videntur Ponticæ regionis Monachi severitate & jejuniis superâsse, de quibus sic canit [†] Nazianzenus,

“Οἱ δὲ σιδηρεῖσιν ἀλυκοπέδαις μογέουσι,
 Τήκοντες καμίνην σὺν χοῖ τηκομύρῳ.
 Ὑἱοὶ δ' αὖ θήρεσσιν ὁμοῖα δώμασι τυτθοῖς
 Ἐιρχθέντες, βροτέης ἔδ' ὁπὸς ἠντίασαν
 Ὑἱοὶ δ' αὖ νύκτας τε καὶ ἡμέρας μένοντες ἀπάστοι
 Πολλάκι, τ' Χρυσῷ ἡμισυ καρτερήεις.

Quæ sic reddit interpretes,

*Compeditibus rursum pars altera vincēta laborat,
 Cum carne ut vitium debilitare queat :
 Pars alia exiguis tectis inclusa, ferarum
 Ritu, hominem nullum vidit in his latebris;*

[†] L. 4 c. 23 p. 237.

[†] Histor. Lausi. c. 9.

* Id. c. 20.

[†] Ad Hellenium, poem. 47. Tom. 2. p. 106. D.

*Bisque dies denos noctesque impasta, remansit
Sæpius, omnigenis abstinnitque cibis.*

Quamvis autem illi, qui ad hunc modum, genium maximè fraudabant, summo inter reliquos honore habitos fuisse legimus, ^a generales tamen & fixæ abstinendi leges, omnibus promiscuè cœnobitis non ferebantur; imò contrarium in regulis istis, quas Pachomio Angelum tradidisse ^b ferunt, expressè præcipitur: in iis enim perscriptum fuisse traditur, ut unicuique permetteret tantum edere, bibere, operari ac jejunare vel fēcūs, quantum posset: ità tamen ut iis, qui plus comederent, opera magis laboriosa imponeret, facilia verò abstinentibus. Nec injurià: diversissima enim hominum temperamenta easdem vel edendi vel abstinendi leges non admittunt. Ideoque nihil aliud Rustico suo, quoad hanc rem, præscribit ^c Hieronymus, quàm ut cibus modicus sit ac temperatus; nec ampliùs exigit ^d Basilii, quàm ut cibi usus ejusmodi esset, qui ad solam necessitatem referatur; ideoque vinum (inquit) neque omninò respui debet, si quando valetudinis causâ assumendum sit, neque studiosè nimis, si necessitas non postulat, quærendum: reliqua etiam omnia ejusmodi sunt, ut necessario ad victum usui, non autem libidinis voluptatibus inserviant eorum, qui se ad Religionis exercent cultum. His autem & alia ejusdem

---

^a Vide Cassian. de instit. Monach. l. 5. c. 5.

^b Soz. l. 3. c. 14 p. 111. Pallad. c. 38.

^c Ep. 4. p. 771.

^d Serm. 1. de instit. Monachi p. 394. Vide etiam Cassian. de instit. Monach. l. 5. c. 5, 10.

generis

generis alibi addit, ^e “ Quæ unumquemque si-
 “ gillatim attingunt, ea oratio complecti non
 “ potest ; — [cùm] ^f intelligimus neutiquam
 “ omnibus vel idem cibi sumendi tempus, vel
 “ modum eundem describi posse. — ^g Eæ au-
 “ tem nobis præferendæ sunt epulæ, quæ mini-
 “ mo possunt negotio comparari, — Quod [igi-
 “ tur] in unaquâque regione, & haberi facilè
 “ potest & vile est, & quo passim populus uti-
 “ tur, eo nobis est utendum ”. Hæc & alia his
 affinia Basilius ; cujus à partibus, non tantum
 quoad modum, sed etiam qualitatem cibi, viden-
 tur omnia ferè veterum Monasteria stetisse. Cùm
 (uti ex ^h Cassiano, ⁱ Hieronymo, ^k Sulpitio Se-
 vero, aliisque facilè colligitur) cibo, vili satis &
 parabili, pane scilicet, oleribus, leguminibus, &
 nonnunquam fortè pisciculis, victitabant. Quan-
 tum verò diætæ ejuscemodi Romanensibus Mo-
 nachis arrideret, numerosa ista vivaria, quibus
 singula ferè eorum gaudent Coenobia, cervis,
 piscibus, cuniculis & leporibus abundè instructa,
 satis demonstrant.

Quod ad primorum autem Ascetarum vesti-
 menta spectat, vilia erant & levidensia, licet va-
 riis in locis diversa. Paulus ^l Ægyptius tunicâ
 utebatur ex palmarum foliis contextâ : ^m Anto-
 nius melote & cilicio ; Hilarion ⁿ sacco, rustico

^e Regul. fusius. disput. interrogat. 19. p. 450. A.

^f lb. B.

^g P. 451. B.

^h L. 5. de instit. Mon.

C. 5, 23. l. 4. c. 11, 22.

ⁱ Vide p. h. l. 261. & Hier. Ep 49.

(ad Paulinum) p. 556.

^k Dialog. r. c. 2, 5, 7, &c.

^l Hieron. in ejus vitâ p. 74.

^m Athan. in ejus vitâ.

ⁿ Hieron. in ejus vitâ p. 75.

sago, & pelliceo endyde, quæ nisi scissa & lacera ° nunquam mutavit. Ægyptii Tabennesi-otæ p, cucullos induebant, qui caput contegentes ad cervicem & humeros 9 dimittebantur. Tunicas etiam sine manicis, redimicula, mafortes seu palliola, & melotem cum cingulo, nunquam autem calceos r, usurpabant. His autem ideò vestiebantur, quòd opportuna rebus suis censebant, & diebus æquè ac noctibus accommoda s. Aliarum verò provinciarum Monachi (testante Cassiano r) alio ritu vestiti incedebant, hâc tantum apud omnes servatâ lege, ut humilitati perpetuò litarent, nec non istiusmodi seligerent vestimenta, quæ dormientibus æquè ac vigilibus poterant inservire v. Hoc autem ultimum non ideò tantum videntur eorum instituta exegisse, ut corpus affligerent magis, & animæ subicerent, sed etiam ut quovis momento, prompti & expediti ad orationes & publicum Dei cultum exurgerent. Non enim interdium tantum, sed etiam noctu, religioni, psalmodiæ & precibus vacabant. Pachomius suos instituit discipulos x, ut duodecies orarent quotidie, manè scilicet sexies, & tantundem vesperi; noctu quoque totidem vicibus, horâ autem nonâ ter. Utrùm verò omnes toties in unum locum convenerint Monachi, non clarè apparet, cum forsitan hoc

° Ib. p Soz l. dicto. 9 Cassian. de instit. Mon. l. i. c. 4.

r Ibid. & seqq. cap. & etiam Soz loco d. s Cass. & Soz. loc. d.

t L. i. c. 11. vide etiam Basil. p 556. ubi calceorum meminit. &c.

v Basil. p. 454. expressè Cass. l. i. c. 1. &c. Pallad. c. 38. (cum exigua differentiâ) Soz. l. 3. c. 14. p. 111.

x Soz l. 3. c. 14 p. 112. Pallad. Hist. Laus. c. 38.

274 *De Monachorum Institutis.*

de privatis singulorum precibus potest intelligi. At illud certè constat, eos congregationes, orandi & psallendi causâ, nocturnas habuisse, cum à Cassiano expressè asseritur ^y. Cui etiam suffragatur autor commentarii in psalmos, inter Hieronymi opera editi, — “ Monachi dicimur; “ licèt non simus quales esse debemus, tamen “ dicimur. Horâ tertiâ oramus, horâ sextâ oramus: nonâ lucernarium facimus, mediâ nocte confurgimus, deinde gallicinio oramus. “ Videte quibus horis semper ad obsequium Dei “ suscitamur ”. Hæc ille. Septies verò singulis diebus à Monachis orandum decernit Basilus, ^z manè scilicet, horâ tertiâ, immediatè ante & etiam post prandium, horâ nonâ, vespere, & mediâ nocte. Qui autem inter Ascetas, fervidiori pietatis zelo flagrabant, non his tantum orandi vicibus erant contenti, sed integros pene dies, noctes tantum non integras, meditationi & precibus impendebant. Ita enim Antonius ^a nonnunquam ab occasu solis ad ortum ferè orationibus intentus perseverasse dicitur. Paulus Africanus ^b tercentum preces singulis diebus Deo obtulit. Moses Æthiops ^c (si historicis fides) per sex integros annos, totas noctes in medio cellæ stetit immotus, oculos non claudens, sed ardentissimis Deum precibus implorans. Abbas Apollo ^d, noctu centies, diu etiam toties, flexis

^y L. 3. c. 2.

^z Sermo. 1. de institut. Monach. p. 394. vide etiam Regul. fusiùs disputat. interrogat. 37. p. 477.

^a Soz. l. 1. c. 13. p. 28.

^b Id. l. 6. c. 29. p. 261.

^c Ibid. p. 260. & Pallad. c. 22.

^d Pallad. c. 52

genibus

genibus solitus est orare. Et ne plures adjiciam, S. Chrysostomus, cùm in eremo per duos annos solitarius ageret, toto illo tempore (teste Palladio ^e) nec noctu, nec interdiu decubuit, sed infomnis, ut plurimum, perstitit, novum Testamentum memoriter ediscens, & rebus sacris invigilans. Quamvis autem hoc modo se veteres Monachi jejuniis, laboribus & precibus exercuerint, quicunque tamen ad Cœnobium aliquod pertinebant, omnia ista, nec non cæteras actiones *quascunque* ad Abbatis nutum ^f & placitum dirigebant, qui singula, prout cujusvis temperies & reliquæ circumstantiæ ipsi videbantur exigere, moderabatur, (uti nè alios memorem) ex ^g Casiano, ^h Palladio & ⁱ Sulpitio Severo clarissimè apparet. Atque hinc erat, quòd Rustico suo injungit Hieronymus, ut Monasterii præfecto summam ^k in omnibus obedientiam exhibeat. Hâc de causâ Basilii tum in ^l sermonibus de Monachorum institutione, tum in regulis ^m fusiùs, & etiam ⁿ concisiùs disputatis idem sæpius inculcat. Ipse tamen Abbas (secùs quàm nunc dierum se res habet) proprii Episcopi imperium agnoscere tenebatur, uti liquidò constat ex ^o Synodi Calchedonensis Canone quarto, & ^p Aurelianensis primæ Canone decimo nono.

^e Pallad. Dial. de vitâ Chrysost, c. 5. p. 41.

^f Vide Hieron.

p. h. l. 260. ^g L. 4. præc. c. 24. 25, &c.

^h Hist. Laus. c.

28. & alibi passim.

ⁱ Dialog. passim.

^k Ep. 95. p. 774.

^l P. 392. B. 393. A.

^m P. 590. interrog. 41 p. 540.

ⁿ Interrog. 115. 116. p. 569.

^o Col. Reg. Tom. 9. p. 144.

^p Tom. 10. p. 406.

276 *De Monachorum Institutis.*

Quod ad tria ista vota spectat, quæ nunc temporis inter Romanenses sunt celeberrima, *Castitatis* scilicet, *Paupertatis* & *Obedientia*, aliqua eorum apud antiquos apparent vestigia. Ita enim * Hilarius “ Deo ergò *vovenda* sunt “ contemptus corporis, castitatis custodia, jejunii tolerantia, &c.” — & ante eum Cyprianus. libro de habitu virginum ^{p.} “ Neque enim inanis hæc cautio est, & vana formido, quæ ad salutis viam consulit, quæ dominica & vitalia præcepta custodit, ut quæ se Christo *dicaverint*, & à carnali concupiscentiâ recedentes tam carne quàm mente se Deo *voverint*, consumment opus suum magno præmio destinatum, nec ornari jam aut *placere cuicumque* nisi Domino suo studeant, à quo & *mercedem virginitatis* expectant, dicente ipso, non *omnes capiunt hoc verbum, sed illi quibus datum est*”. Ante utrumque verò Clemens Alexandrinus ^{q;} “ Qui ex proposito Castitatis professus est uxorem non ducere, maneat *cœlebs*”. Hoc autem castitatis votum ad ordinem Monasticum transtulit Basilius, uti planissimè apparet ex regulis fusiùs disputatis ^{r.} ubi hæc legimus, “ Quo sanè tempore [sc. cùm rationis usus accesserit] admittenda est virginitatis professio [*πότε καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς παρθενίας προσ-ἰεαὶ δεῖ*] tanquam firma jam & ejusmodi quæ

* In Psal. lxi. Col. 163. C.   p P. 94.   q Stomatium lib.3. Oper. Tom. 1. p. 555. 21. ὁ καὶ προθετὴν ἀναρχίας ὁμολογῆσαι μὴ γῆμαι, ἀγαμέθω ἀναρῶμεθα.   r Interrogat. 15. P. 443. C.

“ à proprio consilio judicioque proficiscatur,
“ ratione jam probè adultâ. Post quod tempus
“ & præmiis & suppliciis à justo iudice affici-
“ untur ii, qui vel benè vixerint vel malè, pro
“ meritis videlicet eorum quæ gesserint. Porro
“ sententiæ ejusmodi testes assumendi sunt Ec-
“ clesiarum Antistites, quò videlicet per ipsos,
“ & sanctificatio corporis, veluti res sacra, Deo
“ dedicetur, & actionis illius per illorum testi-
“ monium confirmatio sit. *In ore enim duo-
“ rum & trium* (inquit) *stabit omne verbum.*
“ Sic enim & studia fratrum maledicta maximè
“ evitabit, & qui seipsos Deo palàm dedicave-
“ rint, si professionem postea rescindere conati
“ fuerint, iis nulla ad impudentiam causâ reli-
“ qua fiet. Qui verò vitam cum virginitatis
“ professione suscipere nolit, is tanquam qui res
“ Domini accurare sollicitè non possit, ipsis iis-
“ dem testibus dimittitur *. Verùm enim verò qui
“ jam professus fuerit, idque diligenti habitâ
“ quæstione animadversioneque (ad quam plu-
“ rimum ipsi dierum spatium dari debet, quibus
“ secum seorsim deliberet, nè quid astutè per
“ raptum à nobis fieri videatur) is tum demùm
“ sic recipi debet, & ad reliquorum fratrum nu-
“ merum ascribi, communem deinceps cum cæ-
“ teris & locum ad habitandum & victûs ratio-
“ nem habiturus”.

De Paupertate, seu voto nihil proprium ha-

---

* Ο ὃ μὴ κατὰ δειχόμενος ἔστι ἐν παρθενίᾳ βίον, ὡς ἡ διωάμενος
μειραμνᾷ τὰ τῶ Κυρίου, ἐπὶ τῶ αὐτῶν μαρτύρων ἀπολυμένη.

bendi,

bendi, hæc idem Basilius †, “ Nunquid proprium
 “ aliquid habere conveniat in societate fratrum?
 “ Respons. Hoc contrarium est testimoniis his
 “ quæ habentur in Actis de iis qui crediderant;
 “ in quibus scriptum est, *neque quisquam eo-*
 “ *rum quæ possidebat aliquid suum esse dicebat.*
 “ Quare qui dicit suum aliquid esse, is seipsum
 “ alienum reddit ab Ecclesiâ Dei & charitate
 “ Domini, qui quidem & verbo & re docuit
 “ ponendam esse animam pro amicis, nedum res
 “ externas”. Quibus illa licet subnectere, quæ
 occurrent regulis fusiùs disputatis †. “ Porro
 “ ejusmodi renunciatio [quam scilicet antea
 “ commendaverat] initium sumit ab alienatione
 “ rerum externarum — quomodo sanè & fa-
 “ ceremus, exemplo suo nos admonuerunt sancti
 “ Domini discipuli, Jacobus quidem & Joannes,
 “ relicto patre suo Zebedæo, ipsoque, de quo
 “ tota illorum victûs ratio pendebat, navigio, &c.”
 Et denuò, * “ Ex quo intelligitur, quandocun-
 “ que vel peculiarem possessionem aut *οικισίαν*
 “ terrenam & corruptelæ expositam nobis refer-
 “ vamus, his, mente nostrâ veluti in cœno
 “ quodam consepultâ, necesse est animo ad re-
 “ rum divinarum contemplationem aditum præ-
 “ cludi, eumque ita jacere, ut de cœlestibus ac
 “ promissis nobis à Deo bonis cogitare non
 “ possit”. Hæc ille & etiam plura ejusdem
 generis in responsione ad dictam interrogatio-
 nem.

† In regulis brevioribus, Interrog. 85. p. 558.
 rogat. 8. p. 431. C.

* P. 433. C.

† Inter-

De obedientiâ, cùm plura superiùs laudantur, visum est illud tantùm impræsentiarum connec-
tere quod præcipit y Basilius, “ Delatâ igitur
“ (inquit) ad unum quempiam de communi
“ omnium consensu potestate, privatæ cujusque
“ separatim omnes faceßere voluntates debent,
“ sequeque cuncti deinceps ad magistri mentem
“ confirmare, &c.” Absolutam autem tunc
temporis obedientiam obtinuisse confirmant plu-
rimæ apud Palladium, Cassianum, & Sulpitium
Severum historiæ. Professionem debere *perpetuam*
esse expresse statuit Basilius, regulis fusiùs dispu-
tatis z, “ Cæterùm horum unusquisque, si po-
“ stea quàm inter reliquorum fratrum societa-
“ tem ascriptus fuerit, factam jam à se professi-
“ onem resciderit, is perinde aspici debet, ut
“ qui in Deum peccaverit, quem videlicet, pro-
“ fessionis suæ testem adhibuerit, cuique solenni
“ voto se obligarit. Etenim qui seipsum Deo
“ semel devovit, hic si ad aliud *deinde vitæ*
“ *genus transiverit*, sacrilegii se scelere ob-
“ strinxit, quippe qui seipsum Deo, cui se con-
“ fecraverat, veluti subterfuratus est. Porro,
“ hujuscemodi hominibus, rationi quidem con-
“ sentaneum fuerit, ut nullo modo aperian-
“ tur fratrum januæ, nè si prætereuntes, frigo-
“ ris gratiâ, ut tecto recipiantur ad ipsos diver-
“ terint.

Atque hæc, Auditores, de *precipuis* vete-
rum Monachorum institutis impræsentiarum suf-
ficient, qui *minutiora* desiderat, Auctores adeat

y De institut. Monach.

z Interrog. 14. p. 440.

280 *De Monachorum Institutis.*

à nobis in hâc & superiori Prælectione laudatos,
præcipuè verò Cassianum, Basilium, Palladium &
Sulpitium Severum, qui illius desiderio (ni fal-
lor) plenè satisfacient.

P R Æ.

PRÆLECTIO XXXVII.

De Origine Benedictinorum.

IN novissimâ Prælectione, Auditores, *veterum* Monachorum mores & instituta vobis explicuimus; nunc methodi ratio postulat, ut ad *recentiores* progrediamur, quos ideò à primævis istis distinguimus, quia varias & novas vivendi regulas à diversis autoribus accipientes, ab iis etiam, progressu temporis (contra quàm olim fieri solebat) denominabantur. Inter hos primum meritò locum vendicat Benedictus, qui ^a ex Mirsiâ, Italiæ provinciâ, oriundus, circa annum quinti sæculi ^b octogesimum in lucem prodiiisse dicitur. ^cRomæ autem liberalibus politioris literaturæ studiis traditus, iis, nec non domui & rebus pater-

^a Gregor. M. Dial. l. 2. in Præf. p. 255.
C. 494. §. 70, 71, 72.

^b Baron. ad A.

^c Gregor. ib.

nis, ^d quatuordecim annos natus, valedixit, & solâ nutrice comitatus, se ad villam, Enfide ^e dictam, subduxit, in quâ postquam aliquod temporis transegerat, Sublacum, eremum celeberrimam, 40 ab urbe milliaribus remotam, petiit, ubi per tres annos, soli Romano Monacho cognitus, delituisse traditur. Cùm verò post absolutum in isto recessu triennium ^f pastores cum detraxerant, nomen ejus per vicina loca cunctis statim innotuit, ita ut tandem Monasterii in proximo constituti præfectus eligeretur ^g. Cui tamen non multò post propter illatas à Monachis injurias nuncium remittens, solitudinem repetit, ibique pietatis famâ inclarescens, ab urbis Romanæ primoribus sæpius aditur, inter quos Eutychius Maurum ^h, Tertullus verò Patritius Placidum adhuc puerulum ⁱ, monasticâ instituendos disciplinâ, illi tradiderunt. Hic loci duodecim Coenobia constituens ^k, singulis duodenos etiam Monachos deputavit, tandemque derelictâ solitudine, circa ^l A. C. 529. ^m duobus comitantibus angelis, si credere fas sit, & tribus corvis, quos nutrire solebat, consequentibus, (hoc enim expressè memorant ⁿ Leo Marficani & ^o Arnoldus Wion) Casinum pervenit, ubi contrito, quod ibidem à rusticis colebatur, Apollinis idolo, subversâ arâ, lucoque succiso, Mona-

^d Vide Greg. & Baron. loc. dd.   ^e Greg. c. 1.   ^f Greg. ibid.   ^g Id. c. 3.   ^h Id. c. 3. col. 259.   ⁱ Leonis Marficani seu Ostiensis Chronicon. Casin. l. 1. c. 1.   ^k Greg. & Chronicon. ibid.   ^l Baron. ad A. C. 529. §. 10.   ^m Chron. Cas. ibid.   ⁿ Chron. Cas. ibid.   ^o Lign. vitæ, l. 1. p. 2.

sterium erigit *; in quo, postquam sexagesimum secundum ætatis annum attigerat, duodecimo Calendas Apriles p, æræque Christianæ anno 542 ad plures concessit; quem Monachi defunctum in oratorio Joannis Baptistæ, ante ipsum altare q, ubi non ita pridem Scholastica illius foror erat deposita, sepelierunt.

Non est tamen ut arbitremur post Benedicti funera regulam ab eo conditam etiam periisse: nihil minus; ipse enim duobus ferè antè obitum annis Placidum suprà memoratum in Siciliam legaverat r, qui postquam varia crexerat Cœnobîa, & populum in vitâ piè instituendâ diutiùs erudiverat, tandem à Saracenis apud Messanam confossus & martyrio coronatus traditur s. Nec multò post Maurus & Faustus (uti testatur t Chronicon Casinense) accersiti in Galliam transferunt, quorum ope, v sumptus conferente Flore, ex Theodeberti Regis amicus & familiaribus præcipuo, monasterium propè Ligerim amnem non longè ab urbe Andegavensi x extruebatur, quod præfatus Maurus per y quadraginta annos & amplius rexisse scribitur.

Nec est ut dubitemus, quin annis labentibus, dispersi ab hoc loco per varias Galliarum z regi-

* Chron. Cas. ibid.

p Ibid. & Baron. ad A. C. 494. §. 72.

q Chron. Cas. ibid.

r Ibid.

s Vide ejusdem vi-

tam, p. 45. &c. primi vol. Act. Benedict. (per d'Acherium.)

t Lib. I. c. I.

v Vide Mauri vit. in Actis Bened. præf.

p. 289. §. 40.

x Olim Glannæfolium, nunc *St Maur sur Loire*

dicitur. ibid. in notis.

y Ibid. p. 298. §. 71.

z Chron.

Casin. l. I. c. I. Vide etiam Majoli vitam apud Surium ad pri-

imum Maii, f. 54 p. versâ.

284 *De Origine Benedictinorum.*

ones Monachi institutos etiam à Benedicto ritus in Cœnobia ad eorum usum passim constructa diffeminârint. Imò ^a ipsa Hispania regulam Benedicti ab iisdem videtur derivasse; quod suadet tum locorum vicinia & rei opportunitas, tum summa historicorum, de primis ejusdem inter Iberos professoribus, incertitudo. Hoc saltem videtur non ambiguum, quòd ^b Æmilianus Abbas (uti disertè affirmat epitaphium illius tumulo Gothicis inscriptum literis) ante A. C. 574. Cœnobium inter Cantabros illius curæ commissum ad memoratam institutionis Benedictinæ normam direxerit. Unde verò ipse illam acceperat, an à Mauri discipulis, per Galliam primò & dein Hispaniam dispersis, (quod nos remur) vel aliunde, determinent (per me licet) quod ipsis vero simillimum videbitur, singuli, cùm in re adeò obscurâ & remotâ, historicorum autoritate & suffragio destitutis non licet aliquid ab omni prorsus exceptione alienum producere. Atque hinc etiam est quòd de tempore, quo primum Benedicti affeclis Monasterium erexerint Romani, nil temerè asserimus. Quamvis enim nonnulli ^c Chronico Casinensi se defendentes illud ad A. C. 586. rejiciunt, hoc tamen gratis fit, cùm nihil tale à Chronici autore affirmatur: ipse enim Casinenses Monachos, destructo à Longobardis eorum Cœnobio, se Romam tunc temporis contulisse scribit; nullos autem ejus-

^a Ita etiam affirmat Arnoldus Wion in Ligno Vitæ, l. 5. c. 1. p. 567.

^b Vit. ejus in Act. Bened. sæc. 1. p. 213. in annot.

^c Capiti sc. secundo, l. 1.

dem ordinis cultores illic antea fuisse, non dicit: imò contrarium rationi quàm maximè consentaneum judicamus. Cùm enim ^e Benedictum, ut agnoscunt omnes, varii istius urbis primores summè coluerunt, liberos illi instituendos committentes, non videtur dubitandum quin, ipso vivente, Coenobia Ascetarum illius regulam profitentium inter Romanos fuerint extructa, quorum ope eadem instituta faciliùs & tutiùs (utpote hostium ingruentium metu immunes) poterant addiscere. Quod verò ad Germanos spectat & Anglos, eodem sæculo gens utraque, æræ scilicet Christianæ octavo, videtur Monachos ad memoratam toties regulam instituisse, cùm illi eam à ^f Bonifacio Moguntino, nostrates verò à ^g Wilfrido Eboracensi, eidem coævo acceperint.

Atque hæc, Auditores, prima Benedictini ordinis institutio, prima ejusdem fundamina, quem tamen postea eò usque Principum favor & industria profelytarum propagavit, ut incredibilis hominum multitudo se illius præceptis submiserint. Cùm enim Johannes XXII, qui Ecclesiæ Romanensis habenas circa A.C. 1414 capeſſebat, tabulas Pontificalis curiæ memoriales eâ de causâ consulendas curaverit ^h, deprehensum est ad illud usque tempus ex Benedictinis fuisse, Romanæ Sedis Pontifices viginti & quinque, Cardinales bis

^e Vide p. h. l. 282.

^f Wion. in Lig. vitæ, l. 5. c. 38.

^g Wilfrid. ipse apud Malmſbur. de gestis Pontif. Angl. l. 3. p. 266.

^h Vide Append. ad Chron. Casin. p. 760. Vide

mille,

286 *De Institutis & Vestimentis Bened.*

mille, Archiepiscopos septem mille, Episcoporum myriadem unam cum dimidio, Abbatesque totidem, adjunctis etiam octoginta & quatuor. Hoc autem facilius credemus, si perpendatur, quòd ista Britanniae pars, quam nos unà & Walli incolimus, anno Henrici octavi vicesimo sexto, Monasteria ^e, ex hoc ordine solo, plura quàm tercentum & septuaginta habuerit; unde quàm immensus eorundem numerus reliquas Occidentis regiones occupaverit, facili calculo licet colligere.

Quod ad regulam verò, quam Benedictus Monachis observandam reliquit, integram quidem eam inter alias quàm plurimas edidit ^f Holstenius, apud quem cuivis talium rerum curioso facilè occurreret; nos pauca tantùm impræsentiarum, quæ observatu censemus digniora, delibamus.

De vestimentis (ut exinde ordiamur) non multa imperantur, ut è sequentibus apparet ^g: Vestimenta (inquit) fratribus secundùm locorum qualitatem ubi habitant, vel aërum temperiem, dentur; quia in frigidis regionibus amplius indiget, in calidis verò minùs. Hæc ergò consideratio penes Abbatem est. Nos autem mediocribus locis sufficere credimus Monachis per singulos cucullam & tunicam; cucullam in hyeme villosam, in æstate puram aut vetustam, & scapulare propter opera, indumenta pedum, pedules & caligas. De

---

etiam Trithemium de viris illustr. ordinis Bened. l. 1. c. 5. qui eandem rem narrat, sed cum aliquâ, quoad definitum singulorum numerum, differentiâ. ^e Vide Monast. Angl. vol. 1. p. 1038. &c. ^f In codice Regularum. ^g Cap. 55.

“ quarum

De Vestimentis Benedictinorum. 287

“ quarum omnium rerum colore & grossitudine
“ non causentur Monachi; sed quales inveniri
“ possunt in provinciâ quâ degunt, aut quod vi-
“ liùs comparari possit. Abbas autem de men-
“ surâ provideat, ut non sint curta ipsa vesti-
“ menta utentibus, sed mensurata. Accipientes
“ nova, vetera semper reddant in præsentî, re-
“ ponenda in vestiario propter pauperes. Suffi-
“ cit enim Monacho duas tunicas & duas cucul-
“ las habere propter noctes & propter lavare
“ res ipsas. Jam quod superfluum est, amputa-
“ ri debet. Et pedules & quodcunque est ve-
“ tus reddant, dum accipiunt novum. Femor-
“ alia ii, qui diriguntur in viâ de vestiario
“ accipiant, qui revertentes lota ibi restituant.
“ Et cucullæ & tunicæ sint aliquanto à solito,
“ quas habent, modicè meliores, quas exeuntes in
“ viam accipiant de vestiario, & revertentes resti-
“ tuant. Stramenta autem lectorum sufficiant mat-
“ ta, fagum, læna & capitale”. Hæc, capite
præfato, Benedictus; unde manifestò constat
eum illud vestimenti genus, quo nunc utuntur
Monachi ipsius regulam amplexi, non injunxisse;
cùm de colore determinato nihil præceperit (cui
tamen nunc dierum sedulò attenditur) & etiam
hodierna vestium figura à veteribus illis plurimùm
distare videtur. Ita enim à Polydoro Vergilio
§ describuntur——“ Benedictini nigro hodiè a-
“ micuntur colore, tunicâ laxiore atque distinc-
“ tâ & ad pedes usque demissâ, amictu capitis,
“ quem Cucullum vocant, in humeros & scapu-
“ las brevius rejecto quàm cæteris: Subter

§ De inventione rerum l. 7. c. 2. p. 485.

“ candida

“ candida tunicula, & ea quidem lanea, cum cili-
 “ cio. Ocreati genu tenus incedunt, tonden-
 “ tur novaculâ à vertice infra dimidium calvæ:
 “ Capillus infernè recisus in parvi circuli speci-
 “ em, circa aures & tempora totum ambit ca-
 “ put, instar coronæ, unde ipse vertex derasus
 “ Corona nuncupatur”. Hæc ille, cujus è ver-
 bis, si cum iis, quæ superius ex ipso Benedicto
 sunt allata, conferamus, facile apparebit, nec
 formam vestitus, nec colorem, quæ apud hodi-
 ernos Monachos in usu sunt, à Benedicto fuisse
 instituta; sed potius (ut opinari fas est) progressu
 temporis à frivolâ quorundam superstitione pau-
 latim introducta.

Idem verò de capitis tonsurâ (si Romanenses
 audiamus) non licet affirmare, cum ea ipso Be-
 nedicto dicitur antiquior, & non tantum à Mo-
 nachis sed Clericis quibuscvis ante illius tempora
 passim usurpata. Illam nonnulli ab ipsis Aposto-
 lis arcessunt, quos Nazarenos imitando, capillos
 totondisse existimant. Ita enim Isidorus de offi-
 ciis Ecclesiasticis ^h, “ Tonsuræ Ecclesiasticæ u-
 “ sus à Nazaræis, nisi fallor, exortus est, qui
 “ prius crine servato, denuò post vitæ magnæ
 “ continentiam devotione completâ, caput rade-
 “ bant, & capillos in ignem sacrificii ponere jube-
 “ bantur, scilicet ut perfectionem devotionis suæ
 “ Domino consecrarent. Hujus ergò exempli usus
 “ ab Apostolis introductus est, ut hi qui in divi-
 “ nis cultibus mancipati, Domino consecrantur,

---

^h Cap. 4. Col. 203. Augustini Biblioth. Patrum per M. Histori-
 pium.

“ quasi Nazaræi, i. e. Sancti Dei, crine præciso,
“ innoventur ”. Idem etiam affirmat Flaccus
Alcuinus i libro de officiis divinis, “ Clericorum
“ tonsura à Nazaræo fertur sumpsisse exordium.
“ Cùm enim quis voto se obligâisset, ut per je-
“ junium atque aliarum rerum observantiam se
“ affligeret, abstinebat se ab omni quod inebria-
“ re & statum mentis avertere posset, eratque
“ semper in templo, unde & Nazaræus, i. e.
“ Sanctus & Domino consecratus vocabatur.
“ Impletis autem voti sui diebus, veniebat ad
“ templum Domini, & offerebat pro se quæ le-
“ ge præcipiebantur, radebatque capillos capitis
“ sui & barbæ, partemque pilorum in flammâ
“ altaris cremabat, sicque voti liber redibat ad
“ propria. Fertur * B. Petrus primam hujusmodi
“ tonsuram sibi fecisse ad similitudinem spineæ
“ coronæ Domini, sive ut Clerici à Laicis non
“ solum differant habitu verum etiam tonsurâ ”.
Hanc rem paulò aliter explicat Honorius Augus-
todunensis ^k, “ Petrus quoque Apostolus à gen-
“ tibus captus, & ad ludibrium Christianorum
“ traditus, barbâ rasus & capite decalvatus.
“ Quod ipse deinceps in Ministerio fieri jussit,
“ quod incredulos quamvis inscios, tamen Deo
“ permittente, in figurâ operatos intellexit, sic-
“ ut & crux olim fuit subfannatio, nunc est
“ Ecclesiæ gloriatio. Per caput, principale ani-
“ mæ, scilicet mens denotatur, quæ sicut caput

ⁱ Coll. 268. ib.^{*} Ita etiam Coelfrid Abbas in Epist. ad Nairanum Regem apud Bed. Hist. Eccl. l. 5. c. 22. p. 198.^k Gem. animæ l. 1. c. 195. p. 1072.

“ capillis, ita cogitationibus perornatur : Quæ
 “ novaculâ timoris Dei debet à superfluis cogita-
 “ tionibus radi, ut nudâ facie cordis valeat cœ-
 “ lestia contemplari. Rotunditas autem, quæ
 “ remanet crinium, est ornatus virtutum. Ca-
 “ pilli verò in circulum coæquantur, quia om-
 “ nes virtutes in concordia charitatis consumman-
 “ tur. Quia autem barbam radimus, imberbes
 “ pueros simulamus, quos si humilitate imitabi-
 “ mur, Angelis, qui semper juvenili ætate flo-
 “ rent, æquabimur ”. — Hæc ille. Quamvis
 autem sit aliqua inter autores, quos nunc pro-
 duximus, de ratione instituti hujusce ritûs diffe-
 rentia, quoad tempus tamen inter omnes conve-
 nit, cum illius originem singuli Apostolorum
 ævo assignant ; inter quos tamen, si Pontificios
 audiamus, aliquâ de hâc re videtur intercessisse
 dissensio, cum non omnes eodem modo (quod
 testatur Coelfridus ¹) sunt tonsi, & etiam duo
 adhuc memorantur tonsuræ genera, quorum illud
 à B. Petro, hoc à Paulo nomen mutuatur. Pri-
 mum ^m (quod usurpabat, Wilfridi tempore, Ec-
 clesia Romanensis) toto super aures abrafo ca-
 pillitio, inferius ad modum coronæ, olim spineæ,
 nunc verò puræ, intonsum relinquit. Alterum ⁿ
 inter Orientales frequentissimum, totum caput
 radebat, quod Paulum, Jacobum, aliosque asse-
 runt observâsse. His tertium * licet adjungere,

¹ Coelfrid. apud Bed. l. & c. præd. p. 196. ^m Usser. de prim.
 Eccl. Brit. c. 17. ⁿ Cress. Histor. Eccles. l. 16. c. 18. p.
 401. * Usser. & Cress. ibid. & Coelfrid. apud Bed. l. & c. præd.
 p. 218. p. ver.

à Simone Mago denominatum, quo ex anteriori tantum parte ablatis crinibus, dimidiatus orbis ab unâ aure ad alteram pertingebat ; & hoc quidem Columbani affectu in nostrâ Britannia diutissime retinebant.

Sed non libet hujuscemodi nugis ulterius insistere, cum certo constat, nec Apostolos nec Apostolorum coevos talibus ineptiis animos appulisse. Imò facillime apparebit, hujuscemodi tonsuram, quâ crines in coronæ formam abraduntur, post multa ab eorum ætate sæcula observatam non fuisse. Hoc enim aperte docet Hieronymus, in suis ad Ezechielem annotationibus *

“ Quod autem sequitur (inquit) *caput suum*
 “ *non radent, nec comam nutriunt, sed tonden-*
 “ *tes attondebunt capita sua*, perspicue demon-
 “ stratur, nec *rasis capitibus*, sicut Sacerdotes,
 “ cultoresque Isidis atque Serapis *nos* esse debe-
 “ re ; nec rursus comam demittere, quod pro-
 “ prie luxuriosorum est, barbarorumque & mi-
 “ litantium ; sed ut honestus habitus Sacerdotum
 “ facie demonstretur. Pro quo dixere septua-
 “ ginta, *capita sua non radent, & comas suas*
 “ *ad pressum non tondebunt, sed operientes o-*
 “ *perient capita sua*. Juxta quod discimus,
 “ nec *calvitium novaculâ* esse faciendum, nec
 “ ita *ad pressum tondendum* caput, ut rasorum
 “ similes esse videamur, sed in tantum *capillos*
 “ *dimittendos* ut operta sit cutis”. Hæc ille :
 “cujus verba, ni fallor, ostendunt sæculo quarto,

---

* Oper. Tom. 3. p. 1029.

cùm scripsit laudatus Pater, rasuram istam, quam usurpant Monachi & Sacerdotes Pontificii nequam viguisse, multò minùs pro ritu ab Apostolis instituto (quod volunt Alcuinus, Isidorus, aliique) passim receptam. Fieri enim non potest, ut Hieronymus illud tanquam illicitum perstringeret, quod tamen *ipse, caterique omnes* Ascetæ & Presbyteri, tanquam morem à primis Ecclesiæ incunabulis derivatum, sedulò observabant. Lubenter quidem agnoscimus aliquos ^b è veteribus contra promissam Clericorum comam declamantes, ut *tondeantur* præcipere. Sed ex prædicto testimonio jure colligimus, eos per tonsuram curtius tantum capillitium intelligere; unde & isti Monachi, quos ^c S. Paulinus *capillum ad cutem casos & inæqualiter semitonsos, & destitutâ fronte prærasos*, fuisse memorat, non minùs ab istius sæculo quàm Ecclesiæ Romanensis genio aberrabant, cùm nulla unquam tempora ritum adedò indecorum præceperint. Istam verò tonsuræ formam, quæ nunc dierum apud Pontificios obtinet, Gregorii Turonensis ætate viguisse, exinde apparet, quòd ipse illam in vitâ ^d Nicetii Treverensis describit: “ S. (inquit) Nicetius Episcopus ab ipso
 “ ortus fui tempore Clericus designatus est.
 “ Nam cùm partu fuisset effusus, omne caput

^b Aug. de opere Monach. c. 31. Opt. Tom. 6. p. 500. Epiphan. hæc. 80. §. 6. p. 1072. Concil. Carthag. 4. Can. 44. p. 543. Tom. 3. Col. Reg. &c. ^c Ep. 22 p. 117. ^d Greg. Turon. in vita Patrum c. 17. vide etiam Sur: de vitis SS. ad primum Oëtobris & Featr. Sammar. in Gall. Christ. vol. 1. p. 718.

“ ejus,

“ ejus, ut est consuetudo nascentium infantum”
 “ à capillis nudum cernebatur; in circuitu verò
 “ modicorum pilorum ordo apparuit, ut putares
 “ ab eisdem *coronam* Clerici fuisse signatam”.
 Hæc ille; quæ quidem clarè indicant ^e Grego-
 rii (imò, si *illi* fides, ^f Nicetii) tempore tonsu-
 ram istam, quæ coronæ figuram in capite re-
 præsentat, fuisse usurpatam. Nec multò post,
 g Isidorus Hispalensis hujusce ritûs, tanquam u-
 bique obtinentis & ab ipsis Apostolis derivati ^h
 meminit; unde meritò concludimus eum tunc
 temporis pro antiquo æstimatum, & per conse-
 quens centum (vel ampliùs) annis Hispalensi E-
 piscopo priorem extitisse: quo posito illius ini-
 tia ad finem sæculi quinti videntur referenda.

Novi quidem Romanenses altiùs assurgere, sed
 quicquid ab iis profertur argumenti, meo judi-
 cio, vel falsitatem vel incertitudinem redolet. A-
 niceti enim Pontificis testimonium nullius om-
 nino ponderis, cum certò constat ⁱ Epistolam,
 unde verba, illi ab ^k Ivone & ^l Gratiano ascri-
 pta, petuntur, esse ^m supposititiam. Nec qui-
 dem Hieronymum in præsentì causâ moramur;
 quæ enim ex eo laudat ⁿ Morinus, tanquam in-
 diciù, quòd ex instituto Romanæ Ecclesiæ

^e Floruit A. C. 570. Fratr. Sammarth. ibid. p. 740.

^f Floruit A. C. 530. Fratr. Sammarth. ibid. p. 718.

^g Floruit A. C. 611. Helvici Chronol.

^h Romanensem fuisse patet tonsuram, ex verbis quæ sequuntur ea, quæ laudavi-
 mus p. h. l. 289 — quòd verò detonso superiùs capite, inferiùs cir-
 culi corona relinquitur, &c.

ⁱ Ad Galliæ Episc. extat autem
 Coll. Reg. vol 1. p. 239.

^k Decreti p. 6. c. 4.

^l Decret. part. 1. dist. 23. c. 21.

^m Vide præl. nostram de
 Epist. decret.

ⁿ De Ordinat. part. 3. exercit. 15. c. 1. §. 10.

Clericorum capita tunc temporis in coronæ formam radebantur, apud eum ^o nullibi reperiuntur, sed consuetâ fide illi affinguntur à Gratiano, uti vel ipse agnoscit p Morinus. Quod autem ad verba ista ^q Augustini spectat — “Honorant
 “ nos vestri, honorant vos nostri, per *coronam*
 “ nostram nos adjurant vestri, per *coronam*
 “ vestram vos adjurant nostri ” nec non illa ^r Hieronymi — “Precor *coronam* tuam” — è quibus nonnulli præsentem tondendi formam colligunt; respondemus, quòd *possunt* fortean nihil aliud quàm eminentiam, honorem aut dignitatem significare, & utcunque nimis ambigua sunt, quàm ut liceat aliquid certè ex iis deducere, præsertim cùm nihil apud autores præfatos occurrit quod Romanensium interpretationem stabiliat, & verba superiùs ex Hieronymo laudata, videntur illi è diametro repugnare. Sæculo itaque quinto primam hujusce ritûs originem tribuimus, ideoque quæcunque in ^s Conciliis vel scriptoribus isto tempore posterioribus, de tonsurâ occurrunt, sensu Romanensi sunt interpretanda; quæ autem antiquiores reperiuntur, nihil aliud videntur præcipere, nisi ut nimia crinium promissio accuratè caveretur.

Quod ad cibum attinet, carnibus perpetuò abstinendum, excepto tantùm ægrotationis tem-

^o Nulla talis Epistola, qualem loco dicto citat Gratianus (Decret. fecil. part. 2. caus. 12. qu. 1. c. 7) inter opera Hieronymi comparet.

^p Ita enim verba citat ex Gratiano, Hieronymus, sive *quis alius*.

^q Ep. 33. ad Proculianum Donatistam col. 63. Tom. 2.

^r Inter Epist. August. (Epist. 123.) col. 363. A.

^s Synod. Agath. Can. 20. p. 378. Tom. 10. Coll. Reg. Concil. Const. tertii (seu Trull.) Can. 33. vide etiã Balsam. in dictum Can. Benedict. in regul. c. 1.

pore, statuit Benedictus, eorum loco pulmenta substituens, quorum duo singulis mensis cocta, ex leguminibus verò & pomis tertium, voluit præparari, ut qui fortè ex uno non potuerat edere ex alio reficeretur. Singulis Monachis libram [†] panis in diem assignavit, quo decreto [‡] Theodomar, duodecimus Monasterii Casinensis Abbas, in suis ad Carolum M. literis, quatuor vulgares libras intelligendas contendit. At hæc interpretatio non videtur ^{*} Benedicti instituto, qui abstinentiam suadebat & jejunia, omnino congrua, nec quidem rectæ rationi, cùm ab omni probabilitatis specie sit alienum, eum usitatas verborum significationes mutare voluisse, & per libram non duodecim uncias (quod fieri solet) sed quadraginta & octo, contra omnium locorum, omnium temporum morem & consuetudinem intelligere.

Pro potu vinum permittebatur, & unicuique quidem Monacho hemina [‡], ita tamen, ut urgente necessitate, major ab Abbate quantitas potuit indulgeri. Tempora refectiōis juxta varias anni tempestates mutabantur, hæc tamen lege [‡], ut singulis diebus bis (exceptâ tantùm quadragesimâ) idque ante obductas terræ tenebras, reficerentur. Cœnâ autem peractâ, vitas & collationes patrum, aut aliquid aliud, quod ædificet, per horæ unius spatium præscribitur legendum ^{*}, dein ut ad officium nocturnum [‡] se conferant, quo completo, nulla concedebatur li-

---

[†] C. 39. [‡] Append. ad Chron. Cas. p. 798. ^{*} C. 4. Reg. 13. & alibi.

[‡] C. 40. ^{*} C. 41. ^{*} C. 42. [‡] Dictum Completorium ibid.

centia cuius aliquid loquendi. Quòd si inventus fuerat quisquam ^b prævaticari hanc taciturnitatis regulam, gravi vindictæ subiacebat, excepto si fortè Abbas aliquid alicui iusserit, aut necessitas *hospitum* supervenerit. In *his* autem excipiendis summam adhibebat diligentiam; occurrentes enim Prior & Monachi eos oratione & precibus, dein osculo & sacri codicis lectione ^c suscipiebant; lotisque tandem à totâ congregatione pedibus, ad mensam Abbatis invitabantur ^d, qui ut eos commodiùs & lautiùs tractaret, opsonia seorsim à reliquo Monasterio habuit parata, & eâ quidem ratione, ut illius coquinæ duo fratres per annum attenderent ^e, cùm tamen publicæ, quæ eduliis totius Coenobii præparandis inserviebat, singuli per septimanas ^f vacabant, sibi que invicem in isto munere per vices succedebant. Quibus peractis, lintea quævis, & etiam vasa singula, postquam accuratè cavissent, Cellerario tradebant ^g, qui eadem successori consignavit. Ipse autem Cellerarius universam Monasterii substantiam, infirmos etiam, pauperes, infantes & hospites sedulò curabat ^h, ita tamen ut tum ipse, tum etiam ⁱ Præpositus seu Prior, qui Abbatis vicarius, & ^k Decani, tum reliqui etiam Officarii non minùs quàm cæteri Monachi Abbati morigeros se exhibeant, qui tamen ipse, quamvis à totâ congregatione electus, si propriæ dioceſeos Episcopo non satisfecerit ^l, deponi po-

^b Ibid. vide etiam c. 6.

^c C. 53.

^d Ibid. & c. 56.

^e C. 53.

^f C. 35.

^g Ibid.

^h C. 31.

ⁱ C. 65.

^k C. 21. C. 5.

^l C. 64.

tuit, & ab eodem alter illius loco substitui. At
secus nunc dierum serres habet, cum non tantum
Abbates, sed etiam plebei Monachi, Episcopo-
rum autoritate, intercedentibus Papalis curiæ pri-
vilegiis, sunt exempti. Utcunque sit, confir-
matus hoc modo Abbas constitutam à Benedicto
regulam observare jubetur ^m, & singulas juxta
ejusdem præcepta actiones dirigere.

Ad preces & orationes progrediamur, quæ
singulis diebus septies & noctu semel à Monachis
sunt offerendæ: ita enim expressè præscribitur ⁿ.

“ Ut ait Propheta, *septies in die laudem dixi*
“ *tibi*: qui septenarius sacratus numerus à nobis
“ sic implebitur, si matutini, primæ, tertiæ,
“ sextæ, nonæ, vespere, completorii que tem-
“ pore nostræ servitutis officia persolvamus.
“ Quia de his diurnis horis dixit, *septies in die*
“ *laudem dixi tibi*. Nam de nocturnis vigiliis
“ idem ipse Propheta ait, *mediâ nocte surge-*
“ *bam ad confitendum tibi*. Ergo his tempo-
“ ribus referamus laudes creatori nostro super
“ judicia justitiæ suæ, i. e. matutinis, primâ, ter-
“ tiâ, sextâ, nonâ, vespere, completorio, & no-
“ cte surgamus ad confitendum ei”. Atque hâc
quidem de causâ, scilicet ut promptius noctu exur-
gerent, Monachis injungitur ^o, ut etiam “ cum
“ lectum se conferant, vestimenta non exuant:
“ — Vestiti dormiant & cincti cingulis aut fu-
“ nibus — — ut parati sint Monachi semper &
“ facto signo absque morâ surgentes festinent
“ invicem se prævenire ad opus Dei, cum omni

^m C. 61.

ⁿ C. 16.

^o C. 22.

298 *De Precibus & Orationibus.*

“ tamen gravitate & modestiâ ”. Peractis verò precibus horâ primâ celebrandis, in manuum labore jubentur occupari ^p, ita tamen ut pro variis anni tempestatibus illius mensura & methodus diversis modis varietur & temperetur lectionibus. Quicquid vel hoc pacto propriâ industriâ vel ex aliorum munificentia acquiratur, in commune cedit totius Cœnobii emolumentum, cum nemini aliquid dare vel accipere sine Abbatis jussione ^q, nemini tabulas, codicem, graphium, vel quodvis aliud proprium habere permittitur. Quæ quidem quamvis primâ fronte videantur nimium severa, toleratu tamen sunt satis facilia, cum quâcumque re indigeant, ex publicis Monasterii bonis statim suppeditatur. At quod sequitur, durius paulò meâ sententiâ reputandum, cum neque *voluntates* in propriâ potestate habere conceditur ^r. Tyrannidem hoc videtur nimium redolere; quam ut firmius stabiliat, Monachis disertè præscribit regula, ut omnes cogitationes malas vel delicta quævis secretò commissa Abbati patefaciant ^s. Cui si illa, quæ de absolutâ in omnibus ^t, etiam ^v cum impossibilia injunguntur, obedientiâ addamus, tantâ potestate instruetur Abbas, quantam nec ipse Turca, nec Ruthenorum aut Indorum Dynastæ unquam vendicârunt.

---

^p. C. 48.   ^q C. 33.   ^r Ibid.   ^s C. 7. ubi dicitur
quintus humilitatis gradus. Ita etiam Basilii in Regulis fusius
disputatis interrog. 26. p. 426. Vol. 2.   ^t C. 5, 33, 54 & 68.
^v C. 68.

At objici forsitan potest hæc omnia Monachis ante professionem satis esse cognita, ideoque eos de injuriâ illatâ non posse conqueri, cum se sponte & scientes dictis regulis submittant. Cui respondeo, (1.) Quodd hoc posito, nihilominus hujusce modi præcepta justitiæ imò pietatis violatæ jure postulantur, cum absolutam obedientiam, cuivis hominum præstare, propriamque voluntatem illius placitis in omnibus submittere, & rectæ rationi & sacris literis planè repugnat. (2.) Quamvis nullos nisi provectæ ætatis viros Monasteria admitterent, hoc tamen non obstante, nefas esset hominibus ambitiosis aliorum superstitione, vel ignorantia, vel simplicitate tantoperè abuti, ut eos futili meritorum spe illectos durissimæ servituti in æternum addicerent. (3.) Sed aliter longe se res habet, cum pueri * 18, y 14, imò & z decem annorum sæpius admitterentur, quibus tamen postea susceptum in istâ ætate jugum deponere non erat concessum. (4.) Imò parentibus licuit impuberes liberos, incios etiam & invitos, Monasteriis addicere, qui tamen, cum ad maturam ætatem pervenerint, se in libertatem asserere neutiquam sinebantur. Contrarium enim disertè præcipit Concilium Toletanum quartum, Can. 48, " Monachum aut paterna devotio aut propria professio facit. Quicquid horum fuerit, alligatum tenebit. Proinde his ad mundum rever-

* Gregor. Ep. 1 r Ep. 48.
6. p. (Coll. Regiæ To n. 15) 407.
Can. 40. p. (Coll. Reg. Tom 1^a) 634.

y Cencil. Tolet. 10. Can.
z Cencil. Trull.

300 *De Precibus & Orationibus.*

“tendi præcludimus aditum, & omnes ad sæ-
 “culum interdicimus regressus”. — Hæc ista
 Synodus, quibus & alteram ejusdem loci * fas
 est subnectere, quæ sic statuit, — “Si in quâlibet
 “minori ætate, vel Religionis tonsuram vel Re-
 “ligioni debitam vestem, in utroque sexu filiis,
 “aut unus aut ambo parentes dederint, certè,
 “aut *nolentibus* vel nescientibus se, susceptam
 “non mox visam in filiis abdicaverint, sed vel
 “coram se, vel coram Ecclesiâ, palamque in
 “conventu eisdem filios talia habere permise-
 “rint, ad sæcularem reverti habitum ipsis filiis
 “quandoque penitus non licebit, sed convicti
 “quòd tonsuram aut religiosam vestem aliquan-
 “do habuerint, mox ad Religionis cultum ha-
 “bitumque revocentur, & sub strenuâ districti-
 “one hujuscemodi observantiæ inservire cogan-
 “tur”. — Ex his decretis, quibus & alia faci-
 le esset adjicere ^b, clarè apparet, inter Roma-
 nenses licere parentibus, liberos infantes & re-
 rum inscios Cœnobiis mancipare. Non est ita-
 que mirandum, si iidem postea vitæ ab eorum
 genio tantoperè abludentis (quod sæpe conti-
 git) pertæsi, se non Religioni, sed *impietati*,
nequitia, *libidini* totos addicunt, de quâ re non
 pauci inter ipsos Pontificios conqueruntur.

At nec libet nec vacat impræsentiarum fusiùs
 exponere, quot & quibus in rebus plerique Mo-
 nachi ab istâ, quam instituit Benedictus, regulâ
 desciverint. Qui hæc plenius scire exoptant,

* Concil. Telet. 10 Can. 6. Tom 15. p. 403.
 Benedic. Reg. c. 59. collat. cum 58. & etiam c. 30, 45, 70.

^b Vide
 adeant

De Precibus & Orationibus. 301

adeant Pelagium de planctu Ecclesiæ ^c, Trithe-
mum de statu & ruinâ ^d Monastici ordinis, Ni-
colaum Clemangem de corrupto Ecclesiæ sta-
tu ^e, qui (ut alios & præcipuè Reformatos o-
mittam) illius desiderio, ni fallor, nimium satis-
facient. Nos interea temporis ad varias ordinis
Benedictini propagines pergemus, quæ sufficien-
tem alteri Prælectioni materiam præbebunt.

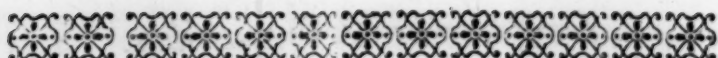
^c L. 2. c. 24. p. 63.

^d C. 3. p. 830. inter opera spiritualia.

^e C. 21. p. 19. Quæ sibi mutuò objecerunt Cluniacenses &
Cistercienses, vide sis in Petri Cluniac. Epist. l. 1. c. 28. Col 658,
&c. Biblioth. Cluniac.

PRÆLECTIO XXXVIII.

De origine Ordinum Cluniacensium, Camaldulensium, Vallis umbrosæ, Grandimontensium, & Carthusianorum.

N superiori Dissertatione, Auditores, ordinis Benedictini originem, & primaria illius instituta vobis exposuimus; nunc, si placet, ad varias ejusdem propages, inferiores scilicet ordines, eandem quidem cum Benedictino regulam, sed & alias insuper à propriis autoribus sub reformationis prætextu addictas, observantes, procedamus.

Inter hos autem primum meritò locum vendicat *Cluniacensis*, ab Odone circa A. C. 930. institutus. Illum enim fuisse traditur^a, qui cum elanguit ubique fervor monasticus, cum emortuus & tantum non sepultus jacuit primævus ardor, cum de novo excitavit, & Cluniaci, in agro Galliarum Matisconensi, prima jaciens fun-

---

^a Petri Cluniac. Epistol. l. 6. Ep. 15. col. 912. (editæ à Martino Marrier & And. Quercetano.)

damenta,

damenta, postea in omnibus locis Religionis & vitæ asceticæ semina, quamdiu vixit, ferere non cessavit. Hæc enim & etiam majora de eo testatur Arnoldus Wion ^b, “Cùm (inquit) omnis
“mundana Philosophia ei vilesceret, ad veram Christi Philosophiam aspirans, S. Bernonem Balmenfis Coenobii Abbatem adiit, à quo benignè susceptus, insuper & monachalibus vestibus, diu ab eo concupitis, indutus est. Sub cujus ministerio de virtute in virtutem proficiens, in tantâ opinione sanctitatis apud omnes fuit, ut dignus sit judicatus ipsi Bernoni in Monasterio Cluniacensi, ad quod ex Balmensi translatus fuerat, succedere. Abbas igitur factus, cùm monachismum à primo rigoris sui fervore deficientem, & nimium laxum conspiceret, videretque arborem à S. P. N. Benedicto plantatam, jam quodammodo ad luxum & voluptates incurvari, ad ejus erectionem animum applicuit, tantumque effecit, tum exemplis, tum exhortationibus, tum etiam auctoritate, — ut non solum in Galliâ, verùm etiam in Hispaniâ, Italiâ & Germaniâ, Ordinem Monasticum Nigrorum ex integro correxerit, anno Domini circiter 930. Quæ correctio & reformatio, ideò quòd à Monasterio & Abbate Cluniacensi processerat, Cluniacensis congregatio denominata, in tantum successu temporis crevit & aucta est, ut

---

^b De Ligno Vitæ, l. 5. c. 3. p. 571. Consule etiam Vincent. Spec. Hist. l. 24. c. 55, 59, 60. Anton. Chron. tit. 15. c. 16. Fratr. Sammarth. Gall. Christ. Tom. 4. p. 271. &c.

304 *De Origine Camaldulensium.*

“ ramis suis etiā ultra mare dilatatis, radices
 “ quoque suas in terrā sanctā & Constantino-
 “ poli fixerit, sub seque habuerit Abbantias,
 “ Prioratus & Præposituras, tam mediatè quā
 “ immediatè sibi subjectas, duo millia & am-
 “ pliùs, ut Cluniacensis Ecclesiæ libri loquun-
 “ tur”. Quamvis autem præcipuus (ut ex lo-
 co jam laudato constat) reformationis honos O-
 doni tribuitur, certum tamen est eum pauca tan-
 tū præstitisse ^c, saltem si cum iis conferantur,
 quæ sæculo duodecimo, à Petro, ejus in eodem
 Monasterio, post ^d sex interpositos, successore,
 erant peracta, qui non solum Ascetarum mores,
 sed etiam ipsas regulas & statuta, ubi ratio po-
 stulaverit, correxit, uti satis apparet ex Biblio-
 thecā Cluniacensi. Neutrum verò aliquam ve-
 stimentis seu habitibus mutationem induxisse
 censeo, cum Cluniacenses ^e iisdem cum cæteris
 Benedictinis videntur usi, quoad figuram scilicet
 & colorem; quod ad materiam enim spectat,
 cum nonnulli vestes ex pannis pretiosis aut seri-
 co sæpiùs confecerint, hoc ille tanquam mani-
 festum superbiæ argumentum, & humilitati mo-
 nasticæ planè repugnans sustulit & penitus in-
 terdixit ^f.

Sed his missis, ad *Camaldulenses* procedimus,
 quos Romualdus A.C. 1033. instituisse dicitur:

---

^c Vide Biblioth. Cluniac. col. 1353, 1354, & seq. ^d Vide
 Catal. Abbat. Cluniac. in Galliā Christ. Vol. 4. p. 966.

^e P. 1354, &c. Vide etiam Chry. Henriquez Fascicul. Storū
 Ord. Cisterc. l. i. dist. 2. c. 4. vide Statut. 16. Clun. Udalrici
 Antiquiores consuet. Clun. Monast. Vide Edit. à D'Acherio in
 Spicil. Veter. Tom. 5. p. 21. &c. ^f Statut. 16.

De Origine Camaldulensium. 305

ta enim Volaterranus in Anthropologiâ; 8 “Ca-
“ maldulenses initium à D. Romualdo habuere
“ A.C. 1033. sub Benedicto nono. Hic enim
“ Ravennæ honestis ortus parentibus, & studiis
“ liberalibus legitimè imbutus, nihil potiùs ha-
“ buit, quàm vitam in secessu solitariam ducere,
“ & quando Benedicti ritus laxos nimium viderat,
“ in Apennino locum instituit, in quo arctiore Mo-
“ nachi disciplinâ exercerentur, montis frigore ac
“ asperitate cöerciti, vocavitque Camaldulensium
“ eremum. Hinc plura per Italiam Coenobia ex-
“ citata, apud Parentium, apud Urbem veterem
“ apud Spoletum; item in Galliâ. Decessit in
“ eodem loco annorum 120; ubi etiam situs”.
Quod ad ipsum verò Romualdum spectat, qui
autor hujus instituti (ut vidimus) celebratur, si
vitam ejus à Cardinali Damiano scriptam exami-
namus, judicare forsitan licebit, eum fervido
quodam zelo pietatem & res sacras coluisse, ita
tamen ut nec superstitione nec fanaticismo im-
munis extiterit. Quid enim aliud possumus cen-
sere, cum toties audimus eum cum dæmonibus
conflixisse, cum toties legimus spiritus impuros
cellulam infestantes, eum variis tormentorum
generibus exercuisse? Ita enim Damianus ^h.
“ Impugnabat Diabolus Romualdum multis &
“ variis tentationum immissionibus — O quàm

---

⁸ Fol. 217. l. 21. Consule etiam Arnol. Wion. Lign. Vitæ,
l. 5. c. 18. Anton. Chron. tit. 15. c. 15. Polyd. Verg. de invent.
rerum, l. 7. c. 2. Vide Andr. Mugnotii descript. Eremitæ Camal-
dul. in Italiâ illustratâ, p. 650. &c. Ed. Franc. 1600.

^h C. 7. p. 339. A.

306 *De Origine Camaldulensium.*

“ sæpè cellulam ejus percutiens, eum, cùm ad-
 “ huc vix obdormisceret, excitavit, & quasi jam
 “ jam imminente crepusculo, per totam noctem
 “ vigilando deduxit! Per continuum fermè
 “ quinquennium, super pedes ejus & crura Dia-
 “ bolus nocturno tempore jacuit, & ne huc illuc-
 “ que se facilè verteret, typo phantastici pon-
 “ deris aggravavit! Quis explicare valeat, quot
 “ frementes vitiorum bestias pertulit; quàm
 “ sæpè præsentes iniquos spiritus durissimis in-
 “ crepationibus effugavit; unde etiam si fra-
 “ trum aliquis silentii tempore cellam ejus quâ-
 “ vis necessitate compulsus adiret, statim — ip-
 “ sum existimans Diabolum, claris vocibus
 “ increpabat, dicens, quò tendis modò tur-
 “ pissimè? Quid tibi in eremo, de coelo dejecte?
 “ Recede, canis immunde; evanescere, coluber
 “ veternose”. Et denuò i, “ Ecce maligni spi-
 “ ritus repentino impetu cellam ejus ingressi,
 “ protinus illum in terram sternunt, immani
 “ eum cæde conficiunt, & exhaustis longo je-
 “ junio membris, dirissimos ictus illidunt. Tan-
 “ dem Romualdus inter ipsa percussionum ver-
 “ bera, respectu divinæ gratiæ visitatus, in hanc
 “ vocem erupit; Chare Jesu, dilecte Jesu, quare
 “ me dereliquisti? — Ad hæc omnes iniqui
 “ spiritus divinâ virtute fugati sunt [& ille]
 “ mox *sanus* & validus de terrâ surrexit, &
 “ — ad eundem Psalmi versum, quem reliquerat,
 “ rediit”. Hæc & alia ejusdem farinæ Damia-
 nus, quæ sanè adeò absurda sunt & ab omni

probabilitatis specie aliena, ut dubitandum non sit quin Romualdus, qui illa autumaverit sibi reverâ contigisse, à rationis sanitate desciverit. Quod etiam, ni fallor, arguit methodus illa, quâ patrem proprium, Monachismo^k, cujus prima tantum fecerat pericula, cupientem valedicere, tractaverit. Pedes enim ejus (^l prout testatur Damianus) ligno inclusit, gravibus eum vinculis alligavit, & verberibus duris eò usque afflixit, donec ad vitæ Asceticæ professionem, tantæ severitatis impatientiâ, senem adegerit. Quod sanè, necesse est ut fateamur Romualdum, qui parentem sub quovis prætextu modis adeò indignis exceperit, vel impium vel mente motum ostendere. Nec minùs *ignorantiâ* quàm *superstitione* videtur laborâsse: ingenio enim adeò indocili & obtuso eum fuisse testatur prædictus Cardinalis^m, ut cùm, ætate maturâ, se Marino Eremitæ in discipulum tradiderat, tantâ difficultate Psalterii literas & syllabas edidicit, ut frequenter à magistro propter hebetudinem circa tempora verberatus, auris sinistræ usum penitus amiserit. Utcunque sit, “ Multos (quod “ affirmat Coccius Sabellicusⁿ) ad Monasticæ “ solitudinis cultum perduxit, Monachorum Cœnobia in Hetruriâ, in Piceno, Flaminîâ, Venetiâ & Histriâ condens, — incidit verò demùm “ —in Hetruriâ in Madulum Apennini incolam, “ qui de Religione, ut æquum est credere, appellatus, testatus est habere se agellum in

^k C. 12. p. 340.

^l C. 13.

^m C. 4. p. 338.

ⁿ Ennead. 9. l. 2. fol. 114

“ summo Apennino, ubi per quietem visus esset
 “ sibi cernere scalas in coelum surrectas, in qui-
 “ bus—mortales candido amictu coelum scande-
 “ rent. Motus eâ imagine non minùs quàm di-
 “ vino quodam oraculo Romualdus, locum ab
 “ hospite & petiit & impetravit, oratorium con-
 “ didit, candidam dat cucullam iis ferendam,
 “ qui loco initiandi erant, in argumentum no-
 “ cturnæ istius imaginis, — dedit & Camaldu-
 “ lensium nomen ferre à Camaldulo campo,
 “ ubi novæ essent Religionis jacta fundamenta.
 “ Sunt hodiè in eminentissimo jugo montis, 20
 “ millia passuum ab Aretio, duodeviginti ora-
 “ toriæ cellæ, in orbem dispositæ, quibus sin-
 “ gulis impositus est irriguus hortus, fons, por-
 “ ticus, sacellum, vaporarium; non muro, non
 “ fossâ locus circumseptus; perpetuum hîc si-
 “ lentium, nisi cùm ii, qui hîc sunt, sacris o-
 “ perantur. Sunt ex his, qui nè sacrorum qui-
 “ dem horâ cum aliis congregiuntur, sed sibi
 “ agunt. Quartâ & sextâ feriâ pane & aquâ
 “ transigunt jejunia, nudis pedibus, humi ac-
 “ cubantes; tertiâ & sextâ vinum fructusque
 “ adjiciuntur; primâ, secundâ & quintâ coctum
 “ pulmentum. Per convalles huc & abrupta lo-
 “ ca reptant: Procul inde ad quingentos passus
 “ occurrunt ligneæ cruces, quas transgredi mu-
 “ lieribus pontificio anathemate est interdictum,
 “ est & viris carmen ferentibus. Inde ad duo
 “ millia passuum alter Camaldulensium locus;
 “ horum vita remissior, hinc ova montanis illis
 “ & cætera edulia”. Hæc de Romualdo &
 Camaldulensibus Sabellicus, quorum mores &
 insti-

De Monachis Vallis umbrosæ. 309

instituta qui plenius scire desiderat, Damianum suprà laudatum consulat in vitâ Romualdi, Antonini, Præfulis Florentini, ° Chronicon, & Gononum p de vitis Patrum Occidentis.

Nos intereâ temporis ad Monachos à *Valle umbrosâ* denominatos procedimus, quibus initium fecisse dicitur Joannes Gualbertus Florentinus A.C. 1070. “ Is enim (uti refert prædictus “ Volaterranus 9) cùm inimicitias ob inter- “ sectum fratrem cum cive quodam gereret, “ eique apud ædem S. Miniatis ad montem cum “ armatorum manu incurrens, formidinem incuteret, illicò supplicem eundem ac ad genua veniam orantem, impunè Christi causâ, ac illæsum abire permisit: statimque idem ingressus templum, ac crucifixum, ante cujus simulachrum orabat, adnuentem, & quasi facti gratias agentem, ipse cum cæterâ multitudine manifestò [si credere fas sit] conspexit. Quo prodigio attonitus, relictis omnibus, ejusdem loci Coenobio se addixit, quòd cùm Simoniacâ corruptione, sicuti reliquam urbem, & penè omnem Italiam, labefactatum conspiceret, instigante Deo, in eum locum, ubi *Vallis Umbrosa* dicitur, juxta Apenninum successit, vitæque disciplinam sub normâ S. Benedicti, & amictum veneto colore, quibus nunc utuntur, instituit, Alexandro secundo probante”. Hæc ille; quibus sequen-

---

° Tit. 15. c. 15.   P L. 5. p. 277, &c.   9 Anthropol. 1. 21. fol. 217. Polyd. Verg. de invent. rerum, l. 7. c. 2. p. 487. Arnold. Wion. Lign. Vitæ, l. 1. c. 33.

310 *De Monachis Vallis umbrosæ.*

tia ex Antonino deprompta licet adjungere ^r,
 “ —Joannes—decrevit sub regulâ B. Benedicti
 “ novam congregationem instituere; unde perve-
 “ niens cum comite suo ad *Vallem Umbrosam*
 “ à duobus religiosis, qui ibi Domino famula-
 “ bantur, devotè susceptus est. Et compla-
 “ centiam sumens de loco, ibi se ad habitan-
 “ dum defixit, constructâ pauperculâ domo lig-
 “ neâ. Nec diu passus est Dominus (^s ut pro-
 “ cedit memoratus auctor) lucernam manere sub
 “ modio, sed famâ sanctitatis ejus paulatim per
 “ loca viciniora diffusâ, laici & clerici plurimi
 “ gratiâ visitationis, aliqui etiam causâ conver-
 “ sionis, ad Religionem illam confluere cœpe-
 “ runt.—Cum autem jam satis & numero &
 “ merito illic Monachi succrevissent, placuit
 “ omnibus, ut ipsum B. Joannem sibi in Abbatem
 “ præficerent. Quem, licet invitum & plurimum
 “ renitentem, in sede majori ad regendum suos
 “ constituerunt.—Qui, assumpto officio, cœpit
 “ sensum regulæ B. Benedicti, quam professi e-
 “ rant diligenter inspicere, & ad ejus obser-
 “ vantiam totis viribus operam dare. Prohi-
 “ buit Monachos claustrî limites unquam exire,
 “ nisi pro necessitatibus Monasterii cum licentiâ
 “ debitâ; in nocte statuens nunquam lumen in
 “ dormitorio deesse, non minus quàm in orato-
 “ rio. Ad vilitatem vestium & paucitatem in-
 “ ducens, ac etiam ad cilicia ferenda exhortans,
 “ de suarum ovium variâ lanâ jussit pannum
 “ promiscuum fieri ad vestes ex eâ formandas.

^r Tit. 15. c. 17. fol. 223. p. versâ.

^s Ibid.

“ Quod

De Origine Grandimontensium. 311

“ Quod autem alios docebat, ipse primus &
“ perfectius implere satagebat. Erat enim in
“ oratione assiduus, charitate diffusus, humili-
“ tate lenis, patientiâ constans, ad increpanda
“ vicia rigidus, erga omnes pœnitentes benignus, & in cunctis morum gravitate maturus.
“ In abstinentiâ præcipuus, paucissimo cibo potuque contentus, qui mortem arceret, delicias non ministraret. Commisos & conversos complures recepit, quos ad opera exteriora mittebat, ut Monachi exinde minùs haberent occasionem discurrendi & magis orationi vacandi”. Huc usque Antoninus, quibus plura impræsentiarum non vacat adjicere.

Ad *Grandimontenses* itaque transeamus, quos A. C. 1076, Stephanus quidam Stephani filius, homo Gallicus & nobilis, ex Arvernæ partibus oriundus, instituisse dicitur, qui postquam institutis Benedictini ordinis discendis pariter & exercendis per duodecim annos incubuerat, tandem in Aquitaniam discedens propè Lemaicos, ad montem, qui Muretum appellatur, anno ætatis tricesimo, sibi tugarium erexit, ubi ad sequentem modum, teste ^v Vincentio Bellovacensi, vitam instituit: “ Cibus erat panis & aqua, interdum farinulæ siligineæ sorbitiuncula, quæ cæteris minus sapida, necessitati utcunque serviit non voluptati. Incedebat quoque armatus loricâ ferreâ contra carnis insidias & mentis lasciviam, quousque toto corpore exficcato,

---

^v Volaterran. Anthropol. l. 21. fol. 217.
25. c. 47.

^v Speculi histor. l.

“ plenam

312 *De Origine Grandimontensium.*

“ plenam de seipso obtinuit victoriam. Indu-
 “ menta quibus super loricam induebatur, nul-
 “ lo tempore augebantur, sed hyeme & æstate—
 “ semper erant æqualia & eadem. Stratus in
 “ quo post nimiam carnis suæ fatigationem ad
 “ quiescendum se modicū conferebat, adeò
 “ durus erat & quieti contrarius, ut in eo dor-
 “ miens vexari poterat non foveri. Erat enim
 “ ex tabulis ligneis instar sepulchri in terrā con-
 “ fertis, omni stramento omnique lectisternio
 “ carens, præter illam tunicam ferream, quam
 “ semper ad nudam carnem gestabat, vilissimum
 “ etiam habitum quo desuper indutus erat.—
 “ Præter horas canonicas & regularia debita,
 “ genus flexiones innumerabiles, terram deoscu-
 “ lando & cum fronte nasoque percutiendo,
 “ humiliter faciebat. Itaque eorum assiduitate
 “ manibus ac genibus in modum cameli callos
 “ contraxerat, & nasum in obliquum curvaverat.
 “ Psalmodiam, & orationes & divinæ contem-
 “ plationis gratiam intimè amabat, & horum
 “ dulcedini intentus, frequenter biduò à corpo-
 “ rali edulio vacabat. — Longè [autem] latèque
 “ divulgata est sanctitatis ejus opinio, multique
 “ ad eum veniebant, & monita salutis audiebant,
 “ paucique se ei sociabant, cæteris austeritatem
 “ conversationis suæ reformidantibus. Verūm
 “ — districtiōnis suæ regulam ipse nemini im-
 “ ponebat, sed sibi quidem asper, aliis pius ac
 “ longè moderatior erat. Ac postquam, dispo-
 “ nente Deo, discipulorum ejus numerus cre-
 “ vit, insimul non quasi unus ex illis factus est,
 “ sed minor omnibus.— Nam illis ad mensam se-
 “ dentibus

De Origine Carthusianorum. 313

“ dentibus & vescentibus, ille humiliter reside-
“ bat, passiones Sanctorum & vitas Patrum, vel
“ aliam ædificantem scripturam legendo, deque
“ salute eorum sollicitus, ipsos prudenter instru-
“ ebat, & orationibus suis juvabat ”. Hæc
ille. Decessit verò memoratus Stephanus anno
ætatis octogesimo, cujus successores (si histo-
ricis fides) divinitus admoniti, locum *Grandi-*
montem vocatum, Mureto vicinum occupârunt,
unde & nomen sunt mutuati. * Utuntur atro
vestitu, ciliciumque cuti admotum gestant, sine
manicis, quod è pilis equinis nigris item con-
tortum est, ita duriter, ut cutem scindat & cor-
pus pessimè afficiat. Quamvis verò nonnulli
sunt, qui hunc Ordinem sub regulâ Benedicti
constitutum esse non agnoscent, illud tamen a-
pertè innuit y Volaterranus, expressè autem affir-
mat Genebrardus in Chronico ad A. C. 1076,
fratres Sammarthani in z Galliâ Christianâ, &
ante omnes * Abbas ille Spanheimensis, doctissi-
mus Trithemius, qui * idem etiam de *Carthusiano*
testatur, circa A. C. 1086. à Brunone, sequenti
de causâ, ut fertur, instituto.

Professor quidam, seu Canonicus, in Acade-
miâ Parisiensi, eruditionis pariter & pietatis opi-
nionem celeberrimus, fato concessit; cujus exe-
quiæ dum celebrantur, mortuus in feretro e-

---

* Modius de Ordinibus Eccles. p. 1628. (prout extat ed. à Jo. Gualtero in primo l. Chronici Chronicorum in 8°. Franc. 1614.)

y Anthropol. l. 21. f. 217.   z Tom. 4. p. 492.   * De vi-
ris illust. Ord. Bened. l. 1. c. 3.   * Anton. Chron. tit. 15. c. 22.
f. 239. p. versâ Volat. Anthro. l. 21. f. 217. Polyd. Verg. de in-
vent. rerum l. 7. c. 3. Brunonis vit. f. 499. operum.

314 *De Origine Carthusianorum.*

rectus, lugubri voce exclamat, *Iusto Dei judicio sum accusatus*, & hoc dicto, rursus decubuit. Stupentibus (ut credere par est) ad rei insolentiam omnibus, funus in posterum diem differtur, quando defunctus, erecto rursus capite, *se iusto Dei judicio judicatum* agnoscit. Dilatis igitur secundâ vice exequiis, tertio die ad templum confluxit tota penè civitas, cùmque denuò pro more Psalmi legerentur, mortuus terribili voce, *se iusto Dei judicio damnatum*, erectus profertur. Attonitis & tantùm non stupefactis præ metu omnibus, Bruno, sermone priùs ad populum de re horrendâ habito, unâ cum sex sociis Carthusiam, solitudinẽ in Episcopatu Gratianopolitano asperam & incultam, se contulit, ubi Coenobium erexit, cujus ^b Prior ad hunc usque diem, totius ordinis, Generalis appellatur. Hæc fabulæ summa, quam licet Antoninus alique fusiùs enarrent, nonnulla tamen sunt, quæ illius veritatem meritò suspectum reddunt. (1.) Vincentius Bellovacensis, qui plurimas historias ejusdem farinae & generis undecunque corrasit, ubi tamen de Brunone expressè differit ^c, nè vel minimam rei superiùs memoratæ mentionem facit; quod videtur clarè arguere, illius tempore (qui circa annos à Brunone ducentos floruit) nihil de re istâ, nunc dierum inter scriptores celeberrimâ, fuisse cognitum. (2.) ^d Petrus Cluni-

^b Gall. Christ. tom. 4. p. 968.

^c Spec. histor. l. 25. c. 82. &

l. 27. c. 8.

^d De miraculis, l. 2. c. 28. Floruit A. C. 1057.

Gall. Christianæ tom. 4. p. 966. Biblioth. Cluni. p. 1330. in isto autem tractatu multa nimio nimis prodigiosa enarrat; ideoque hoc non omisit, si cognitum.

De Origine Carthusianorum. 315

acensis Carthusiensium originem & instituta ex professo enarrans, hanc tamen de Canonico damnato historiam penitus omittit. (3.) Guiberti, Abbatis de Novigento, testimonium potest ad-
“ jungi, qui e libro de vitâ propriâ conscripto hæc
“ tradit. “ Fuit non longè ab his diebus Bruno
“ quidam in urbe Remensi, vir & liberalibus
“ artibus instructus, & magnorum studiorum
“ Rector, qui conversionis initia ex subjectâ
“ nactus occasione dignoscitur. Manasses qui-
“ dam post Gervasii famocissimi Archiepiscopi
“ decessum, prædictæ urbis regimini simoniacè
“ se intrusit”. Et paulò post, “ Hujus ergò
“ mores prorsus improbos & stupidissimos ha-
“ bitus cùm omnis honestus horreret, Bruno tunc
“ in Ecclesiis Galliæ opinatissimus, cum aliis
“ quibusdam Remensium Clericorum nobili-
“ bus, infamis illius odio secessit ab urbe”.
Et dein, “ At Bruno, urbe desertâ, sæculo etiam
“ abrenunciare proposuit, qui suorum notitias
“ horrens ad Gratianopolitanum processit terri-
“ torium”. Hæc ille, qui post ^f tres ab obitu
Brunonis annos & regimen Abbatix de Novi-
gento in Galliâ capeſſebat. Ex illius autem
verbis sequentia elicimus; Primò, Brunonem non à
Parisiis (quod vult fabula superiùs enarrata)
sed Remensium urbe secessionem fecisse. Secun-
dò, Aliam istius secessûs causam, præter mores
Manassis Episcopi malos & improbos, Guiberto,

^e L.I.c. II. Op. p. 465. (malè impress. 467.)   ^f Obiit Bru-
no A. C. 1101. (vide Sammarth. Gall. Christ. Tom. 4. p. 271.)

^g Anno sc. C. 1104. Gall. Christ. Tom. 4. p. 996.

316 *De Origine Carthusianorum.*

Brunonis coævo, cognitam non fuisse: Quæ duo cum defuncti professoris anastasi parùm conveniunt. (4.) Ipse Bruno, in Epistolâ ad Radulphum Viridem, Ecclesiæ Remensis Præpositum, alias sui in eremum recessûs (post urbem scilicet ob præcedentes rationes derelictam) causas non affert, nisi habitas de præsentium rerum vanitate & excellentiâ futurarum dissertationes; ita enim scribit, “^h Reminiscitur dilectio tua, quòd
“ cùm ego & tu & Fulcius monoculus quâdam
“ die simul fuisset in hortulo adjacenti domui
“ Adæ, ubi tunc hospitabar, de falsis oblecta-
“ tionibus & perituris mundi hujus divitiis, nec
“ non de perennis gloriæ gaudiis aliquamdiu, ut
“ opinor, tractaremus, unde divino amore fer-
“ ventes, promissimus ac vovimus Spiritui San-
“ cto — fugitiva sæculi relinquere, & æterna
“ captare, nec non Monachicum habitum re-
“ cipere, quod & in vicino peractum esset, ni-
“ si tunc Fulcius Romam abiisset. Ad hujus
“ reditum peragenda, distulimus, quo moram
“ faciente, aliisque intervenientibus causis, di-
“ vinus amor elanguit, refriguit animus, fer-
“ vorque evanuit. Quid ergò superest, carissi-
“ me, nisi a tanti debiti nexibus te citiùs expe-
“ dire, nè pro tam gravi, tamque diuturno men-
“ dacii crimine iram incurras potentissimi, &
“ propter hoc cruciatus immanes”. Quæ qui-
dem Brunonis verba celebrem istam Professoris
ex feretro se erigentis historiam falsitatis argu-

---

^h Extat apud Launoyum in tractatu de verâ causâ secessûs Brunonis, &c. p. 20.

unt, cùm ab omni probabilitate alienum videtur, ut ipse Bruno in præsentì causâ illam omitteret, & in istiusmodi Epistolâ, ubi amicum totâ operâ ad vitam eremiticam conatur pellicere, illud negligeret argumentum, quo, si rei gestæ, ut supponitur, testes oculati fuissent Bruno & Radulphus, nihil validius aut efficacius potuit excogitari ¹.

Ut ut sit, hoc saltem constat, Brunonem unâ cum fociis (quâcunque tandem causâ motum) in cremum horridam & incultam secessisse, ubi vitam austeram & asperam transigens, ordinem severis legibus obstrictum instituit; cui quicunque se adjiciunt, si vitam professioni ducunt conformem, sequentia observant. (1.) ^k Ab omni carniû esu tam sani quàm ægri in perpetuum abstinent; ^l iis etiam piscibus tantum vescentes, quos, non pecunia, sed bonorum eleemosynæ largiuntur; die dominico & quintâ feriâ, caseum vel ova admittunt, tertiâ feriâ ac Sabbato, aut legumine, aut olere cocto utuntur; omni secundâ, quartâ & sextâ feriâ pane solo & aquâ contenti sunt. Semel tantum in die comedunt, si modò ^m 46 dies festos accipias, quos majori solennitate colentes, in iis bis, idque in refectorium publicum, ad comedendum conveniunt. (2.) ⁿ Pane furfureo semper utuntur, ^o vino tantâ

---

¹ Qui plura cupit, consulat tractatum Joannis Launoii, de hâc quaestione ex instituto compositam, ubi omnibus, quæ in fabulæ defensionem afferuntur, argumentis respondet. ^k Pet. Clunia. de miracu. l. 2. c. 28. p. 1121. ^l Id. ib. & Guib. in vitâ propriâ l. 1. c. 11. p. suprad.

^m Quinam fiat, vide sis apud Petrum Cluniac. loco d. ⁿ Ibid. ^o Id. ib. & Guib. loco citato.

318 *De Origine Carthusianorum.*

aquæ quantitate commisto, ut meritò villum potiùs quàm vinum dicatur. (3.) “ P Intimâ veste
 “ utuntur cilicinâ, summâ *pallio nigro*, subter
 “ *candidâ togâ*, operculoque capitis *cucullo*:
 ¶ Quæ omnia dimensionibus quidem sunt angusta, qualitate verò ita ut vix aspici possent, hirsuta & sordida. (4.) Certos terminos, prout loca quæ incolunt fecunda sunt aut sterilia, in circuitu stellarum, majores minoresve præfigunt, extra quos si totus eis offerretur mundus (quod testatur † Petrus Cluniacensis) nec saltem, quantum pes humanus occuparet, terræ spatium, audent accipere; unde & certum pecoribus numerum assignant, quem prætergredi non licet. (5.)
 * Nunquam penè loquuntur, nam si quid peti necesse est, signo exigitur. (6.) † Singulares cellas perpetuò inhabitant, ubi silentio, lectioni, orationi atque operi manuum, maximè in scribendis libris, irrequieti insistent. In eisdem cellis debitum regularium horarum, hoc est, primam, tertiam, sextam, nonam, completorium (exceptis tantùm festis quibusdam diebus, cùm eas publicè & uniti cantant) signo commoniti, Deo persolvunt. In vespèrâ autem & matutinâ in Ecclesiâ conveniunt. (Ultimò) Duodecim tantùm Monachos † cum Priore ac decem & octo conversis, paucisque mercenariis, admittunt singula monasteria, x quibus, nulli fas est exire,

p Polyd. Verg. de invent. rerum, l. 7. c. 3. p. 494.   ¶ Pet. Cluniac. loco d.   † Loco dicto.   * Guibert. loco suprad.
 † Pet. Cluni. loco dicto.   † Pet. Cluniac. ibid.   x Polyd. Verg. loco dicto.

præter

præter Præfectum & Procuratorem, & illis tantum ad negotia Cœnobii curanda.

Atque hæc, Auditores, primaria ordinis Carthusiani instituta, quæ tantam severitatem præ se ferunt, ut exinde contigisse reor, quod per totam Angliam & Walliam, cum Monasteria^z dirueret Henricus, octo tantum numerabantur Carthusiensia, plerisque, ut opinor, vitam adeò austeram refugientibus. Quantâ verò diligentia illi, qui eam amplectebantur, cæteras ex regulis supra recensitis observabant, impræsentiarum non determino, at *quartam* certò *nostrates* videntur omninò neglexisse. Cum enim illâ disertè præcipitur, ut nihil prorsus ultra determinata Cœnobiorum pomœria possideant, duo tamen ex iis, quæ memoravimus, domus scilicet^b Carthusiana Londinensis, & altera^c Scheinensis inter Sudovolgos, prædia habuerunt & latifundia, quæ iis per annos quolibet mille libras cum quadringentis & ampliùs persolvebant. Hoc autem, si ratio temporis, & numeri ascetarum, qui in singulis, ut ostensum est, tredecim non excedebat, habeatur, planè arguit, dictorum Cœnobiorum Monachos, non pauperes & inopes, sed divites & opulentos fuisse. At hæc de Carthusianis sufficiant, nunc ad reliquos, qui supersunt, ordines esset procedendum, sed temporis angustia non permittent, ut iis impræsentiarum immoremur.

^y Vide etiam Monast. Angl. vol. 1. p. 951, &c.
nast. Angl. vol. 1. p. 1038, &c.

^b ibid. p. 1042.

^z Vide Monast. Angl. vol. 1. p. 1041.

PRÆLECTIO XXXIX.

De Origine Cistertientium, Humiliatorum, Cœlestinorum, Montolivetensium, Hieronymitanorum, Augustinianorum. De Canonicis Augustini, Præmonstrantibus, Gilbertinis, & Brigidensibus.

N ultimâ, uti meministis forsitan, Auditores, & penultimâ Prælectione, originem & instituta ordinis Benedictini, & etiam nonnullarum ejusdem propaginum, Cluniacensis scilicet, Camaldulensis, Vallis umbrosæ, Grandimontensis & Carthusianæ vobis explicuimus; nunc prout methodi ratio postulat, ad *Cistertienses* procedimus, quos A.C.

1098 à Roberto quodam, Molismensis inter Burgundos Coenobii Abbate, institutos ^a legimus. Hic enim, “ cum priscam disciplinam jam minimè
“ retineri animadverteret, viginti & ampliùs comi-
“ ratus Monachis [quod affirmat Polydorus Ver-
“ gilius ^b] Cistercium, locum in Burgundiâ, Cabi-
“ lonensis diœceseos, vastæ solitudinis ac horren-
“ di aspectûs petiit, ibique immoratus celeberrimi
“ ordinis autor fuit, quem à loco Cisterciensem
“ nuncupare voluit. Sunt qui hoc cuidam Ardin-
“ go Monacho assignant, quòd ille Robertum im-
“ pulisset ad commigrandum in eum locum, per-
“ inde quasi qui hortatur, non qui facit, primas
“ jure ferre debeat. Fuit is annus salutis 1098. ”
Hæc de Roberto & illius asseclis Vergilius ;
Quod ad habitum verò spectat, cum veteres Be-
nedictini nigrum gerebant, hi è contra albo in-
duuntur ; cujus rei sequentem reddit rationem
Chrysostomus ^c Henriquez in Fasciculo sancto-
rum Ordinis Cisterciensis, “ Cum primi nostri
“ Patres egressi fuerunt de Molismo, habitum
“ nigrum Cluniacensis congregationis retinuc-
“ runt, donec tempore B. Alberici, ipsa Regina
“ Angelorum colorem mutare præcepit ; id au-
“ tem in hunc modum accidit. Beato Patre Al-
“ berico, ejusque Monachis, laudes & matuti-
“ nas ^d horas devotè canentibus, adfuit—Deipara
“ Virgo, coelestium spirituum circumstipata pha-

^a Vincent. Bellov. spec. histor. l. 25. c. 94, 95. Antoni. tit. 15. c. 18. Wion. Lign. vitæ l. 1. c. 42 Volat Anthrop. l. 21. f. 217. Fratr. Sammarth. Gall. Christ. tom. 4 p. 242. ^b Polyd. Verg. de invent. l. 7. c. 2. p. 485. ^c L. 1. distinct. 2. c. 2.

“ lange, præferens manibus candidam & nitidif-
 “ simam cucullam, quam stupentis Alberici ca-
 “ piti imponit. Sed ecce miraculum miraculo
 “ excipitur. Simulatque enim habitus ille albus
 “ Alberico impositus est, Monachorum, in cho-
 “ ro psallentium, Cucullæ colorem mutârunt
 “ & quæ antea nigri erant coloris, repente can-
 “ didissimo, instar nivis, colore sunt infectæ, &
 “ statim ex oculis fervorum suorum Virgo bea-
 “ tissima evanuit ”. Hæc fabulator ineptissimus,
 qui tamen aliquâ saltem excusatione dignus vide-
 tur, quòd in hâc causâ solus non est, sed septem
 alios producit, quos, laudatis eorum testimoniis,
 ostendit eandem cum eo insaniam insaniisse. Mi-
 ror autem ex iis unum vel alterum rubros e-
 tiam calceos pari fabulâ non exornâsse: atri e-
 nim coloris tunicis chlamydem super induentes
 albam, rubeis etiam (quod testatur Modius ^a)
 calceis & pastorali pedo sunt insignes.

De his autem licet, ut opinor, aliquando bel-
 lam etiam historiam, cùm isti rei vacant, à Ci-
 stertiensibus expectare quæ hæc insuper orna-
 menta originem suam, vel à B. Virgine, vel saltem
 Apostolorum aut Martyrium aliquo derivâsse con-
 firmet. Utcunque hoc sit, in nonnullis tamen
 rebus primi hujusce ordinis Monachi videntur lau-
 dem & encomia meruisse. Quicquid enim vel
 regulæ à Benedicto institutæ ^b, vel etiam illius

^a Libro laudato p. 1624. ^b Chrysof. Henriquez l. 1. dist.
 2. c. 4. p. 23, 24. Monast. Angl. vol 1. p. 699, loca consule, & ex-
 inde collige, omnia illa quæ, de amplissimis redditibus & posses-
 sionibus, in Benedictum *vivum* collatis, traduntur in append. ad
 Chron. Casin. p. 768, 769, esse fictitia.

exemplo adversabatur, illud unanimes rejecerunt ideoque nec Ecclesias, nec altaria, nec decimas, nec molendina, nec villas possidebant, sed spre-
tis sæculi divitiis, Coenobia in locis à frequen-
tiâ hominum & populi semotis construentes, ibi
terras & agros quibus & se & accedentes hos-
pites sustentarent, ope fratrum laicorum, adjun-
ctis etiam mercenariis, administrabant, ipsi in-
super manibus laborantes, ut & hoc pacto quæ
necessaria erant facilius acquirere, & diaboli ten-
tationibus, utpote occupati, melius possent re-
sistere. Non immeritò itaque Petrus Blesensis
conventum Cistertiensem hoc modo videtur al-
locutus ^c “ Inter universas Ordinum varie-
“ rates, quibus decorata est sponsa Christi, nul-
“ lus sancti nominis odore suavior est in Christo
“ quàm vester ”. & mox ^d “ Una omnium vox
“ est, quia Cistertiensis Ordinis Professores
“ tanto differentiùs præcæteris triumphales san-
“ ctitatis titulos referent, quantò expressiùs Re-
“ ligionis Apostolicæ vestigiis inhæserunt; cùm
“ in tenuitate ciborum, in asperitate vestium, in
“ vigiliis, in confessionibus, in disciplinis, in
“ psalmis, in humilitate, hospitalitate, obedien-
“ tiâ, caritate, & cæteris, quibus fructus vitæ
“ seminatur in terris, deprimatis carnem, &
“ spiritum erigatis. ” Et aliâ vice de eodem or-
dine verba faciens, “ Ibi (inquit ^e) proba-
“ tissima Religionis schola est, summus ibi mo-

^c Ep. 82. ad Abbatem & Conv. Cister. p. 145.

^d P. 146. cupiditatem tamen eorum & avaritiam in eâdem Ep-
stolâ perstringit.

^e Ep. 86. ad mag. Alexandrum p. 150.

“ destitutiæ usus, morum regularitas, fraternitatis
 “ affectio, pax animi, omnium communicatio,
 “ mutua obsequela, disciplinæ vigor, amor obe-
 “ dientiæ, vinculum caritatis, carnis servitus,
 “ hospitalitatis exhibitio, legendi libertas, vigi-
 “ liarum excubiæ, quies meditationis, devotio
 “ psalmodiæ ”. Hoc quidem modo Cisterciens-
 fes celebrat Petrus Blesensis, at post annos pau-
 cos videntur à primævâ istâ, quam ille suspicie-
 bat, simplicitate descivisse, avaritiæ pariter &
 luxui se nimium dedentes: hâc enim de causâ eos
 acriter perstringit Alexander tertius, ipsi Blesensi
 coævus, in suâ ad Abbates istius ordinis, Cister-
 tii in capitulo congregatis, Epistolâ; “ Aliqui
 “ (inquit ^f) ex vobis pristinæ institutionis obliti
 “ penitus vel ignari, contra ordinis vestri glo-
 “ riam & decorem, villas, molendina, Eccle-
 “ sias & altaria possident, fidelitates suscipiunt,
 “ rusticos & tributarios tenent; & omne stu-
 “ dium adhibent, ut termini eorum dilatentur,
 “ quorum conversatio esse debebat in cœlis.
 “ Læditur hinc ordo penitus & mutatur. — Ideo-
 “ que sanctum & venerabile collegium vestrum
 “ precibus & monitis, quibus possumus, exhor-
 “ tamur, quatenus domus illæ, quæ à primâ sui
 “ origine in ordine vestro sunt fundatæ, consti-
 “ tutis & ordinatis terminis sint contentæ, nec
 “ velint ad ea manus extendere, quæ sine labo-
 “ ribus & periculis multis, & demum sine or-
 “ dinis magnâ confusione minimè poterunt re-

^f Coll. Reg. Tom. 27 p. 720. in Concl. Later. tertio, part. 49.
 c. 15.

“ tinere ”.

“tinere”. Hæc Alexander, Ecclesiæ Romanensis sæculo duodecimo Pontifex: cui Gaguinum licet adjicere ^g, qui in rerum Gallicarum annalibus, postquam S. Bernardi, Monachi (uti notissimum) Cisterciensis, in vivendo severitatem & temperantiam laudâisset, hæc subjungit; “Talis fuit diu religiosis hominibus vivendi austeritas & parsimonia. Sed ubi possessionibus aucti, proventibus ditati sunt, apud successores eorum virtus & Dei pietas elanguit, ita ut in luxum parsimonia, in superfluas opes paupertas, in fastum humilitas, in lasciviam continentia, in confusionem omnis pene ordo nunc versus parvi habeatur”. Hæc ille. Sed temporis angustia ^h non permittent ut Cisterciensibus diutius immoremur; succedant igitur *Humiliati*, qui sæculo duodecimo (uti testatur Polydorus Vergilius ⁱ & Coccius Sabellicus ^k) ex sequenti occasione originem sumpserunt.

Cum Fredericus Ænobarbus multos ex Gallia Cisalpinâ in Germaniam cum liberis & uxoribus traduxisset, hi longiorem moram pertæsi, aliquando albis induti vestibus (^l Guidone Mediolanensi præeunte) *humiliter* Frederico ad pedes jacuere, (unde & HUMILIATI postea dicebantur) veniam implorantes. Istorum lachrymis vestituque motus Imperator, potestatem fecit omnibus in patriam abeundi, qui postliminiò reversi,

---

^g L. 6 p. 87.   ^h Qui de Cisterciensibus plura scire desiderat, adeat Fasciculum Sanctorum Cister. supra laudatum & Menologium Cisterciense ab eodem autore editum, ubi Regula, Privilegia &c. occurrunt.   ⁱ L. 7. c. 2.   ^k Ennead. 9 l. 5. f. 239.

^l Arn. Wion. Lig. vitæ. l. 1. c. 59.

voto, ut credere par est, in eo habitu perseverasse dicuntur, lanificio & orationibus dediti. Postea verò (quod affirmat ^m Arnoldus Wion) pristinam vitæ formulam retinentes, separato conjugio, & amictu, non coloris, sed formæ alterius, sumpto (erat autem tunica talaris, præcincta cum scapulari & caputio angusto, pallium ad terram usque protensum, sed in utroque latere, apertum & pileus rotundus) eodemque usque ad hæc nostra tempora usi, semimonachos quodammodo agere coeperunt. Aliis autem ad eos se applicantibus, auctos sequentibus annis, disciplinâ S. Benedicti, ⁿ — Joannes Meda Canensis astrinxit.

Humiliatis ^o *Cœlestinos* licet adjicere, à Pontifice illius nominis appellationem mutuatos. Cœlestinus enim quintus, qui A. C. 1294. sedem Romanam capeffebat, & eâdem denuò post quinque menses se exuit, hunc ordinem dicitur instituisse: à primævâ autem Benedicti familiâ nomine tantùm & habitûs colore, qui nunc albus est, uti cucullus niger, videtur discrepare: ideoque his missis ad *Montolivetenses* progredimur, qui Bernardum ^p Ptolemæum tanquam autorem agnoscunt & venerantur.

Ille enim Senator (ut affirmant historici) Senensis & artium egregius Professor existens, cum exinopinatò amissum oculorum lumen recuperasset, abdicatis mundi divitiis, urbeque desertâ, in proximum Senæ collem, unâ cum fociis ali-

^m Loco præd.

ⁿ Obiit A. C. 1159. id. c. 63.

^o Id. c. 64. Polyd. Verg. l. 7. c. 2. p. 485.

^p Arnold. Wion Lign. vitæ l. 1. c. 67. Polyd. Vergil. l. 7. c. 2. p. 485.

quot se recepit; qui eundem, de nomine istius Hierosolymitani, quem Dominus frequentavit, *montem Olivetum* appellantes, ibi inedia, vigiliis, disciplinæ, orationi & similibus pietatis operibus attendentes, tandem à Pontifice circa A. C. 1320. approbati, albumque habitum induentes, Benedicti regulam profitebantur.

Atque hæc quidem, Auditores, quas hâc & præcedenti dissertatione explicuimus, primariæ ordinis Benedictini propagines: aliæ etiam apud historicos occurrunt inferioris subsellii, quibus non libet impræsentiarum insistere, tum quòd illud esset operis tantum non infiniti, tum etiam quòd particularibus plerumque locis videntur cohibitæ. Cùm è contra illæ, quas superius recensuimus, per varias regiones diffusæ, divitiis & opibus abundabant. In nostrâ enim Angliâ & Walliâ, regnante Henrico octavo⁹, Benedictini, cum variis, quas memoravimus, eorum familiis, per singulos annos ex propriis terris & latifundiis tantum non octoginta librarum millia percipiebant. In Galliâ, Cœnobiorum hujusce Ordinis proventus¹, Regios non ita pridem excedebant, ita ut Carolus nonus dicere solitus erat, S. Maurum plures Monasteriis à se constructis solo breviario divitias peperisse, quàm Reges gladio & potentiâ acquirere potuerunt. Casinensis (inter Italos) Cœnobii, quod Religionis Benedictinæ caput, annui redditus sunt², teste Volaterrano, 40 aureorum millia, eidemque sub-

⁹ Monast. Angl. vol. 1. p. 1038, &c.
l. 5. c. 1.

² Anthropol. l. 21. fol. 217.

¹ Wion Lign. vitæ

jiciuntur,

328 *De Origine Hieronymitanorum.*

jiciuntur, ut affirmat memoratus Wion ^r, Episcopatus quatuor, Principatus duo, Ducatus duo, Comitatus viginti, Civitates triginta & sex, Castella 250, Villæ 440, Curtes 336, Portus maritimi 23, Insulæ 33, Molendina 200, Territoria 300, Ecclesiæ 1662. Ideoque non injuriâ ^v Trithemius, ipse etiam ordinis Benedictini Monachus, videtur affirmâsse, quòd *si unusquisque sua possideret, tertiam partem Christianitatis Benedictus habere crederetur*. Nec fanè hoc mirum alicui videbitur, si perpendat (quod ab eodem asseritur ^x) numerum Monasteriorum istius ordinis *Abbatias* habentium, exceptis Præposituris, Prioratibus, & Coenobiis Monialium, ultra quindecim millia extendi.

Sed de Benedictinis variisque eorundem familiis non vacat impræsentiarum ulteriùs differere; ad alios itaque Ascetarum ordines procedimus, & si placet, ab Hieronymitanis auspicabimur, qui se ab Hieronymo Stridonensi derivant: ita enim Coccius Sabellicus ^y, “ Inclyta
“ viri sanctitas multos mortales ad Religionem
“ & cultûs æmulationem traxit, orta que est per
“ hæc piè operantium nova quædam familia,
“ quæ ab autoris nomine, Hieronymitæ appellati,
“ nativo amiciuntur colore, pallioque fuper tunicam rugato, atque anteriori parte à summo ad imum scisso; scapularis amictus, scortea zonâ tunicam succingunt, soleis ligneis pedes muniunt”. Hæc ille: quibus re-

^r L. 1. c. 2.

^v De viris illustr. Ordinis Bened. l. 1. c. 2. p. 18.

^x Ibid.

^y Ennead. l. 9. f. 135. Polyd. Verg. l. 7. c. 3.

ponimus,

ponimus, quod quamvis faciliè conceditur, Hieronymum, quò meliùs pietati & bonis literis at- tenderet, vitam monasticam seu solitariam ele- gisse, ab eo tamen hos Monachos institutos fuisse idèò negamus, quia nec ipse, nec alius quis- piam è veteribus illud memoriæ consignaverit : neque etiam vel eum vel ullum alium vitæ mo- nasticæ studiosum, eo tempore, tali vestitùs ge- nere, quali nunc dierum utuntur Hieronymita- ni, usos fuisse ullibi memoratur. Ideoque non immeritò, ut opinor, licet existimare, hos As- cetas, sæculo forsitan undecimo, ordinum mo- nasticorum feracissimo, in lucem prodeuntes, se ab Hieronymo, ut majorem exinde honorem si- bi arcesserent, denominasse : nisi malit aliquis hoc ad sæculum à Christo nato 14 vel 15 reji- cere, * cùm Monachorum familiam, se Eremitas Hieronymitanos appellantem, vel Redo Montisgranelli comes, vel Carolus quidam co- gnomento Granellus erexerint : quo etiam tem- pore fieri potuit, ut hos de quibus nunc verba facimus, vel iidem vel alii eorum exemplo per- moti, iisdem tantùm non, habitu, regulâ & no- mine instituerint.

His itaque missis ad *Augustinianos* progredimur, de quibus ut clariùs differamus, pauca quædam de ipsius Augustini moribus & vivendi genere non incongruum (ut opinor) erit præfari. Narrat itaque Possidius ^b coævus illi & etiam familia- ris ^c, “ Eum postquam ab Ambrosio Baptismi gra-

* Polyd. Verg. l. 7. c. 2 & 3.
August. ipso fine.

^c lb. c. 3

^b Ita testatur ipse in vitâ

330 *De Origine Augustinianorum.*

“ tiam perceperat, cum aliis civibus & amicis
 “ Deo pariter fervientibus ad Africam & pro-
 “ priam domum agrosque remeâsse. Ubi tri-
 “ ennio ferè, à se jam alienatis curis sæculari-
 “ bus (in ^d Coenobio) cum iis, qui eidem ad-
 “ hærebant Deo, vivebat, jejuniis, orationibus,
 “ bonisque operibus, in lege Domini meditans
 “ die & nocte. Tandem verò factus Presby-
 “ ter ^e, Monasterium intra Ecclesiam mox in-
 “ stituit, & cum Dei servis vivere coepit se-
 “ cundùm modum & regulam sub sanctis Apo-
 “ stolis constitutam. Maximè ut nemo quic-
 “ quam proprium in illâ societate haberet, sed
 “ eis essent omnia communia, & distribueretur
 “ unicuique sicut opus erat, quod ipse prior fe-
 “ cerat, dum à transmarinis ad sua remeâisset”.
 Hæc Possidius: Quibus è verbis, quantum ego
 judico, clarè apparet B. Augustinum vitam Asce-
 ticam, qualem olim de Monachis primitivis dis-
 ferentes explicuimus, Basilii, Hieronymi & a-
 liorum ad instar, exercuisse.

Utrùm ^f verò ipse *Eremitas* (uti vocantur)
Augustinianos tunc temporis instituerit, sequen-
 ti Prælectione, in quâ de iis ex professo differe-
 mus, ostenditur. Factus verò Episcopus Mona-
 sterium in Collegium quoddam Clericorum vide-

^d Aug. Serm. 355. Op. Tom. 5. p. 1380.

^e Id. c. 5.

^f Non instituisse patet ex Confess. l. 10. c. ult. p. 194. §. 70.
 Op. Tom. 1. ubi hæc occurrunt, “ Conterritus peccatis meis—agi-
 “ taveram in corde meditatusque fueram fugam in solitudinem,
 “ sed prohibuisti me & confirmasti me, dicens, Ideò pro omni-
 “ bus Christus mortuus est, ut qui vivunt, jam non sibi vivant,
 “ sed ei qui pro ipsis mortuus est.

tur convertisse. Hoc enim idem affirmat Possidius ^g, cum ipso semper Clerici unâ etiam domo ac mensâ, sumptibusque communibus alebantur & vestiebantur. Nec non ipse Augustinus ^h,
 “ Pervenî ad Episcopatum, vidi necesse haberi
 “ Episcopum exhibere humanitatem assiduam
 “ quibusque venientibus sive transeuntibus. Quod
 “ si non fecissem, Episcopus inhumanus dicerer,
 “ si autem consuetudo ista in Monasterio per-
 “ missa esset, indecens esset. Et ideo volui ha-
 “ bere in istâ domo Episcopi mecum Monaste-
 “ rium Clericorum”. Plura etiam loca occur-
 runt in eâdem & sequenti Concione, quæ idem
 stabiliunt, & planè indicant Præsulem Hipponen-
 sem Clericos plures in iisdem cum ipso ædibus
 viventes habuisse.

Hinc itaque plerique *Canonicorum* originem
 arcessunt, qui in eo tantùm à Monachis distin-
 guuntur, quòd omnes sint Clerici, & Episco-
 pum olim, loco Abbatis, nunc verò Præposi-
 tum, habeant. Tunicam candidam cum linteâ
 togâ sub nigro pallio induuntur ⁱ. Tegumentum
 autem ^k hoc à scapulis impositum cervicem, to-
 tumque contegit caput, præterquam à fronte.
 Regulis utuntur ^l, quas illis præscripsisse dicitur

^g C. 25.^h Serm. 355. Op. Tom. 5. p. 1381. A.ⁱ Polyd. Vergil. l. 7. c. 3. p. 493.^k Pallium sc. vide

Cruseni Monast. August. part. 1. c. 25.

^l Videfis Ap. adTom. 1. Oper. August. Edit. Antwerp. 1576. p. 166. & 363.
 nihil autem de abstinentiâ à carnibus in iis occurrit, imò iis ute-
 bantur Canonici, uti apparet ex c. 8. Reg. Canonicor. Codegran-
 nitæ à Dacherio in Spicil. Vet. tom. 1. p. 212. vixit Codegran-
 nus tempore Pipini, ut ex dicto libro patet.

Augustinus, quibus eadem ferè præcipiuntur cum iis quæ non ita pridem ex Benedictinâ protulimus, scilicet ut nihil proprium habeant, Præposito obediant, operentur, legant, horas canonicas observent, & alia ejuscemodi. Quæ tamen Augustinum præscripsisse vel Ordinem Canonicorum, qualis nunc est, instituisse, non possum quin dubitem. (1.) Enim, Regulas suprà memoratas spurias esse & fictitias, nec non Augustino injuriâ suppositas, ipsi agnoscunt Romanenses: ita enim Bellarminus in tractatu de Scriptoribus Ecclesiasticis, cujus sententiam laudando comprobatur ^m Possevinus, ita etiam ⁿ Erasmus, aliique. Imò Theologi Lovanienses ^o expressè affirmant, tum ex stylo, tum ex Doctorum consensu eas Augustini non esse, satis apparere. Hæc autem de duabus prioribus (ut vulgò appellantur) asserimus, quod ad tertiam enim spectat, quam nonnulli Eremitis, aliis Canonicis designatam contendunt, eam Augustini quidem esse ab omnibus agnoscitur, sed foeminis, non viris scriptam fuisse exinde apparet, quòd *tota* continetur in ^p Epistolâ 211 ad Monachas (non Monachos) tumultuantes directâ: idem etiam confirmatur ^q Bellarminus, & ^r vetus regularum monasticarum collectio. (2.) Canonici Romanenses, Ecclesiis eâ de causâ extructis affixi, ibi ætatem transigunt, choro & orationibus perpe-

^m In Appar. Sac.

^o P. 366. Tom. 1.
 Stat. de Sacr. Eccles.

ⁿ Oper. August. Tom. 1. col. 831.

^p Op. Tom. 2. p. 781.

^q Tra-
 Part. 3. p. 4. &c. Erasmus etiam in
 censurâ ejusdem; operum August. Tom. 1. col. 853.

tim attendentes. Cùm tamen Augustini Coenobium (quòd expressè affirmat Possidius ^s) Episcopos & Clericos variis Africæ regionibus supeditavit. Unde non possum quin institutum illud laudem & admirer; quo Præsul sanctissimus futuros Ecclesiarum Præpositos, proprio exemplo & præceptis, in iis quæ agenda erant & docenda, quotidie erudiverit. (3.) Illud vestimenti genus, quo nunc utuntur Canonici, Augustinum usurpasse nunquam potest probari; imò contrarium quantum ego video, luculenter indicat Possidius ^t, qui indumenta ejus tanquam Clericorum vulgaria & consueta describit: “ Vestis (inquit) ejus & calceamenta & lectualia ex moderato & competenti habitu fuerunt, nec nitida nimium, nec abjecta plurimum ”. His itaque motus argumentis Canonicos, quales nunc dierum habentur, ab Augustino, multò minùs ab ipsis (v quod nonnulli fabulantur) Apostolis, institutos fuisse non possum concedere. Utcunque sit, ex Archivis Basilicæ Lateranensis affirmat ^x Onuphrius, Gelasium primum circa finem sæculi quinti Canonicos Laterani collocasse; qui quidem per Italiam & alias Europæ provincias ita multiplicati sunt, ut tandem (quod tradit ^y Volaterranus) Coenobiorum non pauciora quatuor millibus, quingentis, quinquaginta & quinque habuerint. Progressu verò temporis, laxante se paulatim Canonicorum dis-

^s C. 11.   ^t C. 21.   ^v Volat. l. 21. f. 216. alii que.

^x In Annot. ad Platin. de Vitis PP. p. 68.
fol. 216. p. versâ.

^y L. 21.

ciplinâ,

334 *De Canonicis Augustini.*

ciplinâ, primò ^a Concilium Moguntiacum brevius, dein fusiùs, & pluribus Canonibus, ^a Aquisgranense, illud restituere conabantur, quibus tamen parum succedentibus, tandem (prout testatur Trithemius in Chronico Hirsaugiensi) plures eorum conventus regulæ suæ nuncium penitus remittentes in *seculares* transferunt: “An-
 “no (inquit) ^b isto moritur Theodoricus, Archiepiscopus Treverensis, sub quo Canonici
 “majoris Ecclesiæ ibidem, abjectâ regulari vitâ,
 “quam huc usque in eâdem Ecclesiâ majores
 “eorum continuaverunt, desierunt esse *regulares*, & facti sunt nomine & conversatione
 “*seculares*. Quorum exemplo malo, Canonici quoque Sancti Paulini Treverenses, S.
 “Castoris in Confluentiâ, Moguntinenses, Wormatienses, Spirenses, & complurium aliarum
 “Ecclesiarum, diversis quidem temporibus, sed
 “uno impietatis spiritu, regularis vitæ communitatem abjecerunt”. Hæc de primâ Canonico-
 “*Regularium & Sæcularium* distinctione Trithemius; in hos autem videtur Albertus Krantz-
 “ius meritò invehere, sequenti scommate eos perstringens, “Sed quærimus, quid sit *Ca-*
 “*nonicus Sæcularis*? Nam interpretato nomine, si *Canon* sit *regula*, *Canonicus* est *regu-*
 “*laris*, ergo *secularis Canonicus* est *regularis*
 “*secularis*, & expressiùs *regularis sine regulâ*

^a A. C. 813. Can. 9. p. 346. Tom. 20. Coll. Reg.

^a Coll. Reg. Tom. 20. p. 430. ad 576. Can. tamen 122. singulis quatuor libras vini per dies singulos assignant. Videtis locum p. 554.

^b 977. Trithem. Chron. Hirsaug. ad A. C. 977.

“ aut

De Origine Præmonstratensium. 335

“ aut *regularum irregulatio*”. Huc usque
c Krantzius metropolews. At depravatos hoc
modo Canonicos reformârunt sæculo 13, Ste-
phanus & Jacobus Sinenses, Eugenius quartus,
& Justinianus d, qui familias, Scopettinam (seu
Servatoris) Frisonariam & D. Gregorii in Algâ
instituerunt, quorum ultima coeruleum usurpat
habitum.

Sed hæc de Canonicis propriè dictis sufficiant;
ad alias Augustinianorum familias procedimus,
inter quas e *Præmonstratensis* primum meritò
locum vendicat, à Norberto Gallo A. C. 1120.
Præmonstrati, in Sylvâ Arduennâ apud Lauda-
num urbem instituti, amiciuntur tunicâ albâ
cum lineâ togâ sub *candido* pallio, quo f *potissi-
mum* à Canonicis distinguuntur. g Clerici enim
sunt, & ascriptas Augustino regulas, cum ali-
quibus tamen adjunctis observant.

Hisc e h Gilbertinos licet adjicere, qui A. C.
1148. nomen pariter & originem à Gilberto quo-
dam Neustrigenâ, apud Anglos verò plurimas
possessions habente, derivârunt. Primum iis
Coenobium in vico Sempringham, agri Lincol-
niensis, extruebatur: ordo autem compositus,
constans ex Canonicis, Monachis & Monialibus
Benedictinis; vestitus ad Canonicorum formam

---

c L. 7. c. 50. d Polyd. Verg. l. 7. c. 3. e De Ordinis
hujus origine, statutis, privilegiis, &c. vide Biblioth. Præmonst.
Volat. Anthr. l. 21. fol. 217. Vincent. Bellov. l. 26. c. 28, 29. An-
tonin. tit. 15. c. 19. Monast. Angl. vol. 2. p. 579, &c. f Po-
lyd. Verg. l. 7. c. 3. g Vincent. Bell. & Anton. locis cita-
tis & Monast. Angl. Vol. 2. p. 581. &c. h Monast. Angl.
vol. 2. p. 669, &c.

336 *De Origine Brigidensium.*

proximè accedens ⁱ, ita tamen ut foeminæ palliis & cucullis nigris, ^k Clerici *his* quidem nigris, *illis* verò candidis, ^l Fratres autem laici, habitu Cisterciensi induerentur.

De his qui plura scire desiderat, ^m secundum volumen adeat Monastici Anglicani, ubi eorundem instituta & ritus, ex codice MS. bibliothecæ Cottonianæ fusiùs exponuntur. Gilbertinis finitimi sunt Brigidenses quas sæculo 14° S. Brigida ⁿ, Sueciæ princeps, dicitur, revelationibus quibusdam & visionibus ^o permota, instituisse. Hæc enim ab Urbano quinto Pontifice obtinuit, ut Cœnobium utrique initiatorum sexui commune foret, murorum tamen ac aspectûs separatione divisum, ut virgines superiora habitarent, inferiora verò Monachis assignarentur: templum itidem pari modo commune; omnibus autem præesset Abbatissa. ^p Regulam profitentur Augustini, additis etiam constitutionibus propriis. ^q Hujus autem Ordinis alii cineraceo vestitu, cui supra ventriculum est effigies atræ crucis, amiciuntur; alii (in plures enim cohortes, quæ diversis inter se tesseris distinguuntur, distributi sunt) fuliginei incedunt, rubrâ cruce, quam circulus complectitur, insigniti. Atque hæc, Auditores, de præcipuis Monachorum & Canon-

ⁱ Vide effigiem Fœm. expressam ante p. 783. Monastici, Vol 2:

^k Viri, ante p. 755. ^l Vide p. dicti Monast. 739. ^m A

p. 669. ad 790 ⁿ Polyd. Verg. l. 7 c. 4. Antonini tit. 24.

præc. §. 4. ^o Id. ibid. ^p Id. ibid. ^q Mod.

libro laud p. 1621.

De Origine Brigidensium. 337

corum familiis sufficiant^r; nunc ad Fratres mendicantes, Eremitas scilicet Augustinenses, Carmelitas, Dominicanos, & Franciscanos esset accedendum, sed de his aliâ forsitan vice differemus.

---

^r Qui plura de Canonicis & eorum familiis desiderat, consulat Crusenii Monasticon Augustinianum, Trullum de ordine Canonicorum, & Bibliothecam Ordinis Præmonstratensis, ubi plurima (sæpius autem, si argumenta antiquitatem spectantia perpendas, nimirum levidensia) de iis traduntur.

De l'importance de la culture des plantes

La culture des plantes est une science importante qui a pour but de produire des aliments sains et nutritifs. Elle est basée sur la connaissance des besoins des plantes et sur l'application de techniques appropriées pour leur croissance.

Il est essentiel de choisir des plantes adaptées à votre climat et à votre sol.

La culture des plantes nécessite une attention particulière à l'arrosage, à la fertilisation et à la protection contre les maladies et les parasites.

En suivant ces conseils, vous pourrez obtenir de belles récoltes et profiter pleinement de votre jardin.

La culture des plantes est une activité relaxante et enrichissante qui permet de se connecter avec la nature.

Elle est accessible à tous et peut être pratiquée en ville ou à la campagne.

La culture des plantes est un art qui se perfectionne avec le temps.

Elle est une source de satisfaction et de fierté pour ceux qui s'y consacrent.

La culture des plantes est un héritage précieux que nous devons transmettre à nos enfants.

Elle est une manière de vivre saine et équilibrée.

La culture des plantes est une passion qui nous rapproche de la terre.

INDEX LIBRORUM,

Eorumque Editionum, qui in hoc Opere
citantur.

A.

BBATIS Cluniacensis (Odilonis) Gallia Christ.
in Biblioth. Patr. Tom. 12.

de Novigento (Guibartus) Op. fol. Par. 1651.

Urspergensis (Liechthenaw) Chronicon. fol. Ar-
gent. 1609.

Actæ Benedict. per D'Acherium.

Adoni Vianensis Chronicon. in Biblioth. Patr. Max. Tom. 16.

Æliani Varia Historia. 4to Argent. 1685.

Æthici Cosmographia. Par. 1577.

Alexandri ab Alexandro Dies geniales, 8vo 2 Vol. Lug. 1673.

Alfordi Annales Eccles. Brit. Ed. 4to

Ambrosii Op. Ed. Bened. 2 Vol. fol. Par. 1686.

Ammianus Marcellinus, fol. Par. 1681.

Anastasio Historia Ecclesiastica Ed. Reg. fol. Par. 1649.

Antonini (Florentiæ Episc.) Chronicon. Ed. fol. 3 Vol. Noremb.
1491.

Apostolicæ Constitutiones, fol. Antv. 1698.

Appianus de Bell. Roman. fol. Lond. 1592.

Arnoldi Wion, Lign. Vitæ 4to Venet. 1595.

Athanasii Op. Ed. Bened. fol. 3 Vol. Par. 1598.

Auctarii Biblioth. Patrum, per M. Hottorpium, fol. 2 Vol. Par.
1624.

Augustini Op. Ed. Bened. fol. 8 Vol. Par. 1680.

Azorii Institutio Moralis, 12mo Lug. 1625.

Baleus de Scriptoribus illustr. Angl. fol. Bas. 1559.

Balsamon de Conciliis, fol. Par. 1620.

Baronii Annales, fol. 12 Vol. Rom. 1607.

Barradii Comment. in Concord. & Harmon. Evang. fol. 2 Vol.

Antv. 1622.

X x 2

B. Basilii

Index Librorum.

B.

- Bafilii* Op. fol. 2 Vol. Par. 1618.
Bedæ Venerabilis Op. fol. 4 Vol. Bas. 1563.
     Append. à Chiffletio Edit. 4to Par. 1681.
     Hist. Eccles. Anglorum, cum Notis Wheeloci. fol. Cant. 1644.
Bellarmini Op. fol. 5 Vol. Colon. 1620.
Bennonis Cardinal. Vit. Hildebrandi, fol. Franc. 1540.
Bernardi. Op. Ed. fol. 2 Vol. Bened. 1690.
Beroaldi Chronic. Ed. fol. 1575.
Beveregii Pandect. Canon. fol. 2 Vol. Ox. 1672.
Bibliotheca Cantabr. cum Not. Bivarrii. fol. Lugd. 1636.
     Cluniac. Par. 1614.
     Ordinis Præmonst. Ed. à Joanne le Paige, fol. Par. 1633.
     Patrum Ed. Binian. fol. 15 Vol. Colon. 1618.
     Maxima. fol. 27 Tom. Lugd. 1677.
Binii Concilia. fol. 5 Vol. Colon. 1618.
Blondel de Sibyllis.
Bollandus de vitis Sanctorum, Antv. 1668.
Bosqueti Hist. Eccl. Gal. 4to Par. 1636.
Brealius, Colon. 1617.
Breviarium Romanum, 4to Antw. 1625.
Brunonis Op. fol. Anscen. 1524.
Buchanani de Rebus Scot. Ultraj. 1668.
Bullengeri Op. fol. 2 Vol. Lugd. 1618.
Buxtorfii Synagoga Judaica, 8vo Bas. 1680.

C.

- Cæremoniale Romanum*, fol. Venet. 1616.
Cæsar (Julii) Comment. Ed. 12mo Elziv. 1635.
Calvini Op. fol. 9 Vol. Amst. 1671.
Calvisii Isagog. Chronolog. fol. Francof. 1685.
Cambdeni Britannia, fol. Lond. 1695.
Caranzæ Summa Conciliorum, 12mo Duaci 1679.
Casalius de Urbe & Ritibus Romanorum, Ed. Rom. 1650.
Casauboni Exercitat. ad appar. Annal. Baron. fol. Francof. 1615.
Cassian de institutis Cœnobiorum, fol. Attreb. 1628.
Castalius in Not. ad Orac. Sibyll. 8vo Par. 1607.
Catullus, 8vo Lutet. 1677.
Cave's Primitive Ch. Government, 8vo Lond. 1683.
Cedreni Historiar. Compend. Ed. Regia, fol. Par. 1647.
Centuriatores Magdabur. fol. 7 Vol. Basileæ, 1562.
Cestriensis Episcop. Annales Cyprian. Ox. 1682.
Du Chesne (André) Historiæ Franc. Scriptores, fol. 5 Tom. Par. 1636.

Chronicon

Index Librorum.

- Chronicon Alexandrinum, 4to Monach. 1615.
 Chronicon Chronicorum à Joan. Gualtero, 8vo Francof. 1614.
 Chrysostomi Op. fol. Par. 1621.
 Chrysostomi Henriques, Fasciculus Sanctorum, fol. Brux. 1623.
 Clementis Alexandr. Stromata, fol. 2 Vol. Ox. 1715.
     Romani, Constitut. Apostol. fol. Antw. 1698.
 Coccii Sabellici Op. fol. 2 Vol. Afce. 1528.
 Codegranni Reg. Canonicorum, à Dacherio Ed. Par. 1665.
 Codex Eccles. Africanæ, Ed. Just. 8vo. Par. 1614.
     Carthagin. Ed. Just. 8vo Par. 1614.
     Romanæ, 8vo Par. 1609.
 Codex Justinianus, Lutet. fol. 2 Vol. Par. 1628.
     Theodosianus, fol. 3 Vol. Lugd. 1665.
 Cointii Annales Eccles. Par. 1665.
 Colgani Trias Thaumaturga, fol. Colon. 1647.
 Collectio Regia Conciliorum, fol. 37 Vol. Par. 1644.
 Collectio vetus Regularum Monast. 4to Par. 1663.
 Concilia Generalia, Ed. Labb. fol. 19 Vol. Par. 1672.
 Cosin's Hist. of the Canon of the Scripture, 4to Lond. 1657.
 Crabbii Concilia, fol. 3 Vol. Colon. 1551.
 Cressy's Church History, fol. Lond. 1668.
 Crusenii Monasticon August. fol. Monach. 1623.
 Ciacconii Vitæ & Gestæ Pontif. fol. Rom. 1630.
 Cypriani Op. fol. Oxon 1682.
 Cyrilli Alexandrini Op. fol. 7 Vol. Par 1638.
     Hierosol. per Miles, fol. Oxon. 1703.

D.

- D'Acherii Spicileg. Vet. 4to 8 Vol. Par. 1657.
 Dallæus de Religiosi cultûs objecto, 4to Genev. 1664.
 Damiani Op. fol. Lugd. 1623.
 Dempsteri Apparatus ad Hist. Scot. 4to Bonon 1627.
 Diodorus Siculus, Hanov. 1604.
 Dion Cassius, fol. Hanov. 1606.
 Dionysius Halicarnassæus, de Antiq. Rom. fol. Oxon. 1704.
 Doleman (or Parsons) de tribus Angliæ Conversionibus, 8vo
     Lond. 1604.
 Dorothei Synopsis de Vitæ Proph. & Apost. fol. Rom. 1564.
 Duck de autoritate Juris Civil. 8vo Lond. 1653.

E.

- Epiphaniæ Hæreses, fol. 2 Vol. Colon. 1682.
 Episcopii Institut. Theolog. fol. Lond. 1678.
 Erasmi Op. Lut. fol. 11 Tom. Bat. 1703.
 Euagrii Histor. Eccles. fol. Colon. 1612.
 Eugubinus, 4to Patav. 1603.

Eusebii

Index Librorum.

Eusebii Chronicon. Ed. Scalig. fol. Lugd Bat. 1606.
Demonstratio Evangelica, fol. Par. 1628.
Historia Ecclesiastica, fol. Par. 1659.

F.

Facundi Hermianensis defens. Synodi Calched. 8vo Par. 1629.
Fasti Saviliani, post Edit. Rer. Anglic. post Bedam.
Florentius Wigorniensis, 4to Lond. 1592.
Fortunatus in Biblioth. Patrum.
Fox's Acts and Monuments: fol. 3 Vol. Lond. 1684.
Fratres Sammarthani, Gallia Christiana, fol. 4 Tom. Par 1656.
Freculphi Lexoviensis Chronic. 8vo Comelin. 1597.
Fuller's Church History, fol. Lond. 1665.

G.

Gaguini Annales rerum Gallicarum, fol. Francof. 1577.
Galfriidus Monumethensis, fol. Heidelb. 1587.
Garnfeltii Elucidat. sacræ, 8vo Colon. 1621.
Gaulteri Chronographia, fol. Colon. 1616.
Gelassii Cizyceni Comment. Act. Concil. Nic. Rom. 1608.
Genebrardi Chronographia, fol. Par. 1600.
Gildas Albanicus, in Magn. Biblioth. Patrum, Tom 5 part. 3.
Giraldi Cambrensis Hiberniæ Topographia, fol. Francof. 1603.
Godeau Hiftor. Ecclef.
Godwin de Præfulibus Angl. 4to Lond. 1616.
Gononus de Vit. Patrum Occidentis, fol. Lugd. 1625.
Gratiani Decreta. fol. Antw. 1573.
Gregorii Magni Op. fol. Antw. 1615.
Gregorii Nyssæni Op. fol. Par. 1638.
Gregorii Turonensis Episc. Vitæ Patrum in Max. Biblioth. Patr.
Vol. 11°.
De Miraculis, ibid.
Hist. Francorum in Collect. Hist. Fran. Bas. 1568.
Gruterus de Inscriptionibus Romanis, fol. 2 Vol.
Gyraldus de Poët. Hist. fol. Bas. 1580.

H.

Hector Boethius, fol. Par. 1574.
Helmoldi Historia Slav. fol. Francof. 1581.
Helvici Chronologia Universalis, fol. Ox. 1662.
Henrici Huntingt. Hiftor. fol. Francof. 1601.
Hermanni Contract. Chronic. fol. Francof. 1683.
Herodian. 8vo Oxon. 1678.
Hieronymi Op. Ed. Bened. fol. 5 Vol. Par. 1693.
Hilarii Op. Ed. Bened. fol. Par. 1693.
Hincmari Epist. & Opuscul. 4to Par. 1645.

L'Histoire

Index Librorum.

L'Histoire Critique du Vieux Testam. par Pere Simon.
Historiæ Scriptores Græci minores, fol. Francof. 1590.
Historiæ Augustæ Scriptores, 8vo 2 Vol. Lugd. 1671.
Hoffmanni Lexicon Univerf. fol. 4 Vol. Bas. 1677.
Holstenii Codex Regularum, 4to 2 Vol. Rom. 1661.
Honorii August. Gemma Animæ, in Bibl. Patrum Max. Tom. 20.
Hospiniani Op. Ed. fol. 2 Vol. Tigur. 1670.
Huetii Demonstratio Evangelica, fol. Par. 1690.

I.

Ildefonsis de Illustr. Scriptoribus Hispaniæ. Francof. 1603.
Innocentii Papæ, Op. 2 Vol. fol. Par. 1682.
Joannis Aventini Boiorum Annales, 4to. Bas. 1580.
Major Ed. 4to. 1541.
Josephi Op. fol. Oxon. 1720.
Irenæi Op. Ed. Grabe, fol. Oxon. 1702.
Isidori Hispalensis, Op. fol. Par. 1601.
Juelli Op. Ed. fol. Lond. 1609.
Juliani Imperatoris Op. fol. Lipsiæ 1696.
Justelli (Christoph.) Codex Eccl. Africanæ, 8vo. Par. 1614.
Justelli (Henrici) Bibliotheca Juris Canonici, 2 Vol. fol. Par. 1661.
Justini Martyris Op. fol. Par. 1636.
Apologia, fol. Lond. 1722.

K.

Krantzii (Alberti) Saxonia Rerum Germanar. Histor. clariss. fol. Francof. 1575.

L.

Laetantii Op. 8vo. Oxon. 1684.
Laertii (Cherub.) Bullarium Romanum, fol. Lugd. 1655.
Lamberti Scafnaburgensis Histor. German. fol. Francof. 1583.
La Sueur en l'Histoire de l'Eglise, 8 Tom. 4to. Gen. 1679.
Launoii Op. 14 Tom. 8vo. Par. 1660.
Leonis Marficani seu Ostiensis Chronicon Casin. fol. Par. 1603.
Lightfoot's Works, 2 Vol. fol. Lond. 1684.
Lipomani de Vitis Sanctorum, per Surium, 6 Vol. fol. Ven. 1581.
Livii, Op. Ed. Elz. 1634.
Loayfa in Collect. Conc. Hisp. fol. Madriti 1593.
Lucan. Ed. 240. Amstel. 1619.
Lucii Dextr. Chronicon, fol. Lugd. 1627.
Luitprandus. Vid. Ruberus.

M.

Macrobius, 8vo. Lugd. 1597.
Maldonatus, fol. Mogun. 1624.

Malmſbu-

Index Librorum.

- Malsburiensis de Gestis Pontif. Angl. fol. Francof. 1601.
Marca de Concord. Sacerdot. & Imperii. fol. Par. 1669.
Epist. ad Valesium, seu Dissertat. de tempore, &c. 8vo.
Par. 1669.
Marianæ Historia Hisp. fol. Lond. 1699.
de adventu Jacobi in Hispaniam. fol. Par. 1601.
Mariani (Scoti) Chronicon, fol. Bas. 1588.
Martianus Capella, fol. Lugd. Batav. 1600.
Martini (Poloni) Chronicon, fol. Bas. 1559.
Martini Lexicon Philolog. fol. Francof. 1655.
Martyrologium Romanum, 4to. Col. Agrip. 1610.
Mason de Ministerio Anglic. fol. Lond. 1625.
Matthæi Westmonasteriensis Flores Historiarum, fol. Francof.
1601.
Parisiensis, fol. Lond. 1640.
Mede's Works, fol. Lond. 1677.
Menologium Græcorum, Ven. 1610.
Merlini Concilia, fol. Colon. 1530.
Messinghami Florileg. Insulæ Sanctorum, fol. Par. 1624.
Meursii Glossarium, 4to. Lugd. 1614.
Miltoni Histor. Angl. 4to. Lond. 1670.
Monasticon. Angl. (per Dugdale) 3 Vol. fol. Lond. 1682.
Montacutii Apparatus, fol. Ox. 1635.
Morinus de Ordinationibus, fol. Antw. 1695.

N.

- Natalis Alexandri Histor. Eccles. 26 Vol. 8vo. Par. 1679.
Nacleri Chronicon, fol. Colon. 1564.
Nazianzeni Op. 2 Vol. fol. Par. 1630.
Nicephori Histor. Eccles. 2 Vol. fol. Par. 1630.
Nicolai de Clemang. Op. 4to. Lugd. 1613.
Nicolini Concilia, Ed. 1585.

O.

- Onuphrius de Episcop. & Cardinal. Par. 1609.
Epitome Pontif. Venet. 1559.
Fastor. Consul. fol. Francof. 1590.
Annot. ad Platinam de Vitis PP. fol. Colon. 1593.
Origenis Comment. per Huetium, 2 Vol. fol. 1668.
Orosius Ed. 8vo. Mogunt. 1615.
Otto Frisingensis Chronicon, fol. Bas. 1569.

P.

- Palladii Hist. Lausiac. cum Not. Meursii, fol. Lond. 1616.
de Vitâ Chrysostomi, 4to. Par. 1680.
Pancirollus de Rebus deperditis & inventis, Ed. Genev. 1623.
Papyrius

Index Librorum.

- Papyrius Massonus de Episc. Rom. Par. 1586.
 Parkeri Antiquitat. Eccles. Britan. fol. Han. 1605.
 Parker's Demonstration of the Christian Religion. Ed.
 Patrick's Paraphrase on Job, 8vo. Lond. 1679.
 Paulinus Ed. 4to. Par. 1685.
 Paulus Diaconus de Gestis Longobard. in Bibl. Patr. Tom. 8.
 Pausaniæ accurata Græciæ descriptio, fol. Hanov. 1613.
 Pelagius de planctu Eccles. fol. Ven. 1560.
 Petavius de Doctrina temporum, 2 Vol. fol. Lutet. Par. 1627.
 Petri Blecentis Epist. 4to. Mogun. 1600.
     Cluniac. Ep. Ed. à Mart. Marrier & Andr. Quercetano, fol.
     Lutet. 1614.
     de Miraculis in Bibl. Max. Patrum. Tom. 22.
     De Natalibus, Vit. Sanctorum.
 Philippi Eremitani Supplement. Chronicorum, fol. Par. 1583.
 Philo Judæus, Ed. fol. Lut. Par. 1640.
 Philostrati Op. fol. Par. 1608.
 Pighius de Hierarch. Eccles.
 Platina de Vitis Pontificum, fol. Colon. 1562.
 Plessæi Mysterium Iniquitatis. Salmur. 1611.
 Plutarchi Op. Gr. Lat. 2 Vol. fol. Par. 1624.
 Poli Synopsis Criticorum, 5 Vol. fol. Lond. 1674.
 Polidorus Vergilius de Rerum inventoribus, 16°. Lugd. 1644.
     Anglic. Hist. fol. Bas. 1546.
 Pomponius Lætus Compend. Hist. Rom. inter Hist. Aug. Scrip-
     tor. Minor. fol. Francof. 1588.
     Mela de Situ Orbis, 4to. Iscæ Dunmor. 1711.
 Pontici Virunnii Britann. Hist. fol. Heidelb. 1587.
 Posslevini Appar. Sac. fol. Col. Agrip. 1608.
 Præscripta Cereimonialia Ecclesiæ Rom. fol. Ven. 1516.
 Procopii Cæsariensis Op. 2 Vol. fol. Par. 1662.
 Prosperi Beati Chronicon.
 Prudentii Op. Amstel. 1625.

R.

- Rainoldi Colloq. cum Harto, fol. Lond. 1611.
 Reginonis Chronicon, fol. Francof. 1566.
 Reuberus. Vide Luitprandus.
 Riccioli Chronologia reformat. fol. Bonon. 1669.
 Rigordus de Gestis Philippi August. per Du Chesne, Vol. 5.
 Riveti Criticum Sacrum. Gen. 1616.
 Rodericus Santius Hist. Hispan.
 Rosini Antiqu. Rom. per Dempsterium, fol. Lut. Par. 1613.
 Ruffini Hist. Eccles. fol. Bas. 1611.
 Rutili (Claudii) Itinerarium, 8vo. Amst. 1687.

Index Librorum.

S.

- Salvianus de Providentia Dei, fol. Rom. 1564.
 Savilius de Scriptoribus Rerum Angl. post Bedam, fol. Francof. 1601.
 Sigonius de Regno Italiæ, fol. Han. 1613.
     de Republica Hebræorum, fol. Han. 1609.
     de Jure Civium Romanorum, fol. Han. 1609.
 Silius Italicus de secundo Bello Punico, Not. Clau. Dausqueii, 4to. Par. 1618.
 Simsoni Disquisit. de Orac. Sibyll. ad calcem Chronici Catholici, fol. Oxon. 1652.
 Sixti Senensis Bibliotheca Sacra, fol. Par. 1610.
 Socratis Histor. Eccles. fol. Cant. 1720.
 Solini Polyhistoria, 2 Vol. fol. Par. 1689.
 Sozomeni Histor. Eccles. fol. Cant. 1720.
 Spalatenfis Archiepiscopi Op. 2 Vol. fol. Lond. 1617.
 Spanhemius de dubiis Evangel. 4to. Genev. 1651.
 Speed's History of Great Britain, fol. Lond. 1614.
     Geography, fol. Lond. 1676.
 Spelman de Conciliis Britan. fol. Lond. 1639.
     Glossographia, fol. Lond. 1687.
 Spondani Epit. Annal. Baron. 2 Vol. fol. Par. 1639.
 Stanihursti Vita Patricii. Antw. 1587.
 Stapletoni Opera, 3 Vol. fol. Par. 1620.
 Steuchus Eugubinus de Donatione Constantini, fol. Ven. 1591.
 Stillingfleet's Answer to Cressy, 8vo. Lond. 1675.
     Antiquit. of the Brit. Church, fol. Lond. 1685.
     Defence of Archbishop Laud, fol. Lond. 1665.
     Defence of Idol. of the Church of Rome, 8vo. Lond. 1674.
 Strabonis Geographia, 2 Vol. fol. Amst. 1707.
 Suiceri Thesaurus Ecclesiasticus, 2 Vol. fol. Amst. 1682.
 Suidæ Lexicon, 3 Vol. fol. Cant. 1705.
 Suetonius Ed. 4to. Græv. 1672.
 Sulpitius Severus, 160. Amst. 1656.
 Symmachi Epist. 4to. Par. 1604.

T.

- Taciti Annales Ed. Delph. 2 Vol. fol. Par. 1682.
 Tertulliani Op. fol. Par. 1664.
 Theodoreti Op. Sirmond. 4 Vol. folio. Par. 1642.
 Theophili Antiocheni Op. fol. Par. 1636.
 Tibullus Ed. 8vo. Par.
 Tridentinum Concilium à P. Sfortiâ Pallavicino, 3 Vol. 4to. Antw. 1670.
 Trithemii Opera Spiritualia, fol. Mogunt. 1605.
 Trullus de Ordine Canonicorum, 4to. Casaraug. 1571.
     Tuisden's

Index Librorum.

Tuifden's Historic. Vindicat. of the Ch. of England. 4to. Lond. 1675.

Historiæ Anglic. Scriptores decem, fol. Lond. 1652.

M. Tullii Ciceronis Op. 10 Vol. 12mo. Amst. 1659.

Turriani Defensio Can. Apost. & Epist. Decret. fol. Flor. 1572.

V.

Valdesius de Dignitate Hispaniæ, fol. Francof. 1626.

Valefii Annot. in Eusebium, fol. Par. 1659.

Varro de Lingua Latina Ed. 8vo. 1581.

Vasæi Chronicon.

Verstigan's Restitution of decay'd Intelligence, 4to. Lond. 1628.

Vincentii Belluacensis Speculum Historiale, 2 Vol. fol. Ven. 1592.

Volaterrani (Raphael) Comment. Urban. fol. Par. 1511.

Vossii (Isaaci) Variarum observationum Liber, Ed. 4to.

Vossii Op. 6 Vol. fol. Amst. 1695.

Usserii Prolegom. ad Epist. Ignatii. 4to. Oxon. 1644.

de Ecclesiæ Christianæ Success. & Statu, fol. Lond. 1687.

de Religione veterum Hibernorum, 4to. Lond. 1631.

de Britannæ Eccles. Primordiis. fol. Dubl. 1639.

Ufuardi Martyrologia.

W.

Walafr. Strabo de Rebus Ecclesiasticis, fol. Par. 1610.

Walsingham Ed. fol. Francof. 1603.

Z.

Zonarii Annales, fol. Francof. 1587.

Zozimi Hist. Eccles. fol. Francof. 1590.

FINIS.

Index Librorum

LIBRARY OF THE
 UNIVERSITY OF CHICAGO
 545 EAST 57TH STREET
 CHICAGO, ILL. 60637

Acquired by the University of Chicago
 from the Library of the
 University of Toronto
 in 1968

U. of C. Press
 545 East 57th Street
 Chicago, Ill. 60637

U. of C. Press

U. of C. Press

U. of C. Press